

Kírouv Anáβasis

Ε.Γ.Π.Ι.α.ρ.ο.ς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
II. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Γυμνασίου

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

Αντίτυπο 2500

---

*Αριθμός αδείας κυκλοφορίας	89856
	11/10/38
Τιμή ἄνευ βιβλιοσήμου	Δρχ. 25.80
*Αξία βιβλιοσήμου	> 10.30
Πρόσθετος φόρος Ἀγαγκ. Δανείου.	> 3.10
Συνολική τιμή Δρχ.	39.20

ΕΚΛΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.
ΠΙΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ — ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ — 1938

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Καθηγητού τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Γυμνασίου

Αρ. ειδ. 45080

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΚ ΤΗΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ταυτίτωπα 2500

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.
ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ — ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
Α Θ Η Ν Α Ι — 1938

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ
συγγραφέως.

Α. Παπασπύρου

ΤΥΠΟΙΣ ΑΘ. Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ
"Οδὸς Λένα, Στοά Σιμοπούλου

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

A'. Άτιτα τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ πρὸς αὐτήν.

Κεφ. Α' § 1—11.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἔθούλετο τὸ παῖδες ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἵς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, οἵσι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν δὲ Κύρος λαβὼν Τισσαφέρνην ώς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὅπλιτας ἀνέβη τριακοσίους, ἀρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ώς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κύρον ώς ἀποκτενῶν· ἦ δὲ μῆτηρ, ἐξαιτησαμένη αὐτόν, ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Ο δέ, ώς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται, ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μῆτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα

5 Ὁρταξέρξην.. δεστις δ' ἀφικνοῦτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὡστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἔσυτῷ δὲ βαρεάρων ἐπεμελεῖτο, ώς πολεμεῖν τε ἵκανοι εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἥθροιζεν, ώς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως δτι ἀπαρασκευότατον λάθοι βασιλέα. ὃδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν. δόρσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρῆγγεις τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους δτι πλείστοις καὶ βελτίστους, ώς ἐπιθουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι, καὶ γάρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κύρον πᾶσαι πλὴν 7 Μιλήτου ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἔξεβαλεν. δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα, ἐπολιόρκει Μιλήτον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπεισῆτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. καὶ αὕτη αὖ ἀλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα.

5 Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡΕἴρω. ἀδελφὸς ὧν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταῦτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἀρχεῖν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέποιατεν αὐτῷ ταῦτα. ὡστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἁντὸν ἐπιθουλήν οὐκ ἥσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνδίμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν. ὡστε οὐδὲν ἥχθετο αὐτῶν πολεμοῦνταν. καὶ γάρ δὲ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὃν Τισσαφέρνους ἐτύγνανεν ἔχων.

9 Ἀλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόν δε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς ἦν τούτῳ συγγενόμενος δὲ Κύρος ἥγασθη τε αὐτὸν καὶ διδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. δὲ,

λαβόν τὸ χρυσόν, στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου δραμάτος τῆς Θραξὶς τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ωφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλήσποντιακαὶ πόλεις ἔκοῦσαι. τοῦτο δὲ αὖτις τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἄριστιππος δὲ δὲ θετταλός ξένος ὃν ἐτύγχανεν αὐτῷ, 10 καὶ πιεζόμενος ὅπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγενόμενος ἀν τῶν ἀντιστασιωτῶν. δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἀν αὐτῷ συμβουλεύσηται. οὕτω δὲ αὖτις ἐν θετταλίᾳ ἐλάνθανε αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὅντα ἐκέλευσε λαβόντα, 11 ἀνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ Σιφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὅντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἀνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι ἀλείστους, ὡς πολεμήτων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων, καὶ ἐποίουν οὕτως οὕτοι.

B. Ηορεία τοῦ εἰς τὰς Σάρδεις συναθροισθέντος στρατοῦ τοῦ Κύρου μέχρι τοῦ Τυριαείου τῆς Φρεγγίας.

(6 Μαρτίου—8 Μαΐου 401 π. Χ.)

Κεφ. Β'. § 1—18.

Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει αὐτῷ ἥδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- 1 φασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπαι- σιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τὸ τε βαρ- βαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε

Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν δοσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκου ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτόν, ὃ εἰχε στράτευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδῃ, ὃς αὐτῷ προεισήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν διόσοι ἵκανοι ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

2 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε οὖν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὅποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ. καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ὃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἥδεως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γάρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ διπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις διπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων διπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ δισυμφάλιος διπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ διαχαιός διπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ διμεγαρεὺς τριακοσίους μὲν διπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ δισωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

4 Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἥγησάμενος εἶναι ἡ ὡς ἐπὶ Πισιδίας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἡ ἐδύνατο τάχιστα, ἵππεας ἔχων ὡς πεντακοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἥκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον ἀντιπαρεσκευάζετο.

5 Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἵρηκα, ὠρμάτῳ ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμὸς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαλανδρὸν ποταμόν· τούτου τὸ εὔρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐπτὰ ἑξευγμένη πλοίοις. τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας δικτὸν εἰς Κολοσσάς, πόλεν τρικοινούμενην, εύδαιμονα καὶ μεγάλην.

ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιάνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἶκοσιν 7 εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλειᾳ ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἢ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, δόρτε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὸ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμὸς· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν 8 πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμάνᾳ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ σύτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὔρος ἔστιν εἶκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖχαι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας καὶ τὸ δέρμα κρεμάσκι ἐν ἄντρῳ, ὅθεν αἱ πηγαὶ· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας.

Ἐνταῦθα Εέρενης, δτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ 9 μάχῃ ἀπεγώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτα τὰ βασίλεια καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θράκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητας διακοσίους. ἀμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκάς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἔξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ· καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται· μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς 10 Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκάς τὰ Λύκαια ἔθισε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἀθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα

- καὶ Κῦρος. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τὴν Μυσία χώρα.
- 11 Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἣ τριῶν μηνῶν καὶ πολλάκις ἴόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. δ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γάρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόντα· ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἥ Συενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρου· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κιλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν, Κιλικας καὶ Ἀσπενδίους. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμεριον, πόλιν οἰκουμένην.
- 13 ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν αρήνη, ἥ Μίδου οἰκουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἥ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρευσαί, σῖνψιν κεράσας αὐτήν.
- 14 Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κιλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στρατευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι, ἔξέτασιν ποιεῖται ἐν 15 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἑλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὗτοι ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτούς. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ οὖν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ 16 ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν δ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἵλας καὶ κατὰ τάξεις· είτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἀρματος καὶ

ἡ Κίλισσα ἐφ^τ ἀρμαμάξης. εἰχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας, καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκε-καλυμμένας.

^τΕπειδὴ δὲ πάντας παρήλατε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς 17 φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἔρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἐκέλευσε προθαλέσθαι τὰ δπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι σλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξ, προθαλόμενοι τὰ δπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου, θάττον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φέρος πολύς, καὶ ἡ τε Κίλισσα ἐφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καταλι-πόντες τὰ ὄντα, ἐφυγον. οἱ δὲ Ἐλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς 18 σκηνὰς ἤλθον. ἡ δὲ Κίλισσα, ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος, ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἥσθη, τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φέρον ιδών.

Περίληψις. Κεφ. Β' § 19—27 καὶ Κεφ. Γ'—ΣΤ'.

“Ο Κῦρος διὰ Ἰκονίου, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας ἐρ-χεται εἰς Κιλικίαν καὶ Συρίαν, διαβαίνει τὸν Εύφρατην καὶ Ἀράξην καὶ φθάνει εἰς Κορσωτὴν καὶ Πύλας τῆς Ἀραβίας (6 Μαΐου—30 Αὔγουστου 401 π. Χ.)

“Ο Κῦρος πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν λαμπρὰν ἐπίδειξιν τοῦ στρα-τοῦ του προχωρεῖ μέχρι Ἰκονίου καὶ διαρπάζει τὴν Λυκαονίαν. Τότε ἡ μὲν Ἐπύαξα φεύγει διὰ τοῦ συντομωτέρου δρόμου εἰς Κι-λικίαν διὰ νὰ πείσῃ τὸν σύζυγόν της Συέννεσιν νὰ δεχθῇ τὸν Κο-ρων φιλικῶς, δὲ Κῦρος ἤλθεν εἰς τὴν Καππαδοκίαν διὰ νὰ τιμω-ρήσῃ δύο διοικητάς, οἱ δποῖοι τὸν ἐπεδούλευσον, καὶ διὰ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὴν Ἐπύαξαν νὰ συγεννοθῇ μὲ τὸν σύζυγόν της, δ ὅποιος μόλις ἔμαθεν ὅτι δ Κῦρος ἐπλησίαζεν εἰς Ταρσούς, τὴν πρω-τεύουσαν τῆς Κιλικίας, ἐφυγε μὲ τοὺς κατοίκους εἰς ὁρειγὴν ίσχυ-ρὰν θέσιν. Ο Κῦρος, ἀφοῦ ταχέως διηγήθε διὰ τῆς Λυκαονίας καὶ

τῆς Καππαδοκίας ὥρμησεν ἀπὸ τὰς Κιλικίας πύλας εἰς Κιλικίαν καὶ ἐντὸς διάγου εὑρέθη εἰς τοὺς Ταρσούς, ὅπου ἐπέστρεψε καὶ ὁ Συέννεσις κατόπιν πολλῶν συνεννοήσεων.

Οὐκοῦν οὐδὲν ἔπειρος τὸν βασιλέα τῆς Κιλικίας καὶ νέον μέγα νέφος παρουσιάσθη ἀπειλητικὸν ἐμπρός του. Οἱ Ἐλληνες ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ τοὺς εἶναι πλέον εὔκολον νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, διότι τοὺς ἐμπαῖζει καὶ τοὺς δῆγγει παρὰ τὰς συμφωνίας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. Οὐκέτι δὴ θέλει πάλις εἰς τοὺς δέσμους ἔμεινεν ἀρχετὸν χρόνον· ἀφοῦ δὲ ἐννόησεν ὅτι εἰχον συγκινηθῆ ὁι στρατιώται τῆς Κύρου καὶ παρουσιάζεται διὰ νὰ ὅμιλήσῃ· ἀντὶ δημοσίου νὰ ἀκούσουν λόγους, βλέπουν τὸν αὐτηρὸν ἐκεῖνον καὶ τραχὺν Κλέαρχον νὰ κλαίῃ χωρὶς νὰ δύναται νὰ προφέρῃ λέξιν. Οὕτως ἄφωνος καὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὅφθαλμους ἔμεινεν ἀρχετὸν χρόνον· ἀφοῦ δὲ ἐννόησεν ὅτι εἰχον συγκινηθῆ ὁι στρατιώται τῆς Κύρου καὶ τὰς δυσκολίας τὰς ὅποιας θὰ ἔχουν ἀν δὲ οὐδὲν καὶ αὐτὸς στρατιώτης καὶ ὅτι θὰ ἀκολούθει οἰονδήποτε ἑξέλεγον στρατηγὸν διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὕτω διελύθη ἡ συνέλευσις τοῦ στρατοῦ χωρὶς ἀπόφασιν καμμίαν, χωρὶς κανεὶς ἀλλος νὰ λάβῃ τὸν λόγον. Τὴν ἐπομένην ἔγινε νέα συγκέντρωσις τοῦ στρατοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς ἐφάνη ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν περισσότερον εύνοϊκά. Η πανουργία τοῦ Κλεάρχου ἐνίκησε.

Ωμίλησαν ἀρχετοὶ πολλὰ εἰπόντες. Ἐν τέλει ὑπερίσχυσεν ἡ γνώμη νὰ σταλῇ πρεσβεία περιλαμβάνουσα καὶ τὸν Κλέαρχον διὰ ἑρωτήσουν τὸν Κύρον, ποσοῦ ἀληθῶς πορεύονται. Πληροφορηθέντες δὲ ὅτι προχωρεῖ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἐχθρόν του Ἀβροκόμαν, σατράπην τῆς Σύριας, καὶ ὅτι ἀν τὸν ἀκολουθήσουν θὰ αὐξήσῃ τοὺς μισθώντας των, δέχονται καὶ οὗτως ὅλοι ἡγωμένοι προχωρήσαντες ἔφθασαν εἰς Ἱσσούς τῆς Κιλικίας, ὅπου εὔρον τὸν Χειρίσσοφον μὲ 700 δρόπιτας, τὸν στόλον τοῦ Κύρου καὶ 400 μισθοφόρους ἀποστατήσαντας ἀπὸ τὸν Ἀβροκόμαν.

Τώρα ἔπειρε νὰ περάσῃ τὰς Ἀμανικὰς πύλας, αἱ ὅποιαι ὡς αἱ Θερμοπύλαι ἦσαν στενὴ πάροδος τριῶν σταδίων μήκους καὶ μὲ

τείχη εἰς τὰ ἄκρα της. Διὰ νὰ μὴ εῦρῃ δὲ καμμίαν ἀντίστασιν στέλλει μὲ τὸν στόλον του στρατὸν καὶ καταλαμβάνει τὴν πρὸς τὴν Συρίαν ἔξοδον. Διῆλθε λοιπὸν ἀκινδύνως ὅλος ὁ στρατὸς καὶ ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Συρίαν χωρὶς νὰ συναντήσῃ κανένα ἔχθρον, χωρὶς νὰ συναντήσῃ κανένα ἐμπόδιον· ὁ στρατόπεδος αὐτῆς Ἀθροκόμιας ἀφῆκεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κύρου τὴν χώραν του καὶ ἐσπευσε νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν βασιλέα. "Οταν δὲ ἔφθασε εἰς τὴν παραλιακὴν πόλιν Μυρίανδον, φεύγουν κρυφίως οἱ Ἐλληνες στρατηγοί Εενίας καὶ Πασίων ἐγκαταλείψαντες τὸν Κύρον. "Ολοι ἐπερίμενον νὰ τοὺς καταδιώξῃ καὶ τοὺς φονεύσῃ αὐτὸς ὅμως τοὺς ἀφῆκεν ἐλευθέρους νὰ φύγουν. Ἡ μεγάλη αὕτη μεγαλοφροσύνη τοῦ Κύρου καὶ ἡ τοιαύτη διαγωγή του πρὸς αὐτοὺς ἐπέδρασεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἐλλήνων καὶ προθυμότερον ἥκολούθησαν αὐτὸν μέχρι τῆς Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφράτην. Ἐκεῖ ἔμειναν πέντε ἡμέρας καὶ ἐμαθον πλέον καθαρὰ ὅτι πορεύονται ἐναντίον τοῦ βασιλέως. Ἐλυπήθησαν διὸ αὐτὸς ἀρκετὰ καὶ κατηγόρουν τοὺς στρατηγούς των διὰ τὸν ἐμπαγμόν, ἀλλὰ ἡ αὔξησις τοῦ μισθοῦ καὶ αἱ μεγάλαι ὑποσχέσεις τοῦ Κύρου τοὺς ἔκαμον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, ὅπου τοὺς ὤδηγει. Διέδησαν λοιπὸν πεζοὶ τὸν Εὐφράτην καὶ κανεὶς δὲν ἔδραχη ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς μαστούς, πρᾶγμα τὸ ἐποίον διὰ πρώτην φορὰν ἔως τώρα συνέθαινε — τόσον είχον ὑποχωρήσει τὰ ὅδατα τοῦ ποταμοῦ — διὰ τοῦτο οἱ Θαψακηνοὶ τὸ ἔθεωρησαν θαῦμα παὶ σημείον ὅτι ὁ Κύρος θὰ ἐγίνετο βασιλεὺς.

Αφοῦ οὕτω διέδησαν τὸν ποταμόν, ἐπροχώρουν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου ἀριστερὰ ἔχοντες τὸν παραπόταμον Ἀράξην. Ἀπὸ τὸν Ἀράξην ἔρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορεύονται διὰ μεγάλης ἀλλὰ ἐρήμου πεδιάδος χωρὶς κανένα δένδρον. Μόνον ἀρωματικὰ πολλὰ φυτὰ είχε καὶ ἀφθονα ζῷα ἀγρια μὲ κρέας τρυφώτατον. Προχωροῦν πάντοτε ἔχοντες εἰς τὰ δεξιά τὸν Εὐφράτην καὶ ἀφοῦ διέδησαν τὸν παραπόταμον Μάσκαν ἥλθον εἰς τὴν πόλιν Κορωτήν, δύσθεν ἐπροχώρουν ἐπὶ ἡμέρας εἰς ἔρημο μέρη, ἔνθα καὶ αὐτὸς τὸ χόρτον διὰ τὰ ὑποζύγια ἔλειπε — τόση ήτο ἡ ἐλλειψίς τροφῶν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διέθαινον τὸν ποταμὸν καὶ ἥρπαζον ἀπὸ τὰ ἀπέναντι χωρία τρόφιμα, ἀλλὰ πάντοτε ταῦτα ἦσαν ὀλιγωστά. Τὸν δρόμον αὐτὸν ἐπροτίμησεν ὁ Κύρος, διότι ἐσπευδεῖ νὰ προλάβῃ τὸν ἀδελφόν του ἀνέτοιμον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν θὰ ἐγίνετο

μέγα κακὸν εἰς τὸ στράτευμα, ἐν δὲν ἐπενέθαινεν δὲ Κῦρος καὶ δὲ Πρόξενος. Ὁ Κλέαρχος ἐτιμώρησε ἔνα στρατιώτην τοῦ Μένωνος, διότι ἐνόμισεν ἀπὸ τὰς ἀνακρίσεις τὰς δποίσας ἔκαμψε διὰ μίαν φιλονικίαν μεταξὺ στρατιώτων τοῦ Μένωνος καὶ τοῦ Κλεάρχου, ὅτι ἔπικιεν αὐτός. Ἡ τιμωρία ὅμως αὕτη ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ κινδυνεύσῃ ἀπὸ λιθοβολισμὸν δὲ Κλέαρχος καὶ νὰ ταχθοῦν ἀντιμέτωποι ἔταιμοι πρὸς μάχην οἱ στρατιῶται τοῦ Μένωνος καὶ οἱ τοῦ Κλεάρχου. Εὗτοι δὲ οἱ σωφροσύνη τοῦ Κλεάρχου ἔσωσε τὴν κατάστασιν. Μετὰ τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸν προχωρήσαντες βλέπουν ἔχθρικὸν ἵππικὸν νὰ ἐρημώνῃ τὴν χώραν. Τότε εἰς ἐπίσημος Πέρσης, δὲ Ὁρόντας, προτείνει εἰς τὸν Κύρον νὰ ἔλθῃ νὰ τοὺς καταδιώξῃ μὲ σῶμα ἐκλεκτῶν ἐπιέων. Ὁ Κῦρος πείθεται, ἀλλ' ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ὁρόντα πρὸς τὸν βασιλέα, ἡ δποία περιῆλθεν εἰς τὸν Κύρον, μανθάνει τὴν προδοσίαν τοῦ Ὁρόντα καὶ καλεῖ ὡς δικαστὰς τοὺς ἐπιφανεῖς Πέρσας καὶ τὸν Κλέαρχον. Ὁ Ὁρόντας, ἀφοῦ κατεβιάσθη εἰς θάνατον κατὰ πρότασιν τοῦ Κλεάρχου, παρεδόθη εἰς τὸν Ἀρταπάτην καὶ κανεὶς δὲν τὸν εἶδε πλέον.

I'. Παρασκευαὶ πρὸς μάχην (1—3 Σεπτεμβρίου)

Κεφ. Ζ'. § 1—13

Ἐκ Πυλῶν δὲ τῆς Ἀραβίας ἐξ-λαύνει διὰ τῆς Βαθυλωνίας σταθμοὺς τοεῖς παρασάγγας ἵδενεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κῦρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γάρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω γέειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον· καὶ ἐκέλευσε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἥγετον, Μένωνα δὲ τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑκυτοῦ διέταξε. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἀμα τῇ ἐπιούσῃ ἥμέρᾳ γέκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατηᾶς. Κῦρος δέ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων, συνεδουλεύετό τε, πῶς ἀν τὴν μάχην ποιοῖτο, καὶ αὐτὸς παρήγει θαρρύνων τοιάδε· «Ὥ ἀνδρες Ἑλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν θαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς

ἀγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαθον. ὅπως δὲ σὺν ἔσεσθε ἀνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἡς κέντησθε καὶ ὑμᾶς ἐγὼ εὐθαῖμονίζω. εὗ γάρ ἵστε, δτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἀνθ' ὃν ἔχω πάντων καὶ ἀλλών πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ ἐλθῆτε, εἰς οἷς ἔρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. τὸ μὲν γάρ πλῆθος πολύ, καὶ κραυγὴ πολλῇ ἐπίσταται· ἀν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἀλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ, οἷους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους· ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὑ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοις ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἴμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι.

Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ 5 Κύρῳ, εἶπε· «Καὶ μήν, ὁ Κύρε, λέγουσί τινες, δτι πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι, τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἀν δὲ εὑ γένηται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδὲ εἰ μεμνῆσθαι καὶ βούλοισο, δύνασθαι ἀν ἀποδοῦναι, δτα ὑπισχνῇ». ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος. «Ἄλλος ἔστι μὲν 6 ἡμῖν, ὁ ἀνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρῷα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρι οὐ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἀνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὖ διὰ χειμῶνα· τὰ δὲ ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. Τὴν δὲ ἡμεῖς νική- 7 σωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιήσαι. Ὅστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω, δτι δῶ ἐκάστη τῶν φίλων, ἀν εὑ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ικανούς, οἵς δῶ. ὑμῶν δὲ ἡών Ἐλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω».
^{τελείωσις} Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί τε ἡσαν πολὺ προθυμοὶ· 8 τεροι καὶ τοῖς ἀλλοις ἐξήγγελον. εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἵ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν ἀλλών Ἐλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι, τί σφίσιν ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. δ δὲ ἐμπιμπλάς

Δεύτερη ημέρα

9 ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε ^Χ παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, ὅσοι περ διελέγοντο, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ᾽ ὅπισθεν ἔαυτῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὥδε πως ἦρετο τὸν Κύρον· «Οἵει γάρ σοι μαχεῖσθαι, ω̄ Κύρε, τὸν ἀδελφόν;» «Νὴ Δέ!», ἔφη δὲ Κύρος, «εἰ περ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός εἴστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι». ^{καὶ λαβών τοις διαβολοῖς}

10 Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἑξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχιλιοὶ καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βρεθάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ 11 πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἡσαν ἑξακισχιλιοὶ ἵππεῖς, ω̄ Ἀρταγέρσης ἦρχεν· οὗτοι δέ αὖ πρὸ αὐτοῦ βασι- 12 λέως τεταγμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωθρύχος, Ἀρ- θάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυ- ριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέραις πέντε, ἐκ Φαινίκης ἐλαύνων.

Περίληψις. Κεφ. Σ' § 14—20.

‘Η ὥρα εἰχε πλησιάσει διὰ τὴν μεγάλην μάχην· δὲ Κύρος προ- χωρεῖ μὲ τάξιν καὶ ἔτοιμος νὰ ἀντικρούσῃ τὸν ἀδελφόν του. Ἀλλὰ κακῶς ὑπελόγισεν· δὲ Ἀρταξέρξης ὑπεχώρει καὶ ἀφηγετεῖ τὸν ἀντί- παλόν του νὰ νομίζῃ ὅτι δὲν ἥθελε νὰ πολεμήσῃ. Ὁ Κύρος ἐξα- πατηθεὶς ἦρχισε νὰ προχωρῇ ἀτάκτως καὶ ἀμέριμνος καὶ ἔχων τὰ περισσότερα ὅπλα τοῦ στρατοῦ του εἰς τὰς ἀμάξις καὶ τὰ ὑποζύγια..

Δ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων
καὶ θάνατος τοῦ Κύρου. (ὅ Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Η'. § 1-29.

Καὶ ἦδη τε ἡνὶ ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν 1
ὅ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἥνικα Πατηγύας, ἀνὴρ
Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρρων πιστῶν, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ
κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἵς ἐνετύγχανεν,
ἔβδα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἐλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρα-
τεύματι πολλῷ προσέρχεται, ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμέ-
νος. ἔνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γάρ ἐδόκουν οἱ 2
Ἐλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κύ- 3
ρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ,
καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε,
τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελνε ἔξοπλιζεσθαι καὶ καθι-
στασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἔκαστον.

Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν 4
τὰ δεξιὰ τοῦ κερατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ,
Πρόξενος δὲ ἔχόμενος, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ
τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἐλληνικοῦ, τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ 5
ἱππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν
ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἐλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐω-
νύμῳ Ἀριατός τε, δὲ Κύρου ὑπάρχος, καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρι- 6
κόν, Κύρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τοίτου ὅσον ἔξακόσιοι κατὰ τὸ
μέσον, ωπλισμένοι θόραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ
κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κε-
φαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δὲ ἵπποι πάντες εἶχον τ
προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ
ἱππεῖς Ἐλληνικάς.

Καὶ ἦδη τε ἡνὶ μέσον ἡμέρας καὶ οὕπω καταφανεῖς ἦσαν 8
οἱ πολέμιοι· ἥνικα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη, κονιορτὸς ὤσ-
N. Ζαφειρίου. Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως, "Εκδ. Γ'. 1938. 2

- περ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὅστερον ὥσπερ μελανίᾳ τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἔγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἡστραπτεῖ καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις 9 καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἔχόμενοι δὲ Γερροφόροι, ἔχόμενοι δὲ ἐπλιταὶ σὺν ποδήρεσι ἔνδιναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δὲ οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δὲ ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δὲ οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἔκαστον τὸ ἔθνος ἐπο- 10 ρεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἀρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπὸ ἀλλήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἰχον δὲ τὰ δρέπανα ἐξ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δι- φροῖς εἰς γῆν βλέποντα, ὃς διακόπτειν, ὅτῳ ἐτυγχάνοιεν. ἢ δὲ γνώμη ἦν, ὃς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα 11 καὶ διακόψοντα. διέμέντοι Κύρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρε- κελεύετο τοῖς Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχε- σθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γάρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὃς ἀνυστὸν καὶ ἥσυχῇ, ἐν ^{βίσατε} τῷ καὶ βραδέως πρόσσησαν.
- 12 Καὶ ἐν τούτῳ Κύρος, παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἕρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταροι, τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἀγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· «κἀν τοῦτο», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πε- 13 ποίηται». ὅρῶν δὲ Κλέαρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὅντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα—τοσοῦτον γάρ πλήθει περιήν βασιλεύεις, ὃστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν—ἀλλ᾽ οὐκ διέλειτον κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθείη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.
- 14 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα διμαλῶς προήσει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον,

συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος, παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο ἑκατέρωσε ἀποδλέπων, εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. 15
Ιδῶν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἐλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι, ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, δτι καὶ τὰ ιερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουεις διὰ 16
τῶν τάξεων ιόντος, καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ εἶπεν,
δτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἥδη. καὶ δις ἐθαύμασε,
τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, δτι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη». ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας, 17
«Ἀλλὰ δέχομαι τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». ταῦτα δὲ εἶπών εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπῆλαυνε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἡ τέτταρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγε 18
ἀπὸ ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιδάνιζόν τε οἱ Ἐλληνες καὶ ἤρχοντο φροντίζοντες
ἀντίοι λέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμασιν τι
τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν καὶ
ἄμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐναυλίῳ ἐλελίζουσι. 19
καὶ πάντες δὲ ἐθεούν. πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι,
ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ
ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἐλληνες, ἐδίσων δὲ ἀλλήλοις
μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλὰ ἐν τάξει ἐπεσθαι. τὰ δὲ ἄρματα ἐφέ- 20
ροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν
Ἐλλήνων κενὰ ἡγιόχων. οἱ δὲ ἐπει προΐδοιεν, διίσταντο. ἔστι
δὲ στις καὶ κατελήφθη, ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς.
καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδὲ ἄλλος δὲ
τῶν Ἐλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν
ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

21 Κῦρος δὲ δρῶν τοὺς Ἐλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς
καὶ διώκοντας, ἥδομενος καὶ προσκυνούμενος ἥδη διὰ τῶν
ἄμφ' αὐτόν, οὐδὲ ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην

ἔχων τὴν τῶν σὺν ἔχυτῷ ἑξακοσίων ἵππεων τάξιν ἐπεμελεῖτο, διὰ ποιήσει βασιλεύς. καὶ γάρ οὐδὲ αὐτόν, διὰ μέσου
 22 ἔχοι τοῦ Περιπολοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δοῦλοι τῶν βαρ-
 βάρων ἀρχοντες, μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν, ἡγοῦνται, νομίζον-
 τες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἰναι, ἥν οὐδὲ οὐχὶς αὐτῶν ἔκα-
 τέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ήμίσει ἀντὶ χρόνῳ.
 23 αἰσθάνεται τὸ στράτευμα. καὶ βασιλεὺς δὴ τότε, μέσον ἔχων
 τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, διμωροῦ ἔξι ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου
 κέρατος. ἐπεὶ δοῦλοις αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ
 τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύ-
 24 κλωσιν. ἐνθα δὴ Κύρος, δείσας, μὴ ὅπισθεν γενόμενος κατα-
 κόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς
 ἑξακοσίοις, νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους, καὶ εἰς φυ-
 γὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξκισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐ-
 τὸς τῇ ἔχυτοι χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἀρχοντα αὐτῶν.

~~45~~ 25 'Ως δοῦλος τὸ διώκειν δρμῆταντες, πλὴν πάνυ δλίγοι
 ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ διμοτράπεζοι καλού-
 μενοι. σὺν τούτοις δὲ ὣν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖ-
 νον στῖφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἡνέσχετο, ἀλλ' εἰπών, «Τὸν
 ἄνδρα δρῶ», λέτο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ
 τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας δὲ Ιατρός, καὶ
 λασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. παίοντα δοῦλον ἀκοντίζει τις
 27 παλτῷ ὑπὸ τὸν ἀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι
 καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἔκατέρου,
 δόπσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει·
 παρ' ἐκείνῳ γάρ οὐ Κύρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ
 οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

28 Ἀρταπάτης δοῦλος πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων
 θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κύρον, καταπη-
 29 δήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μέν φασι βασι-

Δέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γάρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δὲ ἐφόρει καὶ φέλια καὶ τὰλλα, ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτείμητο γάρ υπὸ Κύρου διεύνοιάν τε καὶ πιστότητα.

Περίληψις. Κεφ. Θ'.
Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου.

Ο Κύρος διέφερεν ἀπὸ οὐλοὺς τοὺς βαρθάρους καὶ ἦτο εἰς πολλὰ ὅμοιος μὲ τὸν παλαιὸν Κύρον. Κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν εὐπείθειαν, τὴν ἀφοβίαν καὶ τὴν τόλμην. "Οταν δὲ ἔγινε σατράπης ἡγάπα πολὺ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀρετήν, ἐτίμα ζσους διεκρίνοντο εἰς τὰ πολεμικά, κατεδίωκε τοὺς κακουργοῦντας, ἦτο εὐγνώμων, ἀνταπέδιδε πᾶσαν εὑεργεσίαν, ἦτο πιστὸς φίλος καὶ ἐτήρει τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς συμφωνίας τὰς δποίας ἔκαμνε. Διὸ ὅλα αὐτὰ προσείλκυε τὴν ἀγάπην πάντων ζσοι τὸν ἐγνώριζον τόσον ὅτε ἦσαν πρόθυμοι νὰ κινδυνεύσουν χάριν αὐτοῦ.

Ε'. Δευτέρα μάχη καὶ δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(5 Σεπτεμβρίου)

Κεφ. Ι'. § 1—19.

"Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ 1
ἡ δεξιά, βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι θιτανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ὥρμηντο· τέτταρες δὲ ἐλέγοντο παρασάγγαι 2
εἶναι τῆς ὁδοῦ· βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπάζουσι 4
πολλὰ. ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἑλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς ὡς πάντας νικῶντες οἱ δὲ ἀρπάζοντες ὡς ἥδη πάντες νικῶντες.

"Ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο οἱ μὲν Ἑλληνες, δτι βασιλεὺς σὺν τῷ 5
στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δὲ αὐτὸν οὐκούσεις Τισσαφέργους, δτι οἱ Ἑλληνες νικῶντες τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ

εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἔχυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἔδουλεύετο, Πρόξενον καλέσας, πλησιαῖτατος, γὰρ ἦν, εἰς πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἵστεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

~~3~~ ⁸ Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιὼν πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὅπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεπευ-
άζοντο, ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἤγει, ἢ δὲ παρηλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρα-
τος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔψυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμόν, κατὰ τοὺς

~~+~~ ⁹ Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιιν καὶ ἡκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἥρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέ-
8 γετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέψει, εἰς δὲ τὸ στρα-
τόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἕλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ δροῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

~~9~~ ¹⁰ Ἐπεὶ δ' ἡσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἕλλήνων κέρας,
ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκεις αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν. ἐνῷ δὲ ταῦτα ἔδουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρα-
μειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸν σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φά-
λαγγα, ὕσπερ τὸ πρώτον μαχούμενος συνήγει.

~~11~~ ¹² Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὅντας καὶ παρατε-
ταγμένους, αὐθις πρινίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότε-
ρον ἢ τὸ πρόσθεν· οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείσιος ἢ τὸ πρόσθεν ἔψευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώ-

μης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὐ ἀνεστράφησαν οἱ ἄμφι βασιλέα, πιεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππεων δ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν, καὶ τὸ βασιλεῖον σημεῖον δρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. ἐπει δὲ καὶ ἐνταῦθι ἔχώρουν οἱ "Ελληνες, λείπουσι δὴ καὶ ¹³ τὸν λόφον οἱ ἵππεις οὐ μὴν ἔτι ἀθροοί, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν" ἐψιλοῦτο δ' δ λόφος τῶν ἵππεων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπε- ¹⁴ χώρησαν. δ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον, καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὅπερ τοῦ λόφου, τί ἔστιν, ἀπαγγεῖλαι. καὶ δ Λύκιος ¹⁵ ἥλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, δτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ', δτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύνετο.

"Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ "Ελληνες καὶ θέμενοι τὰ δπλα ¹⁶ ἀνεπαύοντο· καὶ ἄμα μὲν ἔθαμπαζον, δτι οὐδαμοῦ Κύρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γάρ γιδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἰκαζον ἦ διώκοντα σῆχεσθαι ἦ καταληψίμενόν τι προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐδουλεύοντο, εἰ ¹⁷ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἀγοιντο ἦ ἀπίστεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἄμφι δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας ¹⁸ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἰ τι ιιτίον ἦ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οίνου, ἀς παρεσκευάσατο Κύρος, ἵνα, εἰ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς "Ελλησιν—ἥσαν δ' αὗται τετρακόσιαι ὡς ἐλέγοντο ἀμάξαι—καὶ ταύτας τότε οἱ οὖν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε ἀδειπνοι ἥσαν οἱ πλεῖστοι τῶν 'Ελλήνων' ἥσαν ¹⁹ δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γάρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἔφάνη. ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΩΝ

ΣΤ'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἐλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριάλου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (6 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Α'. § 2—23.

- 2   Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὗτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα, δοτι χρὴ ποιεῖν, οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προσέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἵνα
 3   Κύρῳ συμμείξειαν. ἦδη δὲ ἐν δρμῇ ὅντων, ἀμα ἥλιψ ἀνέχοντι ἥλθε Προκλῆς δ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Δάκωνος, καὶ Γλοῦς δ Ταμώ. οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὥρμηντο, καὶ λέγοι, ὅτι ταῦτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῦσιν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ιωνίας, ὅθενπερ ἥλθε.
 4   Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἐλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «Ἄλλος ὕφελε μὲν Κῦρος ζῆν ἐπειδὴ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαῖψ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καὶ ὡς δρᾶτε, οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ, εἰ μὴ ὑμεῖς ἥλθετε, ἐπορευόμεθα ὃν ἐπὶ βασιλέα, ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαῖψ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν.

τῶν γάρ μάχη νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἔστι». ταῦτα εἰπὼν δὲ ποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρόσοφον τὸν Δάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γάρ αὐτὸς Μένων ἔδούλετο· ἦν γάρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαλού.

Οἱ μὲν φίλοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, δπως ἔδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὅνους· ἔύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὐ δὴ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἡγάγκαζον οἱ Ἑλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως· καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ἐνδιάμετραις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἀμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἵτινες πᾶσι χρώμενοι, κρέα ἔψοντες, ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Καὶ ἦδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχοντας παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δὲ αὐτῶν Φαλινὸς εἰς Ἑλλην, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὃν καὶ ἐντέμως ἔχων· καὶ γάρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ δπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, δτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἑλληνας, ἐπει τινῶν τυγχάνει καὶ Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ δπλα, λόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὑρίσκεσθαι, ἀν τι δύνωνται, ἀγαθόν.

Ταῦτα μὲν εἰπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἑλληνες βαρέως μὲν ἥκουσαν, δμως δὲ Κλέαρχος τοιοῦτον εἰπεν, δτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ δπλα παραδιδόναι· «ἄλλ», ἔφη, «ὑμεῖς μέν, ὃ ἀνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, δτι καλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἔγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω». ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, δπως ἔδοι τὰ ἱερὰ ἔγγρυμένα· ἔτυχε γάρ θυόμενος. ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ δ Ἀρκάς, πρεσβύτατος ὃν, δτι πρόσθεν ἀν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ

- ὅπλα παραδοίησαν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος «'Αλλ' ἐγώ», ἔφη, «ὦ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ως κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ως διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ως κρατῶν, τὸ δὲ ἀυτὸν αἰτεῖν καὶ σὺ λαθεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαθεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ
 11 ταῦτα χαρίσωνται». πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἔαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἔαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, δσον οὐδός, εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἀν ἀποκτεῖναι».
- 12 Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «ὦ Φαλίνε, νῦν, ως σὺ ὅρᾶς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο, εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετὴ· ὅπλα μὲν σὺν ἔχοντες, οἱόμεθα ἀν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἀν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. μὴ σὺν οἷσι τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὅντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν
 13 μαχούμεθα». ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «'Αλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔσικας, ὃ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἵσθι μέντοι ἀνόητος ὅν, εἰ οἷς τὴν ὑμετέραν
 14 ἀρετὴν περιγενέσθαι ἀν τῆς βασιλέως δυνάμεως! ἄλλους δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους, ως καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἀν πολλοῦ ἀξιοῖ γένοιντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλει χρῆσθαι εἴτε ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' ἀν αὐτῷ.
 15 Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἤκε, καὶ ἥρωτησεν, εἰ ἥδη ἀποκεκριμένοι εἰεν. Φαλίνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὗτοι μέν, ὃ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἶπε, τί λέγεις». ὁ δὲ εἶπεν· «Ἐγώ σε, ὦ Φαλίνε, ἀσμενος ἐώρακα, σίμαι δὲ καὶ ἄλλοι πάντες· σύ τε γὰρ Ἑλλην εἰ καὶ ἡμεῖς τοσού-
 17 τοι ὅντες, δσους σὺ ὅρᾶς· ἐν τοιούτοις δὲ ὅντες πράγμασι,

συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν, περὶ ὃν λέγεις. σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, διὰ τοις δοκεῖ καλλίστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ διὰ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, διὰ Φαλινός ποτε, πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τούς "Ελληνας τὰ δημόσια παραδοῦναι, συμβουλευόμενοις συνεδούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἷςθα δέ, διὰ ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ "Ελλάδι, ἢ ἀν συμβουλεύσῃς». διὸ Κλέαρχος 18 ταῦτα ὑπῆγετο, δουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦναι τὰ δημόσια, διὰ τοις μηδεμίᾳ σωτηρίας ἐστὶν ἐλπὶς ἀκοντος βασιλέως, συμβουλεύων σύζεσθαι ὑμῖν, δημητρίῳ.

Φαλινός δέ, ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ, εἶπεν· 19 «Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις δμῖν ἐστιν σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ δημόσια· εἰ δέ τοι μηδεμίᾳ σωτηρίᾳς ἐστὶν ἐλπὶς ἀκοντος βασιλέως, συμβουλεύων σύζεσθαι δμῖν, δημητρίῳ».

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ 20 σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, διὰ ἡμεῖς οἱ δημοταὶ, εἰ μὲν δέοις βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλεόνος ἀν δέοις εἶναι φίλοις ἔχοντες τὰ δημόσια ἢ παραδόντες ἄλλων, εἰ δέ δέοις πολεμεῖν, ἀμεινον ἀν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ δημόσια ἢ ἄλλων παραδόντες». διὸ Φαλινός εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν. ἀλλὰ καὶ τάδε ἡμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς, διὰ μένουσι μὲν δμῖν αὐτοῦ σπονδαῖ εἶησαν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαῖ εἶσιν, ἢ ως πολέμου ὄντος παρ' δμῶν ἀπαγγελῶ». Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· 22 «Ἀπάγγελλε τούτους καὶ περὶ τούτου, διὰ καὶ ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, ἀπέρ καὶ βασιλεῖ». «Τί οὖν ταῦτά ἐστιν;» ἔφη διὸ Φαλινός. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· 23 «Ἡν μὲν μένωμεν, σπονδαῖ, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος». διὸ πάλιν ἥρωτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ;» Κλέαρχος δὲ ταῦτα πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαῖ

μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος». οἱ τις δὲ ποιήσοι, οὐδεσήμηνε.

Z' Ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων (7 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Β'. § 1—21.

- 1 Φαλίνος μὲν δὴ φέχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἥκον Προκλῆς καὶ Χειρίσσοφος. Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀλλ', εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἥδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὔριον πρὸς ἀπιέναι φησίν· δὲ πλέον Κλέαρχος εἶπεν. «Ἄλλος οὖτω χρὴ ποιεῖν· ἐάν μὲν ἥκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε, διποῖον ἂν τι διδοῖς οἴησθε μάλιστα συμφέρειν». οἱ τις δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε.
- 2 Μετὰ ταῦτα ἥδη ἥλίου δύνοντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς, ἔλεξε τοιάδε. «Ἐμοί, ὃ ἀνδρες. θυομένῳ λέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ξερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο ως γάρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως δι Τίγρις ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἀνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν, οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶδον τε· τὰ γάρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· λέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ξερά ἔχειν. ὅδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν, οἱ τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἐπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω».
- 3 Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον

καὶ ἐποίουν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν δὲ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἔλομενοι, ἀλλ' ὅρῶντες, στι μόνος ἐφρόνει, οὐα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπειροὶ ἡσαν. ἐντεῦθεν, ἐπεὶ τ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν δὲ Θράξ, ἔχων τοὺς τε ἵπ πέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους, ηὗτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἥγειτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δὲ εἴποντο· καὶ ἀφικοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ Ἀριατὸν καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ δπλα, συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρ Ἀριατὸν· καὶ ὥμοσαν οἵ τε Ἑλληνες καὶ δὲ Ἀριατὸς καὶ τῶν οὖν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μῆτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. τοῦτα δὲ ὥμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἑλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.

Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστά ἐγένετο, εἶπεν δὲ Κλέαρχος «Ἀγε δῆ, ω Ἀριατε, ἐπείπερ δὲ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ὑμῖν, εἰπέ, τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἀπιμεν, ἢνπερ ἥλθομεν, ήτοι ἄλλην τινὰ ἐννεοηκόντα δοκεῖς ὅδὸν κρείττω;» δὲ εἶπεν «Ἔν μὲν ἥλθομεν ἀπιόντες, παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολούμεθα· ὑπάρχει γάρ νῦν ὑμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. ἐπτακέδαικα γάρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω, οὐδὲ δεῦρο λόντες, ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν· ἐνθα δέ τι ἡν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δὲ ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μέν, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δὲ ὑμῖν τοὺς πρώτους σταθμούς, ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπάσωμεν τοὺς βασιλικοὺς στρατεύματος· ἡν γάρ ἀπαξ δύο ἡ τριῶν ἡμερῶν δόδον ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δυνήσεται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. δλίγῳ μὲν γάρ στρατεύματι οὐ-

τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται
ταχέως πορεύεσθαι· ἵσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ.
«ταύτην», ἔφη, «τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε».

13   Ὕπερ δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀπο-
δρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ
γάρ ήμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον
λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαθυλω-
14 νίας χώρας. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν· ἔτι δὲ ἀμφὶ δεί-
λην ἔδοξαν πολεμίους δρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων
οἵ μη ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ
Ἀριαῖος, ἐτύγχανε γάρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέ-
15 τρωτο, καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐνῷ δὲ ὁ-
πλίζοντο, ἦκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, δτὶ οὐχ
ἱππεῖς εἰεν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάν-
τες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γάρ κα-
πνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω.

16   Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· γάρ
καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀστέους ὄντας· ἥδη δὲ
καὶ δψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δο-
κοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων, ἅμα τῷ ἡλίῳ δυσμένῳ
εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας, τοὺς πρώτους ἔχων, κατεσκήνωσεν,
17 ἔξ διηρπαστοῦ ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ
τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι δμως τρέπω τινὶ
ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὑστεροί, σκοταῖοι προσιόντες, ὡς
ἐτύγχανον ἕκαστοι, γρύλιζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν
καλοῦντες ἀλλήλους; ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε
18 οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔψυχον ἐκ τῶν σκηνω-
μάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γάρ ὑπο-
ζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπιόδη οὐ-
δαμοῦ πλησίον. ἐξεπλάγη δέ, ὡς ἔσικε, καὶ βασιλεὺς τῇ

ἔφεδρος τοῦ στρατεύματος, ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἱς τῇ θυτεραῖς ἔπραττε.

Προτούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι φόβοις ἐμπίπτει, καὶ θόρυβοις καὶ δουλῶσις ἦν, οἷον εἰκός, φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλείον, 20 ὃν ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ, κήρυκα ἀριστον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρυξάντα, διτι προαγορεύουσιν, οἱ ἀρχοντες, δις δὲ τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ διπλα μηνύσῃ, διτι λήψεται μισθὸν τάλαντον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη ἔγνωσαν 21 οἱ στρατιῶται, διτι κενὸς δι φόβοις εἴη καὶ οἱ ἀρχοντες σῷ. ἅμα δὲ ὅρθρῳ παρήγγειλεν δι Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ διπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας, ἥπερ εἶχον, διτι ἦν ἡ μάχη.

Περίληψις. Κεφ. Γ' καὶ Δ'.

Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων· ὑποψίαι
τούτων πρὸς τὸν Ἀριαῖον καὶ Τισσαφέρνην
(8 Σεπτεμβρίου—20 Οκτωβρίου).

Ἡ αἰγνιδία ἐμφάνισις τῶν Ἑλλήνων πλησίον τοῦ στρατοπέδου τοῦ βασιλέως τόσον πολὺ κατετάραξεν αὐτόν, ὡστε, ἐνῷ τὴν προηγουμένην ἐζήτει, οὔτε πολὺ οὔτε δλίγον, τὴν παράδοσιν τῶν διπλων, τώρα λίαν πρωτι στέλλει κήρυκας καὶ ζητεῖ συμφιλίωσιν. Ὁ Κλέαρχος μόλις ἔμαθε τὸ πράγμα παρὰ τῶν προφυλακῶν, διπου εὑρίσκετο, διατάσσει γὰ περιμένουν οἱ κήρυκες καὶ ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τοὺς Ἑλληνας οὕτως ὡστε γὰ παρασκευάσῃ ἐπιθλητικὴν ἐπίδειξιν τούτων ἐκάλεσε τοὺς κήρυκες καὶ ἀφοῦ τοὺς ἥρωτησεν εἰς ἐπήκοον δλων καὶ ἐπληροφορήθη διτι δι βασιλεὺς ἐπιθυμεῖ ἀνακωχήν, ἀπήντησε μὲ πολὺ μεγάλην τόλμην καὶ εὐφυῖαν, διτι στρατιῶται νηστικοί εἶναι ἀδύνατον γὰ ἀκούσουν τοιαῦτα καὶ ἐπομένως κανεὶς δὲν θὰ τολμήσῃ γὰ προτείνῃ συνθήκας, ὃν δὲν προμηθεύσῃ πρῶτον εἰς αὐτοὺς τρόφιμα. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ κήρυκες φεύγουν καὶ ἐντὸς δλίγου ἐπιστρέφουν μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως γὰ τοὺς διηγήσουν εἰς χω-

ρία ὅπου ήσαν ἀφθονα τὰ τρόφιμα. Χωρὶς νὰ χάσουν καιρὸν Ἐλληνες ἀκολουθοῦν τοὺς βαρδάρους καὶ μετὰ μικρὰν πορείαν κοπιαστικὴν διπωσδήποτε, φθάνουν εἰς τόπους ὅπου εὔρον ἀφθονία τρόφιμα καὶ μάλιστα φοίνικας ἀξιοθαυμάστου μεγέθους καὶ χρώματος κιτρίνου. Τρεῖς ἡμέρας ἔκει διηλθοῦ ἔχαρετα καὶ ἐπερίμενον τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ἀνακωχὴν. Αἴφνης προυσίασθη ὁ πονηρὸς Τισσαφέρνης μὲν μεγάλην συνοδείαν καὶ ζῆταν συζητήσουν. Ὁ λόγος του πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἦτο πολὺ τεχνικός. Ὡς γείτων τῶν Ἐλλήνων εἰς τὴν Μ. Ἄσίαν ἥθελεν, ώς εἶπε, νὰ τοὺς φανῇ χρήσιμος εἰς τὴν δύσκολον περιστασίαν των καὶ νὰ τοὺς μεταφέρῃ σώους εἰς τὴν Ἐλλάδα, βέβαιως διὰ τοῦ οὗτοῦ καὶ ὀλόκληρος ἡ Ἐλλάδα θὰ τοῦ ἦσαν διὰ τὴν πρᾶξην του ταύτην εὐγνώμονες. Μὲ τὴν πεποίθησιν δὲ αὐτὴν ἔξητησε πορὰ τοῦ βασιλέως, εἰς ἀνταπόδοσιν τῶν ὑπηρεσιῶν του κατὰ τὴν στάσιν τοῦ ἀδελφοῦ του Κύρου, τὴν χάριν νὰ σώσῃ αὐτούς. Ὁ λόγος ἐτελείωνε μὲν τὸ ἔρωτημα πρὸς τοὺς Ἐλληνας τί τοὺς ἔκινησε κατὰ τοῦ βασιλέως. Οἱ στρατηγοὶ ἀπήντησαν διὰ τοῦ Κλεάρχου καὶ εἰπον τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν προσθέσαντες ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν τῷρα εἰς τὴν Ἐλλάδα καὶ δστις μὲν ἐναντιοῦται θὰ τὸν πολεμοῦν, δστις δὲ φαίνεται ὅτι τοὺς εὑεργετεῖ θὰ προσπαθοῦν νὰ ἀποδίδουν εἰς αὐτὸν τὰ ἔδια. Ὁ Τισσαφέρνης φεύγει καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔρχεται μὲ τὴν καλὴν καὶ εὐχάριστον εἰδῆσιν ὅτι ὁ βασιλεὺς τοὺς ἔδωκε τὴν ἀδειαν νὰ τοὺς διδηγήσῃ εἰς τὴν Ἐλλάδα μὲ τὸν δρον νὰ μὴ βλάπτουν τὴν χώραν, ἐφ' δσον τοὺς παρέχοντας τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. Οὕτω ἔγινεν ἡ συνθήκη· ὥρκίσθηκαν νὰ φυλάξουν αὐτήν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης ἐπιστρέψει διὰ νὰ ἐτοιμασθῇ καὶ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν βασιλέα, ἀφοῦ θὰ ἔφευγε διὰ τὴν σατραπείαν του τῆς Μ. Ἄσίας. Περιμένοντες τὸν Τισσαφέρνην οἱ Ἐλληνες παρετήρησαν ὅτι ἥρχοντο πολλοὶ Πέρσαι συγγενεῖς τοῦ Ἀριαίου, οἱ ὅποιοι προσεπάθουν νὰ τὸν πείσουν νὰ προσκηνύσῃ τὸν βασιλέα. Τοῦτο ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ ἀρχίσουν αἱ ὑποψίαι καὶ αἱ ψυχρότητες. Ἐπὶ πλέον δυσαρεστοῦνται οἱ Ἐλληνες βλέποντες ὅτι βραδύνει ὁ Τισσαφέρνης καὶ ζητοῦν νὰ φύγουν, μόλις δὲ κατορθώνει ὁ Κλέαρχος νὰ τοὺς συγκρατήσῃ. Τέλος ἥλθεν ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόγντας καὶ ἀρχίζει ἡ ὁδοιπορία. Προηγείτο ὁ Τισσαφέρνης καὶ εἰποντο οἱ ἄλλοι. Καθ' ὅδον σαφῶς πλέον ἀπεδείχθη ὅτι οἱ Ἐλληνες

εἰχον δίκαιον νὰ ὑποψιάζωνται τοὺς βαρδάρους, διότι δὲ Ἀριαῖος σιγὰ ἐπλησίαζε τὸν Τισσαφέρνην καὶ τέλος ἥρχισε γὰρ στρατοπεδεύη μαζὶ του, ἐνῷ οἱ Ἐλληνες χωριστά. Μὲ τοιαύτας ὑποψίας ἐπροχώρουν καὶ ἔφθασαν ἀφοῦ διῆλθον τὸ Τεῖχος τῆς Μηδίας εἰς τὴν μεγάλην πόλιν Σιττάκην, ἔνθα οἱ μὲν βάρδαροι διέβησαν ἀμέσως τὸν Τίγρητα, ἐνῷ οἱ Ἐλληνες ἔμειναν παρὰ τὴν ὅχθην καὶ μόλις τὴν ἀλληνή μέραν μὲν προφυλάξεις μεγάλας διέβησαν καὶ αὐτοί. Τώρα ἀριστερὰ ἔχοντες τὸν ποταμὸν προχωροῦν καὶ ἀφοῦ διέβησαν τὸν παραπόταμον Φύσκον ἔφθασαν εἰς τὰ πλούσια χωρία τῆς Παρυσάτιδος, τὰ δποῖα διαρπάζουν μὲν τὴν θέλησιν τοῦ Τισσαφέρνους.

Η'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους. Σύλληψις καὶ φόνος τῶν Ἐλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν διὰ δόλους ὑπὸ τῶν Περσῶν. (20—24 Ὁκτωβρίου).

Κεφ. Ε'. § 1—42

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ 1 εὗρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἡσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμίᾳ ἐφαίνετο ἐπιθέουλή, ἔδοξε οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύνατο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπειμψε τινα ἐροῦντα, διὰ συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. δ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει δὲ Κλέαρχος τάδε. «Ἐγώ, 3 ὁ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιάς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὅρῳ ὡς πολεμίους ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς, δρῶντες ταῦτα, 4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, διὰ ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οἰδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, δπως εἰ δυναίμεθα, ἔξελοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γάρ οἶδα ἀνθρώπους ἥδη τοὺς μὲν ἐκ 5 Ν. Ζαφειρίου. Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως Ἐκδ. Γ'. 1938 3

διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἔξ υποψίας, οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους
 φθάσαι βουλόμενοι, πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ
 6 τοὺς οὕτε μέλλοντας οὔτ' ἀν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν.
 τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα
 ἀν παύεσθαι, ἥκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ήμεν
 οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

7 «Πρῶτον μὲν γάρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ήμας δρκοὶ^{τοιαύτης}
 κωλύουσι πολεμίους εἰναι ἀλλήλοις· οἵτις δὲ τούτων σύνοι-
 δεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἀν εὑδαίμονε-
 σαιμι· τὸν γάρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα, οὔτ' ἀπὸ πόλου ἀν
 τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς ποῖον ἀν σκότος ἀπο-
 δραίη, οὔθ' ὅπως ἀν εἰς ἔχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. πάντη
 γάρ πάντα τοῖς θεοῖς υποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἵσον οἱ
 θεοὶ κρατοῦσι.

8 »Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν δρκῶν οὗτω γιγγώ-
 σκῳ παρ^{τοῦ} οὓς ήμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν
 δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἰναι
 9 ήμεν ἀγαθόν, σὺν μὲν γάρ σοι πᾶσα μὲν δδός εὔπορος, πᾶς
 δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορίᾳ· ἀνευ
 δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ή δδός· οὐδὲν γάρ αὐτῆς ἐπι-
 στάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὅχλος φοβερός,
 10 φοβερώτερον δ' ἑργμία· μεστὴ γάρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν.
 εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἀν ἦ,
 τὸν εὐεργέτην κατακτείνατες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον
 ἔφεδρὸν ἀγωνίζομεθα; δσων δὲ δὴ καὶ οἴων ἀν ἐλπίδων
 ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν,
 11 ταῦτα λέξω. ἐγὼ γάρ Κύρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι,
 νομίζων τῶν τότε ἴκανώτατον εἰναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιτο·
 σὲ δὲ νῦν ὅρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ
 τὴν σκυτοῦ σφέζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἥ Κύρος
 12 πολεμίᾳ ἔχρητο, σοὶ ταῦτην σύμμαχον οὖσαν, τούτων δὲ

-τοιούτων ὅντων, τίς οὕτω μαίνεται, δοτις εὐ βούλεται τοι φίλος εἶναι;

»'Αλλὰ μὴν ἐρῶ γάρ καὶ ταῦτα, εἴ πων ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν γάρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηρούς ὅντας, οὓς νομίζω ἀν σὸν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινούς ὑμῖν παρασχεῖν. οἶδα δὲ καὶ Πιείδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἢ οἷμαι ἀν παῖσσαι ἔνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ· Αἰγυπτίους δέ, οὓς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἀν κολάσαισθε τῆς νῦν σὸν ἔμοι εὔσης. ἄλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκεῖσι σύ, εἰ μὲν βούλοιό τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἀν εἶης, εἰ δέ τίς σε λυποίη, ὡς δειπνότης ἀν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἵ τοι οὐκ ἀν τοῦ μισθοῦ ἔνεκα μόνον ὑπηρετοῦμεν, ἄλλα καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἀν ἔχοιμεν δι-
καίως. ἔμοι μὲν ταῦτα πάντα ἔνθυμουμένῳ εὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ γῆιστ' ἀν ἀκούσαιμι τὸ ὄνομα, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιθουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε 16 ἀπημείψθη· «'Αλλ' ἥδομαι μέν, δὲ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονέμους λόγους· ταῦτα γάρ γιγνώσκων, εἴ τι ἔμοι κακὸν βουλεύοις, ἂμα ἀν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. ὡς δὲ ἀν μάθης δτι οὐδὲ ἀν ὑμεῖς δικαίως εὕτε βασιλεῖ εὗτ' ἔμοι ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γάρ ὑμᾶς ἔθουλόμεθα ἀπολέσαι, 17 πότερά σοι δοκοῦμεν ἵππεων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ἀπλίσεως, ἐν τῇ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἵκανοι εἶγμεν ἀν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἄλλα χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπι-
τίθεσθαι ἀπορεῖν ἀν σοι δοκεῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ὃ ὑμεῖς φίλια ὅντα οὖν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὅρη ὅρατε ὑμῖν ὅντα πορευτέα, ἢ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦ-

- σιν ἀπορα διμῶν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὅπερ
ἐξεστιν ἡμῖν ταμεύεσθαι, ἐπόσοις ἀν διμῶν βουλώμεθα μά-
χεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν, σὺς οὐδὲ ἀν παντάπασι διαβαίητε, εἰ-
19 μὴ ἡμεῖς διαπορεύομεν· εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώ-
μεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρείττον τοῦ ναρποῦ ἔστιν· θν-
ἡμεῖς δυνατίμεθ' ἀν κατακαύσαντες λιμὸν διμῶν ἀντιτάξαι, φ-
διμεῖς οὐδὲ, εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἀν δύναισθε.
- 20 »Πῶς ἀν σὺν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ διμῶν
πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἐπειτα ἐκ
τούτων πάντων τοῦτον ἀν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, δις μόνος.
21 μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβῆς, μόγος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός;
παντάπασι δὲ ἀπόρων ἔστι καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχο-
μένων, καὶ τούτων πονηρῶν, εἰτινες ἐθέλουσι διοί ἐπιορκίας τε
πρὸς θεούς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ
εὕτως ἡμεῖς, φ Κλέαρχε, σύτε ἀλόγιστοι οὔτε ἥλιθιοι ἔσμεν.
- 22 »Αλλὰ τί δή, διμᾶς ἔξδην ἀπολέσαι, σὺν ἐπὶ τοῦτο ἥλι-
θομεν; εὗ ἵσθι, διτι δὲμδες ἔρως τοῦτου αἴτιος τὸ τοῖς Ἐλλη-
σιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ φ Κῦρος ἀνέδη ἔεινικῷ διὰ μι-
23 σθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι διοί εὐεργεσίαν
ἰσχυρόν. δσα δὲ μοὶ χρήσιμοι διμεῖς ἔστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἰ-
πας, τὸ δὲ μέγιστον ἔγω οἰδα· τὴν μὲν γάρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν δρθῆν ἔχειν, τὴν δὲπὶ τῇ καρ-
δίᾳ ἵσως ἀν, διμῶν παρόντων, καὶ ἔτερος εὔπετῶς ἔχοι».
- 24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἰ-
πεν· «Οὐκοῦν» ἔφη, «οἵτινες, τοιούτων διμῶν εἰς φιλίαν διπαρ-
χόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους διμᾶς,
25 ἄξιοι εἰσὶ τὰ ἔσχατα παθεῖν»; «Καὶ ἔγω μὲν γε, ἔφη δ
Τισσαφέρνης, «εἰ βαύλεσθε μοι οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λο-
χαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξι τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας,
26 ὃς σὺ ἐμοὶ ἐπιδουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ». «Ἐγὼ
δέ», ἔφη δ Κλέαρχος, «ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω,

Θεν ἐγώ περὶ σοῦ ἀκούω». ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων δὲ Τισαφέρηνης φιλοφρονούμενος, τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

Τῇ δὲ στεραλίᾳ δὲ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον 27 δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνῃ, καὶ, ὃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι λέναι παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευε, καὶ, οἵ τον ἔλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὅντας τιμωρηθῆναι. ὑπώπτευε δὲ εἶναι τὸν 28 διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρᾳ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιθουλεύοντα, δπως, τὸ στράτευμα ἄπαν πρὸς αὐτὸν λαθών, φίλος η̄ Τισσαφέρνει. ἐδούλετο δὲ καὶ δὲ Κλέαρχος 29 ἄπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἐντέλεγχόν τινες αὐτῷ μὴ λέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. δὲ Κλέαρχος λιχυρῶς 30 κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς λέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὧς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπειδὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν 31 στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ 32 δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἵππεων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, φτινοι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι η̄ δούλῳ φέρειν ταῖς τάσσονταις ἐκτεινον.

Οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἵππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον 33 τοῦ στρατοπέδου ὅρωντες καὶ, διτι ἐποίουν, ἡμφεγγόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα

καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγε-
 34 νῆμένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἐλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ δπλα πάν-
 τες, ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπε-
 35 τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ
 καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἡσαν Κύρῳ πιστότατοι· δὲ
 δὲ τῶν Ἐλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελ-
 φὸν σὺν αὐτοῖς δρᾶν καὶ γιγνώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ
 36 ἄλλοι τῶν Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. οὗτοι,
 ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευσον, εἴ τις εἶη τῶν Ἐλ-
 λήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγὸς, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βα-
 37 σιλέως. μετὰ ταῦτα ἐπῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἐλλήνων
 στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμ-
 φάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηγαῖος, δπως μάθοι τὰ
 περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κώμῃ τινὶ,
 σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μέν, δὸς ἀνδρες Ἐλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη,
 καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξε-
 νος δὲ καὶ Μένων, δτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβούλην, ἐν
 μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. διμάς δὲ βασιλεὺς τὰ δπλα ἀπαιτεῖ· ἔαυτοῦ
 γάρ εἰναι φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

39 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἐλληνες, ἐλεγε δὲ Κλεά-
 νωρ δὸς Ὀρχομένιος· «Ω κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἳ
 ἄλλοι, δοις ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεοθε οὔτε θεοὺς
 οὔτε ἀνθρώπους, οἵτινες, διμέσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους
 καὶ ἔχθροὺς νομίειν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ
 ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τούς τε ἀνδρας αὐτούς,
 οἵς ὥμνυτε, ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδω-
 40 κότες, σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ ἡμᾶς ἔρχεσθε;» δ δὲ Ἀριαῖος
 εἶπε· «Κλέαρχος γάρ πρόσθεν ἐπιβούλεύων φανερὸς ἐγέ-
 νετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντας καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς οὖν·

τούτοις». ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν 41 τοῖνυν, εἰ παρὰ τοὺς δρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιοιν γάρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ὑμέ-
τεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ ὅτι,
φίλοι γε ὅντες ἀμφοτέροις, πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν
τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι». πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν 42
χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ἀπῆλθον, οὐδὲν ἀποκρι-
νάμενοι.

✓,

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Θ'. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ξενοφῶν δμιλεῖ
πρὸς τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου.
(Νῦν τῆς 24 πρὸς τὴν 25 Ὁκτωβρίου).

Κεφ. Α'. § 2—25.

- 2 Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἑλληνες, ἐννοούμενοι μέν, ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγοράν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἡ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ, ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδες ὁδοῦ, προύδειδώκεσσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρθαροι, μόνοι δὲ καταλειπμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἵππεα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὔδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἀν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἀν λειφθείη. ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, δλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, δλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἥλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύσοντο δέ, δποι ἐτύγχανεν ἔκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὓς οὕποτο ἐνόμιζον ἔτι ὅψεσθαι. οὗτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύσοντο.
- 4 Ἡ δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὕτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὡν συνηκολούθει,

ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν, ξένος δὲ ἀρχαῖος· ὅπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιῆσειν, δὲν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἔχυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. δ 5 μέντοι Ξενοφῶν, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολήν, ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, διὰ δέδοκει δὲ Κῦρος προθύμως τοῖς Δακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινώσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δὲ δὲ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλωνα, 6 τίνι ἀνι θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἐλθοι τὴν δδόν, ἦν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη· καὶ ἀνεῖ· 7 λεν αὐτῷ δὲ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἥλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. δὲ δὲ άκούσας ἡτιάτο αὐτόν, διὰ οὐ τοῦτο πρῶτον ἡρώτα, πότερον λῷον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ᾽ αὐτὸς κρίνας ἵτεον εἶναι τοῦτο ἐπινθάνετο, δπως ἀνι κάλλιστα πορευθείη. ἐπεὶ μέντοι οὐτως ἥρου «ταῦτ», ἔρη, «χρὴ ποιεῖν, δια δὲ θεὸς ἐκέλευσεν».

Ο μὲν δὴ Ξενοφῶν οὗτος θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν δ 8 θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἥδη δρμᾶν τὴν ἀνω δδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ δὲ Κῦρος συμ- 9 προυθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν, εἰπε δέ διτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ δ στόλος εἶναι εἰς Πισιδας. ἐτρατεύετο μὲν δὴ οὗτος ἐξαπατηθείς— 10 οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γάρ ἥδει τὴν ἐπὶ βασιλέα δρμὴν οὐδὲ ἀλλος οὐδεὶς τῶν Ἐλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἥλθον, σαφὲς πᾶσιν ἥδη ἐδόκει εἶναι, διὰ δ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα, φοβούμενοι δὲ τὴν δδὸν καὶ ἀκοντες

δημως οἱ πολλοὶ δι’ αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνη-
κολούθησαν· ὃν εἰς καὶ Ξενοφῶν γῆν.

- 11   Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ
οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὑπουροῦ λαχῶν εἶδεν ὅναρ.
ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενεσμένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν
12 πατρῷχν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος
δὲ εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὅναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, τῷ
ἐν πόνοις ὃν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἵδειν ἔδοξε· τῇ
δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὅναρ ἐδόκει
αὐτῷ εἰναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύ-
13 ναιτο ἐκ τῆς χώρας ἔξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ’ εἰργοιτο
πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν. ὅποιόν τι μὲν δῆ ἐστι τὸ τοι-
οῦτον ὅναρ ἵδειν, ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ
ὅναρ γίγνεται γάρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον
μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει. «τί κατακείμαι; ή δὲ νῦν προ-
βαίνει· ἂμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. εἰ δὲ
γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ σύχι πάντα μὲν τὰ
χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας,
14 ὑδριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δὲ ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρα-
σκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται. ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἔξον
ἡσυχίαν ἀγειν. ἐγὼ σὺν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν
προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δὲ ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν
ἀναμένω; οὐ γάρ ἔγωγε ἔτι πρεσβύτερος ἔζομαι, ἐὰν τήμε-
ρον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις».
- 15   Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τὸν Προξένου πρῶ-
τον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγώ, ὡς ἀνδρες
λοχαγοί, σύτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἴμαι οὐδὲν ὑμεῖς,
16 σύτε κατακείσθαι ἔτι, δρῶν ἐν οἷσις ἐσμέν. οἱ μὲν γάρ πο-
λέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἔξεφη-
ναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἔχυτῶν παρασκευάσασθαι,
17 ἡμῶν δὲ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγω-

νιούμεθα. καὶ μὴν εἰ δημόσια καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἱδέμεθα πείσεσθαι; θές καὶ τοῦ δημομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἥδη, ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἵς κηδεμών μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτόν, ως δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἱδέμεθα πα- 18 θεῖν; ἀρ̄ούσις ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ως ἡμᾶς τὰ ἔχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόρον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ̄ος πως τοι μὴ ἐπ' ἔκεινῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

»Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἡσαν, οὕποτε ἐπαυδ- 19 μην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς οὓς αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, διηγη μὲν χώραν καὶ οἴαν ἔχοιεν, ως δὲ ἀφθονα τὰ ἐπιτήδεια, διούς δὲ θεράποντας, δια δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ τὰ δὲ αὗτῶν στρατιωτῶν 20 διπότε ἐνθυμοίμην, διε τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, διούς δὲ ὠνησόμεθα γῆδειν ἔτι ὀλιγούς ἔχοντας, ἀλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους δρκους ἥδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοδιούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

»Ἐπεὶ μέντοι ἔκεινοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθι μοι 21 δοκεῖ καὶ ἡ ἔκεινων ὕδρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. ἐν μέσῳ γάρ ἥδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἀθλα, διπότεροι ἀντὶ ἡμῶν ἀμείνονες ὄσιν, ἀγωνοθέται δὲ οἱ θεοί εἰσιν, οἵ οὖν ἡμῖν, ως τὸ εἰκός, ἔσονται. οὔτοι μὲν γάρ αὐτοὺς ἐπιωρκήσασιν· ἡμεῖς 22 δὲ πολλὰ δρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν δρκους· ὥστε ἔξειναι μοι δοκεῖ λέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ οὖν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι δὲ ἔχομεν σώ- 23 ματα ἵκανώτερα τούτων καὶ φύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς οὖν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ

ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θυητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἦν οἱ θεοὶ ὅτε περ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

24   »Ἄλλος γάρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξώμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν φάνητε τῶν λοχαγῶν 25 ἀριστοὶ καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. καὶ γὰρ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετε με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἥλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπὸ ἐμαυτοῦ τὰ κακά.«

Περίληψις. Κεφ. Α'. § 26—47 καὶ Κεφ. Β'—Ε'

Ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατοῦ. Οἱ Ἑλληνες μεταξὺ τοῦ Τίγρητος καὶ τῶν Καρδουχείων δρέων ἀποφασίζουν νὰ ἐλθουν στόδος τοὺς Καρδούχους. (25 Ὁκτωβρίου—13 Νοεμβρίου).

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος μόνον δὲ Ἀπολλωγίδης δὲ Βοιωτὸς ἔκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου εἶχεν ἀντιρρήσεις καὶ ἡθέλησε νὰ εἴπῃ ὅτι παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθοῦν, Τὸν δειλὸν αὐτὸν λοχαγὸν τὸν ἀπεστόμωσεν δὲ Ξενοφῶν καὶ προέτρεψε τοὺς στρατιώτας νὰ τὸν καθαιρέσουν, διότι καταισχύνει καὶ τὴν πατρίδα του Βοιωτίαν καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Μετὰ τὸν Ξενοφῶντα δὲ Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι δὲ Ἀπολλωγίδης οὔτε Βοιωτὸς εἶναι οὔτε Ἑλλην, διότι ὡς Λυδὸς ἔχει τρυπημένα καὶ τὰ δύο ὕτα του. Τοιουτοτρόπως τὸν δειλὸν αὐτὸν λοχαγὸν ἔξεδίωξαν.

Μετὰ ταῦτα οἱ λοχαγοὶ τοῦ Προξένου συγκαλοῦν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς περίους ἐκατόν. Ἐπληγέσαις μεσογύκτιον καὶ δὲ γεροντότερος λοχαγὸς τοῦ Προξένου Ἱερώνυμος δὲ Ἡλεῖος παρακαλεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπαναλάβῃ ἐνώπιον ὅλων ὅσα εἰς τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου εἶπεν. «Οἱ Ξενοφῶν τότε

χναπτύσσει τοὺς λόγους διὰ τοὺς δποίους δ πόλεμος εἶναι ἀφευκτὸς καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ ἐκλέξουν νέους στρατηγούς, διότι πάντοτε μέν, πρὸ πάντων δμως εἰς τὸν πόλεμον ἡ μὲν εὐταξία σψᾶει, ἡ δὲ ἀταξία καταστρέφει· ὅλοι δὲ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς στρατιώτας, διότι τὸ θάρρος μὲ τὴν διοήθειαν τῶν θεῶν φέρει πάντοτε γίκην. Τὴν γνώμην τοῦ Ξενοφῶντος ἐπαινεῖ καὶ δ Χειρίσσαφος καὶ οὕτω πορεύονται διὰ τὴν ἐκλογήν. Ἀντὶ τοῦ Κλεάρχου ἔξελέγη Τιμασίων δ Δαρδανεύς, ἀντὶ τοῦ Σωκράτους Ξενθικλῆς δ Ἀχαιός, ἀντὶ τοῦ Ἀγίου Κλεάνωρ δ Ὁρχομένιος, ἀντὶ τοῦ Μένωνος Φιλήσιος δ Ἀχαιός καὶ ἀντὶ τοῦ Προξένου δ Ξενοφῶν.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν ὅλος δ στρατὸς συνεκεντρώθη διὰ νὰ λάθῃ ἀποφάσεις. Ὁμιλησαν δ Χειρίσσαφος, δ Κλεάνωρ καὶ δ Ξενοφῶν. Ὅλοι ήσαν σύμφωνοι διὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν. Ὁ Χειρίσσαφος δι· δλίγων παρέστησε ποίᾳ ἥτο πραγματικῶς ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐτόνισεν διτὶ ἔπρεπεν ἡ νὰ πέσουν ώς γενναῖοι καὶ τίμιοι ἄνδρες, ἡ νὰ γικήσουν τοὺς ἀπίστους ἐχθρούς. Ὁ γηραιὸς Κλεάνωρ ὡμίλησε διὰ τὴν ἀπίστιαν καὶ δολιότητα τοῦ Τισσαφέρνους καὶ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἀριαίου καὶ συνέστησε γὰρ μὴ ἔξαπατηθοῦν καὶ πάλιν, ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν τὸν πόλεμον. Ἰδιαιτέραν δμως ἐντύπωσιν ἔκαμεν δ λόγος τοῦ Ξενοφῶντος, δ δποίος ἥτο πλήρης εὔσεβείας, αὐτοπεποιθήσεως, θάρρους καὶ φιλοπατρίας. Οἱ θεοὶ εἶναι μαζὶ μας, εἶπε, διότι ἐμέναμεν πιστοὶ εἰς τοὺς δρους. Ἡ ἀνδρεία μας εἶναι μεγάλη· τρανὴ ἀπόδειξις τὰ Κούναξα, Αὐτὰ τὰ δύο, οἱ θεοὶ καὶ ἡ ἀνδρεία, θὰ μᾶς δώσουν τὴν γίκην. Οἱ ποταμοὶ δὲν μὲ φοβίζουν, διότι θὰ προχωρῶμεν εἰς τὰς πηγάς των, δπου θὰ εἶναι διαβατοί. Ἀλλὰ καὶ ἄν, πρᾶγμα ἀπίστευτον, μᾶς ἀποκλείσουν οἱ ποταμοί, κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ μείνωμεν ἐδῶ εἰς τὰ εὔφορα αὐτὰ μέρη καὶ νὰ ζήσωμεν καλά, φόδος καὶ τρόμος τῶν Περσῶν, δπως εἶναι οἱ Μυσοί, οἱ Πισίδαι καὶ οἱ Λυκάονες. Τοιουτοτρόπως δμως, δπως οἱ Λωτοφάγοι, εἰς τὰ πολλὰ ἀγαθά, τὰ δποῖα θὰ ἔχωμεν, θὰ λησμονήσωμεν τὴν προσφιλή μας πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, πρᾶγμα τὸ δποῖον κανεὶς ἔξ διαν, πιστεύω, δὲν θέλη νὰ σκεφθῇ. Κανεὶς δὲν ἔντιλέγει· ὅλοι εἶναι σύμφωνοι νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τέλος δ Ξενοφῶν συμβουλεύει, πῶς πρέπει νὰ γίνῃ ἡ παρά-

ταξίς διὰ νὰ είναι ἀσφαλέστεροι καὶ ἀποφασίζουν νὰ πορεύωνται. ἀφοῦ σχηματίσουν τὸ τετράγωνον, ἐμπρὸς δὲ Χειρίσοφος, δπίσω δὲ Ξενοφῶν μὲ τοὺς νέους, εἰς τὰ πλάγια δύο γεροντότεροι στρατηγοὶ καὶ εἰς τὸ μέσον δὲ ὅχλος. Ἡ συγέλευσις διαλύεται μὲ τὴν προτροπὴν τοῦ Ξενοφῶντος νὰ είναι τὰ σύνθημά των εἰς ὅλην τὴν πορείαν «γίνη».

Παρατεταγμένοι λοιπὸν ὥπις προέτεινεν δὲ Ξενοφῶν προχωροῦν οἱ Ἐλληνες μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ διαβοῦν τὸν Ζαπάταν ποταμόν. Τότε δὲ Πέρσης Μιθραδάτης ὑποκρινόμενος φιλίαν ἔτετεν νὰ μάθῃ τοὺς σκοπούς των, ἀλλὰ δὲν γίνεται δεκτὸς καὶ φεύγει διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ ἵππικόν, τοξότας καὶ σφενδονήτας. Οἱ Ἐλληνες βαδίζουν ταχέως καὶ διαβαίνουν τὸν Ζαπάταν πρὶν φθάσῃ δὲ Μιθραδάτης. Ὁ ἀνανδρὸς αὐτὸς Πέρσης βλάπτει πολὺ τοὺς ὥπισθαφύλακας καὶ ἀναγκάζει τὸ ὅλον στράτευμα νὰ προχωρῇ τόσον βραδέως, ὥστε εἰς μίκην ἡμέραν μόλις ἐδίδισαν 4 1/2 χιλιόμετρα. Ὁ στρατὸς γογγύζει καὶ ἀθυμεῖ διὰ τοῦτο. Τὸ ἵππικὸν καὶ ἡ σφενδόνη μόνον θὰ τοὺς σώσῃ. Πράγματι δὲ Ξενοφῶν ἐντὸς δλίγου ἔτοιμάζει 50 ἵππεις καὶ 200 σφενδονήτας. Τὴν ἐπομένην δὲ πανοῦργος Μιθραδάτης πλησιάζει καὶ πάλιν μὲ περισσοτέρους ἵππεις, τοξότας καὶ σφενδονήτας· ἀλλὰ ἀναγκάζεται νὰ ὑποχωρήσῃ μὲ ζημίας μεγάλας καὶ νὰ ἀφῆσῃ ἡσύχους τοὺς Ἐλληνας οἱ ὥπιστοι προχωροῦντες ἔφθασαν εἰς τὴν Λάρισαν (Νινεύη) καὶ τὰ Μέσπιλα.

Τότε ἀποφασίζει πλέον δὲ ἴδιος δὲ Τισσαφέργης νὰ ἐνοχλῇ τοὺς μυρίους. Ἐπειδὴ δὲ ἔθλαπτεν αὐτὸς πρὸ πάντων εἰς μέρη στενά, ἀναγκάζονται οἱ Ἐλληνες νὰ μεταβάλουν παράταξιν διὰ νὰ μὴ γίνεται ἀταξία καὶ ταραχὴ εἰς κάθε στενὸν καὶ γέφυραν καὶ διὰ νὰ πορεύωνται ἀσφαλέστερον. Τέσσαρας ἡμέρας προχωροῦν πιεζόμενοι, στενοχωρούμενοι καὶ βλαπτόμενοι διὸ τοῦ πολὺ ἀνωτέρου στρατοῦ τοῦ Τισσαφέργους. Οἱ τραυματίαι είναι πολλοὶ καὶ ἡ πορεία δύσκολος· ἀλλὰ ὑπέμενον τὰ πάντα διὰ τὴν προσφιλή τῶν πατρίδων. Ἡ δυομονή καὶ ἀνδρεία των ἐνίκησε καὶ εἰς τὸ τέλος κατορθώνουν νὰ ἀποκρούσουν τὸν ἔχθρὸν καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ στρατοπεδεύσῃ πολὺ μακρὰν αὐτῶν διὰ νὰ είναι ἀσφαλής τὴν νύκτα. Τὰ προφυλακτικὰ αὐτὰ μέτρα τοῦ Τισσαφέργους ὠφέλησαν τοὺς Ἐλληνας, διότι ἀφ' ἑνὸς ὀπεμακρύνθη αὐτὸς ἔνδεκα χιλιόμετρα καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπροχώρησεν οἱ Ἐλληνες, ὑπὸ τὸ σκότος

τῆς νυκτός, ἀλλα τόσα· οὕτω ἐπὶ δύο ἡμέρας δὲν τοὺς συνήντησε δ Τισσαφέρνης καὶ ἐπροχώρουν ἀνευ ἐνοχλήσεων. Τὴν τρίτην δμας ἡμέραν κατώρθωσε καὶ πάλιν νὰ τοὺς πλησιάσῃ καὶ νὰ στείλῃ τιμῆμα στρατοῦ νὰ καταλάβῃ κορυφὴν ὅπόθεν θὰ διήρχοντο οἱ Ἑλληνες. Ὁ Ξενοφῶν καὶ ἐδῶ πάλιν σιγῇ εἰ τὴν κατάστασιν. Ὡς νεώτερος παραλαμβάνει πελταστάς τινας καὶ τρέχει νὰ καταλάβῃ ἀλλην κορυφὴν ὑψηλοτέραν τῆς πρώτης διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Πέρσας νὰ φύγουν καὶ νῷ ἀργῆσουν ἐλεύθερον τὸν δρόμον. Τοῦτο ἐννόησαν οἱ ἔχθροι καὶ τρέχουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ αὐτὸν ὕψωμα. Γίνεται δρόμος ταχύτητος. Ὁ Ξενοφῶν δίδει τὸ παράδειγμα· ἀφιππεύει καὶ τρέχει πρῶτος ἔξ οὐλῶν. Ὁ ἄγρων εἶγε δεινός, ή ἐπιδράσευσις ή σωτηρία τῶν· τρέχουν μὲν δρυμὴν παρὰ τὸ βάρος τῶν ἀπλῶν. Η νίκη τοὺς στεφανώνει καὶ ἐντὸς δλίγου κατέχουν τὴν κορυφὴν. Οἱ βάρερχοι, βλέποντες τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἔστρεψαν τὰ γωτα καὶ ἔψυγον πρὸς ἀνατολάς, ἐνῷ οἱ Ἑλληνες προχωρήσαντες γῆθον εἰς τὴν πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὰ πλούσια χωρία διήρπασαν.

Η θέσις τῶν δμας δὲν γῆτο καθόλου καλή· διότι ναὶ μὲν εἶχον ἀφθονα τρόφιμα, ἀλλὰ ησαν ἀποκεκλεισμένοι ὑπὸ τοῦ Τίγρητος καὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀγρίων βουνῶν τῶν Καρδούχων, τῶν σημερινῶν Κούρδων. Τὴν πρότασιν Ῥοδίου τινὸς γὰ διαθοῦν τὸν ποταμὸν ἐπὶ φουσκωμένων ἀσκῶν, ἀν καὶ γῆτο ἀρκετὰ εὑφυῆς, δὲν τὴν ἐγκρίνουν, διότι θὰ διέβαινον κατὰ τιμῆματα, καὶ θὰ τοὺς κατεκομμάτιαζον οἱ ἵππεις, οἱ δροῦσι ησαν ἀρκετοὶ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι σχθῆς. Ήριν δὲ ἀποφασίσαντας σάρδινα, ἐθεώρησαν καλὸν νὰ μάθουν παρὰ τῶν αἰχμαλώτων λεπτομερείας περὶ τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται, ιδίως περὶ τῶν Καρδούχων, τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν κατώρθωσεν δ βασιλεὺς νὰ ὑποτάξῃ.

Μετὰ πολλὰς συσκέψεις κατέληξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ προχωρήσουν εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὸν Πόντον. Μὲ αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν δίδεται διαταγὴ εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ δειπνήσουν καὶ νὰ ἐτοιμασθοῦν γὰς ἀκολουθήσουν, ὅταν διαταχθοῦν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

I'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων δρέων.

(14—16 Νοεμβρίου).

Κεφ. Α'. 1—28.

- 1   "Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ δσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς, δὲς βασιλεὺς καὶ οἱ οὐν Κύρῳ ἀναβάντες Ἐλληνες ἐποιήσαντο, καὶ δσα, παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέργους, ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἐλληνας, ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.
- 2   Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, ἔνθα δὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπαισιν ἀπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὅρη ἀπέτομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδέκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν δρέων πορευτέον εἶναι. ἦκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων, δτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὅρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασιν. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δὲ εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολήν ὥδε ποιοῦνται, ἄμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἄμα δὲ φθάσαι, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.
- 3   Ἡνίκα δὲ ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλεπτοτο τῆς νυκτός, δσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηγνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως, πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ταὶ ἄμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὅρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν

ήγειτο τοῦ στρατεύματος, λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὅπισθι φύλαξιν ὅπλιταῖς εἶπετο οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἰναι, μή τις, ἀνω πορευομένων, ἐκ τοῦ ὅπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσσοφος, πρὸν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων ἐπειτα δ' ὑφηγεῖτο, ἐψείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεστι τε καὶ μυχοῖς τῶν ὁρέων.

"Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι, ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, 8 ἔχοντες καὶ γυναικας καὶ παιδες, ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὅρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἥσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὃν οὐδὲν ἔφερον οἱ. "Ελληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διιέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἥσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅπου τις ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν, οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουουν οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.

"Ἐπει τὸ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἐλλήνων κατέβαινον εἰς 10 τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἥδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἰναι τὴν δῆλον δλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις — τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταῖοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, δλίγοις ὅντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἐλληνικόν. εἰ μέντοι τότε 11 πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἀν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν ιύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηύλισθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκανον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

"Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λο. 12 χαγοῖς τῶν Ἐλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα N. Ζωφειρίου. Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως, "Εκδ. Γ' 1938 4

καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τὰλλα,
καὶ, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ,
13 πάντα ἀφεῖναι. σχολαίαν γάρ ἐποίειν τὴν πορείαν πολλὰ
ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τού-
τοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει
πορέεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων.
14 δέξαν δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν σύτῳ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ ἀριστή-
σαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες ἔν τῷ στενῷ στρα-
τηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφη-
ροῦντο, οἱ δὲ ἐπείθοντο. καὶ ταύτῃ μὲν τὴν ἡμέραν σύτῳ
ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαύ-
μενοι.

15 Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολὺς, ἀναγκαῖον
δέ ἦν πορεύεσθαι· οὐ γάρ ἦν ἵκανα τὰπιτήδεια. καὶ ἡγεῖτο
16 μὲν Χειρίσσοφος, ωπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμιοι
ἰσχυρῶς ἐπειθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς
προσιόντες, ἐτέξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἡναγκάζοντο οἱ
“Ελληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες, σχολὴ πο-
ρεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν δὲ Ξενοφῶν ὑπομένειν,
17 ὅτε οἱ πολέμιοι ισχυρῶς ἐπικέοιντο. ἐνταῦθα δὲ Χειρίσσοφος
Ἄλλοτε μέν, ὅτε παρεγγυῆτο, ἐπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμε-
νεν, ἀλλ᾽ ἡγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον
ἦν, ὅτι πρᾶγμά τι εἶη· σχολὴ δὲ οὐκ ἦν ίδειν παρελθόντι τὸ
αἰτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὅμοια φυγῆ ἐγίγνετο
18 τοῖς διπισθοφύλαξι. καὶ ἐνταῦθα ἀποθηγάκει ἀνήρ ἀγαθὸς
Λακωνικὸς Κλεώνυμος, τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς
σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἀρκάς διαμπερὲς
τὴν κεφαλήν.

19 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν δὲ
Ξενοφῶν, ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσσοφον, ἥτιατο αὐτόν, ὅτι οὐχ
ὑπέμενεν, ἀλλ᾽ ἡναγκάζοντο φεύγοντες ἀμα μάχεσθαι. «καὶ

νῦν δύο καλώ τε καὶ ἀγαθώ ἄνδρε τέθνατον, καὶ οὕτε ἀνελέσθαι εὕτε θάψω ἐδυνάμεθα». ἀποκρίνεται δὲ Χειρίσοφος· «Βλέψον», ἔφη, «πρὸς τὰ ὅρη, καὶ ίδε, ως ἀβατα πάντα ἔστι μία δὲ αὔτη ἁδός, ἦν δράξ, δρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων δρᾶν ἔξεστι σοι ὅχλον τοσοῦτον, εἰ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτο σε οὐχ ὑπέμενον, εἰ πως δυνατήν φθάσαι, πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολήν· εἰ δὲ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἀλλην δύναντας», δὲ Εενοφῶν λέγει· «Ἄλλος ἐγὼ ἔχω δύο ἄγρους. ἐπεὶ γάρ ήμιν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, διπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προύθυμηθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἔνεκα, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα».

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἥλεγχον διὰλα. δόντες, εἰ τινα εἰδεῖν ἀλλην δόδον, ἢ τὴν φανεράν, διὰ τοῦτον εἴτε πολλάκις οὖν ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, δρῶντος τοῦ ἑτέρου, κατεσφάγη. διὰ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, διὰ οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, διὰ αὐτῷ ἑτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρόντος διημένην αὐτὸς δὲ ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι δύναν. ἐρωτώμενος δὲ εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, διὰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

Ἐνταῦθα δὲ ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγούς καὶ ταξιάρχους τῶν πελταστῶν καὶ τῶν δρπλιτῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἰ τις αὐτῶν ἔστιν, διὰ τοῦτος ἀγαθὸς ἐθέλοι ἀν γενέσθαι καὶ ὑποστάτης ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. διφορταταὶ τῶν μὲν δρπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδρεὺς καὶ Ἄγασίας Στυμφάλιος, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι, προσλαβόντων ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· «ἐγὼ γάρ», ἔφη, «οἶδα, διὰ ἔψον-

28 ταὶ πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου». ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν,
εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξίαρχος θέλοι συμπορεύεσθαι
διφύταται Ἀριστέας Χιος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἀξιοῦ τῆ
στρατιῷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἔγενετο.

Περίληψις. Κεφ. 2.

"Ἐχοντες ὡς ὁδηγὸν τὸν αἰχμάλωτον κατόπιν ἀγώνων καὶ θυ-
σιῶν μεγάλων κατορθώνουν νὰ διέλθουν τὴν δυσκολωτέραν τοπο-
θείαν τῶν Καρδουχείων δρέων καὶ νὰ ἔλθουν εἰς κώμας μὲ
ἄφθονα τρόφιμα. Ἄφοῦ δὲ ἔλαθον τοὺς νεκροὺς καὶ ἀπέδοσαν τὸν
αἰχμάλωτον ἑξήκοολούθησαν τὴν παρείαν διὰ τῶν Καρδουχείων
δρέων ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἔφθασαν ἐνοχλώμενοι πάντοτε ὑπὸ¹
τῶν Καρδούχων εἰς τὸν Κεντρίτην ποταμόν. (17—20 Νοεμβρίου).

ΙΑ'. Δυσχέρειαι τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὸν Κεντρίτην ποτα-
μὸν καὶ διάβασις αὐτοῦ. (21—22 Νοεμβρίου).

Κεφ. Γ'. § 1—15.

Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν γὺλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις
1 ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὔρος
ώς διπλεθρον, ὃς δρέει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδού
χων χώραν, καὶ οἱ Ἑλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἀσμενοι
ἰδόντες πεδίον ἀπεῖχε δὲ τῶν δρέων δ ποταμὸς ἐξ ἣ ἐπτὰ
στάδια τῶν Καρδούχων. Τότε μὲν οὖν γὺλίσθησαν μάλα
2 ἥδεως καὶ τὰπιτήδεια ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρεληλυ-
θότων πόνων μνημονεύοντες ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, δσασπερ
ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέ-
λεισχν, καὶ ἔπαθον κακά, δσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασι-
λέως καὶ Τισσαφέργους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἥδεως
ἐκοιμήθησαν.

"Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὅρῶσιν ἵππεας που πέραν τοῦ ποτα- 3
μοῦ ἔξωπλισμένους, ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ
ταῖς ὅχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἵππων, ὡς κωλύσον-
τας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. ἥσαν δ' οὗτοι Ὁρόντα καὶ 4
Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι.
ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἀλκιμοὶ εἶναι· ὅπλα
δ' εἰχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὅχθαι αὗται, ἐφ' ὃν 5
παρατεταγμένοι οὗτοι ἥσαν, τρία ἡ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ ἀπεῖχον· ἕδδος δὲ μία δρωμένη ἦν, ἄγουσα ἄνω,
ώς περ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ "Ελ-
ληνες.

"Ἐπει δὲ πειρωμένοις τό τε ὅδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφατ- 6
νετο, καὶ τραχὺς ἦν δ ποταμὸς μεγάλοις λιθοῖς καὶ ὀλισθη-
ροῖς, καὶ οὕτος ἐν τῷ ὅδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή,
ἥρπαζεν δ ποταμός· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέ-
ρει, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τάλλα βέλη·
ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποτα-
μόν. ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἥσαν ἐπὶ τοῦ ὅρους, 7
ἐώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς
ὅπλοις. ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἐλλησιν, δρῶσι
μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, δρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν
κωλύσοντας, δρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς
Καρδούχους ὅπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα
ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ δύντες.

Ἐενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέοθαι, αὗται 8
δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιρρυῆναι, ὡστε λυθῆναι καὶ διαβαί-
νειν, δπόσον ἔθούλετο. ἐπει δὲ ὅρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν
Χειρίσσοφον καὶ λέγει, δτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ
διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. "Ο δὲ ἥδετό τε καὶ, ὡς τάχιστα 9
ἔως διέφαινεν, ἔθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ
τὰ ίερὰ καλὰ ἦν εύθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ

τῶν ιερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστο-
ποιεῖσθαι.

- 10 Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκων
γῆδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἔξειντο αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δει-
πνοῦντι προσελθεῖν καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγέραντα εἶπεν. εἰ
11 τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε ἔλεγον ὅτι τυγ-
χάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, καὶ πειτα κατέ-
δοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπὶ αὐτὸν τὸν
ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναικαὶ παιδίσκας, ὥσπερ μαρ-
12 σίπους ἴματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρώδεις· ἵδοῦσι δὲ
σφίσι δόξαι ἀσφαλές εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις
ἴππεῦσι προσθατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δὲ ἔφασαν,
ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια, γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν· πο-
ρευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὰ γόνατα· καὶ
διαβάντες, λαβόντες τὰ ἴματα πάλιν ἤκειν.
- 13 Εὗθὺς δὲν δὲ Ξενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανί-
σκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εὔχεοθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τὰ τε
ὸνειράτα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι·
σπείσας δὲ εὗθὺς ἦγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον,
καὶ διηγοῦνται ταῦτα. ἀκούσας δὲ καὶ δὲ Χειρίσοφος σπονδᾶς
ἐποίει.
- 14 Σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἀλλοις παρήγγελλον συμκευάζε-
σθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἔθουλεύοντα
ὅπως ἀν κάλλιστα διαβαίνειν καὶ τούς τε ἔμπροσθεν νικῶν καὶ
15 ὑπὸ τῶν ὄπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς
Χειρίσοφον μὲν ἥγεισθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ
στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι·
τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαί-
νειν· ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο (ὡς διαβηγ-
σόμενοι).

Περίληψις. § 16—33

Πράγματι πρῶτον δὲ Χειρίσοφος, είτα δὲ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ διέθησαν, ἀφοῦ δι² ἐπιδεξίων κινήσεων τοὺς μὲν ἀπέναντι βαρβάρους ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, τοὺς δὲ Καρδούχους ἐπιτεθέγτας ἀπέκρουσαν.

ΙΒ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας καὶ φιλικὴ καὶ ἔχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑπάρχοντος αὐτῆς Τιριβάζου (23 Νοεμβρίου—4 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Δ'. § 1—22.

"Επει δὲ διέθησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ¹ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίου ἀπαν καὶ λείους γη· λόφους οὐ μεῖνον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γάρ ἡσαν ἔγγυς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἣν ἀφίκοντο κώμην, μεγάλη τε ἦν καὶ βασί· ² λειον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλεισταῖς οἰκίαις τύρος εἰς ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δὲ ἦν δαψιλῆ. ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόν ποταμόν. οὗτος δὲ ἦν καλὸς μέν, μέγας δὲ οὕτως κῶμαι δὲ πολλαῖς περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν.

"Ο δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἔσπεραν. ⁴ ὑπάρχος δὲ ἦν αὐτοῖς Τιριβάζος, δὲ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ διπέτε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος προσήλασεν ἐπιπέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἔρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχοσιν. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἥρωτων, τὸ θέλοι. δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βού· ⁶ λοιτο, ἐφ' ϕ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἑλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτήδεια, διαν-

το. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

7   Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου πα-
ρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει ἔχων
τὴν ἔαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο
εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτη-
8 δεινῶν μεστάς. στρατοπεδεύομένων δὲ αὐτῶν γίγνεται τῆς νυ-
κτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις
καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γάρ ἐώρων πολέ-
9 μιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς
χιόνος. ἐνταῦθα εἰχον τὰ ἐπιτήδεια, διαστήναται, ἵστηται,
οἴτον, οἴνους παλαιοὺς εὑώδεις, ἀσταφίδας, διπρια παντο
δαπά. τῶν δὲ ἀποικεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέ-
δου ἔλεγον, διτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.

10   Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκη-
νοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλ-
11 θον· καὶ γάρ ἐδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δὲ αὐτῶν
ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος. ὥστε ἀποκρύψαι καὶ τὰ
ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια
συνεπόδισεν ἡ χιῶν καὶ πολὺς ὅκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατα-
12 κειμένων γάρ ἀλεεινὸν ἦν ἡ χιῶν ἐπιπεπτωκυῖα, διτφ μὴ πα-
ραρρυείη. ἐπει δὲ Θενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχι-
ζειν ξύλα, τάχ' ἀναστάς τις καὶ ἄλλος, ἐκείνου ἀφελόμενος,
13 ἔσχιζεν· ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαστον καὶ
ἐχρίσαντο· πολὺ γάρ ἐνταῦθα εύρισκετο χρῖμα, ὃ ἐχρῶντο
ἀντ' ἔλαιου, σύειον καὶ σησάμιον καὶ ἀμυγδάλιον ἐκ τῶν
πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον
εὑρίσκετο.

14   Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι κατὰ τὰς
κώμας εἰς στέγας. ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ
καὶ ἥδονῇ ἤσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· δοσοὶ δέ,
ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθα-

λίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπειμψαν 15 νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην, ἀνδρας δόντες, ἐπὶ τὰ ὅρη, ἔνθα ἔφθασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· εὗτος γάρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἥδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ 16 ὅντα τε ὡς ὅντα καὶ τὰ μὴ ὅντα ὡς οὐκ ὅντα. πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἀνδρα δὲ συλλαβὼν ἦκεν ἄγων 17 ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν. σίανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος δέ, ποδαπός εἰη, 18 Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριθάζου στρατοπέδου, δπως ἐπιτήδεια λάθοι. οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα δπόσον τε εἴη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον, δ δὲ εἰπεν, δτι Τιριθάζος εἴη ἔχων τὴν τε ἑκυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταύχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν 19 ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὅρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχῇ εἴη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς Ἐλλησιν.

Ἄκουσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα 20 συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Συμφάλιον, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἀνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλ 21 λον τὰ ὅρη, οἱ πελτασταὶ, προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον, οὐκ ἔμειναν τοὺς δπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον, 22 οὐχ ὑπέμειναν ἀλλ' ἔφευγον· δμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων, καὶ ἵπποι γίλωσαν εἰς εἴκοσι, καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριθάζου ἑάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλίναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπόμπατα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι· ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν δπλιτῶν στρατηγοί, ἐδό- 23 κει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλειπμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

II'. Οἱ Ἑλληνες πορευόμενοι διὰ τῆς Ἀθηνίας φθάνουν μετὰ πολλὰς κακουχίας εἰς πλουσίας κώμας αὐτῆς, ἔνθα εὑρίσκουν ἀναψυχήν. (5—20 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Ε'. § 1—23.

- 1   Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπη δύναιντο τάχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς, ἥγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ὃ ἐμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο· ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρασάγγας πεντεκαΐδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ διέθαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν δυμφαλόν· ἐλέγοντο δ' οὐδὲν πηγαὶ πρόσω εἶναι.
- 2   Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πέντε. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἀνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει, παντάπασιν ἀποκάλων πάντα καὶ πηγὴν τοὺς ἀνθρώπους. ἔνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶς δὴ περιφανῶς ἐδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος δρυγιά ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ κάσοντες· ἔύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ δψὲ προσιόντες ἔύλα οὐκ εἶχον. οἱ δὲ πάλαι ἥκοντες καὶ πῦρ καόντες οὐ προσέσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἀλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἔνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὃν εἶχον ἔκαστοι. ἔνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηκομένης τῆς χιόνος, βέθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπισύσαν ὥμεραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ τοὺς χιόνους, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἔβουλιμάσαν. Ξενοφῶν δὲ ὅπισθι φυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόει, διὰ τὸ πάθος εἶη. ἐπειδὴ δὲ εἰπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, δτι σαφῶς βουλιμιῶτε, καν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιών περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ πού τι δρόγη θρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοῖς βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δέ τις ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς αὐτὸν μην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τὴν ακρήνη γυναικας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὗται ἡρώτων αὐτούς, τίνες εἰεν. ὁ δὲ ἐρμηνεὺς εἰπεις περιστερί, δτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, δτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει δεσμοὶ παρασάγγην. οἱ δὲ, ἐπειδὴ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσσοφος μὲν εἷναι καὶ δεσμοὶ ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύταντο, τῶν δὲ ἀλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ἄδον ἐνυκτέρευσαν ἀσιτοι καὶ ἀνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθα τίνες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζύγιων ἥρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἵ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς δρυθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν δρυθαλμοῖς ἐτικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν δρυθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν, εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκταν πολύσιτο· δεσμοὶ δὲ διποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἴμάντες καὶ τὰ ὑπεδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ

ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

- 15 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα, εἴκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. ἐνταῦθῳ ἐκτρεπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασχν πορεύεσθαι. ὁ δὲ Εενοφῶν ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ὡς ἥσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων, διτὶ ἐπονταὶ πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἔχαλέπαι νεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευσον· οὐ γάρ ἀν δύνασθαι πορευθῆναι.
- 16 Ἔνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἰ τις δύναιτο, μὴ ἐπίστειν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἣν μὲν σκότος ἥδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ ὅν 18 εἶχον διαφερόμενοι. ἔνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἀτε ὑγιαὶ ιοντες, ἔξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες, ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἦκαν ἔαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἔφθέγξατο.
- 19 Καὶ Εενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν, διτὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἥξουσι τινες ἐπ’ αὐτούς, πορεύομενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ διῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμίᾳ καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οἱ δὲ ἔλεγον, διτὶ οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. ὁ δὲ παριών καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἵσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλύον. οἱ δὲ ἀπήγγελλον, διτὶ δλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Εενοφῶντα ηὔλισθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἀδειπνοί, φυλακὰς οἷς ἐδύναντο καταστησάμενοι.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, διὸ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι. ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἀσθενοῦντας τοὺς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δέ, ἀσμενοὶ ἰδόντες, τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κώμη, ἐνθα Χειρίσοφος γῆλιζετο.

Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι, διαλαχόντες ἀς ἑώρων κώμας, ἐπορεύοντο ἐκαστοι τοὺς ἔχοντες.

Περίληψις. Κεφ. 6.

Οἱ Ἑλληνες πρὸς τὸν Φᾶσιν ποταμόν. (20 Λεκεμβρίου—5 Ιανουαρίου τοῦ 400 π. Χ.)

Ἄριστος ἐπὶ μίαν ἑδδομάρτια ἔμειναν εἰς τὰ χωρία τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας καὶ ἀνέλαβον ἐκ τῶν κόπων, προχωροῦν βορειοανατολικῶς μὲ δόηγδον ἐνα ἀπὸ τοὺς κωμάρχας. Τρεῖς ἡμέρας ἐπροχώρουν βαδίζοντες ἐπὶ τῆς χιόνος χωρὶς πουθενά γὰρ φανῇ ἄνθρωπος. Τότε δὲ Χειρίσοφος ἐτιμώρησεν αὐστηρῶς τὸν κωμάρχην μὲ τὴν ἴδειν ὅτι ἐπίτηδες τοὺς ὠδηγεῖ εἰς ἔρημα μέρη. Οἱ κωμάρχης πολὺ ταχέως ἐκδικεῖται δραπετεύει τὴν νύκτα καὶ τοὺς ἀφήνει ἀνευ δῆγγοῦ. Ἐπτὰ ἡμέρας πλανῶνται χωρὶς δόηγδον εἰς τὰ βάρδαρα καὶ ἀξεγα ἔκεινα μέρη. Τέλος πλησιάζουν τὸν ποταμὸν Ἀράξην, τὸν δποῖον δὲ Ξενοφῶν δονομάζει Φᾶσιν, μὲ τὴν ἐλπίδα δτι θὰ φθάσουν ταχέως εἰς τὸν Πόντον. Ἄλλα ματαίως εἰχον χάσει τὸν σύντομον δρόμον.

Κατάκοποι διαβαχίνουν τὸν Φᾶσιν καὶ ἀντὶ νὰ εῦρουν ἀναψυχήν, βλέπουν ὅτι κατεῖχον τὰ ὅρη οἱ Χάλυβες, οἱ Τάρχοι καὶ οἱ Φασιανοί. Τοῦτο τοὺς ἐστενοχώρησε βεδάλιως, δὲν τοὺς ἀπήλπισεν δημιώς. Θὰ τοὺς ἐνίκων δπως τόσους ἀλλους, καὶ θὰ διήρχοντο, δπως τόσα ἀλλα βουνά. Τὸ σύνθημά των ἦτο νίκη, σωτηρία. Πράγματι χωρί-

ζεται τὸ στράτευμα εἰς δύο μέρη διὰ νὰ γίνη κίνησις κυκλωτικὴ τὴν νύκτα καὶ νὰ καταληφθῶν λόφοι κείμενοι εἰς τὰ πλάγια τῶν ἐχθρῶν. Τὸ στρατήγημα ἐπέτυχε τελείως. Τὴν πρωΐαν βλέποντες οἱ ἐχθροὶ ἐπίθεσιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ μέτωπον καὶ ἐκ τῶν πλαγίων φεύγουσι ἀφίσαντες ἀρκετοὺς νεκρούς. Οἱ Ἑλληνες τότε σπεύδουν γὰρ διέλθουν τὸ δρός διὰ νὰ μὴ ἔχουν ἐνοχλήσεις νέας καὶ φθάνουν πολὺ ταχέως εἰς πεδιάδα μὲ πολλὰ χωρία καὶ ἀφθονα τρόφιμα.

IΔ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς χώρας τῶν Ταόχων, τῶν Χαλύβων καὶ τῶν Σκυνθηνῶν. Ἀφιξις εἰς τὸ δρός Θήχην, ἐκ τοῦ δποίου βλέπουν τὴν θάλασσαν. (6—30 Ἰανουαρίου 400 π. Χ.)

Κεφ. Ζ'. § 1—27.

- 1   Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχου, σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν· χωρία γάρ ψηφίουν ισχυρὰ εἰς Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἰχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς χωρίον, διπόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδὲ οἰκίας, συνεληλυθότες δ' ἡγαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθὺς γῆκων· ἐπειδὴ δὲ ή πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήγει καὶ αὔθις ἄλλη· οὐ γάρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ἀπότομον ἦν κύκλῳ.
- 2   Ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν γῆλθε σὺν τοῖς διπισθοφύλαξι καὶ πελτασταῖς καὶ διπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος· «Εἰς καλὸν γίκετε· τὸ γάρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γάρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον». ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἔδουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος, τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν, εἶπεν δὲ Χειρίσοφος· «Μία αὕτη πάροδός ἔστιν ἦν ἀράξ. οἵτινα δέ τις ταύτη πειρᾶται παριέναι, κυλινδουσι λίθους διπέρ ταύτης ἀπὸ τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· οἵς δ' ἂν καταληφθῆ,

οῦτω διατίθεται», ἀμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς.

«'Ην δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν», ἔφη δὲ Ξενοφῶν, «ἄλλο 5 τι ηγούμενον κωλύει παριέναι; οὐ γάρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου δρῶ· μεν, εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ηγετεῖς ὥπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ οὐ δρᾶς, σχεδὸν τρία ἡμέραι· 6 πλευθρά ἐστιν, δὲ δὲι βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσου πλέθρον δασὸν πίτυοι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθρώπων ἑστηκότες ἀνδρες τί ἀν πάσχοιεν ηγούμενον τῶν φερομένων λίθων ηγούμενον τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἦδη γίγνεται ὡς ἡμέρα πλευθρὸν, δὲ δεῖ, δταν λωφήσωσι οἱ λίθοι, παραδραμεῖν». «'Αλλὰ εὐθύς», ἔφη δὲ Χειρίσοφος, «ἐπειδὰν ἀρξάμεθα εἰς 7 τὸ δασὸν προϊέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί». «Αὐτὸν ἄν», ἔφη, «τὸ δέον εἴη· θάττον γάρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα, εὐθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἐσται, ηγούμενοι, καὶ ἀπελθεῖν ἕρδιον, ηγούμενοι, ηγούμενοι».

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γάρ η ἡγεμονία ηγούμενον τῶν ὁπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ· μετὰ τούτου οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἀνθρωποι ὡς ἔθδομήκοντα, οὐχ ἀθρόοι, ἀλλὰ καθηγούμενοι· ἔνα, ἔκαστος φυλαττόμενος ὡς ἔδύνατο. Ἀγασίας δὲ δὲ 9 Στυμφάλιος καὶ Ἀριστώνυμος Μεθυδρεύς, καὶ οὗτοι τῶν ὁπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὅντες, καὶ ἄλλοι δὲ ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γάρ ηγούμενοι δέσφαλες ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον ηγούμενοι· τὸν οὐαλάσχον.

Ἐνθα δὴ Καλλίμαχος μηχανᾶται τι· προύτρεχεν ἀπὸ 10 τοῦ δένδρου, ὡφῆ φέροιγτο, ἀνέχαζεν, εὐπετῶς· ἐφ ἔκαστης δὲ προδρόμης πλέον ηγούμενοι δέκα ἀμαξαι πέτρων ἀνηλίσκοντο. δὲ δὲ 11 Ἀγασίας ὡς δρᾶς τὸν Καλλίμαχον, ἢ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα

πᾶν θεώμενον, δείσας, μὴ οὐ πρῶτος παραδράμη εἰς τὸ χωρόν, οὔτε τὸν Ἀριστώνυμον, πληγοὺς ὅντα, παρακαλέσας οὔτε Εὑρύλοχον τὸν Λουσιέα, ἐταίρους ὅντας, οὔτε ἄλλον 12 οὐδένα, χωρεῖ αὐτὸς καὶ παρέρχεται πάντας. ὁ δὲ Καλλίμαχος, ὡς δρᾶ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἔτυος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὑρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γάρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἱροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γάρ ἀπαξ εἰσέδραμον, οὐδεὶς πέτρος ἀνωθεν ἤνεχθη.

13 Ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναικεῖς, ὥπτουσαι τὰ παιδία, εἴτα ἔσυτάς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὀψαύτως. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγός, ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ὥψοντα ἔσυτόν, στολὴν ἔχοντα καλήν, ἐπιλαμβάνεται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπάται, καὶ ἀμφότεροι φέροντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἀνθρώποι μὲν πάνυ δλίγοι ἐλήφθησαν, βρεις δὲ καὶ ὅνις πολλοὶ καὶ πρόσθατα.

15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἐπὶ τὰ παρασάγγας πεντήκοντα· οὗτοι ἦσαν, ὡν διῆγλθον, ἀλκιμώτατοι καὶ εἰς χεῖρας ἤταν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερύγων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. 16 εἶχον δὲ καὶ κνημῖδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαιρίον ὃς ον ξυήλην Δακωνικήν, ὡν ἐσφαττον, ὡν κρατεῖν δύναιντο, καὶ ἀποτεμόντες ἀν τὰς κεφαλάς, ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἥδον καὶ ἔχόρευον, δόπτες οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὅψεσθαι ἐμελλον· εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαΐδεκα πήχεων, μίαν 17 λόγχην ἔχον· οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἑλληνες, εἴποντο ἀεὶ μαχόμενοι. φέρουν δὲ ἐν τοῖς ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι

ἥσαν ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν, ἢ ἐκ τῶν Ταχίων ἔλαθον.

Ἐκ τούτου οἱ Ἑλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἀρπασον πο- 18 ταμόν, εῦρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηγῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κώμας, ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεισιτίσαντο. ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς 19 πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαιμονα καὶ οἰκουμένην, ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἀρχῶν τοῖς Ἑλλησιν ἡγε- μόνα πέμπει, δπως διὰ τῆς ἔκυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, δτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, δθεν ὅψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνά- 20 ναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέδαλεν εἰς τὴν ἔαυτοῦ πολεμίαν, παρεκελεύετο αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν. ὃ καὶ δῆλον ἐγένετο, δτι τούτου ἔνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὔνοίας.

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὅρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὅνομα δὲ 21 τῷ ὅρει ἦν Θήγχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὅρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλατταν, κραυγὴν πολλὴν ἐγένετο. ἀκού- σας δὲ δὲ οἱ Εενοφῶν καὶ οἱ δπισθοφύλακες φήθησαν ἔμπρο 22 σθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἴποντο γάρ δπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ δπισθοφύλακες ἀπέ- κτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν, ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαθον δασειῶν βοῶν ὠμοθέεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. 23 ἐπειδὴ δ' ἡ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον, καὶ οἱ ἀει ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς δει βοῶντας, καὶ πολλῷ μειῶν ἐγίγνετο ἡ βοή, δσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μειῶν τι εἶναι τῷ Εενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον καὶ Δύκιον καὶ τοὺς ἴππεας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν «Θάλαττα, θάλαττα» 24

καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες καὶ τὰ ὑποζύγια ἥλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

25 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς διαχρύνοντες. καὶ ἔξαπίνης, διου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα 26 ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ωμοδοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ δὲ γεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ 27 γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἑλληνες ἀποπέμπουσι, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππουν καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἦτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαθε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμηγη δὲ δεξιας αὐτοῖς, οὖς σκηνήσουσι, καὶ τὴν δδόν, ἦν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, φέρετο ἀπιών.

IE'. Οἱ Ἑλληνες πορευόμενοι διὰ τῆς κώρας τῶν Μακρώνων καὶ τῶν Κόλχων φθάνοντες εἰς Τραπεζοῦντα τελοῦσι θυσίας καὶ ἀγῶνας.

(1—12 Φεβρουαρίου).

Κεφ. Η'. § 1—28.

1 Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν οἱ Ἑλληνες διὰ Μακρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὃς ὥριζε τὴν τῶν Μακρώνων καὶ 2 τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δὲ ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον καὶ ἔξι ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν ἀνέβαλλεν δὲ ὁρίζων, δι' οὓς ἔδει διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δέγνηρες παχέσι μὲν οὖ, πυκνοῖς δέ. ταῦτ', ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἑλληνες, ἕκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἔξελ-

Θεῖν. οἱ δὲ Μάκρωνες, ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχί-
νους χιτῶνας, κατ' ἀντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατεταγμέ-
νοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο, καὶ λίθους εἰς τὸν πο-
ταμὸν ἔρριπτον· ἐξεκνοῦντο γὰρ οὐ, οὐδὲ ἔθλαπτον οὐδέν.

"Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνήρ,⁴
"Αθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων, δτι γιγνώσκοι τὴν
φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. «καὶ σίμαι», ἔφη, «ἔμὴν ταύτην πα-
τρίδα εἶναι· καὶ εἰ μή τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι». ⁵
«Ἄλλ· οὐδὲν κωλύει», ἔφη, «ἄλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶ-
τον, τίνες εἰσίν». οἱ δὲ εἶπον ἐρωτήσαντος δτι Μάκρωνες.
«Ἐρώτα τοίνυν», ἔφη, «αὐτούς, τί ἀντιτετάχαται καὶ χρή-
ζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι». οἱ δὲ ἀπεκρίναντο· «Οτι καὶ ε-
ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε», λέγειν ἐκέλευσον,
οἱ στρατηγοί, δτι «οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ
πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατ-
ταν βουλόμεθα ἀφικένθαι». ἥρωτων ἐκεῖνοι εἰ δεῖν ἀν τού-⁷
των τὰ πιστά, οἱ δὲ ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν.
ἐντεῦθεν διδάσαιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς
Ἐλλησιν, οἱ δὲ "Ἐλληνες ἐκείνοις "Ἐλληνικήν ταῦτα γὰρ
ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δὲ ἐπειμαρτύραντο ἀμφότεροι.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συγ-⁸
έξεκοπτον, τὴν τε ὁδὸν ὠδοποίουν ὡς διαβιβῶντες, ἐν μέσοις
ἀναμεμειγμένοι τοῖς "Ἐλλησι, καὶ ἀγορὰν σίαν ἐδύναντο
παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις, ἵως ἐπὶ τὰ
Κόλχων δρια κατέστησαν τοὺς "Ἐλληνας. ἐνταῦθα ἦν ὄρος⁹
μέγα, προσβατὸν δέ, καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρατετά-
γμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ "Ἐλληνες ἀντιπαρετά-
ξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως ἀξοντες πρὸς τὸ ὄρος· ἔπειτα δὲ
ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλεύσασθαι συλλεγεῖσιν, ὅπως ὡς
κάλλιστα ἀγωνιοῦνται.

"Ἐλεξεν σὺν δὲ Ξενοφῶν, δτι δοκοίη παύσαντας τὴν φά.¹⁰

- λαγγα λόχους ὁρθίους ποιησαι· «ἢ μὲν γὰρ φάλαγξ δια-
σπαθήσεται εὐθὺς· τῇ μὲν γὰρ ἀνοδον, τῇ δὲ εὔοδον εὑρή-
σομεν τὸ ὅρος· καὶ εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, δταν τετα-
11 γμένοι εἰς φάλαγγα, τάντην διεσπασμένην ὁρῶσιν. ἔπειτα
ἢν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύουσιν
ἡμῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται, δτι ἀν-
βούλωνται· ἐάν δὲ ἐπ’ ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἀν-
εἴη θαυμαστόν, εἰ διακοπέη ἡμῶν ἡ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρέων
καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων ἐμπεσόντων· εἰ δέ πῃ τοῦτο ἔσται,
τῇ δῆῃ φάλαγγι κακὸν ἔσται.
- 12 «Ἄλλα μοι δοκεῖ ὁρθίους τοὺς λόχους ποιησαμένους
τοιοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας τοῖς λόχοις, δσον
ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων
καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ
ἐσχάτοι λόχοι, καὶ ὁρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν
13 πρῶτοι προσίσαιν, ἢ τε ἀν εὔοδον ἢ, τάντη ἔκαστος ἀξει-
καὶ εἰς τε τὸ διαλεῖπον οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελ-
θεῖν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ῥάδιον
ἔσται λόχον ὁρθιον προσιόντα ἐάν τέ τις πιέζηται τῶν λό-
χων, δ πλησίον θογθήσει. ἢν τε εἰς πῃ δυνηθῇ τῶν λόχων
ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνῃ τῶν πολεμίων».
- 14 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὁρθίους τοὺς λόχους. Ξενο-
φῶν δέ, ἀπιών ἐπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ, ἔλεγε τοῖς
στρατιώταις· «Ἀνδρες, οὕτοι εἰσιν, οὓς δρᾶτε, μόνοι οἵτι-
ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἥδη εἶναι, ἔνθα πάλαι σπεύδομεν· τού-
τους, ἢν πως δυνώμεθα, καὶ ὠμοὺς δεῖ καταφαγεῖν».
- 15 Ἐπεὶ δέ ἐν ταῖς χώραις ἔκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς λό-
χους ὁρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν δπλιτῶν
ἀμφὶ τοὺς δγδογκοντα, δ δὲ λόχος ἔκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς
ἔκατόν τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῇ ἐποιή-
σαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς

Θὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἔξακοιςίους ἑκάστους. ἐκ τούτου πα- 16
ρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανί-
σαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Θενοφῶν καὶ οἱ
σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ, τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γε-
νόμενοι, ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι, ως εἶδον αὐτούς, ἀντιπα- 17
ραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιόν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διε-
σπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κε-
νὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταὶ, ὡν ἦρ- 18
χεν Αἰσχίνης δ' Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν, ἀνακραγόντες
ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὅρος ἀναβαίνουσι· συνεφέ-
πετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν δπλιτικόν, ὡν ἦρχε Κλεά-
νυρ δ' Ὀρχομένιος.

Οἱ δὲ πολέμιοι, ως ἦρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ 19
φυγῇ ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἑλληνες ἀναβάντες
ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τάπιτήδεια πολ-
λὰ ἔχονταις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδέν, δ;τι καὶ ἔθαύμα-
σαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων 20
ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν, πάντες ἀφρονές τε ἐγίγνοντο
καὶ ἥμουν καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι. ἀλλ' οἱ μὲν
ἄλιγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐψκεσαν, οἱ δὲ πολὺ²¹
μανιομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκεινο δὲ οὕτω πολ-
λοί, ὡς περ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. τῇ
δ' ὑστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτήν πως
ῶραν ἀνεφρόνουν· τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὡς περ ἐκ
φαρμακοποοσίας.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας 22
ἕπτα, καὶ ἥλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλ-
ληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποι-
κίαιν ἐν τῇ Κόλχῳ χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς
τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις κάντεῦθεν ὅρμώμενοι 23
Ἑλλήζοντο τὴν Κολχίδα. ἀγοράν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ

Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἐλληνας καὶ ξένια ἔδο-
24 σαν βοῦς καὶ ἀλφιτα καὶ οἰνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ-
τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων,
καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.

25 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν εὗξαντο, παρεσκευάζοντο
ἦλθον δ' αὐτοῖς ξανοὶ βόες ἀποθύσαι τῷ Διὶ σωτήριᾳ καὶ
τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόδουνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἢ εὕξαντο.
ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὅρει, ἔνθαπερ ἐσκή-
νουν. εἴλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὥν
οἶκοθεν. παῖδα ἄκων κατακανὼν ξυήλῃ πατάξας, δρόμου·
26 τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ
ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ
ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκώς εἴη. δὲ
δειξας οὖπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον, «οὗτος δ λόφος», ἔφη,
«κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἀν τις βούληται». «Πῶς οὖν»,
ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὔτως;»
δ' ὁ εἶπε· «Μᾶλλόν τι ἀνιάσεται δ καταπεσών».

27 Ὁ γωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ
πλειστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλην
δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἔτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγέ-
νετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων,
28 πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι, καὶ ἐδει
αὐτούς, κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσσαντας, ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπο-
στρέψαντας, πάλιν ἀνω πρὸς τὸν βωμὸν ἀγειν. καὶ κάτω μὲν
οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἀνω δὲ πρὸς τὸ ισχυρῶς ὅρθιον μό-
λις βάδην ἐπορεύοντο εἰ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέ-
λως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

IΣΤ'. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα καὶ σύσκεψις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρῳ πορείας.

(12 Φεβρουαρίου—12 Μαρτίου)

Κεφ. Α'. § 2—17.

Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς 2 πορείας ἀνέστη δὲ πρῶτος Δέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὡδεῖς «Ἐγὼ μὲν τούτου», ἔφη, «ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἥδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὅπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἵων καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἥδη, παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπόν, καὶ ἐκταθεὶς ὥσπερ Ὁδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα». ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεῖ 3 θορύβησαν, ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλοις ταῦτα ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὡδεῖς «Φίλος μοί ἔστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίθιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ 4 τυγχάνει ἣν οὖν πέμψητε με, οἷμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἥματα ἀξοντα· ὑμεῖς δέ, εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε, ἔστ’ ἂν ἐγὼ ἐλθω· ἥξω δὲ ταχέως». ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἥσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὡδεῖς «Χειρί- 5 σοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἥμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν. δοσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἔρω. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· 6 εὔτε γάρ ἀγορὰ ἔστιν ἱκανὴ εὔτε, δτου ὠγησόμεθα, εὖπορία,

εἰ μὴ δλίγοις τισίν· ἡ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε
7 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν
τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὃς σώζησθε, ἥμας
δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι». ἔδοξε ταῦτα.

8   «Ἐτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε· ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν
ἐκπορεύονταί τινες. οἷμαι σὺν βέλτιστον εἶναι ἥμιν εἰπεῖν
τὸν μέλλοντα ἔξιναί, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆθος
εἰδῶμεν τῶν ἔξιόντων καὶ τῶν μενόντων, καὶ συμπαρα-
σκευάζωμεν, ἐάν τι δέῃ, καὶ βοηθῆσαι τισι καιρὸς ἦ, εἰδῶ-
μεν, ὅπου δεήσει βοηθεῖν, καὶ ἐάν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγ-
χειρῇ ποι, συμβουλεύωμεν, πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν,
ἔφ' οὓς ἀν ἴωσιν». ἔδοξε καὶ ταῦτα.

9   «Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε», ἔφη· «σχολὴ τοῖς πολεμίοις
λήζεοθαι, καὶ δικαίως ἥμιν ἐπιθουλεύουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ
ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δὲ ἥμων. φυλακὰς δή μοι δοκεῖ δεῖν
περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι. ἐὰν οὖν κατὰ μέρος φυλάττωμεν
10 καὶ σκοπῶμεν, ἥττον ἀν δύναιντο ἥμας θηρᾶν οἱ πολέμοι.
ἔτι τοίνυν τάδε δράτε· εἰ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἥξει
πλοῖα Χειρίσοφος ἀγωνίκανά, οὐδὲν ἀν ἔδει τὸν μέλλω λέ-
γειν· νῦν δὲ ἐπει τοῦτο ἀδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι πλοῖα
συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν· ἢν μὲν γὰρ ἔλθῃ ἔχων, ὑπαρ-
χόντων τῶν ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσόμεθα· ἢν δὲ μὴ
11 ἄγη, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὅρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις
παραπλέοντα· εἰ οὖν, αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μα-
κρὰ πλοῖα, κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια
παραλυόμενοι, ἔως ἴκανὰ τὰ ἀξοντα γένηται, ἵσως ἀν οὐκ
ἀπορήσαιμεν κομιδῆς, οἵας δεόμεθα». ἔδοξε καὶ ταῦτα.

12   «Ἐννοήσατε δέ», ἔφη, «εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοι-
νοῦ, οὓς ἀν καταγάγωμεν, δισον ἀν χρόνον ἥμῶν ἐνεκεν μέ-
νωσι, καὶ ναῦλον συνθέσθαι, σπως ὠφελοῦντες καὶ ωφελῶν-

ται» ἔδοξε καὶ ταῦτα. «Δοκεῖ τοίνυν μοι», ἔφη, «ἢν ἄρα 13 καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται, ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς δόδούς, ἀλλὰ δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεσιν ἐντείλασθαι δόδοποιεῖν· πείσονται γάρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ θεύλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι».

Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον, ὡς οὐ δέοι δόδοιπορεῖν. δ δὲ 14 ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἑκούσας ἐπεισεν δόδοποιεῖν, λέγων ὅτι θάττον ἀπαλλάξονται, ἢν εὕποροι γένωνται αἱ δόδοι. ἐλαθον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἢ ἐπέστησαν Δέ. 15 ξίππου Λάκωνα περίοικον. οὗτος, ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα, ἀποδράξας ὣχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν εὖν δίκαια ἐπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γάρ παρὰ Σεύθη πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν διπλὸν Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος. ἐλαθον δὲ καὶ τριακόντορον, ἢ ἐπεστάθη Πολυυκρά. 16 της Ἀθηναίος, ὃς, διόσα λαμβάνοι πλοῖα, κατῆγεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, εἴ τι ἦγον, ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, δπως σῶx εἴη, τοῖς δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγήν. ἐνῷ δὲ ταῦτα ἢν, ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν 17 οἱ Ἑλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ οὐ. Κλεαλνετος δ', ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἔχυτον καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπόν, αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν οὐν αὐτῷ.

Περίληψις Κεφ. 2.

Ο Ξενοφῶν εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Δριλῶν.

Η διαμονὴ τῶν Μυρίων εἰς τὴν Τραπεζοῦντα παρετείνετο καὶ τὰ τρέφιμα τὴρχισαν νχ δλιγοστεύουν. Τότε δ Ξενοφῶν, ἐπειδὴ ἔθλεπεν ὅτι μόνον μὲ ἀρπαγὴν θὰ ἡδύνατο γὰ ἔχῃ δ στρατὸς τροφάς, ἀποφασίζει γὰ ἐλθη εἰς τὴν δρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν μὲ τὴν πεποιθησιν ὅτι ἄνευ πολλῶν κάπων θὰ διαρπάσῃ δ, τι ἥθελε. Ἄλλο

ἡ πατήθη· διότι οἱ Δρίλαι ήρήμωσαν τὴν χώραν τῶν καὶ κατέφυγον εἰς τὴν ὠχυρωμένην πρωτεύουσάν των. Λόφος δύψηλὸς ὠχυρωμένος ἦτο ἡ ἀκρόπολις τῆς πρωτευούσης· πέριξ αὐτοῦ αἱ ξύλιναι οἰκίαι· καὶ περὶ αὐτὰς τάφρος μὲ προχώματα καὶ χαρακώματα καὶ ξυλίνους πύργους.

Ως νὰ μὴ ἥρκουν δὲ πάντα ταῦτα οὐχὶ πολὺ μακρὰν τῆς τάφρου ὠχυρωνεν ἡ φύσις τὴν ὅλην πρωτεύουσαν διὰ βαθείας χαράδρας. Εἰς ταύτην τὴν ὠχυρωμένην μητρόπολιν των εἶχον καταφύγει οἱ Δρίλαι καὶ εἶχον συναθροίσει ὅτι πολύτιμους εἶχον. Ταύτην ἔπρεπε νὰ κυριεύσουν οἱ Ἑλληνες, ἢν ἥθελον τρόφιμα. Πρῶτοι διέβησαν εὐκόλως τὴν χαράδραν οἱ πελτασταὶ διὰ νὰ σταματήσουν εἰς τὸ ἀπόρθητον χαράκωμα καὶ νὰ ζητήσουν τὴν βοήθειαν τοῦ Ξενοφῶντος. Τότε μὲ γενναῖαν καὶ δρμητικὴν ἔφοδον διαβαίνουν τὴν τάφρον καὶ τὸ χαράκωμα καὶ δρμοῦν εἰς τὴν πόλιν, ἐνῷ δραρνιμος Ξενοφῶν ἐστάθη εἰς τὴν εἰσόδον διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἐνῷ δὲ ἐφαίνετο ὅτι ἡ ἐπιχειρησις εὐωδοῦτο, ἀκούονται φωναὶ καὶ θρυσθος. Οἱ Δρίλαι τῆς ἀκροπόλεως κατήλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἡιάγκασαν τοὺς Ἑλληνας νὰ ὑποχωρήσουν. Ἄλλα ἡ ταχεῖα βοήθεια τοῦ Ξενοφῶντος δίδει τὴν νίκην. Κύριοι πλέον τῆς πόλεως ἀρχίζουν οἱ Ἑλληνες τὴν διαρπαγήν. Ήερι τὴν ἐσπέραν ἥθελησαν νὰ φύγουν ἀλλού εἶχον πέσει εἰς τὴν παγίδα. Οἱ Δρίλαι κατώρθωσαν ἐν τῷ μεταξύ νὰ καταλάθουν τὰς οἰκίας διὰ νὰ τοὺς κτυπῶν, ὅταν, φεύγοντες φορτωμένοι μὲ λάφυρα, θά διήρχοντο διὰ τῶν ὁδῶν. Καὶ οὕτω ἡ θέσις τῶν δὲν ἦτο καθάλου καλῇ· διότι οὔτε τὴν ἀκρόπολιν ἥδυναντο νὰ κυριεύσουν οὔτε νὰ ἐπιστρέψουν δπίσω. Τότε ἥλθε νὰ τοὺς βοηθήσῃ ἡ τύχη. Στρατιώτης τις ἐπυρρόπληγες τυχαίως μίαν οἰκίαν καὶ οἱ Δρίλαι ἔφυγον ἐξ ὅλων τῶν πέριξ, ἀφήνοντες τὸν δρόμον ἀνοικτόν. Τοῦτο ἀντελήφθη δὲ Ξενοφῶν καὶ διατάσσει νὰ καύσουν καὶ τὰς ἀλλας οἰκίας. Τὸ πείραμα ἐπέτυχεν· γι πυρρόπληγες τῶν οἰκιῶν τοὺς ἔσωσε. Διότι οἱ Δρίλαι ἀφῆσαν ὅλας τὰς οἰκίας καὶ οἱ Ἑλληνες χωρὶς πλέον δυσκολίας συνηθροίσθησαν εἰς τὸ χαράκωμα καὶ ἐσώθησαν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα μὲ πολλὰ λάφυρα.

ΙΖ'. "Αφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα καὶ διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων (12—25 Μαρτίου).

Κεφ. Γ'. § 1—13.

"Επεὶ δὲ σύτε Χειρίσοφος ἦκεν οὕτε πλοῖα ἵκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τούς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, δσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰςβιβάσαντες, τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. καὶ ἀφικνεῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο δικτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἰ τις νόσῳ.

"Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἦν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαθον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἐκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς, ἀντὶ δὲ Χειρίσφου Νέων δι' Ασιναῖος ἔλαθεν. Ξενοφῶν σὺν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ σηνομα καὶ τὸ Προξένου, δις σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γάρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, δτ' ἀπήγει σὺν δι' Αγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτούς ὁδόν, καταλείπει παρὰ Μεγαθύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, δτι αὐτὸς κινδυνεύειν ἐδόκει ιέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆ,

αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἦν δέ τι πάθη, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ
Ἀρτέμιδι, οὐτε οὔσιο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

7   Ἐπεὶ δὲ ἔφευγεν δὲ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἦδη αὐτοῦ
ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὄλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάδηνός
εἰς Ὄλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδῆδωσι τὴν παρακαταθή-
8 κην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαθὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, διό
ἀνεῖλεν δὲ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς
Σελινοῦς, καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν
Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. καὶ ἵχθυες τε ἐν ἀμφοτέροις
ἔνεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θήραι
πάντων, ὅπόσα ἔστιν ἀγρευόμενα θηρία.

9   Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ιεροῦ ἀργυ-
ρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεί, δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὥραῖα,
θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχω-
ροι ἄνδρες καὶ γυναικες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ
θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἀλφιτα, ἄρτους, σίνον, τραχγήματα, καὶ
τῶν θυσιώνων ἀπὸ τῆς ιερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευο-
10 μένων δέ. καὶ γάρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἵ τε Ξε-
νοφῶντος παιδεῖς καὶ οἱ τῶν ἀλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλό-
μενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ
τοῦ ιεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φοιλόης, σύες καὶ δορκά-
δες καὶ ἔλαφοι.

11   Ἐστι δὲ ἡ χώρα, ἡ ἐκ Δακεδαίμονος εἰς Ὄλυμπίαν πο-
ρεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὄλυμπίᾳ Διὸς ιεροῦ.
ἔντι δὲ ἐν τῷ ιερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὅρη δένδρων μεστά,
ἴκανά συνε καὶ αἴγας καὶ θοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὤντε καὶ
12 τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἴντων ὑποζύγια εὑωχεῖσθαι. περὶ
δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἀλσος ἡμέρων δένδρων ἔφυτεύθη. δοξα ἔστι
τρωκτὰ ὥραῖα. δὲ ναός, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέ-
σῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξένον ἔστικεν, ὡς κυπαρίτιινον χρυσῷ
13 ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλῃ ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμ-

**ματα ἔχουσα· ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ EXON
ΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ
ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙ
ΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.**

Περίληψις. Κεφ. Δ'.

Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων.

(26 Μαρτίου — 1 Απριλίου).

Ἐκ τῆς Κερασοῦντος δὲ Ξενοφῶν καὶ ὅσοι δὲν ἐπέδησαν τῶν πλαίσιων προσχωροῦν εἰς τὴν χώραν τῶν Μοσσυνοίκων, ἀνθρώπων βαρδάρων, κατοικούντων εἰς ξυλίνους πύργους (μοσσύνους). Ὁπως συνήθως, ἔζητησαν καὶ παρ' αὐτῶν νὰ διέλθουν φιλικῶς τὴν χώραν· ἀλλὰ ἀδύνατον. Τότε Τιμησίθεος τις ἐκ Τραπεζοῦντος τοὺς συμβουλεύει νὰ ζητήσουν τὴν συμμαχίαν τῶν Μοσσυνοίκων τῆς ἀπέναντι χώρας, οἱ δποῖοι ἀν καὶ συγγενεῖς ήσαν θανάσιμοι ἔχθροι αὐτῶν, οἱ δποῖοι ήσαν ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον των. Καὶ δὲν εἶχεν ἀδικον δ Τιμησίθεος. Προθυμότατα συγενοήθησαν, ηλθον πλησίον τῶν Ἑλλήνων καὶ πρώτοι οὗτοι ὥρμησαν μὲ τὸν παράξενον δπλισμόν των καὶ τὴν ἰδιόρρυθμον τακτικήν των κατὰ τῆς ἀκροπόλεως τῶν ἀντιπάλων. Ἀλλ' ἐνικήθησαν, ὑπεχώρησαν καὶ ἀφῆκαν πολλοὺς νεκρούς. Μεταξύ δὲ τῶν νεκρῶν ήσαν καὶ Ἑλληνες, οἱ δποῖοι ἀνευδιαταγῆς τοῦ Ξενοφῶντος καὶ μόνον διὰ λάφυρα εἶχον ἀκολουθήσει τοὺς βαρδάρους εἰς τὴν ἐπίθεσιν. Τὸ πρᾶγμα ἐλύπησε τοὺς Ἑλληνας πολύ, ἀλλ' δὲ Ξενοφῶν τοὺς ἐνεψύχωσε καὶ τοὺς προέτρεψε νὰ κάμουν ἔφοδον, βέβαιοι ὅτι θὰ νικήσουν δπως πάντοτε. Τὴν ἐπομένην ἐξ ἀριστερῶν ἔχοντες τοὺς συμμάχους Μοσσυνοίκους καὶ μὲ προφυλακήν τοὺς πελταστὰς καὶ τοὺς λοιποὺς ψιλοὺς προχωροῦν εἰς τὴν ωχυρωμένην ἀκρόπολιν.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἔχθροι ἐδέχθησαν τοὺς πελταστὰς καὶ ἐμάχοντο μὲ γενναιότητα μεγάλην. Ὁταν δμως ἐπλησίασαν οἱ δπλῖται, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν πρὸς τὴν μητρόπολιν αὐτῶν, θέσιν δχυρωτάτην. Τοὺς ἀκολουθοῦν οἱ πελτασταὶ καὶ κατόπιν οἱ δπλῖται. Ἡ μάχη ἀρχίζει καὶ πάλιν εἰς τὰ χαρακώματα, τὰ δποῖα θέλουν οἱ

έχθροι νὰ κρατήσουν πάση θυσία. Καὶ πράγματι μένουν ἐκεῖ πάντοτε μὲ τὴν ἑλπίδα. Ἐλλῆνες πλησιάζουν σιγὰ σιγὰ εἰς τὰ χαρακώματα, ἐκ τοῦ φόβου τῆς αἰχμαλωσίας ἀφήνουν καὶ τὴν μητρόπολιν καὶ φεύγουν ἀτάκτως ὅπου ἔκαστος ἐνόμιζε καλύτερον. Μόνον ὁ βασιλεὺς τῶν ἔμεινεν εἰς τὸν πύργον του καὶ ἐκάη ἐν αὐτῷ. Ἄφοῦ δὲ οἱ Ἑλληνες ἐλεγχότησαν καὶ ἔκαυσαν ὅλους σχεδὸν τοὺς πύργους, παρέδοσαν πάντα τὰ ὀχυρὰ εἰς τοὺς συμμάχους τῶν καὶ διῆλθον ἀνευ μάχης πλέον ὅλην τὴν ἄλλην χώραν τῶν Μοσσυνοίκων, οἱ δποὶ τῆςαν οἱ βαρθορώτατοι ἀνθρώποι ἐξ ὅσων ἦως τώρα εἰς ὅλην τὴν πορείαν τῶν συνήγνησαν οἱ Ἑλληνες.

ΙΗ'. Πορεία διὰ τῆς χώρας τῶν Χαλύβων καὶ Τιβαρηνῶν, ἀφιέις εἰς Κοτύωρα καὶ διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων. (1 Ἀπριλίου—19 Μαΐου).

Κεφ. Ε'. § 1—25.

- 1 Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἑλληνες, διὰ τε τῆς πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς, καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι δλίγοι τε τῆςαν καὶ ὑπῆκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος τῆς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται εἰς Τιβαρηνγύς. ή δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ τῆς πεδινωτέρα, καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ τῇτον ἐρυμνά. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν καὶ τὴν στρατιὰν δυνηθῆναι τι, καὶ τὰ ξένια, ἡ τῆς παρὰ Τιβαρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμετναι τε κελεύσαντες, ἔστε βουλεύσαιντο, ἐθύσοντο. καὶ πολλὰς καταθυσάντων, τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες γνώμην, ὅτι οὐδαμῇ προσίοιντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο

ἡμέρας, ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἐλληνίδα, Σινωπέων ἄποικου, σύζαν δ' ἐν τῇ Τιθαρηνῶν χώρᾳ

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ 5 ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἔκαστοι τῶν Ἐλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ Παφλαγο- 6 νίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν οὐ γάρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδὲ εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἔδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι 7 περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἵνα γάρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἡκουον δημοφύλην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ "Ἐκατώνυμος, δεινὸς νομίζόμενος εἶναι λέγειν· «"Επεμψεν ἡμᾶς, ὃ ἄνδρες στρατιῶται, ἢ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικάτε Ἐλληνες ὅντες βαρβάρους, ἐπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἡκούσαμεν, πραγμάτων σεσωμένοι πάρεστε. ἀξιούμεν δέ, "Ἐλληνες ὅντες καὶ αὐτοί, ὑπὸ ὑμῶν ὅντων Ἐλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν. οὐδὲ γάρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.

VI «Κοτυωρῖται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ 10 τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν, βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, διὰ τούτους κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δὲ 11 ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθότας ἐνίους σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ λαμβάνειν, 12 τὸν ἀν δέησθε, οὐ πείθοντας· ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλους, δυτινα ἀν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι».

13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἶπεν· «'Ημεῖς δέ, καὶ ἀνδρες Σινωπεῖς, ἥκομεν ἀγαπῶντες, ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἄμα τε χρήματα ἀγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις
 14 μάχεσθαι, καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἥλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μέν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὧνούμενοι εἴχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς. καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἤγοιντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, δύσον ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς, ὅποιαν τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν
 ἡ πόλις συνέπεμψεν.

16 «Οποιοι δέ ἂν ἔλθοντες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἀν τε εἰς βάρβαρον γῆν, ἀν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕδρει, ἀλλὰ ἀνάγκη,
 17 λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταύχους καὶ Χαλδαίους καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ
 18 ἀνάγκην εἰναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγοράν, οἷαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἰναι
 19 καὶ βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἰναι, εἰ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοι εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἰσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμπονήσαντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων αἴτιον εἰναι.

20 «Ο δὲ λέγεις βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἥξιούμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέψηγον τὰς πύλας, ηἱ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτη εἰσελθόντες, ἀλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς

πύλας φρουροῦμεν, δπως μὴ ἐπὶ τῷ διμετέρῳ ἀρμοστῇ ὡς εἰ
οἱ κάμνοντες ἥμῶν, ἀλλ᾽ ἐφ' ἥμīν ἦ κομίσασθαι, ὅταν βου-
λώμεθα. οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς δρᾶτε, σκηνοῦμεν διπάθροι ἐν 21
τάξει, παρεσκευασμένοι, ἀν μέν τις εὗ ποιῆι, ἀντευποιεῖν,
ἀν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

«Α δὲ ἡ πείληγσας, ὡς, ἦν διμīν δοκῆι, Κορύλαν καὶ Πα- 22
φλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἥμᾶς, ἥμεῖς δέ, ἦν μὲν
ἀνάγκη ἦ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἥδη γάρ καὶ ἄλλοις
πολλαπλασίοις διμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἀν δὲ δοκῆι ἥμīν καὶ φί- 23
λον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα—ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυ-
μεῖν τῆς διμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων—
πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὃν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γί-
γνεσθαι».

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσθεις τῷ 24
“Εκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθόν
δὲ αὐτὸν ἄλλος εἰπεν, δτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἥκοιεν,
ἄλλα ἐπιδείξοντες, δτι φίλοι εἰσί. «καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλ-
θητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς
ἔνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἢ δύνανται· δρῶμεν γάρ πάντα
ἀληθῆ ὄντα, ἢ λέγετε». ἐκ τούτου ξένιά τε ἐπεμπον οἱ Κο- 25
τυωρῖται, καὶ σὶ στρατηγοὶ τῶν “Ἐλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν
Σινωπέων πρέσθεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ
διελέγοντο τά τε ἄλλα, καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυν-
θάνοντο, ὃν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

Περίληψις. Κεφ. Στ', Ζ' καὶ Η'.

Σκέψεις περὶ ἰδρύσεως πόλεως εἰς Πόντον. ‘Ο Ξενο-
φῶν ἐλέγχει τὴν ἀπείθειαν καὶ ἀναρχίαν τοῦ στρα-
τεύματος. Λογοδοσία τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν.

Ἐγῷ αἱ δικαραγματεύσεις μὲ τοὺς Σινωπεῖς ἐξηκολούθουν καὶ
οἱ “Ἐλληνες ἥρχισαν νὰ πιστεύουν δτι ἥτο καλύτερον μόνον μὲ
Ν. Ζαρειώτου. Ἐκκογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως “Εκδ. Γ’. 1938

πλοῖα γὰρ περάσουν εἰς Σιγώπην καὶ Ἡράκλειαν, ἐπῆγλθεν εἰς τὸν Ξενοφῶντα ἥτις εἶδε νὰ ἰδρύσῃ πόλιν ἐκεῖ κάπου μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ γίνη μεγάλη καὶ ἴσχυρά. Ἐξήτησε λοιπόν, ἀπὸ τὸν μάντιν Σιλαγὸν γὰρ θυσιάση διὰ γὰρ μάθη τὴν γνώμην τῶν θεῶν σχετικῶς πρὸς τὰς σκέψεις του. Ὁ Σιλανὸς ὅμως εἶχε λόγους νὰ μὴ θέλῃ τοῦτο—εἶχε συναθροίσει πολλὰ χρήματα καὶ ἦθελε πλούσιος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του—καὶ ἔσπευσε νὰ τὸ φανερώσῃ. Τὸ ἔμαθεν ὅλος ὁ στρατός, μαζὶ δὲ μὲ αὐτὸν καὶ ἡ Σιγώπη καὶ Ἡράκλεια. Ἀμέσως διὰ γὰρ ματαιώσουν τὸ πρᾶγμα—διότι δὲν ἦτο συμφέρον των γὰρ ἰδρυθῆ ὑπὸ τῶν μυρίων πόλις πλησίον των—σπεύδουν γὰρ ὑποσχεθοῦν εἰς τοὺς στρατηγοὺς Τιμασίωνα καὶ Θώρακα πλοῖα καὶ χρήματα πολλὰ διὰ μισθίους τῶν στρατιωτῶν μὲ τὴν συμφωνίαν γὰρ δηγγήσουν τοὺς μυρίους εἰς τὸν Βόσπορον. Ὄλη αὕτη ἡ κίνησις συνετέλεσεν ὥστε ἥτις εἶδε τοῦ Ξενοφῶντος γὰρ μείνη ὅνειρον. Ἀλλὰ ἥγανθον μὲν τὰ πλοῖα, ὅχι ὅμως καὶ τὰ χρήματα. Τότε ὁ Τιμασίων μαζὶ μὲ πολλοὺς ἀλλούς προτείνουν εἰς τὸν Ξενοφῶντα γὰρ ἔλθουν μὲ τὰ πλοῖα εἰς Κολχίδα καὶ ἐκεῖ γὰρ ἰδρύσουν πόλιν. Τοῦτο ἀρνεῖται γὰρ τὸ προτείνη ὁ Ξενοφῶν καὶ συμφωνοῦν καθεὶς χωριστὰ γὰρ πείσῃ τοὺς στρατιώτας του. Μόλις ταῦτα ἔγιναν γνωστά, ἔξαλλοι ἐκ τῆς ὀργῆς οἱ στρατιώταις κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ πρωταίτιος καὶ ζητοῦν γὰρ τοὺς εἴπη καθηρά τὰς σκέψεις του. Ὁ Ξενοφῶν δὲν βραδύνει συγκαλεῖ τὸ στράτευμα καὶ μὲ λόγους καταλλήλους καθησυχάζει αὐτούς. Κατόπιν δὲ μὲ τεχνικωτάτην ἀποστροφὴν καυτηρίζει τὴν ἀπείθειαν καὶ ἀναρχίαν τοῦ στρατεύματος ἀναφέρων καὶ ὀρισμένα γεγονότα.

Ο λόγος οὗτος τοῦ Ξενοφῶντος γίνεται ἀφορμὴ γὰρ ζητήσουν πολλοὶ στρατιώταις λογοδοσίαν παρὰ πάντων τῶν βαθμούχων ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ φόνου τοῦ Κύρου καὶ ἔπειτα. Στρατηγοί τινες κατεδικάσθησαν· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀφοῦ ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἡ βίᾳ τὴν ὄποιαν κάποτε μετεχειρίσθη ἥτο διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλου τοῦ στρατοῦ, ὅχι μόνον ἐκηρύχθη ἀθῷος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡγάγκασε γὰρ ἀναγνωρίσουν ὅλας τὰς εὐεργεσίας καὶ ὅλας τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν.

BIBLION EKTON

IΘ'. Ἡ μετὰ τῶν Παφλαγόνων συνυθήκη τῶν Ἑλλήνων
καὶ πλοῦς αὐτῶν εἰς Ἀρμήνην.—Ἐπάνοδος τοῦ Χει-
ριστόφου ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς
ἀπολύτου ἀρχοντος. (20—26 Μαΐου)

Κεφ. Α'. § 1—33.

Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς 1
ἔζων, οἱ δὲ καὶ λῃζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας ἐκλώπευον
δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὗ μάλα τοὺς ἀποσκεδανυμένους, καὶ
τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν·
καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἄλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κο- 2
ρύλχος, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ
τοὺς Ἑλληνας πρέσβεις, ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλάς,
λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τοὺς Ἑλληνας μήτε
ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι 3
περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλεύσοιντο, ἐπὶ δέ
ἐδέχοντο αὐτούς παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν,
οὓς ἐδόκουν δικαιοισάτους εἶναι.

Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα, 4
εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν ικίμπο-
σιν ἐδείπνουν, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἵς ἐνετύγ-
χανον ἐν τῇ χώρᾳ· ἐπει δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνι. 5
σαν, ἀιέστησαν πρῶτον μὲν Θράκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ωρχή-
σαντο σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως.
καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἔτερος τὸν ἔτερον
παίει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δὲ ἐπεισε τεχνικῶς πως. καὶ ἀνέ-

6 κραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ δὲ μέν, σκυλεύσας τὰ δπλα τοῦ
έτερου, ἐξῆει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἀλλοὶ δὲ τῶν Θρακῶν τὸν
ἔτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα. ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς.

7 Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἵ ὥρ-
χοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς δπλοις. δὲ τρό-
8 πος τῆς ὀρχήσεως ἦν· δὲ μέν, παραθέμενος τὰ δπλα σπείρετ-
καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ δὲ στρεφόμενος ὡς φεβούμενος, λη-
στῆς δὲ προσέρχεται· δὲ δὲ ἐπειδὴν πρετίθηται, ἀπαντᾷ ἀρπά-
σας τὰ δπλα, καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ εὗται
ταῦτ' ἐποίουν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος δ ληστῆς,
δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ δ ζευ-
γηλάτης τὸν ληστήν· εἴτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας δπίσω τῷ
χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

9 Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων
πέλτην, καὶ τοτὲ μέν, ὡς δύο ἀντιτατομένων, μιμούμενος
ώρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ
10 δὲ ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα, ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε δψιν καλὴν
φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας
καὶ ὥκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει
11 πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες, ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλ-
λιστα, ἥσάν τε ἐν ῥυθμῷ, πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμε-
νοι, καὶ ἐπιαίνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
θεοὺς προσόδοις. δρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο-
πάσας τὰς δρχήσεις ἐν δπλοις εἰναι.

12 Ἐπὶ τούτοις δρῶν δ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πε-
σας τῷν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον δρχηστρίδα, εἰσάγει σκευ-
άσις, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ,
13 ἢ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῷ. ἐνταῦθα κρότος ἦν πο-
λύς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤροντο, εἰ καὶ γυναῖκες συνεμά-
χοντο αὐτοῖς. οἱ δὲ ἐλεγον, δτι αῦται καὶ αἱ τρεψάμεναι εἰν-

Βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, τῇ μὲν οὖν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδι· 14 κεῖσθαι· μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις φύχοντο· οἱ δὲ Ἐλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἵκανα ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ώρμισαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκουσι μὲν 15 ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἀποικοί εἰσιν. οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἐλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἷνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. καὶ Χειρίσσωφος ἐνταῦθα ἥλθε, τριήρη ἔχων. καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἀγοντά τι σφίσιν ἤκειν· δ' δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπῆγε 16 γελλε δέ, δτι ἐπαινοή αὐτούς καὶ Ἀναξίῳς δ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ δτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίῳς, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνη ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας 17 πέντε. ὡς δὲ τῆς Ἐλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἥδη μᾶλλον ἡ πρόσθεν εἰσῆρει αὐτούς, δπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοιντο. ἥγήσαντο οὖν, εἰ ἔνα ἔλοιντο ἄρχοντα, 18 μᾶλλον ἂν, ἢ πολυυρχίας οὕτης, δύνασθαι τὸν ἔνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ, εἰ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ, εἰ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἥττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γάρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐν περαίνεσθαι ἂν τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς γικώντης ἐπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

"Ως δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Εενοφῶντα· 19 καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, δτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἔκαστος ἐπειθεν αὐτὸν δποστῆναι τὴν ἀρχήν. δ δὲ Εενοφῶν τῇ μὲν ἐδούλετο ταῦτα, 20

νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἔαυτῷ γίγνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι: αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἀν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὅπότε δὲ αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἀδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, διπη τὸ μέλλον ἔξει, διὸ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἥπορεῖτο

22 Ἐπορουμένῳ δὲ αὐτῷ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο οἱεῖται, ἑθύνετο τῷ βασιλεῖ, διπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἐωρακέναι, δὲ εἶδεν, ὅτε ἥρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς 23 καθίστασθαι καὶ δτε ἔξει Ἐφέσου ὠρμάτῳ Κύρῳ συσταθησάμενος, ἀετὸν ἀιεμιμνήσκετο ἔαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθῆμενον μέντοι, διπερ δὲ μάντις δὲ προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἶη καὶ οὐκ ἴδιωτικὸς καὶ ἔνδοξος, ἐπίπονος μέντοι· τὰ γὰρ ὅρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ ἀετῷ καθημένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ ἀετὸν πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὴ θυμένῳ αὐτῷ διαφανῶς δὲ διεδόσημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε, εἰ αἱροῖντο, ἀποδέχεσθαι· τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

25 Ἡ δὲ στρατιὰ συγῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἔνα αἱρεῖσθαι· καὶ ἐπὶ τοῦτο ἔδοξε, προσυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἔδόκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἱρήσονται αὐτόν, εἰ τις ἐπιψήφιζοι, ἀνέστη 26 καὶ ἔλεξε τάδε· «Ἐγώ, δὲ ἀνδρες, ἥδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἀνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὔχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτιῶν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Δακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὕτε μηδὲν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἡτον ἀν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴτι τι δέοισθε παρ' αὐτῶν. ἐμοὶ τε

αὐτὸν τι νομίζω ἀσφαλές εἶναι τοῦτο. ὅρῳ γάρ ὅτι καὶ 27
τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν
ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν δυολογεῖν Δακεδαιμονίους καὶ
αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο δυολόγησαν, εὑθὺς 28
ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, καὶ οὐκέτι πέρα ἐποιιόρκησαν τὴν
πόλιν. εἰ σῦν ταῦτα δρῶν ἔγῷ δοκοίην, δπου δυναίμην, ἐν-
ταῦθ' ἀκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξιωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ, μὴ
λίαν ἀν ταχὺ σωφρονισθείην.

«Οὐδὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι γῆτον ἀν στάσις εἴη ἐνδει ἄρ- 29
χοντος ἢ πολλῶν, εῦ ἵστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι, οὐχ εδ-
ρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅτις ἐν πολέμῳ ὃν,
στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν
στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἐλησθε, οὐκ ἀν θαυμάσαιμι, εἰ τινα
εὔροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξῆνταντο λέγον- 30
τες, ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν,
ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ σύτως ἔχοι· «ἢ δργιοῦνται Δακεδαιμόνιοι
καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Δακεδαιμόνιον συμποσί-
αρχον αἱρῶνται; ἐπεὶ, εἰ σύτω γε τοῦτο ἔχει», ἔφη, «οὐδὲ
λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔσικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν». ἐν-
ταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύθησαν. καὶ δ 31
Ξενοφῶν ἐπεὶ ἔώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν.
«Ἄλλο, δὲ ἀνδρεῖς», ἔφη, «ὦς πάνυ εἰδῆτε, δύμνῳ ὑμῖν θεοὺς
πάντας καὶ πάσας, ἢ μὴν ἔγῷ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην
γῆσθανόμην, ἐθυδην; εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι
ταῦτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ σύτως
ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἀν γνῶναι, ὅτι τῇς
μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ».

Οὕτω δὴ Χειρίσιοφον αἱροῦνται. Χειρίσιοφος δ' ἐπεὶ 32
γῆρέθη, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλο, δὲ ἀνδρεῖς, τοῦτο μὲν ἵστε,
ὅτι οὐδὲ ἀν ἔγωγε ἐστασιάζον, εἰ ἄλλον εἰλεσθε· Ξενοφῶντα

μέντοι», ἔφη, ωνήσατε οὐχ ἑλόμενοι· ως καὶ νῦν Δέξιππος
 ἦδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίδιον, δ. τι ἐδύνατο, καὶ μάλα
 ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δὲ ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίωνι
 μᾶλλον ἀρχειν συνεθελῆσαι, Δαρδανεῖ σητει, τοῦ Κλεάρχου
 33 στρατεύματος ἢ ἔκυτῷ, Λάκωνι σητει. «ἔπει μέντοι ἐμὲ εἶλε-
 σθε», ἔφη, «καὶ ἐγὼ πειράσομαι, δ. τι ἀν δύνωμαι, διμᾶς ἀγα-
 θὸν ποιεῖν. καὶ διμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ως αὔριον, ἐὰν
 πλοῦς ἥ, ἀναξέμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν·
 ἀπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν. τὰ δὲ ἄλλα,
 ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα».

Περίληψις. Κεφ. Β'—ΣΤ'.

Οἱ Ἑλληνες ἀπὸ τὴν Ἡράκλειαν τοῦ Πόντου φθάρουν
 εἰς Χερσόπολιν (26 Μαΐου—Οκτωβρίου)

‘Η 28 Μαΐου τοῦ 400 π. Χ. εὗρε τοὺς Ἑλληνας εἰς Ἡρά-
 κλειαν. Ἡ φιλοξενία ἦτο μεγάλη. Ἄλλος ὅτε ἐζήτησαν καὶ χρήματα,
 οἱ Ἡρακλεῶται ὅχι μόνον ἡρονήθησαν ἀλλὰ καὶ ἡτοιμάσθησαν νὰ
 ἀντισταθοῦν.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦσαν ὅλοι οἱ Ἑλληνες σύμφωνοι νὰ κυριεύσουν
 πόλιν Ἐλληνικήν, ἥρχισαν αἱ ἔριδες, ἀποτέλεσμα τῶν διοίων ἦτο
 νὰ χωρισθοῦν εἰς τρία· οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, περισσότεροι
 ἀπὸ 4500, ὁ Χειρίσοφος μὲ 2100 καὶ ὁ Ξενοφῶν μὲ 2100
 καὶ 40 ἐππεις· οὕτω δὲ χωρισμένοι ἀνεγώρησαν διὰ τὴν Κάλπην
 τῆς Βιθυνίας.

Πρῶτοι οἱ Ἀρκάδες ἔφθασαν μὲ πλοῖα εἰς τὴν Κάλπην καὶ
 ἐπροχώρησαν εἰς τὰ μεσόγεια διὰ τρόφιμα. Ἄλλος ἡ ἐπιδρομὴ δὲν
 ἐπέτυχεν. Οἱ ἔχθροι ἦσαν πολλοί καὶ τὰ μέρη ἀγνωστα καὶ δύσκολα.
 Διὰ τοῦτο ὅχι μόνον ἔπαθον πολλά, ἀλλὰ καὶ ἐποιεὶορκήθησαν εἰς
 τιγα χαράδραν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τοὺς ἔσωσαν οἱ στρα-
 τιῶται τοῦ Ξενοφῶντος. Ἐνῷ δηλ. οὕτοι ἐπροχώρουν ἀπὸ τὰ μεσό-
 γεια πεζοὶ καὶ ἦσαν πλέον πλησίον τῆς Κάλπης μακράνουν παρά
 τιγαν αἰχμαλώτων ὅτι ξένος στρατὸς πολιορκεῖται ἐκεῖ πλησίον καὶ
 κινδυνεύει. Οἱ ξένοι στρατὸς διὰ τὸν Ξενοφῶντα καὶ τοὺς στρατιώ-

τας του ἡτο Ἑλληνικός. Τὸ ἐθνικὸν συναίσθημα ἔκυριάρχησεν ἐκινδύνευον ἀδελφοί Διὰ τοῦτο μὲ τὴν πρώτην προτροπὴν τοῦ Εειοφῶντος οἱ συμπολεμισταὶ του σπεύδουν εἰς βοήθειαν διδηγούμενοι ὅπὸ τῶν αἰχμαλώτων. Δὲν ἦθέλησαν ν' ἀφῆσουν τοὺς ἔως χθὲς συναγωνιστὰς νὰ χαθοῦν, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔδειξαν καλὴν διαγωγὴν ἀπέναντί των.

Προχωροῦν λοιπὸν καίοντες διὰ τοῦτον. Ὅταν δὲ ἐνύκτωσέ καὶ ἐννόησαν ἀπὸ ὅσα ἔλεγον οἱ ὁδηγοὶ διὰ εὑρίσκονται πλησίον τῶν ἐχθρῶν, ἥναψαν πολλὰ πυρὰ διὰ νὰ νομίσουν διὰ σπεύδει πρὸς τὰ ἔκει πολὺς στρατός· διὰ νὰ πιστεύσουν δὲ διὰ ἑτοιμάζουν ἐπίθεσιν, τὰ ἔσθυσαν βλα κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Τὸ τέχνασμα ἐπέτυχε, διότι τὴν πρωῒν οὐδὲ ἵχνος ἐχθροῦ παρουσιάσθη. Ἀλλὰ καὶ οἱ πολιορκούμενοι Ἀρκάδες, ἀφοῦ εἶδον τὸν δρόμον ἐλεύθερον, ἔφυγον διὰ τὴν Κάλπην ἀκολουθούμενοι χωρὶς νὰ τὸ γγωρίζουν ὅπὸ τοῦ Εειοφῶντος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἥλθε καὶ ὁ Χειρίσσαφος καὶ οὕτω εὑρέθησαν πάλιν ὅλοι ἡγωμένοι. Τὸ πρῶτον καθῆκόν των ἡτο νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς τῶν Ἀρκάδων. Ἡ λύπη των ἐκ τούτου ἡτο τόσον μεγάλη καὶ τόσον καθαρὰ εἶδον τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς διασπάσεως, ὃτιε ἀπεφασίσθη χωρὶς ἀντιρρήσεις νὰ ἐπιβληθῇ θάνατος εἰς πάντας τις ἥθελε προτείνεις ἐκ νέου τὴν διάσπασιν στρατηγούς δὲ ὥριταν τοὺς ιδίους καὶ μόνον τὸν ἀποθανόντα Χειρίσσαφον ἀντικατέστησεν ὁ Νέων.

Οὕτω ἐπρόκειτο νὰ προχωρήσουν κατὰ ξηράν, ἀλλ᾽ ἡμπόδισαν αὐτοὺς αἱ θυεῖαι. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ Νέων ἐπιχειρεῖ ἐπιδρομὴν διὰ λάρψυρα, ἀλλὰ ἀνέλπιστος ἐχθρὸς παρουσιάσθη, τὸ ἐπιπικόν τοῦ Φαρναᾶζου, τὸ ὄποιον μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Βιθυνῶν νικᾷ τὸν Νέωνα, τὸν καταδιώκει ἔως τὸ στρατόπεδον καὶ κατορθώνει νὰ φονεύῃ περίου 500. Τοῦτο ἡγάγκασε τοὺς Ἑλληνας νὰ διανυκτερεύσουν ἔνοπλοι καὶ ἔτοιμοι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Τὴν ἐπομένην ἔπρεπε νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς. Ἄφηνουν λοιπὸν τὸν Νέωνα εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ προχωροῦν θάπτοντες ὅσους νεκροὺς εὗρισκον. Οἱ ἐχθροὶ μὲ τὴν ἐντύπωσιν τῆς πρώτης νίκης ὠρμήσαν διὰ νὰ γινήσουν καὶ πάλιν, ἀλλὰ μάτην· ἡ ἐπίθεσίς των προσέκρουσε εἰς τοὺς παλαιμάχους μυρίους καὶ ἔφυγον φριτισμένοι ἀφῆσαντες πολλοὺς νεκρούς. Τοιουτοτρόπως οἱ Ἑλληνες ἐπέστρεψαν εὐχαριστημένοι μὲ τὴν πεποίθησιν διὰ οἱ ἐχθροὶ δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ τοὺς ἐνοχλήσουν πλέον.

^οἘνῷ λοιπὸν ἔμενον ἐκεῖ περιμένοντες τὸν Κλέανδρον, ἀρμοστὴν τοῦ Βυζαντίου, μὲ πλοῖα πολλά, ἔρχεται μόνον μὲ δύο πολεμικὰ πλοῖα καὶ μὲ τὸν Δέξιππον ἐκείνον, ὁ δποῖος μὲ τὴν πεντηκόντορον, τὴν δποῖαν ἔδοσκεν οἱ Τραπεζούντιοι εἰς τοὺς μυρίους (Βιβλ. Ε', 1, 15), ἔφυγε εἰς τὸ Βυζάντιον.

^οΟ Κλέανδρος ἀποδέδειται διὰ νὰ δημιουργήσῃ ἐπεισόδιον. Τινὲς τῶν μυρίων ἐπιστρέφοντες ἀπὸ λαφυραγωγίκων ἥρχοντο μὲ πρόβατα καὶ ἄλλα διάφορα. ^οἘπειδὴ δὲ ἄλλοι ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἔτρεξαν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐφώνακτον ὅτι τὰ λάφυρα εἶναι κοινά, εἰς ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ σώσῃ τὰ λάφυρα τους ζητεῖ τὴν συγδρομὴν τοῦ Δεξίππου καὶ τοῦ Κλέανδρου. Δίδεται λοιπὸν διαταγὴ αὐτηρά, κανεὶς νὰ μὴ πειράξῃ τὰ λάφυρα. ^οΑλλὰ εἰς ἐκ τοῦ λόχου τοῦ Ἀγασίου περιφρονεῖ τὴν διαταγὴν καὶ συλλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Δεξίππου. ^οΟ Ἀγασίας τὸν ἀποσπᾶ καὶ οἱ παρόντες στρατιῶται φωνάζουν, ἀποκαλοῦν τὸν Δέξιππον προδότην καὶ τὸν καταδιώκουν πρὸς τὴν θάλασσαν. ^οΑκολουθεῖ αὐτὸν ὁ Κλέανδρος καὶ γίνεται σύγχυσις καὶ τραχὴ μεγάλη. ^οΟ Δέξιππος δὲν λησμονεῖ τὴν παλαιὰν ἔχθραν καὶ δι' ὅλα αὐτὰ διαβάλλει τὸν Ξενοφῶντα. ^οΑμέσως ὁ προθλεπτικὸς Ξενοφῶν συγκαλεῖ τὸ στράτευμα, δμιλεῖ δπως πάντοτε καὶ κατορθώνει νὰ πείσῃ τὸν Ἀγασίαν καὶ τὸν λοχίτην του νὰ παρουσιασθοῦν εἰς τὸν Κλέανδρον καὶ νὰ δμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ ἐκθέσουν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν προτέραν διαγωγὴν τοῦ Δεξίππου. Τοῦτο πράγματι ἔγινε. Τότε ὁ Κλέανδρος κρατεῖ μόνον τὸν λοχίτην καὶ ὑπόσχεται νὰ γίνη δι' αὐτὸν δίκη δημοσίᾳ.

^οἘνῷ δὲ πλέον ἥσυχος ὁ Κλέανδρος ἐπρογευμάτιζεν, ὁ Ξενοφῶν συγκαλεῖ καὶ πάλιν τὸ στράτευμα καὶ πείθει αὐτὸν νὰ στείλῃ ἀντιπροσώπους εἰς τὸν Κλέανδρον διὰ νὰ παρακαλέσουν αὐτὸν πρῶτον μὲν νὰ συγχωρήσῃ τοὺς ἀδικήσαντας, ἔπειτα δὲ νὰ δεχθῇ νὰ γίνῃ ἀρχηγός των διὰ νὰ δοκιμάσῃ καὶ τὸν Δέξιππον καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἰδῃ ποίαν ἀξίαν ἔχει ἔκαστος. ^οΟ Κλέανδρος συγκινεῖται, συγχωρεῖ τοὺς πάντας καὶ ὑπόσχεται ὅτι θὰ τοὺς δδηγήσῃ. εἰς τὴν Ἐλλάδα. ^οΑλλὰ αἱ θυσίαι δὲν εἶναι εὔνοϊκαι καὶ φεύγει διὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ, ὡς εἶπεν, εἰς τὸ Βυζάντιον.

Οἱ Ἑλληνες μὲ τοὺς παλαιοὺς πάλιν στρατηγούς των πεζοὶ προχωροῦντες καὶ λαφυραγωγοῦντες τὴν Βιθυνίαν φθάνουν μετὰ ἔξημέρας εἰς Χρυσόπολιν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Κ'. Διάβασις τῶν Ἐλλήνων εἰς Βυζάντιον, ἐξέγερσις τῶν στρατιωτῶν καὶ καθησύχασις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Σενοφῶντος. (Ἄρχαι Ὀκτωβρίου).

Κεφ. Α'. § 1—32.

“Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ 1 Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ δια ἐπει. Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ δια ἐκ τοῦ Πόντου πεζῇ ἐξιόντες καὶ ἐκπλέοντες ἐποίουν, μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

“Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάξαρξος φοβούμενος τὸ στράτευμα, 2 μὴ ἐπὶ τὴν αὗτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίδιον τὸν ναύαρχον—δ’ ἐτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὅν—ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ, δια δέοι· καὶ δ’ Ἀναξίδιος μετεπέμψατο 3 τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις· οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευτάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἰ· 4 πεν αὐτῷ, δια ἀπαλλάξοιτο ἡδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. δ’ δὲ Ἀναξίδιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι· ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ δ’ Θράξ πέμπει Μηδοσάδηγν καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι, δπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι δια οὐ μεταμελήσει. δ’ εἰπεν· «Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἔνεκα 6 μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενὶ ἐπειδὴν δὲ

διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαίρους ὅντας προσφερέσθω, ώς ἂν αὐτῷ δοκῇ».

- 7   Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται, καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἔδιδου ὁ Ἀναξίδιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ώς ἀποπέμψων τε ἄμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ἀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ δὲ Ξενοφῶν, Κλεάν-
- 8 δρῷ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἡσπάζετο αὐτὸν ώς ἀποπλευσόμενος ἥδη. δὲ αὐτῷ λέγει· «Μὴ ποιήσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μή», ἔφη, «αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς
- 9 ἥδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἔξερπει τὸ στράτευμα». δὲ εἰπεν· «Ἄλλος αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιώται αὐτοί, ἐπισιτισμοῦ διόμενοι, διὰ τοῦτο ἀθυμοῦν·
- 10 πρὸς τὴν ἔξοδον». «Ἄλλος δμως», ἔφη, «ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἔξελθεῖν μὲν ώς συμπορευσόμενον, ἐπειδὸν δὲ ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι». «Ταῦτα τοίνυν», ἔφη δὲ Ξενοφῶν, «ἔλθοντες πρὸς Ἀναξίδιον διαπραξόμεθα». οὕτως ἔλθοντες ἔλεγον ταῦτα.
- 11   Οἱ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἔξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασμένους καὶ προσανειπεῖν, διὰ τὸ μὴ παρῇ εἰς τὴν ἔξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐν-
- 12 τεῦθεν ἔξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἥσαν, καὶ Ἐτερνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ώς, διπότε ἔξω γένοιντο πάντες, συγκλεί-
- 13 σων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. δὲ Ἀναξίδιος σαγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· «Τὰ μὲν ἐπιτήδεια», ἔφη, «λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτέθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τάλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνί-
- 14 σκος ὑμῖν μισθοδοτήσει». ἐπακούσαντες δέ τινες τῶν στρα-

τιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους δέοι πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες 15 τὰ δπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ώς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ώς εἶδον προσθέοντας τοὺς δπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας 16 καὶ ἔλεγον, στι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ τὴν θάλατταν καὶ παρὰ τὴν 17 χηλὴν τοῦ τείχους ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἱ ἐτύγχανον ἔνδον ὅντες τῶν στρατιωτῶν, ώς ὅρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναις τὰ κλεῖθρα, ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δὲ εἰσπίπτουσιν.

Οἱ δὲ Ξενοφῶν, ώς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ 18 ἐφ ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἔαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ δὲ Βυζάντιοι, 19 ώς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἰκαδε, ζσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὅντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ώς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο, πάντες δὲ φοντο ἀπολωλέναι, ώς ἔχλωκυίας τῆς πόλεως. ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκραν ἀποφεύγει. δὲ 20 ὁ δὲ Ἀναξίδιος, καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν, ἐν ἀλι- ευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς οὐ γάρ οικανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιῶται, ώς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι 21 πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «Νῦν σοι ἔξεστιν, ω Ξενοφῶν,

·····
 ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα,
 ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. νῦν δὲ, εἰ βούλοιο, σὺ τε γῆμας ὀνή-
 ·····
 σαις καὶ γῆμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν». ὁ δὲ ἀπεκρίνατο·
 «Ἄλλος εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπι-
 θυμεῖτε, θέωθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα». καὶ αὐτὸς τε
 ·····
 23 παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν τίθε-
 σθαι τὰ ὅπλα. οἱ δέ, αὐτοὶ δὴ ἔχυτῶν τατόμενοι, οἵ τε
 ·····
 ὅπλιται ἐν δλίγῳ χρόνῳ εἰς δικτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτα-
 σταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον παραδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χω-
 ·····
 24 ρόν οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἦτι, τὸ Θράκιον καλού-
 μενον, ἕρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

25   Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρεμίζθησαν, συγκαλεῖ
 δὲ Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν καὶ λέγει τάδε· «Οτι μὲν δργί-
 ζεσθε, ὡς ἄνδρες στρατιώται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν
 ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Υἱὸν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ
 Δακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώ-
 μεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖ-
 σθε, ἢ ἔσται ἐντεῦθεν.

26   «Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεῖειγμένοι Δακεδαιμονίοις
 καὶ τοῖς συμμάχοις. οἶος δὲ ὁ πόλεμος ἀν γένοιτο, εἰκάζειν
 δὴ πάρεστιν, ἑωρακότας καὶ ἀναμνηθέντας τὰ νῦν δὴ γεγε-
 27 νημένα. γῆμεῖς γάρ οἱ Ἀθηναῖοι ἥλθομεν εἰς τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Δακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους, ἔχοντες τριή-
 ρεις, τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δὲ ἐν τοῖς νεωρίοις, οὐκ ἐλάτ-
 τους τριακοσίων. ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ
 πόλει καὶ προσέδου οὕτης κατ ἐνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων
 καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων ἀρχοντες δὲ
 τῶν νήσων ἀπασῶν, καὶ ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες
 πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸς τοῦτο
 τὸ Βυζάντιον, διπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν
 οὕτως, ὡς πάντες διμεῖς ἐπίστασθε.

»Νῦν δὲ δὴ τι ἀν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίοις μὲν 28 καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ, οἵ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι, πάντων προσγεγενημένων, Τιςαφέροντος δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὅντων, πολεμιώτατου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἥλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων δμοῦ ὅντων, ἔστι τις οὕτως ἀφρως, διτις οὔεται ἀν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

»Μὴ πρὸς θεῶν μαινόμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα, 29 πολέμοις ὅντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσσιν εἰς πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρεαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἥθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἐλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην πόλιν ἥλθομεν, ταύτην ἔξαλαπάξομεν. ἐγὼ μὲν τοῖνυν εὔχομαι, πρὸν ταῦτα ἐπιδεῖν 30 ὅφ' ὑμῶν γενόμενα, μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς δργυιάς γενέσθαι. καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω, Ἐλληνας ὅντας, τοῖς τῶν Ἐλλήνων προεστηκόσι πειθομένους, πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἐλλάδος μὴ στέρεσθαι καὶ νῦν μοι 31 δοκεῖ πέμψαντες Ἀναξείψιν εἶπεῖν, διτις ἡμεῖς οὐδὲν βίᾳοι ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἣν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὑρίσκεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ δηλώσοντες, διτις οὐκ ἔξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἔξερχόμεθα».

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον 32 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ὠχοντο ἐροῦντες.

Περίληψις Κεφ. Α', § 33—41 καὶ Κεφ. Β'—Ζ'

Οἱ μύριοι μέχρι τῆς παραδόσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Σενοφῶντος εἰς τὸν Θίβρωνα. (Ὀκτώβριος τοῦ 400—Μάρτιος 399).

Τὸ στράτευμα ἀνυπομόνως περιμένει τοὺς ἀποσταλέντας πρὸς τὸν Ἀναξίδιον. Αἴφνης παρουσιάζεται ὁ Θηραῖος Κοιρατάδας καὶ τοὺς προτείνει νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν στρατηγὸν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τοὺς διηγήσῃ εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης, βορειοδυτικῶς τοῦ Βυζαντίου, ὅπου ὑπῆρχον ἄφθονα τρόφιμα. Αἱ προτάσεις ἡλεκτρίζουν αὐτοὺς—μάλιστα μετὰ τὴν σκοτεινὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἀναξίδιου, ὅτι σκεφθῆ ὅτι ἡτο καλύτερον δι’ αὐτοὺς—καὶ δέχονται τὸν τυχοδιώκτην Θηραῖον. Τότε ὁ Σενοφῶν ἀποφασίζει νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλα ὁ Κοιρατάδας ἡτο τυχοδιώκτης ὅχι πολὺ ἐπιτήδειος· δὲν κατώρθωσε νὰ δώσῃ ἔστω καὶ μιᾶς ἡμέρας μισθὸν εἰς τοὺς στρατιώτας· ἀποτέλεσμα ἡτο ἡ παραίτησίς του. Ἡ ἀνάγκη τότε ὥθησε τοὺς μυρίους πρὸς τὰ Θρακικὰ χωρία, ὅπου καὶ ἐστρατοπέδευσαν μὴ γνωρίζοντες τί νὰ πράξουν, διότι οἱ στρατηγοὶ ἐδικογνώμουν. Ἡ σιγμὴ ἡτο δυσκολωτάτη. Ὁ Σενοφῶν, ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεός, παρουσιάζεται καὶ τὰ πράγματα μεταβάλλονται.

Ο Ἀναξίδιος ἀντικατεστάθη καὶ ὁ πονηρὸς Φαρνάβαζος δὲν φροντίζει πλέον νὰ τηρήσῃ τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας. Ἔξαλλος λοιπὸν ἐκ τῆς ὀργῆς δ Ἀναξίδιος ζητεῖ ἐκδίκησιν. Ἀμέσως ἀποφασίζει νὰ μεταχειρισθῇ διὰ τὸν σκοπόν του τὸν Σενοφῶντα, διποίος συγέπλεος μετ’ αὐτοῦ. Στέλλει λοιπὸν αὐτὸν μὲ τὴν παράκλησιν νὰ διαβιβάσῃ τοὺς μυρίους εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ νὰ πολεμήσῃ, μὲ πάντα τρόπον τὸν Φαρνάβαζον. Οὕτω δ Σενοφῶν χωρὶς νὰ θέλῃ γῆθε πλησίον τῶν παλαιῶν του στρατιωτῶν. Μὲ μεγάλην χαράντειγινε δεκτὸς καὶ ὅλοι μαζὶ φεύγουν διὰ τὴν Πέρινθον μὲ σκοπὸν νὰ διασθοῦν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἄλλα δ νέος ἀρμοστῆς τοῦ Βυζαντίου Ἀρίσταρχος χαριζόμενος εἰς τὸν κόλακα καὶ δόλιον Φαρνάβαζον τοὺς ἐμποδίζει.

Τότε δ Σενοφῶν ἐνθυμεῖται τὸν ἡγεμόνα τῶν Θρακῶν Σεύθην. Ἐρχεται λοιπὸν τὴν νύκτα καὶ τοῦ προτείνει νὰ διηγήσῃ τὸ στράτευμα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, διποίος ἀλλοτε τὸν εἶχε παρακαλέσει. Μὲ πολλὰς προφυλάξεις δ Σεύθης δέχεται αὐτοὺς καὶ συμφωνοῦν-

διὰ τοὺς μισθούς καὶ ἄλλα σχετικά. Μετὰ τοῦτο φεύγει δὲ Εενοφῶν καὶ πρὸν ἔξημερώση ἡτο εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐκεῖ δὲ εὑρίσκει καὶ πρόσκλησιν τοῦ ἀρμοστοῦ Ἀριστάρχου γὰρ πορευθοῦν εἰς τὴν Χερσόνησον διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους. Ὁ Εενοφῶν διμωρὸς δὲν θέλει γὰρ δεχθῆναι, μὲν σαρκασμὸν διμιλεῖ εἰς τὸ στράτευμα διὰ τὸν Ἀριστάρχον καὶ πείθει αὐτὸν πρὸς τὸν Σεύθην.

Ἐγῷ ἐπροχώρωσυ—ἐκτὸς ἀπὸ τὸν διαφωνήσαντα Νέωνα—5-6 χιλιόδες στρατιῶται, συγαντοῦν τὸν Σεύθην καὶ μὲ συγκεντρωμένον τὸ στράτευμα γίνεται συμφωνία γὰρ ὑπηρετήσουν αὐτὸν μὲν μισθόν. Τὴν συμφωνίαν ἡκολούθησε δεῖπνον καὶ διασκέδασις μὲ πολλὰ καὶ παράξενα ἔθιμα Θρακικὰ καὶ ἡ εὐχαρίστησις ἡτο γενική. Ἄφοι δὲ ἐτελείωσε τὸ δεῖπνον δὲν Σεύθης παρακαλεῖ τοὺς στρατηγούς γὰρ ὅρμήσουν αἰφνιδιαστικῶς εἰς τὰ χωρία τῶν ἐχθρῶν του Θυγῶν, πρὸν μάθουν τὴν συμμαχίαν των, μὲ τὴν πεποίθησιν δτι θὰ εἶναι πλούσια τὰ λάφυρα.

Ηαρατάσσονται λοιπὸν κατὰ συμβουλὴν τοῦ Εενοφῶντος ἐμπρόδες οἱ ἵππεῖς, ἔπειτα οἱ πελτασταὶ καὶ τελευταῖοι οἱ ὀπλῖται, καὶ προχωροῦν πρὸς ὅρος πολὺ χιονισμένον. Τρέχει ἐμπρόδες δὲν Σεύθης διὰ γὰρ κατοπτεύσῃ καὶ ἀφοῦ εἶδε δτι κανεῖς δὲν ἐφαίνετο προτρέπει τοὺς Ἑλληνας γὰρ σπεύσουν γὰρ διέλθουν τὸ ὅρος καὶ ἀμέσως θὰ κυριεύσουν πολλὰ πλούσια χωρία μὲ τοὺς κατοίκους καὶ τὰ ὑπάρχοντά των. Ἐντὸς δλίγου ἐπλησίασαν καὶ μετά τιγας ἀναγκαίας προφυλάξεις περιέζωσαν τὰ χωρία καὶ συγέλαθον 1000 ἀγθρώπους καὶ 1200 διάφορα ζῷα. Οἱ λοιποὶ κάτοικοι ἔφυγον εἰς τὰ ὅρη, ἥν καὶ διειπλών ἡτο πολὺ βαρύς. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Σεύθου γὰρ ἐπιστρέψουν χωρίς κανένα φόδον, ὑπακούουν μόνον οἱ ἀγίκανοι γὰρ φέρουν δπλα. Οἱ ἄλλοι ἔμειναν εἰς δλίγα οἰκήματα ἐπὶ τοῦ ὅρους πάντωτε ἀπειλητικοὶ καὶ ἐπικίνδυνοι πρὸ πάγτων εἰς τὰς προφυλακάς, δπου ἡτο καὶ δ Εενοφῶν. Καὶ πράγματι πολὺ ἐκιγδύγευσεν οὕτος διότι τιγές τῶν ἐχθρῶν βιηθούμενοι δπὸ τοῦ σκότους ἐπεχείρησαν γὰρ πυρπολήσουν τὸ χωρίον, δπου ἔμενεγ δ Εενοφῶν. Θὰ ἐκαίσογτο δὲ δλοι οἱ στρατιῶται του, ἐὰν δὲν ἔσωζε τὴν κατάστασιν ἥ ἀποφασιστικότης αὐτοῦ. Οἱ ἐχθροὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ζητοῦν ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰρήνην. Τὸν λόγον ἔχει δ Εενοφῶν. Εἴγαι ἐλεύθερος γὰρ τοὺς συγχωρήσῃ ἥ γὰρ τοὺς τιμωρήσῃ. Προτιμᾶτὸν πρῶτον μὲ τὴν συμφωνίαν γὰρ δώσουν διμήρους ἐκ τῶν γέων οἱ **N. Ζαφειρίου**, Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως, ἔκδ. Γ' 1938 7

δποῖοι ἐπεχείρησαν τὴν νύκταν γὰρ καύσουν τὸ χωρίον μαζὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Ξενοφῶντος.

Ἐκ τῆς χώρας τῶν Θυγῶν ἀποφασίζεται γὰρ ἔλθουν εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης. Ἀλλ᾽ ἔπειτα γὰρ πληρωθῇ ὁ μισθός. Τότε ὁ Ἡρακλείδης, ταμίας τοῦ Σεύθου, προφασίζεται δτι δὲν ἔχει μετρητὰ καὶ δίδει μόνον εἶκοσι ἡμερῶν μισθούς. Ὁ Ξενοφῶν διαμαρτύρεται καὶ αἱ διυσαρέσκειαι ἀρχίζουν. Ὁ πονηρὸς Ἡρακλείδης θέλει γ' ἀποιμογώσῃ τὸν Ξενοφῶντα καὶ ἐπιχειρεῖ γὰρ παρουσιάσῃ χωριστὰ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς εἰς τὸν Σεύθην. Εἰς τὴν ἀργησιν αὐτῶν προσκαλεῖ μόνον τὸν Ξενοφῶντα μὲ τὴν ὑστεροδουλίαν γὰρ τὸν διεκδίλη γει τοὺς ἄλλους στρατηγούς. Ἀλλὰ ὁ προβλεπτικὸς Ξενοφῶν παρουσιάζεται μὲ δλους τοὺς λοιποὺς στρατηγοὺς καὶ ἀποφεύγει κάθε ὅδιαιτέραν δμιλίαν. Γίνονται γέαι συγεννοήσεις διὰ τοὺς μισθούς καὶ ἀφοῦ ἥλθον εἰς Σαλμυδησὸν ὑποτάσσουν τὰ πέριξ καὶ ἐπιστρέψουν εἰς Σηλυμβρίαν, δπου καὶ στρατοπεδεύουν. Ἐδῶ πλέον ἡ διυσαρέσκεια εἶγαι φανερά· δ Σεύθης εἶγαι πολυάσχολος καὶ δὲν εὑρίσκει καιρὸν γὰρ δεχθῆ τὸν Ξενοφῶντα, οἱ δὲ στρατιῶται ζητοῦν τοὺς μισθούς. Αἴφνης τὰ πράγματα μεταβάλλονται. Οἱ Σπαρτιάται ἀποφασίζουν γὰρ βοηθήσουν τὰς πόλεις τῆς Μ. Ἄσίας κατὰ τοῦ Τισσαφέργους καὶ ἀποστέλλουν μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐφέσον τὸν Θίρωνα, τὴν ἄγοιξιν τοῦ 399. Ὁ Θίρων εὔθυνε ἔξι ἀρχῆς ὑπελόγισε γὰρ χρησιμοποιήσῃ τοὺς μυρίους. Διὰ τοῦτο στέλλει δύο ἄγδρας γὰρ ζητήσουν τὰς ὑπηρεσίας των. Μόλις ἔμαθε τοῦτο ὁ Σεύθης καὶ ὁ Ἡρακλείδης παρουσιάζουν ἀμέσως αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα καὶ φροντίζουν γ' ἀπαλλαγοῦν αὐτοὺς δσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἐλληνες ἔδιξαν θηγούς πλέον τοὺς ἔγνους καὶ θέλουν γὰρ ὑπηρετήσουν τοὺς Σπαρτιάτας. Μάλιστα δὲ οἱ Ἀρκάδες κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα καὶ ζητοῦν γὰρ καταδικασθῆ γει τὸν θάγατον, διότι τοὺς ἔφερε γὰρ ὑπηρετήσουν καὶ γὰρ πλουτίσουν τὸν Σεύθην χωρίς καμμίαν σχεδὸν ἀμοιβήν. Ὁ Ξενοφῶν μὲ θάρρος σηκώνεται διὰ γὰρ ἀποκρούσῃ τὴν ἀδικον καὶ κακοήθη αὐτὴν κατηγορίαν. Χωρὶς ρητορικὸν στόμαφον ἀλλὰ μὲ λόγους πειστικοὺς ἐκθέτει ποία ἦτο δ θέσις των, δταν τοὺς ἡμιπόδιζεν δ Ἀρίσταρχος γὰρ διαβούν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ μὲ πόσην δυσκολίαν θὰ διήρχοντο τὸν χειμῶνα χωρίς κανένα φίλον, ἀν δὲν ὑπηρέτουν τὸν Σεύθην. Τώρα δὲ διηλθοῦν καλῶς τὸν χειμῶνα χωρίς εἶσιδα καὶ

ἔχουν καὶ κάτι περίσσευμα: ἐνῷ αὐτὸς ὁ ἔδιος ὅχι μόνον δὲν ὀφελήθη τίποτε ἄλλα καὶ ὑποπτεύονται αὐτὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐνῷ ἄλλοτε τὸν ἐτίμων πολὺ, καὶ αὐτὸς ὁ Σεύθης δὲν τοῦ εἶγαι πλέον φίλος.⁹ Επίκουρος τοῦ Ξενοφῶντος ἦλθε καὶ ὁ εἰς τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Θεραγος, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖ τὸν Ξενοφῶντα ως πολὺ φιλοστρατιώτην, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔκαμε γὰρ δυσαρεστήσῃ καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Σεύθην. Ωμιλησαν κατόπιν καὶ ἄλλοι καὶ παρεκάλεσαν τοὺς Λακεδαιμονίους γὰρ λάθουν τοὺς μισθίους των παρὰ τοῦ Σεύθου μὲ πάντα τρόπον, πρὶν τοὺς διαβιβάσουν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ο Σεύθης—ήτο καὶ αὐτὸς παρών—μόλις ἤκουσε ταῦτα φεύγει καὶ προσπαθεῖ κρυφίως γὰρ πείσητὸν Ξενοφῶντα γὰρ μείνη μαζί του μὲ τοὺς χιλίους στρατιώτας.

Ἐνῷ ταῦτα ἐγίνοντο, δ στρατὸς ἔμενε εἰς τὰ χωρία τῆς Σηλυμηρίας. Τότε ὁ Μηδοσάδης, Διοικητὴς τοῦ Σεύθου εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Ξενοφῶντος γὰρ μὴ λεγλατῇ αὐτὰ τὸ στράτευμα. Ο Ξενοφῶν διμιλεῖ μὲ τόγον αὐστηρόν, ἐλέγχει τὴν ἀγαίδειαν αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἀγ δὲν ἥσαν οἱ μύριοι δὲν θὰ εἴχε τὰ μέρη αὐτά, καὶ τὸν παραπέμπει εἰς τοὺς γέους ἀρχοντας τοῦ στρατοῦ, τοὺς Λακεδαιμονίους. Εν τῷ μεταξὺ συγεννοεῖται μὲ αὐτοὺς καὶ μόλις παρουσιάσθη ὁ Μηδοσάδης δὲν ἔκαμον τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπήγησαν τοὺς μισθίους τῶν στρατιωτῶν μὲ τὴν ἀπειλὴν δτι θὰ τοὺς πάρουν καὶ μὲ τὰ ὅπλα. Ο Μηδοσάδης προτείνει τότε γὰρ συγεννοηθοῦν μὲ τὸν Σεύθην καὶ οὕτω στέλλεται ὁ Ξενοφῶν γὰρ λάθη τοὺς μισθίους μὲ καλὸν τρόπον.

Ο Ξενοφῶν διμιλεῖ εἰς τὸν Σεύθην μὲ ἐπιχειρήματα ἀκαταμάχητα καὶ ἐκθέτει δτι τὸ δίκαιον, ἡ τιμή, τὸ συμφέρον καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ἀπαιτεῖ γὰρ ἐκπληρώση τὰς ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς τὸ στράτευμα. Ο λόγος του τόσην ἐγτύπωσιν ἔκαμεν, ὅστε δ Σεύθης, χωρὶς καμμίαν ἀντιλογίαν, δέχεται γὰρ πληρώσῃ τοὺς μισθίους δλους, ἐν ἀνάγκη καὶ εἰς εἰδος, καὶ προσπαθεῖ, χωρὶς δεσμώτως ἀποτέλεσμα, γὰρ ικατήσῃ τὸν Ξενοφῶντα μὲ χιλίους στρατιώτας. Τέλος δ Ξενοφῶν παραλαμβάνει μετρητὰ ἐν τάλαντον, 4600 ζῷα καὶ 120 ἀγδράποδα καὶ φεύγει διὰ τὸ στρατόπεδον. Οι στρατιῶται τὸν ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς: οὗτος δὲ παραδίδει τὰ δσα ἔφερεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους διὰ γὰρ μοιράσουν εἰς τὸ στράτευμα καὶ ἐτοιμάζεται γ' ἀναχωρήσῃ. Δὲν τὸ κατορθώνει δμως,

διότι οἱ φίλοι του τὸν παρεκάλεσαν γὰρ τοὺς παραδώσῃ εἰς τὸν Θίβρωνα.

Μὲ πλοῖα λοιπὸν ἦλθον πρῶτον εἰς τὴν Λάμψακον. Ἐκεῖ μὲ μεγάλην του λύπην ἐπώλησε τὸν ἀγαπητόν του ἵππον 50 δαρεῖκούς διὰ γὰρ οὐκέτι χρήματα κατὰ τὸ ταξείδιόν του—τόσον πλούσιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του!—καὶ ἐδέχθη τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Θίβρωνος Βίωνα καὶ Ναυσικαίδην, μὲ τοὺς ὄποιους καὶ συγεδέθη διὰ φιλίας. Εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον ἀξίζει γὰρ σημειωθῆναι ὡς δῆρον φιλίας ἔλαθε πάλιν τὸν ἀγαπητόν του ἵππον· οἱ γέοι φίλοι του τὸν ἐξηγόρασαν. Ἐκ τῆς Λαμψάκου ἦλθον εἰς τὴν Τρωάδα, τὴν Ἀνταγόρον, τὸ Ἀδραμύτιον καὶ προχωρήσαντες ἔφθασαν εἰς Πέργαμον. Ἐκεῖ γνωρίζει δὲ Εενοφῶν τὴν Ἑλλάδα, χήραν τοῦ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως, παρὰ τῆς ὁποίας μανθάνει δὲ ἐκεῖ πλησίον ἡτο πάμπλουτός τις Πέρσης, δὲ Ἀσιαδάτης, καὶ δὲ ἡπο εὔκολογν γὰρ τὸν συλλάθη καὶ γὰρ τοῦ πάρη πολλὰ χρήματα. Τοῦτο ἥρεσεν εἰς τὸν Εενοφῶντα καὶ τὸ ἐπιχειρεῖ μὲ τοὺς φίλους του. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἀπέτυχεν· ἀλλὰ τὴν ἐπομένην τὸν συγέλαθε μὲ τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὸν ἀφῆκεν, ἀφοῦ ἔλαθε πολλὰ χρήματα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθε καὶ ὁ Θίβρων καὶ παρέλαθε τὸ στράτευμα, βοηθὸν πολὺ σπουδαῖον κατὰ τοῦ Τισσαφέργους καὶ τοῦ Φαργαδάζου. Ἐδῶ λήγει ἡ πολυθρύλητος ἐκστρατεία τῶν μυρίων, παθὸν διέτρεξαν οὗτοι ἐπὶ 15 μῆνας ἀπὸ τὰς Σάρδεις ἕως τὰ Κούγαξα καὶ ἀπὸ τὰ Κούγαξα ἔως τὴν Πέργαμον 34650 στάδια.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

‘Ο Ξενοφῶν ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας (περὶ τὸ 430 π. Χ.) ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ εὐγενεῖς τὸν Γρύλλον καὶ τὴν Διοδώραν.

Εἰς ἡλικίαν 30 ἑτῶν (401 π. Χ.) κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ μετέβη εἰς Σάρδεις, ὅπου ἐγνώρισε τὸν Κῦρον τὸν νεώτερον, τὸν δποῖον ἡκολούθησεν ὃς ἐθελοντὴς εἰς τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου ἐκστρατείαν. Μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους δολοφονίαν τοῦ Κλεάρχου καὶ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων στρατηγῶν ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς ὥδηγησε τοὺς Ἐλληνας ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὗξεινον Πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Θράκην καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν, δπου τοὺς παρέδωσεν εἰς τὸν Σπαρτιάτην στρατηγὸν Θίβρωνα (399 π. Χ.). Τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα τοῦ Ξενοφῶντος ὁφείλεται ἀφ’ ἐνὸς μὲν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν δποῖαν οὗτος ἔλαβεν ἐν Ἀθήναις καθὼς συνήθιζον οἱ πλούσιοι νέοι τῆς ἐποχῆς του, ἀφ’ ἐτέρου δὲ εἰς τὴν ἐπὶ δέκα τοῦ μεγάλου φιλοσόφου Σωκράτους συναναστροφήν του. Παρὰ τούτου ἐδιδάχθη νὰ λαμβάνῃ ἀκριβῆ γνῶσιν παντὸς πράγματος καὶ νὰ προβλέπῃ τὰ ἀφευκτά ἀποτελέσματα αὐτοῦ, νὰ ἔχῃ δὲ καὶ τὴν διαλεκτικὴν ἴκανότητα, τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, νὰ ἀποδεικνύῃ εἰς ἄλλους ταῦτα καὶ νὰ τοὺς πείθῃ. Τοιαῦτα ἔφοδια ἔχων ὁ Ξενοφῶν ἀνυψώθη εἰς τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνην, τὴν δποῖαν ὅλος ὁ στρατὸς τῶν μυρίων ἀνεγνώρισε καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ στρατηγοί, οἱ δποῖοι εἰς πᾶσαν δύσκολον περίστασιν αὐτὸν μετεχειρίζοντο. Εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ἐπέστρεψε, διότι ἔξωρίσθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, ἐπειδὴ ἐβοήθησε τὸν ἐχθρόν των Κύρου. Ἐμεινε λοιπὸν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν πολεμῶν μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐναντίον τῶν Περσῶν καὶ ἔγινε στενὸς φίλος τοῦ Ἀγησιλάου, μὲ τὸν δποῖον ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἐλλάδα καὶ ἐπολέμησεν εἰς τὴν Κορώνειαν (394 π. Χ.) κατὰ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν Ἀθηναίων.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἀμείβοντες τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ξενοφῶντος ἔδωκαν εἰς αὐτὸν ὃς δῶρον (393) μέγα κτῆμα εἰς Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλιδος πλησίον τῆς Ὄλυμπίας. Ἐκεῖ δὲ οὐδεὶς μέχρι

τοῦ 371 π.Χ. ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν διαφόρων ἔργων. Ἐκ τῆς συζύγου του Φιλησίας ἐγέννησε δύο υἱούς, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον. Ἀλλὰ τὸν ὥσυχον βίον του ἐτάραξαν οἱ Ἡλεῖοι, οἱ δποῖοι συμμαχοῦντες πρὸς τοὺς Θηβαίους κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἵναγκασαν τὸν Ξενοφῶντα νὰ φύγῃ εἰς Κόρινθον, ὅπου καὶ ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του (355 π.Χ.). Εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ἐπανῆλθεν, ἀν καὶ ἀνεκλήθη ἐκ τῆς ἔξοδίας, ἔστειλεν δόμως τοὺς δύο υἱούς του νὰ ἀγωνισθοῦν μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐναντίον τῶν Θηβαίων, ἐκ τῶν δποίων μάλιστα δ Γρύλλος ἐπεσε γενναίως μαχόμενος.

Ο Ξενοφῶν ὑπῆρξε φιλόπατρις, εὐσεβής, φιλαλήθης, πειστικὸς ὁρήτωρ, καρτερικός, γενναῖος, στρατηγικός, μετριόφρων, θαυμαστὴς τῆς Σπαρτιατικῆς πολιτείας καὶ φίλος τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ βίου.

Συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος. Οὗτος συνέγραψε τέσσαρα μεγάλα ἔργα καὶ ἔνδεκα μικρά. Τὰ μεγάλα ἔργα του εἶναι ἡ Κύρου Ἀνάβασις, ἡ Κύρου Παιδεία, τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Ἀπομνημονεύματα. Ἡ Κύρου Ἀνάβασις διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ βιβλία. Ἐλαβε τὸ δόνομα ἀπὸ τὸ πρῶτον μέρος, δηλ. τὴν ἐκστρατείαν Κύρου τοῦ νεωτέρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του· τὸ μεγαλύτερον δόμως μέρος αὐτῆς ἐκθέτει τὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου κάθιδον τῶν Μυρίων ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ασίας εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον.

Τὸ Περσικὸν Κράτος. Ἰδουτὴς τούτου ᾧτο δ Κῦρος δ πρεσβύτερος (550 π.Χ.), δ δποῖος ἀνεδείχθη μέγας κατακτητής. Ἐπεξέτεινε τὸ Κράτος του μέχρι τῆς Μεσογείου πρὸς Δ καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ πρὸς Α καὶ ἀπέθανε (529) πολεμῶν κατὰ τῶν Σκυθῶν. Τοῦτον διεδέχθη δ υἱός του Καμβύσης, δ ὑποτάξας τὴν Αἴγυπτον. Ἀποθανόντος καὶ τούτου (521) ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον Δαρεῖος δ Υστάσπους, δστις ὑπῆρξεν ἄριστος διοργανωτὴς τοῦ ἀχανοῦς Περσικοῦ κράτους. Εἰσήγαγε τάξιν καὶ καλὴν διοίκησιν, ἐφρόντισε περὶ τῆς συγκοινωνίας, οὗτως ὥστε εἰς 9 ἡμέρας ἐφθανον εἰδῆσεις ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τὰ Σοῦσα, ἐνῶ πρότερον ἐχρειάζοντο 90 ἡμέραι, καὶ ἔκοψε νομίσματα, τοὺς Δαρεικούς. Διήρεσεν αὐτὸς εἰς 20 σατραπείας, τῶν δποίων τοὺς διοικητὰς (σατράπας), ἐπειδὴ εἶχον

ἀπόλυτον ἔξουσίαν καὶ ἐπομένως ἦσαν ἐπικίνδυνοι, ἐπετήρει αὐτηρῷ διὸ ἀφωσιωμένων ἀνθρώπων του. Ἐπὶ τοῦ Δαρείου τούτου ἥρχισαν οἱ κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμοι, τοὺς δποίους ματιώς ἐσυνέχισεν δὲ υἱός του Ξέρξης (485—467) καὶ οἱ δποῖοι ἐπέφερον τὴν μείωσιν τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν Περσῶν. Τοῦ Ξέρξου δολοφονηθέντος ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν δὲ υἱός του Ἀρταξέρξης δὲ μακρόχειρ (467—425), ἐπὶ τοῦ δποίου παρηκμασε τὸ κράτος ἔνεκα ἐσωτερικῶν ταραχῶν καὶ πολέμων. Τὸν διεδέχθη ἐπὶ 45 μόνον ἡμέρας δὲ υἱός του Ξέρξης δὲ Β' καὶ τοῦτον πάλιν Δαρείος δὲ Β' δὲ Ὡρος, πατὴρ Κύρου τοῦ νεωτέρου (424—405). Ἐπὶ τῶν τελευταίων τούτων βασιλέων τὰ πράγματα τοῦ Περσικοῦ κράτους ἔχειροτέρευσαν. Αἱ μηχανορραφίαι τῶν αὐλικῶν, ἡ μαλθακότης τῶν βασιλέων καὶ ἡ μεγίστη δύναμις τῶν σατραπῶν διετάραξαν τὴν ἐνότητα τῆς κεντρικῆς ἔξουσίας καὶ διέσεισαν τὰ θεμέλια τοῦ κράτους. Αἱ ἀποστασίαι τῶν σατραπῶν διεδέχοντο ἄλληλας δεικνύουσαι τὴν σαμρότητα τοῦ διου οἰκοδομήματος. Τὸ σπουδαιότερον δὲ στασιαστικὸν κίνημα ὑπῆρξεν ἡ ἀνταρσία Κύρου τοῦ νεωτέρου ἐναντίον τοῦ Ἀρταξέρξου Β', τὴν δποίαν διηγεῖται δὲ Ξενοφῶν καὶ ἡ δποία ἀπέδειξε, τὶ ἥδυνατο τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ κατορθώσῃ ἐὰν ἦτο ἡνωμένον καὶ εἶχε τοὺς καταλλήλους ἀρχηγούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Α'. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου
κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευὴ πρὸς αὐτήν.
(Κεφ. Α' § 1-11).

§ 1 - 5. Γίγνομαι τινος=γεννῶμαι ἀπό τινα. ἐπει=ἐπειδή·
ὑποπτεύω τελευτὴν τοῦ βίου=προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς
ζωῆς μου. βούλομαι = ἐπιθυμῶ. παρεῖναι, ἀπαρέμψ. τοῦ πά-
θειμι=παρευρίσκομαι. τυγχάνω παρὸν=κατὰ τύχην εἴμαι πα-
ρών. μεταπέμπομαι τινα=προσκαλῶ τινα. ἀρχὴ=ἡ στρατεία.
σατράπης (λ. Περσική), ἐλέγετο διοικητὴς σατραπείας. Εἰς ταύ-
την ἥτο ἀπόλυτος κύριος· διάργος δὲ δεσμὸς πρὸς τὸν βασιλέα ἥτο
διασμὸς τὸν δροῖον ἀπέστελλεν εἰς αὐτὸν καὶ ἡ στρατολογία ἐν
περιπτώσει πολέμου. Συγήθως οἱ σατράπαι ἦσαν ἀλαζόνες καὶ
ἐκκαμψογονοί κατάχρησιν τῆς δυγάμεως τῶν. Ἐγενέθεν καὶ ἡ σημειρινὴ
σημασία τῆς λέξεως. Ὁ Κύρος δὲ ὡς σατράπης ἥτο ἀρχων τῆς
Λυδίας, Μεγάλης Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας. ποιῶ = καθιστῶ,
καὶ . . . δὲ=καὶ . . . προσέτι. ἀποδείκνυμι=διορίζω. στρατηγόν,
αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἑκάστης διοικήσεως συγηθρίζοντο εἰς
ώρισμένα μέρη κατ' ἔτος πρὸς ἐπιθεώρησιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἥ τοῦ
ἀντιπροσώπου αὐτοῦ· δι ἐπιθεωρητὴς οὕτος διγομάζεται ἐνταῦθα
στρατηγός. ἀναβαίνω=πορεύομαι ἀπὸ τὰ παρόλια εἰς τὰ μεσό-
γεια. καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων δπλίτας=καὶ ἔχων Ἑλληνας
δπλίτας. δπλίτης, ἐλέγετο δι βαρέως δπλισμένος πεζὸς στρατιώτης
φέρων κράνος, θύραν, ἔφρος, κνημίδιζ, ἀσπίδα μεγάλην καὶ
δόρυ (βλ. εἰκ.). ἀρχῶν = ἀρχηγός. ἐπει = ἀφοῦ. τελευτῶ (τὸν
βίον) = ἀποθηγῆσκω. κατέστη (ἀστρ. τοῦ καθίσταμαι) εἰς τὴν

βασιλείαν=έγινε βασιλεύς. **διαβάλλω**=ψευδῶς κατηγορῶ. Ὁ Τισσαφ. ἐμίσει τὸν Κύρον, διότι εἶχε δοθῆ εἰς αὐτὸν ἡ Λυδία, ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τὸν Τισσαφ. **ώς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ**=ὅτι μελετᾷ πακόν τι κατ' αὐτοῦ. **δ δὲ=οὗτος δὲ** (δηλ. ὁ Ἀρταξέρξης). **ώς ἀποκτενῶν** (μέλλ. τοῦ ἀποκτείνω)=ἴνα τὸν φονεύσῃ. **ἔξαιτησαμένη**=ἐπεὶ ἔξητήσατο. **ἔξαιτοῦμαί τινα**=μὲν παρακλήσεις σφύζω τινά. **ἀποπέμπει** (τὸν Κύρον)=στέλλει τὸν Κ. **ἔπλ τὴν ἀρχὴν**=εἰς τὴν σατραπείαν του. **ώς=ἀφοῦ**. **ἀπῆλθε**, δηλ. ἀπὸ τὰ Σωῦσα εἰς τὰς Σάρδεις, τὴν πρωτεύουσαν τῆς σατραπείας του. **ἀτιμάζομαι**=προσβάλλομαι. **βουλεύομαι**=σκέπτομαι. **δπως μήποτε** **ἔτι** **ἔσται** **ἔπλ τῷ ἀδελφῷ**, ἀλλὰ... **βασιλεύσει**=πῶς νὰ μὴ εἶναι πλέον εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ πῶς νὰ βασιλεύσῃ. μὲν δὴ=βεβαίως. **ὑπάρχω τινί**=ὑποστηρίζω τινά. Ἡ Παρύσατις ὑπεστήριξε τὸν Κύρον παρέχουσα χρήματα πρὸς στρατολογίαν. **φιλούσα**=ἐπειδὴ ἦγάπα. **δστις ἀφικνεῖτο...** **πάντας**=πάντα, ὁ ὄποιος ἥρχετο. **τῶν παρὰ βασιλέως**=ἀπὸ τοὺς ἀγθρώπους τοῦ βασιλέως. **βασιλεὺς** ἢ μέγας βασιλεύς, εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. **διατιθείς**, ἐνεστ. μετχ. τοῦ **διατίθημι** (**τινα**)=περιποιεῦμαί (**τιγα**). **ἀποπέμπομαι**=ἀποπέμπω. **οἱ παρ'** **ἔσαντῷ βάρβαροι**=οἱ βάρβαροι (Πέρσαι), τοὺς ὄποιους εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. **ἔπιμελοῦμαί τινος**=φροντίζω διά τινα. **ώς** =ἴνα. **ώς εὐνοϊκῶς** **ἔχω τινί**=εἴμαι ἀφωσιωμένος πρός τινα.

§ 6-8. Δύναμις=στράτευμα. **ώς μάλιστα** **ἔδύνατο** **ἔπικρυπτόμενος**=ὅσον τὸ δυγατὸν περισσότερον κρυψίως. **δπως**=ἴνα. **ὅτι ἀπαρασμενότατον**=ὅσον τὸ δυγατὸν ἐντελῶς ἀπαράσκευον. **λαμβάνω**=καταλαμβάνω. **ῶδε**=ώς ἔξῆς· **ποιοῦμαί τὴν συλλογὴν**=συγαθροίζω. **δρόσας...** **ἐκάστοις λαμβάνειν**=παρήγγειλεν εἰς ἔκαστον ἐκ τῶν φρουράρχων τῶν φρουρῶν, δσας εἶχεν εἰς τὰς (Πωνικὰς) πόλεις νὰ προσλαμβάνῃ. Αἱ φρουραὶ καὶ οἱ φρούραρχοι ἦσαν Πελοποννήσιοι. **ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους**=ὅσον τὸ δυγατὸν περισσότερους καὶ γενναιότατους. **ώς ἐπιβουλεύοντος Τισσ.** =προφασιζόμενος δτι ὁ Τισ. ἐπεθύνεις. **καὶ γὰρ**=καὶ πράγματι. **τὸ ἀρχαῖον** (=ἔξ ἀρχῆς)=πρότερον. **ἔκ**=ὑπό. **ἀφειστήκεσσαν** (ὑπερσ. τοῦ ἀφίσταμαι) **πρὸς Κῦρον**=ἀπεστάτησαν καὶ ἦλθον μὲ τὸ μέρος τοῦ Κύρου. **προσαισθόμενος**, ἀόρ. τοῦ **προσαισθάνομαί**=πληροφοροῦμαι ἐγκαίρως. **βουλευομένους** (**τοὺς Μι-**

λησίους)=δτι οἱ Μιλήσιοι ἐσκέπτοντο. οἱ μὲν... οἱ δὲ=ἄλλοι μὲν... ἄλλοι δέ. **ἐκβάλλω**=ἐξορίζω. **ὑπολαμβάνω** τοὺς φεύγοντας=ὑποδέχομαι τοὺς ἐξορίστους. **πειρῶμαι**=προσπαθῶ. **κατάγω τινά**=ἐπαναφέρω τινὰ εἰς τὴν πατρίδα του. τοὺς ἐκπεπιωστας=τοὺς ἐξορίστους. **καὶ αὐτη**=καὶ τοῦτο (δηλ. ἡ πολιορκία τῆς Μιλήτου). **αὖ**=πάλι. **ἄλλη πρόφασις**, ἡ πρώτη πρόφασις ἥτο τὸ ἀνωτέρω «ώς ἐπιθυμεύοντος Τισσ. ταῖς πόλεσι». **ἀξιῶ**=ἔχω τὴν ἀπαίτησιν. **ἀδελφὸς ὅν**, μτχ. αἰτιολ. **οἶ**=έναυτῷ. **ταύτας τὰς πόλεις**, δηλ. τὰς Ἰωνικάς. **συμπράττω τινὶ τι**=βοηθῶ τινα εἰς τι. τὴν ἐπιβουλήν, δηλ. τοῦ Κύρου. **Τισσ.** δὲ ἐνόμιζε... **δαπανᾶν**=ἄλλο ἐνόμιζεν δτι αὐτὸς (δ Κύρος), ἐπειδὴ ἐπολέμει πρὸς τὸν Τισσ., ἐδαπάνα διὰ τὰ στρατεύματα. **οὐδὲν ἀχθομαι**=οὐδόλως δυσαρεστοῦμαι. **αὐτῶν πολεμούντων**=διότι αὐτοὶ ἐπολέμουν πρὸς ἄλληλους. **οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ**=οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι. **ὅν Τισσ.**... **ἔχων**=ἢς (πόλεις) Τισσ. ... ἐτύγχανεν ἔχων (δ Κύρος).

§ 9-11. **Ἄλλο... στράτευμα**, ἐντὸς δηλ. τοῦ ἐν Ἰωνίᾳ συγαθροίζομένου. **αὐτῷ**=χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου). **κατ' ἀντιπέρας**=ἀπέναντι. **τὸν δε τὸν τρόπον**=κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. **φυγάς**=ἐξόριστος. **συγγίγνομαι (τινὶ)**=γγωρίζομαι: μὲ κάποιον. **ἡγάσθη**, τοῦ ρήμ. **ἀγαμαι**=ἐκτιμῶ. **μύριοι**=δέκα χιλιάδες. **δαρεικὸς**=νόμιμη παχρυσοῦ, διορικούτερον ἀπὸ τὸν κόψυγτα αὐτὸ βασιλέα Δαρεῖον καὶ ἔχον ἀξίαν εἰκοσιν ἀττικῶν δραχμῶν (βλ. εἰκ.). **χρυσίον**=χρήματα. **δρυδῶμαι**=ἔχω δρυμητήριον, ξεκινῶ. **ἐπολέμει... τοῖς Θραξί**, οἱ δόποιοι ἡδίκουν τοὺς «Ἐλληνας τῆς Προποτίδος. **ὑπὲρ Ἑλλήσποντον**=πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου. **συμβάλλομαι**=συγεισφέρω. **εἰς τὴν τροφὴν**=διὰ τὴν τροφήν. **ἔκων**=θεληματικῶς. **τὸ στράτευμα ἐλάνθανε τρεφόμενον**=τὸ στράτευμα συγετηρεῖτο κρυψίως. **αὐτῷ** (βλ. § 9.). **ξένος**=φίλος (ἀπὸ ξένην χώραν). **οἱ οἴκοι ἀντιστασιῶται**=οἱ εἰς τὴν πατρίδα του πολιτικοὶ ἀγτίπαλοι. **αἰτῶ τινά τι**=ζητῶ ἀπὸ κάποιον κάτι εἰς δισκιλίους ξένους=πρὸς διατροφὴν δύο χιλιάδων μισθοφόρων. **ῶς οὕτω περιγενόμενος ἀν**=νομίζων οὕτω περιγενέσθαι **ἀν**=νομίζων δτι τοιουτοτρόπως θὰ κατέβαλε. **δέομαι τινος**=παρακαλῶ τινα. **καταλύω πρός τινα**=συμφιλιώγομαι μὲ κάποιον. **πρὸν ἀν αὐτῷ** (τῷ Κύρῳ) **συμβουλεύσηται**=πρὶν ἡ ζητήσῃ τὴν συμβουλὴν τοῦ Κύρου. **κελεύω**=προτρέπω, **λαβόντα** (χρονικ.).

παραγίγνομαι=προσέρχομαι. ὡς...**βουλόμενος**=προφασιζόμενος
ὅτι ηθελε. εἰς **Πισίδας**=εἰς τὴν χώραν τῶν Πισιδῶν. ὡς πρά-
γματα **παρεχόντων**=διότι παρεῖχον ἐνοχλήσεις. **χώρα**=ἀρχή.
παραγενέσθαι... ἐλθεῖν, δηλ. εἰς Σάρδεις. ὡς **πολεμήσων Τισσ.**
=προφασιζόμενος ὅτι θὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ Τισσ.

Β'. Πορεία τοῦ εἰς τὰς Σάρδεις συναθροισθέντος στρα-
τοῦ τοῦ Κύρου μέχρι τοῦ Τυριακίου τῆς Φρυγίας (6
Μαρτ.—8 Μαΐου 401 π.Χ.)

Κεφ. Β'. § 1—18

§ 1-4. Ἐδόκει αὐτῷ (**πορεύεσθαι**)=ἐφχίνετο καλὸν εἰς
αὐτὸν γὰ π. ἥδη=πλέον. **πορεύομαι** ἀνω=ἀναβαίνω. τὴν πρό-
φασιν **ποιοῦμαι**=προφασίζομαι. ἐκ τῆς χώρας=ἐκ τῆς χώρας
του. ὡς ἐπὶ τούτους (τοὺς **Πισίδας**)=δῆθεν ἐγκαντίον τούτων τῶν
ΠΙ. τὸ βαρβαρικὸν=ἡ βαρβαρικὴ δύναμις (οἱ Ήρσαι). ἐνταῦθα
χρονικ.)=τότε. λαβόντι=ἀφοῦ παραλάβῃ. ἥκειν=γὰ ἔλθη. καὶ τῷ
Ἄριστ., δηλ. παραγγέλει..**συναλλαγέντι** (=ἐπάν συναλλαγῇ)
=ἀφοῦ συμφιλιωθῇ. προειστήκει, ὑπερσ. τοῦ προταταμαί (τι-
νος)=εἴμαι ἀρχηγός (τιγος). **ξενικὸν**=μισθοφορικὸν στράτευμα.
ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς Ἱωνικαῖς. πλὴν δπόσοι=ἐκπόσις τόσων,
ὅσαι. εἰ καλῶς καταπράξειεν=ἐὰν τελειώσῃ μὲ τὸ καλό. ἐφ' ἀ
=ἐκεῖνα διὰ τὰ ὄποια. μὴ πρόσθεν παύσεσθαι τὸν πόλεμον
πρὸν αὐτοὺς (τοὺς φυγάδας) **καταγάγοι** οἴκαδε=ὅτι δὲν θὰ
παύσῃ τὸν πόλεμον πρότερον παρὰ ἀφοῦ ἐπαναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν
πατρίδα. **ἥδεως**=εὐχαρίστως. πιστεύω τινὶ=ἔχω ἐμπιστούνην
εἰς τιγ. παρῆσαν, παρεῖται. τοῦ πάρειμι=προσέρχομαι. δὴ=λοι-
πόν. εἰς τετρακισχιλίους· εἰς καὶ ὡς πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν=πε-
ρίπου· γυμνήτας (δγ. ὁ γυμνής καὶ ὁ γυμνήτης), πελταστάς, οἱ
ὅπλιται ἥσχη βαρέως ὠπλισμένοι, οἱ γυμνήται δὲν εἶχον κράνος,
ἀσπίδα καὶ κνημίδιχ, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶχον δόρυ, ξίφος καὶ πέλ-
την, ἥτοι μικρὰν ἥμισεληγοειδῆ ἀσπίδα (βλ. εἰκ.). οἱ ἀμφὶ **Μίλη-**
τον στρατευόμενοι=οἱ πολιορκοῦντες τὴν Μίλητον. ταῦτα, δηλ.
τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τοῦ Κύρου. μείζονα εἶναι ή ὡς ἐπὶ **Πισίδας**

τὴν παρασκευὴν—δτι ἡ προετοιμασία ἵτο μεγαλυτέρα παρὰ δση ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Πισιδῶν. **ῳς βασιλέα**—πρὸς τὸν βασιλέα. **ἢ ἐδύνατο τάχιστα**—δσον ἥδυνατο τάχιστα. **στόλος**—ἡ πρὸς ἐκστρατείαν προετοιμασία. **ἀντιπαρασκευάζομαι**—ἐποιάζομαι καὶ ἐγὼ ἐπίσης.

§ 5-9. οἵς εἰρηνα—τούτους τοὺς ὄποις οὓς ἀγέφερον ἀγωτέρω. **ἔξελαννω**—προχωρῶ. **σταθμὸς**—πορεία μιᾶς ἥμέρας. **παρασάγγης** (λ. Περσική), πορεία μιᾶς ὥρας· ὡς μέτρον μήκους ἵσοδυγαμεῖ μὲ 5 χιλιόμετρα περίπου. **εὔρος**—πλάτος. **πλέθρον**, μέτρον μήκους ἵσον μὲ 31 μέτρα. **ἐπῆν**, παρατ. τοῦ ἔπειμι—εἱμαι ἐπάγω. **ἔξευγμένη**, τοῦ ρ. **ζεύγνυμα**—καμψμένη μὲ τὴν σύγδεσιν (ἐπτὰ πλοίων). **οἰκουμένην**—κατοικουμένην (διότι ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ πόλεις ἔρημοι). **εὐδαίμων**—πλουσία. **ἐνταῦθα** ἔμεινε, πιθανῶς περιμένων τὸν Μέγαντα τὸν ὄποιον ἀπέστειλεν ὁ Ἀρίστιππος. **βασίλεια**—ἄνακτορα. **παράδεισος** (λ. Περσική)—μέγας κῆπος, πάρκον. **ἀπὸ ἵππου**—ἔψιππος. **διότε βούλοιτο**—όσακις ἥθελε. **ἔρωμνδος**—δχυρός. **ἐπὶ ταῖς πηγαῖς**—πληγέσιν τῶν πηγῶν. **ἔμβάλλει**—χύνεται μέσα. **ἔκδεῖσαι** (ἀόρ. τοῦ ἔκδέρω) = δτι ἐγδαρεῖ φόρο ἐκρέμασεν αὐτὸν ἀπὸ Ἑν πεῦκο (βλ. εἰκ.). **τικήσας**, μετοχ. χρονικ. **ἔριζοντα**, μετχ. ἐπιθετ. **οἴ**—έαυτῷ (δηλ. τῷ Ἀπόλλωνι). **σοφία**—μουσικὴ τέχνη. **ἀντρον**—σπήλαιον. **δύεν**—εἰς τὸ ὄποιον (σπήλαιον). **ἥτινθείς**, τοῦ ρ. **ἥτιῶμαι**—νικῶμαι τῇ μάχῃ—εἰς τὴν γγωστὴν ἐν Σαλαμίᾳ μάχην. **ἀποχωρῶ**—ἐπιστρέψω. **ἐνταῦθα** ἔμεινε, περιμένων καὶ τὰ ἀλλα Ἑλληνικὰ στρατεύματα. **ἄμα δὲ**—συγχρόνως δέ. **ἔξέτασις**—ἐπιθεώρησις. **ἀριθμὸς**—ἀριθμησις. **ἐγένοντο**—εύρεθησαν. **ἀμφὶ τοὺς δισκιλίους**—περίπου δύο χιλιάδες. Εἰς τοὺς πελταστὰς περιλαμβάνονται καὶ οἱ γυμνῆτες. Πόσοι ἀκριθῶς ἥσαν οἱ ὄπλιται καὶ πόσοι οἱ πελτασταί;

§ 10-13. ἐν αἷς—κατὰ ταύτας δέ. **θύω τὰ Λύκαια**—μὲ θυσίας ἑορτάζω τὰ Λύκαια. **τίθημι ἀγῶνα**—διορθώγω ἀγῶνα. **ἄθλον**—βραχεῖον. **στλεγγὶς** (ἥ) = κόσμημα χρυσοῦν διμοιον πρὸς στέμμα, τὸ διποιον ἐφόρουν εἰς τὴν κεφαλὴν αἱ γυναικες πρὸς περιορισμὸν τῆς κόσμης καὶ οἱ θεωροὶ κατὰ τὰς ἑορτὰς ἀντὶ στεφάγου. **πρὸς τῇ Μυσίᾳ**—πληγέσιν τῆς Μυσίας. **πλέον** ή—περισσότερον ή. **λόντες**—ἔρχομενοι. **ἐπὶ τὰς θύρας**—εἰς τὴν σκηνὴν (τοῦ Κύρου). **διῆγε λέγων ἐλπίδας**—πάγυτοτε ἔδιδεν ἐλπίδας. **δῆλος εἰμι**

= φαίνομαι. **ἀνιώμενος** (τοῦ ρ. **ἀνιῶμαι**) = δτι ἐστενοχωρεῖτο. οὐκ ἦν πρὸς τοῦ τρόπου = δὲν ἦτο σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα. **ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι** = γὰ τὴν ἔχη καὶ γὰ μὴ διδῃ. **παρὰ Κ.** = πρὸς τὸν Κ. ἐλέγετο, ὑποκ. **ἡ Ἐπύαξα.** δ' οὖν = τὸ βέβαιον εἶναι δτι...**μισθόν**, ὁ συνήθης μισθὸς τοῦ στρατιώτου ἦτο εἰς δαρεικὸς κατὰ μῆγα, τοῦ λοχαγοῦ δύο καὶ τοῦ στρατηγοῦ τέσσαρες: ἐδίδετο δὲ διὰ τὴν ἐνδυμασίαν, τὸν δόπλισμὸν καὶ τὴν τροφήν, τὰ ὄποια ὁ Ἰδιος ὁ στρατιώτης ἡγόραζε. **ἡ Κιλισσα** = ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας. **φυλακὴ** = σωματοφύλακες. **ἔφ** **η** = πλησίον τῆς δοπίας. **θηρευσται** = δτι συγέλαθε. **κεράσας** (τοῦ ρ. **κεράννυμι**) αὐτὴν οὖν φ=ἀναμείξας τὸ γερὸν αὐτῆς μὲν οἶγον.

§ 14-18. δεηθῆναι, ἀρ. τοῦ δέοματος (τινος) = παρακαλῶ τινα. **ἔξετασιν**, ἥἐπιθεώρησις ἐδῷ γίνεται διὰ γὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Ἐπύαξαν. **ῶς νόμος αὐτοῖς** (ἥν τάττεσθαι) = δπως ἦτο εἰς αὐτοὺς συνήθεια γὰ παρατάσσωνται. **στῆναι** (ἀρ. τοῦ ἵσταμαι) = γὰ σταθοῦν. **ἔκαστον** (τῶν στρατηγῶν) τοὺς ἔκαστους (στρατιώτας) ἐπὶ τεττάρων = εἰς βάθος τεσσάρων ἀγδρῶν. — **δεξιὸν** (**κέρας**) = τὴν δεξιὰν (πτέρυγα). **οἱ ἄλλοι στρατηγοί**, δηλ. Ξενίας, Πρόξενος, Σοφαίγετος, Σωκράτης, Πασίων, Σῶσις, Ἀγίας. **θεωρῶ** = ἐπιθεωρῶ. **παρελαύνω** = περνῶ ἔμπροσθέν τιγος. **ἴλη** = τιμῆμα ἴππικου (συγήθως ἀπὸ 64 ἵππεις). **τάξις** = τιμῆμα πεζικοῦ (συγήθως ἀπὸ 100 πεζούς). **ἄρμα** = πολεμικὸν ὅχημα μὲν δύο τροχοῖς (βλ. εἰκ.). **ἄρμαμάξα** = ὅχημα μὲ τέσσαρας τροχούς, τὸ ὄποιον μετεχειρίζοντο εἰς τὰς ὄδοις πορίας γυναῖκες καὶ ἀγδρες ἐπίσημοι. **φοινικοῦς** = κόκκινος **χιτῶν** = ὑποκάμισον. (τὸν ἐφόρουν κατάσαρκα, εἰς τὸν πόλεμον δὲ εἶχον κόκκινον ἵνα συγηθίζουν γὰ καταφρογοῦν τὸ χυνόμενον ἐκ τῶν πληγῶν αἰμα). **κνημῖδες**, ἥσαν γάλκιναι ἀπὸ τὰ γόνατα ἔως τὰ σφυρά. **ἀσπίς**, δύο εἰδη ἀσπίδων ὑπῆρχον: 1) ἡ μεγάλη ὁώειδής καλύπτουσα δλον τὸ σῶμα καὶ 2) ἡ μικροτέρα κυκλικὴ καλύπτουσα τὸν ὀπλίτην ἀπὸ τὸ γόνυν ἔως τὴν σιαγόνα (βλ. εἰκ.). **ἔκκενα λυμένας** = ξεσκεπασμένας (κατὰ τὴν πορείαν ἐσκέπαζον τὴν ἀσπίδα μὲ δέρμα πρὸς προφύλαξιν καὶ ἐξεσκέπαζον αὐτὴν εἰς τὰς μάχας καὶ τὰς ἐπιθεωρήσεις). **ἔπειδη** (χρον.) πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης = πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος ἐκαλεῖτο δὲ φάλαγξ τὸ δλον στράτευμα παρατεταγμένον εἰς μάχην καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἐλέγετο μέτωπον, βάθος δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τῶν οὐραγῶν. **παρὰ**

πρός. προβάλλομαι (τὰ δπλα)=προτείγω τὰ δπλα, δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς ἄμυναν). ἐπιχωρῶ προχωρῶ. προεῖχον (ἀόρ. τοῦ προαγορεύω)=ἀνεκοίνωσαν. ἐπῆσαν, παρατην. τοῦ ἐπέρχομαι. ἐκ τούτου=μετὰ ταῦτα. θᾶττον προϊόντων (τῶν στρατιωτῶν)=ἐπειδὴ ταχύτερον ἐπροχώρουν (παρ' ὅσον ἔπρεπε). ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου=χωρὶς διαταχήγη. δρόμος ἐγένετο τοῖς στρ.=ἔτερεξαν οἱ στρατιῶται. τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς (δηλ. ἐγένετο)=οἱ δὲ βάρθαροι πολὺ ἐφοδήθησαν. οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς=οἱ πωληταί. τὰ ἀντα=τὰ εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς πωλησιν πράγματα. τὴν λαμπρότητα, δηλ. τῶν δπλων. τὴν τάξιν, διότι οἱ "Ελληνες προχωροῦντες ἐτήρησαν τὰς θέσεις των. ήσθη (ἀόρ. τοῦ ήδουμαι)=ηγχαριστήθη. τὸν ἐκ τῶν 'Ελλ. εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον=τὸν φόδον, τὸν ὅποιον ἐπροξένησαν οἱ "Ελληνες εἰς τοὺς βαρβάρους.

Γ'. Παρασκευαὶ πρὸς μάχην (1 - 3 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Ζ' § 1 - 13.

§ 1 - 7. ἐδόκει (ὁ Κύρος)=ἐνόμιζεν. εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἔω=τὴν ἐπομένην πρωταγ. μαχούμενον (μέλλ. τοῦ μάχομαι)=ἴνα συνάψῃ μάχην. ἡγοῦμαι (τινος)=διοικῶ (τινα). διατάσσω=παρατάσσω. ἀμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμ.=συγχρόνως μὲ τὰ ἐξημερώματα τῆς ἐπομένης ἡμέρας. αὐτόμολοι=οἱ ἐγκαταλείποντες τὴν τάξιν των θεληματικῶν καὶ καταφεύγοντες εἰς τοὺς ἐχθρούς. ἀπαγγέλλω=φέρω εἰδήσεις. συνεβουλεύετο, δηλ. αὐτοῖς = συνεσκέπτετο μὲ αὐτούς. πᾶς ἀν τὴν μάχην ποιοῖτο=πᾶς δύναται γάλαμη τὴν μάχην. παρήνει τοιάδε θαρρούντων=συνεδρύλευε λέγων τοὺς ἐξῆς ἐνθυρρυντικούς λόγους. ἀπορῶ τινος=στεροῦμαί τινος. ἀμείνων καὶ ιρείττων (=ἀνώτερος κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα)=ἀνδρειότερος καὶ δυνατώτερος. δπως ἔσεσθε (ἐξηρτ. ἐκ τοῦ γοσυμένου ρ. δρᾶτε ἢ σκοπεῖτε)=κοιτάζετε πᾶς γὰς φαγῆτε. ἡς κέντησθε=τὴν ὁποίαν ἔχετε, ἡς ἡμᾶς εὐδαιμονίζω=διὰ τὴν ὁποίαν σᾶς μακαρίζω. ἵστε, προστη. τοῦ οἶδα=γνωρίζω. τὴν ἐλευθερούλιαν, πάντες εἰς τὸ Περσικὸν ιράτος καὶ αὐτὸς ὁ Κύρος ἐθεωροῦντο ὡς δοῦλοι τοῦ βασιλέως. ἐλοίμην ἀν (ἀόρ. τοῦ αἰροῦμαι)=ἡθελον προτιμήσει. ἀνθ' ὃν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων...

N. Ζαφειρίου, 'Εκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως, ἔκδ. Γ' 1938 8

—ἀγτὶ πάντων τὰ ὄποια ἔχω καὶ ἀγτὶ ἄλλων. πολλαπλάσια—πολὺ περισσότερα. ἐγὼ εἰδὼς=ἐγὼ ὁ ὄποιος γνωρίζω. κραυγῆ πολλῇ ἐπίασι (μέλλ. τοῦ ἐπέρχομαι)=μὲν πολλὴν κραυγὴν ἐπέρχονται. (ἀν δὲ) ταῦτα, δηλ. τὸ πλήθος καὶ τὴν κραυγὴν. ἀνάσκησθε, ἀδρ. τοῦ ἀνέχομαι (τι)=δὲν φοβοῦμαι τι. τὰ ἄλλα=ῶς πρὸς τὰ ἄλλα. δοκῶ μοι αἰσχυνεῖσθαι=νομίζω δτι θὰ ἐγτροπιασθῶ. οἶνος γνώσεσθε=διότι τοιούτους θὰ γνωρίσετε (δηλ. δειλούς). τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῖν δντας ἀνθρώπους=τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὄποιοι ζοῦν εἰς τὴν χώραν μας. ὑμῶν ἀνδρῶν δντων =ἐὰν σεῖς φανῆτε γενναῖοι. εὖ τῶν ἐμῶν πραγμάτων γενομένων=ἄν αἱ ἐπιχειρήσεις μου λάθουν καλὸν τέλος. ξηλωτὸς=ἀξιοζήλευτος. οἱ οἴκοι=οἱ συμπολιταὶ του. οἶμαι=νομίζω. ἐλέσθαι τὰ παρ' ἐμοὶ=γὰ προτιμήσουν γὰ μένουν πλησίον μου. ἀντὶ τῶν οἴκοι=ἀγτὶ γὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πατρίδα των. καὶ μὴν=καὶ δικασ. διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι (σε)=διότι εὑρίσκεσσαι εἰς τοιαύτην (δύσκολον) θέσιν. τοῦ κινδύνου προσιόντος (ἐπεξήγησις τοῦ προηγουμένου)=διότι δηλ. ὁ κίνδυνος πλησιάζει. οὐ μεμνήσεσθαι (δηλ. τῶν ὑπερσχημένων), τοῦ ρ. μιμησκομαι=ἐνθυμοῦμαι. εἰ μεμνῆσο καὶ βούλοιο (ἀποδοῦναι δσα ὑπηρσχνῆ)=ἐὰν ἐγενθυμεῖσο καὶ ἥθελες (γὰ ἐκπληρώσῃς τὰς ὑποσχέσεις σου). οὐκ ἀν δύνασθαι (σε)=δτι δὲν θὰ ἡδύνασσο. ἔστι μὲν =ἐκτείνεται βεβαίως. πατρῷος=πατρικός. ἀρχὴ=κράτος. μέχρι οὗ=ἔως ἐκεῖ, δπου. ἀρκτος=βιορρᾶς. χειμῶν=ψῦχος. τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων, δηλ. τῶν χωρῶν, εἰς τὰς ὄποιας δὲν δύνανται γὰ κατοικοῦν ἀγθρωποι. ἐγκρατῆς τούτων=κύριος τούτων. οὐ δεδοικα μὴ οὐκ...=δὲν φοβοῦμαι μήπως δέν. δ, τι δῶ=τι γὰ δώσω. ίκανὸς=ἀρκετός. οἷς δῶ=εἰς τοὺς ὄποιους γὰ δώσω. ὑμῶν τῶν Ἐλλήνων (δηλ. τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν). κρυστοῦν στέφανον, οὔτοις ἐδίδετο ὡς ἀμοιβὴ διὰ πολὺ μεγάλην διπηρεσίαν.

§ 8 - 13. τοῖς ἄλλοις, δηλ. εἰς τοὺς ὑπαξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας οἱ ὄποιοι δὲν ἤσαν παρόντες. εἰσῆσαν, παρατη. τοῦ εἰσέρχομαι. παρ' αὐτόν, δηλ. τὸν Κύρον. τι σφίσιν ἔσται=τι θὰ ὠφεληθοῦν αὐτοί. κρατῶ=γινώ. (ἐμπιμπλάς) τοῦ ρ. ἐμπίμπλημι ἀπάντων τὴν γνώμην (=γεμίζω τὴν δρεξιν δλων)=εὐχαριστῶ δλους. παρακελεύομαι τινι=προτρέπω τινά. καιρὸς=εὐκαιρία.

ῶδε πως=ώς ἔξης περίπου. **ἥρετο,** ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ. **οἶει** (τοῦ ρ. οἴομαι) γάρ; = ἀληθῶς γομίζεις; **μαχεῖσθαι,** μέλλ. τοῦ **μάχομαι.** **νὴ Δί(α)=**μά τὸν Δία. εἴπερ γε=ἄν βεβαίως. **ἀμαχεὶ=**χωρὶς μάχην. **ταῦτ'**, δηλ. τὸ ἀγωτέρω περιγραφὲν περσικὸν κράτος. **ἔξοπλιστα=**ἐπιθεώρησις. **ἐνταῦθα δή,** ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἐν § 1. **ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν Ἐλλήνων =**ἀριθμηθέντες οἱ Ἐλλήνες εὑρέθησαν. **ἀσπὶς=**όπλιται (10400). Κατὰ τὰ προηγούμενα δόγλοις ἀριθμὸς τῶν Ἐλλήνων ἦτο 14100, τώρα δὲ εὑρίσκονται 12900, ἤτοι λείπουν 1200, διὸ ὅποιοι φαίνεται δτι ἐδραπέτευσαν ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἐχάρησαν διαφοροτρόπως. **δρεπανηφόρα** (βλ. εἰκ.). Ἠσαν πολεμικὰ ἄρματα, τὰ ὅποια εἶχον σιδηρᾶ δρέπανα ὑπὸ τὰ καθίσματα τῶν ἥγιοντων, πλαγίως εἰς τοὺς ἄξονας καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ρυμοῦ. Ταῦτα πρὸν γὰρ ἐπιτεθῆ τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ ἐφέροντο κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ μὲ τὴν ὁρμήν των ἔφθειρον τοὺς ἐχθροὺς καὶ διέσπαγν τὰς τάξεις των. **ἄλλοι δὲ=**πρὸς τούτοις δέ. **τριάκοντα μυριάδων ἔκαστος=**(ῶν) ἔκαστος (ἢν ἄρχων) τριάκοντα μυριάδων. **παραγίγνομαι=**παρευρίσκομαι. **ὑστερῶ τῆς μάχης ἡμέρας πέντε=**ἔρχομαι πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην. **ἔλαύνων ἐκ Φ.=**ἔρχόμενος ἀπὸ τὴν Φοινίκην (τῆς ὅποιας ἦτο στρατηγῆς).

Δ'. Η παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἐλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου. (5 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Η' § 1-29.

§ 1-7. Ἡν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἡ ἡμέρα διηγεῖτο εἰς 4 μέρη: 1) **πρωΐα** (6-9 π.μ.), 2) **ἀμφὶ** (ἢ περὶ ἀγορὰν πλήθουσαν (9-12 π.μ.), 3) **μεσημβρία** (12-2 μ.μ.) καὶ 4) **δειλη** (2-6 μ.μ.). **σταθμὸς=**μέρος πρὸς διαμονὴν τῶν στρατιῶτῶν. **καταλύω=**σταθμεύω. **ἡνίκα=**ὅτε. **προφαίνεται=**φαίνεται μακρόθεν. **ἔλαύνω ἀνὰ κράτος=**τρέχω ἔφιππος πάρα πολὺ (στὰ τέσσαρα). **ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ=**μὲ ἐδρωμένον τὸν ἵππον. **ἔνθα δὴ =**τότε λοιπόν. **τάραχος=**ταραχή. **αὐτίκα=**ἀμέσως. καὶ πάντες δὲ=καὶ προσέτι δλοι (οἱ ἄλλοι). **ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτοις (οὔσιν)=**δτι (ὁ βιστιλεὺς) θὰ ἐπιπέσῃ ἐναγτίον των, ἐνῷ εὑρίσκοντο εἰς ἀταξίαν. **ἐνέδυ, ἀόρ. τοῦ ἐνδύομαι.** **παλτὰ (τὰ)=**ἀκόντια. οἱ Πέρσαι εἶχον δύο, τὸ μὲν ἔν διὰ γὰρ πίπτουν, τὸ δὲ ἄλλο διὰ γὰ

μεταχειρίζωνται ἐκ τοῦ πλησίου. **καθίσταμαι**=τοποθετοῦμαι. **τάξιν**=θέσιν. **παρήγγελλεν**, ή **παραγγελία** (=διαταγή) ἐγίνετο διὰ τοῦ κήρυκος η̄ τῆς σάλπιγγος η̄ καὶ προφορικῶς ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ μέχρι τῶν στρατιωτῶν. **σπουδὴ**=βία. τὰ δεξιά τοῦ κέρατος=τὸ δεξιὸν κέρας (τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ὅλου τοῦ στρατοῦ τοῦ Κύρου). **πρὸς τῷ Εὐφράτῃ**=πλησίου τοῦ Εὐφράτου. **ἔχομενος** (*Κλεάρχου*)=πλησίου τοῦ Κλ. **ἔσχε**=κατέλαβε. **καὶ τὸ Έλληνικὸν πελ.**=καὶ παρὰ τὸ Έλλ. πελ. **ὑπαρχος**=ὑπαρχηγός. **δσον**=περίπου. **παραμηδίστοις** (*δπλοις*)=ταῦτα ἥσαν καλύμματα προφυλάττοντα τοὺς μηρούς. **ψιλήν** (=χωρὶς κράνος)=ἀπροφύλακτον. **καθίστατο**=προσήρχετο, ἐπορεύετο. **προμετωπίδια** καὶ **προστερνίδια**, ταῦτα ἥσαν καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στέργον (στῆθος).

§ 8-13. οὕπω **καταφανεῖς** ἥσαν=δὲν ἐφαίγοντο ἀκόμη καλά. λευκή, ἦτο ἡ γεφέλη ἀπὸ τὸ χρῶμα τοῦ κοινορτοῦ. **χρόνῳ** συχνῷ **ὕστερον**=μετὰ πολὺν χρόνου. **μελανία...ἔπι πολὺ**=μαυρίκια εἰς μεγάλην ἔκπασιν. **ἔγγυτερον γίγνομαι**=ἔρχομαι πλησιέστερον. **τάχα δὴ**=εὐθὺς πλέον. **χαλκός τις**=κάτι ὡς χαλκός. **ἄρχω τινδες**=εἴμαι στρατηγός τιγος. **ἔχομενοι** (*τούτων ἥσαν*)=κατόπιν τούτων ἥσαν. **γερροφόροι**=οἱ φέροντες γέρρα. ἥσαν δὲ ταῦτα τετράγωνοι ἀσπίδες πλειγμέναι ἀπὸ λυγχριά. **ποδήρης**=δόποιος φθάνει μέχρι τῶν ποδῶν. **ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται,** ἐνν. **ἔχόμενοι τούτων ἥσαν.** **ἔκαστον τὸ ἔθνος ἐπορ.**=καὶ ἔκαστον ἔθνος ἐπορεύετο (ἐν πλαισίῳ=τετραγώνῳ). **διαλείποντα**=ἀπέχοντα. **δὴ**=ὡς γνωστόν. **εἶχον**, ὑποκείμ. τὰ ἀρματα. **ἀποτεταμένα**, μτχ. παρακ. τοῦ ἀποτελούματος εἰς πλάγιον=ἐκτείνομαι πρὸς τὰ πλάγια. **ώς διακόπτειν**=ώστε κατακόπτειν. ή **γνώμη**=δόσκοπός. **ἔλαντα**, μτχ. μέλλ. τοῦ ἔλαυνω. **ώς ἔλαντα . . . καὶ διακόψοντα**=νὰ εἰσօρμήσουν καὶ νὰ διασπάσουν (τὰς τάξεις). **ἔψεύσθη τοῦτο**=ἡπατήθη εἰς τοῦτο. **ώς ἀνυστὸν**=δσον ἦτο κατορθωτόν. **ἥσυχη**=ἥσυχως. **ἐν ἵσφι** (*βήματι*)=κανονικῶς. **ἐν τούτῳ**, δηλ. τῷ **χρόνῳ**. **παρελαύνω** (*τὰς τάξεις*)=περγωρ ἔφιππος πλησίου τῶν τάξεων. **τὸ στράτευμα**, δηλ. τὸ δεξιὸν κέρας τὸ δόποιον ὠδήγει δόκλέαρχος. **κατὰ μέσον τῶν π.**=εἰς τὸ μέσον τῶν πολεμίων. **ὅτι**=διότι. **καὶ τοῦτο**=καὶ ἂν τοῦτο, δηλ. τὸ μέσον τῶν πολεμίων. **πάντα ἡμῖν πεποίηται**=τὰ πάντα ἔχομεν κατορθώσει. **δρᾶν...**

ἀκούων=ἄν καὶ ἔθλεπε...ἄν καὶ ἥκουε. **τὸ μέσον στῆφος**, δηλ. σὶ πρὸ τοῦ ὀνσιλέως παρατεταγμένοι 6000 ἵπποις. **ἔξω δυτικά βασιλέα**=ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο ἔξω τοῦ ἀριστεροῦ. **περιῆν**=ὑπερεῖχε. **ἔχων**=ἄν καὶ κατεῖχε. **ὅτι αὐτῷ μέλοι**=ὅτι αὐτὸς θὰ φροντίσῃ. **δπως καλῶς ἔχοι τὸ (πρᾶγμα)**=πῶς τὰ πράγματα γὰρ ἔχουν καλὴν ἔκβασιν.

§ 14 - 20. *Ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ=εἰς τὴν αρίστην αὐτὴν στιγμήν. προηγει, παρτν. τοῦ προέρχομαι=προχωρῶ. ἐν τῷ αὐτῷ, δηλ. τόπῳ, (δόπου ἔως τώρα εὑρίσκετο). ἔτι προσιόντων, δηλ. ἐκ τῆς πορείας οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρ. =ὅτι πολὺ πλησίον τοῦ στρατεύματος. καταθεῶμαι=μὲν προσοχὴν παρατηρῶ. ἐκατέρωσε ἀποβλέπων=διευθύγων τὰ ὅλα ματατα καὶ πρὸς τὸ ἔν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο. ὑπελαύνω=προχωρῶ ἔφιππος μὲ συστολήν (ό Ξεν. ἐπληγίασεν οὕτω, διότι δὲν ἦτο στρατιώτης ἀλλ᾽ ἀπλῶς συγάδευε τὸν Πρόξενον). εἴτι παραγγέλλοι=ἐὰν ἔχῃ γὰρ δύση διαταχὴν τινα. **ἐπιστήσας**=σταματήσας (τὸν ἵππον) ἵερα = (τὰ μαντικὰ) σημεῖα τὰ δποῖα ἐφαίνοντα εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ θυσιασθέντος ζώου. **σφάγια**= (τὰ μαντικὰ) σημεῖα ἦτοι αἱ κινήσεις τοῦ ζώου, τὰς δποῖας ἔκαμψε πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτὴν. τὶς δ ὁ θόρυβος εἴη=τὶ ἐσήμαινεν ὁ θόρυβος. **τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον**=τὸ σύνθημα περγάδευτέρων φοράν (ἐπιστρέψει δηλ. εἰς τὸν στρατηγὸν ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς τὸν τελευταῖον στρατιώτην ἀπὸ στόματος εἰς στόμα). καὶ δς=καὶ οὕτος. **παραγγέλλει**=δίδει τὸ σύνθημα. **Ζεὺς σωτῆρ καὶ νίκη,** τὸ σύνθημα τὸ δποῖον ἔδω δίδει ὁ Κλέαρχος φανερώνει τὴν πεποιθησιν εἰς τὴν γένην, τὴν δποῖαν θὰ δύσῃ ὁ σφέζων τοὺς ιγδυνεύοντας Ζεύς· ἦτο λοιπὸν κατάλληλον γὰρ τονώσῃ τὸ ἡθικὸν τῶν στρατιωτῶν του. **ἀλλὰ δέχομαι**=(ἄν καὶ δὲν τὸ ἔδωκε ἔγω), δημιώς τὸ δέχομαι. **χώρα**=θέσις. **ἀπελαύνω**=ἀπέρχομαι ἔφιππος. **οὐκέτι διειχέτην**=δὲν ἀπειχον πλέον. **στάδιον**=186 περίπου μέτρα. **παιανίζω**=ψάλλω τὸν παιάνα, ἦτοι τὸ πολεμικὸν ἐμβατήριον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρεως. **ἥροντο**, τοῦ ἀρχομαι. **ἀντοί λέναι**=γὰ πορεύωνται ἐναγτίον (τῶν πολεμίων). **ώς...ἔξεκύμαινε τι τῆς φ.** =ὅτε μέρος τι τῆς φάλαγγος ἔξηρχετο (ώς κυμα) ἀπὸ τὴν γραμμὴν πρὸς τὰ ἐμπρός. **δρόμῳ θεῖν**=γὰ τρέχῃ (διὰ γὰ προλάβη τοὺς ἔξελθόντας τῆς γραμμῆς). **φθέγγομαι**=κραυγάζω, οἶον...*

έλελίζουσι=καθώς φωνάζουν (έλελε) έπικαλούμενοι τὸν Ἡγυάλιον. πρὶν τόξευμα ἔξινεῖσθαι=πρὶν ἔλθουν εἰς βολὴν τόξου. **έκκλινω**=ύποχωρῶ. **κατὰ κοάτος**=μὲ δληγ τὴν δύναμιν. τὰ μέν... τὰ δὲ=ἄλλα μὲν ἄλλα δέ. **κενὰ ἡνιόχων**, διότι οὔτοι έπήδησαν κάτω καὶ ἔφευγον μὲ τοὺς ἄλλους στρατιώτας. **έπει προΐδοιεν**=ὅσάνις ἔβλεπον αὐτὰ ἀπὸ μακράν. **διῆσταντο**=ῆγοι γονόρομον. **ἔστιν δστις**=τίς. **κατελήφθη** (τοῦ ρ. **καταλαμβάνομαι**), δηλ. ὅπδ τῶν ἀρμάτων, ὥσπερ ἐν ἐπιποδόσμῳ ἐκτιλαγεῖς=διότι τὰ ἔχασε, καθὼς τὰ χάνει τις εἰς τὸν ἐπιπόδρομον. **καλ** μέντοι=καὶ δημι.

§ 21 - 29. **τὸ καθ'** αὐτοὺς=τὸ ἀπέγαντί των. **οὐδ'** ως ἔξήχθη (τοῦ ρ. **ἔξαγομαι**)=δημι ως δὲν παρεσύρθη. **συνεσπειραμένην** τὴν τάξιν=συμπυκνωμένον τὸ τάγμα. **ἐπεμελεῖτο** δ', τι ποιήσει=παρετήρει μὲ προσοχὴν τι θὰ κάμῃ. **καὶ γὰρ**=διότι βεβαίως. **ἥδει αὐτόν**, δτι ἔχοι=ἔγνωριζεν δτι αὐτὸς εἶχε. **ῆγοῦνται**=διοικοῦν. οὕτω, δηλ. ἔχοντες τὸ κέντρον. **χρήζω**=ἔχω ἀγάγκην. **ἄν...αἰσθάνεσθαι**=δτι θὰ ἐμάγνθανε. **ἐκ τοῦ ἀντίου**=ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος. **ως εἰς άνηλωσιν**=ἴνα περικυκλώσῃ (δηλ. τὸ ἀριστερὸν τοῦ Κ.). **δείσας**=φοβηθείς. **δπισθεν γίγνομαι**=καταλαμβάνω τὰ γῶτα. **ἔμβαλλω**=ἔφοριῶ. **τροπή**=ψυγή. **κατελείφθσαν**, τοῦ ρ. **καταλείπομαι**=μένω. **δμοτράπεξοι**, ήσαν οἱ ἀκόλουθοι τοῦ βασιλέως καὶ ἦσαν πιστότατοι (όμοτρα πέζους εἶχε καὶ δ Κύρος). **ἡνέσχειτο**=συγεκρατήθη. **λετο**=ώρη μησε. **παίω**=κτυπῶ. **τιτρώσκω**=πληγώνω. **λασθαι**, ἀπαρ. τοῦ λαμπαι=θεραπεύω. **βιαίως**=μὲ δύναμιν. **ἀποθνήσκω**=φονεύομαι. **Κατὰ τὸν Κτησίαν** δ Ἀρταξέρξης ἔχασεν 20.000 στρατιώτας εἰς τὴν μάχην. **τῶν σκηπτούχων**=ἐκ τῶν σκηπτούχων (ὑπασπιστῶν). **περιπεσεῖν** αὐτῷ=δτι ἔπεσεν ἐπάνω εἰς αὐτόν. **ἐπισφάξαι** αὐτὸν **Κύρῳ**=γὰ σφάξῃ αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὸν Κύρον. **άκινάκης**=μάχαιρα περσική. **σπασάμενον**=ἀφοῦ ἔσυρε. **στρεπτὸς**=περιδέραιον ἀπὸ πολύτιμον μέταλλον. **ψέλια**=βραχιόλια. **εύνοια**=ἀφοσίωσις. **ἔτετλητο**, διὰ τούτων, δηλ. στρεπτοῦ...

**Ε'. Δευτέρα μάχη καὶ δευτέρα νίκη
τῶν Ἑλλήνων (5 Σεπτεμβρίου)**

Κεφ. Ι'. § 1 - 19.

§ 1 - 8. Ἐνταῦθα δῆ, δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου. ἀποτέμνεται = ἀποκόπτεται. Κατὰ τὴν συγήθειαν τῶν Περσῶν διεμελίζοντο τὰ γενκρὰ σώματα τῶν ἔχθρων. οὐκέτι ὑστανται = δὲν μένουν πλέον (εἰς τὴν θέσιν των). ἐνθεν = ἀπὸ τὸν ὄποιον (σταθμόν). ὁρμηντο, τοῦ ὁρμηματι = ξεκινῶ. τῆς ὁδοῦ = τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ. διέσχον, ἀόρ. τοῦ διέχω = ἀπέχω. οἱ μέν, δηλ. οἱ "Ἑλληνες. τοὺς καθ' αὐτοὺς = τοὺς ἀπέγαγτι αὐτῶν. ὡς νικῶντες = μὲ τὴν ἴδεαν δτι ἐγίνων. οἱ δ" (ἀρπάξοντες), δηλ. δι βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἥσθιοντο, ἀόρ. τοῦ αἰσθάνοματι = μανθάνω. ἐν τοῖς σκευοφρόδοις = εἰς τὸ μέρος δπου ἥσχαν τὰ ὑποζύγια καὶ αἱ ἀποσκευαὶ τοῦ στρατεύματος. Τισαφέροντες = ἀπὸ τὸν Τισσ. εἰς τὸ πρόσθεν = πρὸς τὰ ἐμπρός. οἰχοματι διώκων = καταχιώκω δρομαίως. εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἵστεν = ἀν ἐπρεπε γ' ἀποστείλουν μερικοὺς ἢ δλοι γὰ πορευθεῦν. ἀρήξοντες, δηλ. αὐτῷ (τοῦ ρ. ἀρήγω) = διὰ γὰ βασιλεὺς οὐν αὐτό. προσιὼν = δτι προσήρχετο. ὡς ταύτη προσιώντος (τοῦ βασιλέως) καὶ (ῳδ) δεξόμενοι (αὐτὸν) = μὲ τὴν ἴδεαν δτι ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος (ὅπισθεν) θὰ προσέλθῃ δι βασιλεὺς καὶ μὲ τὸν σκοπὸν γ' ἀντισταθεῦν κατ' αὐτοῦ. ἥγε = προσήρχετο. ἢ δὲ (διδῷ) παρῆλθεν ἔξω... = ἀλλὰ ἀπὸ τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὄποιον ἐπέρασε πέραν τοῦ ἀριστεροῦ (μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου). Τὸ κέρας τοῦτο ἥτο ἀριστερὸν πρὶν στραφοῦν οἱ "Ἑλληνες" διότι μετὰ τὴν στροφὴν αὐτῶν ἐγινε δεξιόν (βλ. σχ. μάχης). ἀπάγω = ἐπιστρέψω. ἀναλαμβάνω = παραλαμβάνω. σύνοδος = συμπλοκή. διηλασε = ἐπέρασεν ἔφιππος. κατὰ τοὺς πελτ. = διὰ μέσου τῶν π. κατέκανε = ἐφόνευσε. διαστάντες = ἀγοῖξαντες δρόμον. φρόνιμος γενέσθαι = δτι ἐγήρησε φρονίμως (διότι ἀφῆκε τὸν Τισσ. γὰ περάσῃ καὶ ἐπειτα προσέδιλεν αὐτόν). ὡς = ἀφοῦ. μεῖνον ἔχω = μειογεκτῶ. ἀπηλλάγη, ἀόρ. τοῦ ἀπαλλάττοματι = ἀποχωρῶ. πάλιν = πρὸς τὰ δπίσω. ἀναστρέψω = ἐπιστρέψω. συντυγχάνω τινὶ = συγκατῶ τινα.

§ 9 - 15. μὴ προσάγοιεν (δι βασιλεὺς καὶ δ Τισσ.) πρὸς τὸ κέρας = μήπως ἐπέλθουν ἐγαντίον τοῦ (ἀριστεροῦ) κέρατος αὐ-

τῶν. Τοῦτο, καὶ ἔγινε μετὰ τὴν στροφὴν δεξιόν, φυλάττει τὴν ἀρχικήν του διογμασίαν. περιπτύξαντες = ἀφοῦ περικυκλώσουν. ἀναπτύσσω = ἀπλάνω· σὲ Ἑλληνες διὸ γὰρ ἀποφύγουν τὴν κύκλωσιν ἀποφασίζουν γὰρ δώσουν τοιαύτην ἔκτασιν εἰς τὸ κέρας ὥστε γὰρ γίνη μέτωπον καὶ ἡ φάλαγξ γὰρ ἔχῃ τὸν ποταμὸν ὅπισθεν καὶ ὅχι εἰς τὰ πλάγια. καὶ δὴ = εὐθύς. παραμειψάμενος (τὸ κέρας τῶν Ἑλλ.), ἀδρ. τοῦ παραμείβομαι = περγῷ πλησίον. ἀντίαν (τοῖς Ἑλλησι) κατέστησε τὴν φάλαγγα = παρέπαξε τὴν φάλαγγα ἀπέναντι τῷ Ἑλλήνῳ. εἰς τὸ αὐτὸν σχῆμα = διμοίως. τὸ πρῶτον, (κεφ. 8. § 14). συνήει, παρατ. τοῦ συνέρχομαι = ἐπέρχομαι. αὗθις = πάλιν. τὸ πρόσθεν = πρότερον (κεφ. 8. § 17-20). δέχομαι = ἀνθίσταμαι. ἐκ πλείονος = ἀπὸ μεγαλυτέρων ἀπόστασιν. ἔστησαν = ἐστάθησαν. ἀνεστράφησαν = ἐστράφησαν πρὸς τὰ διπίσια (δηλ. πρὸς τοὺς Ἑλληνας). γιγνώσκειν, ὑποκρ. τοὺς Ἑλληνας. τὸ ποιούμενον, τὶ ἔπραττον δηλ. οἱ Πέρσαι ὅπισθεν τοῦ λόφου καὶ διατὶ ἐγύρισαν διπίσια. σημεῖον = σημαῖα. δετόν τινα ἀνατεταμένον = κάτι ὡς ἀετὸν μὲν ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας. πέλτη = ἀκόντιον. δὴ = ἦδη. οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι = ὅχι διμως πλέον μαζί. ἀνεβίβαξε, δηλ. τὸ στράτευμα. ὑπ’ αὐτὸν = εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ. κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου = ἀφοῦ παρατηρήσουν τὰ πέραν τοῦ λόφου. ἀπαγγεῖλαι = γὰρ φέρουν εἰδῆσιν. ήλασε = ἐπορεύθη ἔφιππος. ἀνὰ κοράτος = διλοταχῶς. δτε ην = δτε ἐγίγνετο.

§ 16-19. Θέμενοι τὰ δόπλα = ἀφοῦ ἔθεσαν κατὰ γῆς τὰ δπλα. Οἱ στρατιῶται ἀναπαυόμενοι κατὰ τὴν πορείαν τὸ μὲν δόρυ ἐκάρφωγον εἰς τὴν γῆν ὅχι ἀπὸ τὴν αἰχμὴν ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀκρον αὐτοῦ, τὸ δόπιον ἐλέγετο σαυρωτήρ. τὴν δὲ ἀσπίδα ἔθετον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐστήριζον εἰς τὰ γόνατα. ἀμα μέν . . . καὶ αὐτοὶ = ἀφ’ ἕνδει μέν . . . ἀφ’ ἑτέρου δὲ αὐτοὶ (ἄγεν τοῦ Κύρου). παρήει = ἤρχετο πρὸς αὐτούς. εἴκαζον = συγεπέρασιγον. διώκοντα οἰχεσθαι = δτι (αὐτὸς) ἀπεικαρύθη καταδιώκων. προεληλακέναι καταληψόμενόν τι = δτι εἶχε προχωρήσει πρὸς τὰ ἐμπρός, ἵνα καταλάβῃ ὁχυράν τινα θέσιν. εἰ . . . ἀγοιντο ἢ ἀποιειν = ἀν ἐπρεπε γὰρ μεταφέρουν ἦγ^ν ἀπέλθουν. ἔδοξεν αὐτοῖς = ἐφάγη καλὸν εἰς αὐτοὺς (γὰρ ἀπ.). ἀμφὶ δορπηστὸν = περίπου τὴν ὥραν τοῦ δείπνου. καταλαμβάνω τι = εὑρίσκω τι. χρήματα = πράγματα. εἰ λάβοι = ἐὰν καταλάβῃ. σφοδρὰ ἔνδεια = μεγάλη ἔλ-

λειψίες. διαδοῖη, τοῦ διαδίδωμι=διαμοιράζω. ἀνάριστος=ἀπρογευμάτιστος. δὴ=ώς γγωστὸν (κεφ. 8 § 1). πρὸς ἀριστὸν=ἴγανα γευματίσῃ. διαγίγνομαι=περγῷ. οὕτω, δηλ. ἀδειπνοὶ καὶ ἀγάριστοι. Οἱ ἀρχαῖοι συγήθωσ ἔτρωγον τὴν πρωΐαν (ἀκράτισμα), τὴν μεσημέριαν (ἄριστον) καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου (δειπνογ).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Στ'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (6 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Α'. § 2 - 23.

§ 2 - 6. δτι πέμπει=δτι ἔπειμπε. σημανοῦντα, μέλλ. τοῦ σημαίνω=παραγγέλλω. δτι κεκή=τι πρέπει. συσκευάζομαι=έτοιμάζω τὰ πράγματά μου. συμμείξειαν, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμι τινι=συγχατῶ τινα. ἐν δρμῇ δντων (αὐτῶν)=ἐνῷ ἡσαν ἔτοιμοι ν ἀναχωρήσουν. ἀνέχει δ ἥλιος=ἀγαπέλλει δ ἥλ. γίγνομαι ἀπό τινος=κατάγομαι ἀπό τινα. ἐν τῷ σταθμῷ... (πρβλ. Βιβλ. Α'. 10, 1). ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, δθενπερ=εἰπεν δτι θὰ ἀγαχωρήσῃ διὰ τὴν Ἰωνίαν, ἀπὸ τὴν ὄποιαν βεβαίως. πυνθάνομαι=πληροφοροῦμαι. βαρέως φέρω=πολὺ λυποῦμαι. ὕφελε ζῆν=είθε γὰ ἔζη. εἰ μὴ ἔλθετε, ἐπορευόμεθα δν=ἐὰν δὲν ἥρχεσθε, θὰ ἐπορευόμεθα. ἐπαγγέλλομαι=ὑπισχγοῦμαι. εἰς τὸν θρόνον, δ θρόνος ἥτο πολυτελές κάθισμα ὑψηλόν, ἐπὶ τοῦ ὄποιου ἐκάθητο δ βασιλεὺς (βλ. εἰκ.). καθιεῖν, μέλλ. τοῦ καθίζω. μάχῃ=εἰς τὴν μάχην. φέροντο (τοῦ οἰκομαι)=ἀπῆλθον. στρος=τρόφιμα. ξύλοις ἔχοωντο... τοῖς οἰστοῖς... καὶ τοῖς γέρροις...=ἔχρησιμοποίουν ώς ξύλα... τὰ βέλη... καὶ τὰ γέρρα (πρβλ. Βιβλ. Α'. 8, 10). οὗ=ἔπου (πρβλ. Βιβλ. Α'. 8, 17 - 20). ἐκβάλλειν, ἀπὸ τὰς φαρέτρας τῶν φονευθέντων. πέλτη=ἀκόντιον. ἀμάξαι ἔρημοι=ἄμαξαι κωρὶς ἥγιον. φέρεσθαι=διὰ γὰ φέρωνται (ὑπὸ τῶν ἐπιθυμούντων). ἔψω=βράζω.

§ 7 - 14. κήρυκες, ἀπεστέλλοντο πρὸς τοὺς πολεμίους διὰ γὰ διαπραγματεύθιον εἰρήνην καὶ διὰ τοῦτο ἡσαν ἵεροι καὶ ἀπαράδιαστοι. ώς σημεῖον τοῦ ἀξιώματός των ἔφερον ράβδον (κηρύ-

κειον). ἐντίμως ἔχω=τιμῶμαι. ἐπιστήμων=γνώστης. τὰ ἀμφὶ τάξεις=ἡ στρατιωτικὴ τακτική. ἀπέκτονε, παρακ. τοῦ ἀποκτείνω. αἱ θύραι=τὰ ἀγάκτορα. εὑρίσκομαι τι=ἐπιτυγχάνω τι. βαρέως=μὲν ἀγαγάκτησιν. τοσοῦτον=τόσον μόνον. οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ=δὲν εἶναι ἵδιον τῶν γινώντων. δ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε (ἀποκρίνασθαι)=δ, τι ἀξιοπρεπέστατον καὶ ὡφελιμώτατον ἔχετε γὰρ ἀποκριθῆτε. αὐτίκα ἥξω=ἀρέσως θὰ ἐπιστρέψω. τὰ ιερὰ ἔξηρημένα=τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων βγαλμένα ἀπὸ τὴν κοιλίαν. ἀν ἀποθάνοιεν ἢ παραδοίησαν=ἀποθανοῦνται ἢ παραδώσουσι. ὡς κρατῶν=ὡς νικητής. τὶ δεῖ=τίς ἡ ἀγάγκη. ἥγειται=νομίζει. τὶς ἀντιποιεῖται τῆς ἀρχῆς αὐτῷ; =ποιὸς διαφιλονικεῖ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀρχήν; ἔσυτοῦ εἶναι=ὅτι εἰσθε ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του. ἔχων . . . δυνάμενος, αἰτιολογ. μετκ. ἐν μέσῃ τῇ κώρᾳ=εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας. δσον . . . ἀποκτεῖναι=(τοσοῦτον) δσον δὲν θὰ ἥδυνασθε γὰρ φογεύσητε, καὶ ἂν ἥθελεν ἐπιτρέψει εἰς σᾶς γὰρ (τὸ) φογεύσητε. ἀρετὴ=ἀγδρεία. ἀν . . . χρῆσθαι=ὅτι δυγάμεθα γὰρ χρησιμοποιήσωμεν. ἀν . . . στερηθῆναι=ὅτι θὰ στερηθῶμεν. οἴουν, προστ. τοῦ οἴομαι. ἔοικας=όμοιάζεις. ἀχαρις=ἄνοστος. λσθι, προστ. τοῦ οίδα. περιγίγνομαι τινος (βλ. Α'. 1, 10). ἔφασαν, οἱ διηγηθέντες ταῦτα εἰς τὸν Ξεγοφνύτα, ὁ ὅποιος δὲν ἦτο παρών. ὑπομαλακίζουμαι=φέρομαι μὲν κάποιαν δειλίαν. πολλοῦ ἀξιος γίγνομαι τινι=πολὺ ὡφελῶ τιγα. ἀλλο τι=εἰς ἄλλο τι. συγκαταστρέψωμεντ' ἀν αὐτῷ (αὐτὴν)=δύγανται γὰρ τὸν βιηθήσουν αὐτὸν γὰρ τὴν ὑποτάξην.

§ 15 - 23. Ἐν τούτῳ τῷ (χρόνῳ) ἀποκεκριμένοι, παρακρ. τοῦ ἀποκρίνομαι. ὑπολαμβάνω=διακόπτω. τὶ λέγεις=τί φρονεῖς. ἀσμενος=μὲν χαράν. καὶ ἡμεῖς (δηλ. "Ελληνες) τοσοῦτοι δύντες=τόσον πολλοὶ ὄντες. πράγματα=δυσχέρειαι. περὶ ὃν λέγεις=περὶ τούτων ἢ λέγεις. πρὸς θεῶν=ἐγ ὀνόματι τῶν θεῶν. οὖσει, μέλλ. τοῦ φέρω. ἀναλεγόμενον=ἐπαγαλαχιδνόμενον. ἀνάγκη, δηλ. ἐστι. ἀ ἀν συμβουλεύσης=δ, τιδήποτε μᾶς συμβουλεύσῃς. ταῦτα ὑπῆγετο (δηλ. τὸν Φαλίνον)=μὲν αὐτὰ προσεπάθει γὰρ παρασύρῃ πρὸς τὸν σκοπόν του τὸν Φαλίνον. τὸν πρεσβεύοντα=τὸν ἀπεσταλμένογ. μᾶλλον εὑελπίς ειμι=ἔχω περισσοτέρας ἐλπίδας. ὑποστρέψας=στρέψας ἐπιτηδείως (τὸν λόγον). δόξα=προσδοκία. μία τις=καὶ μόνον μία. μνοίαι=ἄπει-

ροι. τοι=βεβίως. ἄκοντος βασιλέως=χωρὶς γὰρ θέληγ ὁ βασιλεύς. δῆμος δυνατόν (ἐστι)=μὲν δποιον τρόπον εἶναι δυνατόν. εἰ δέοι=ἔχει εἶναι ἀνάγκη. πλείονος ἀν ἀξιοι εἶναι φίλοι=δτι θὰ εἴμεθα χρησιμώτεροι φίλοι. ἀμεινον ἀν πολεμεῖν=δτι καλύτερον θὰ πολεμιῶμεν. δὴ=βεβίως. μένουσι...προϊοῦσι (δηλ. ἐπὶ βασιλέα)...ἀπιοῦσι (δηλ. οἰκαδε) =ἔχει μένητε...ἔχει προχωρήτε (κατὰ τοῦ βασιλέως)...ἔχει ἐπιστρέψητε (εἰς τὴν πατρίδα). σπονδαὶ =ἀνακωχή. ή ὡς πολέμου δύντος...ἀπαγγελῶ=ἡ ἀπαγγείλω ως πόλεμός ἔστι, τοίνυν=λοιπόν. ήμιν ταῦτα δοκεῖ=ἡμεῖς τὴν ἴδιαν γγώμην ἔχομεν. δτι ποιήσοι=τι θὰ κάμῃ. διασημαίνω=λέγω καθηρά.

Ζ'. Ἀναχώρησις τῶν Ἐλλήνων (7 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Β'. § 1-21.

§ 1-9. οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἥκον=ἐπέστρεψαν δὲ οἱ σταλέντες πρὸς τὸν Ἀριαίον. δτι φαίη=δτι ἔλεγε. οὐκ ἀν ἀνασχέσθαι=δτι δὲν ἦθελον ἀνεχθῆ. αὐτοῦ βασιλεύοντος=γὰρ εἶναι αὐτὸς βασιλεύς. συναπιέναι (δηλ. τῷ Ἀριαίῳ). κελεύει=προτρέπει. ήδη=ἀμέσως. τῆς νυκτὸς=αὐτὴν τὴν γύντα (ἀπόψε). πρῷ=πρωῒ. δποτὸν ἀν τι οἴησθε=δ, τι δήποτε νομίζετε. τοιάδε=τοιαῦτα περίπου. οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἵερά...=τὰ ἵερά οὐ ἐγίγνετο (καλὸν) λέναι...ἐπὶ δ...εἰκόσις ἀρα=εὐλόγως βεβαίως. ναυσίπορος=διεκδικήσοντος μόνον μὲν πλοῖα. οὐκ ἀν δυναίμεθα=δὲν θὰ ἥδυγάμεθα. οὐ μὲν δὴ οἶόν τε (ἐστι)=ἀλλ' διηώς πράγματι δὲν εἶναι δυνατόν. αὐτοῦ γε=ἐδῶ τουλάχιστον. ἔστιν=εἶναι δυνατόν. παρὰ τούς...=εἰς τούς...ἀπιόντας=ἀφοῦ ἀπέλθητε. σημαίνει=διδεται σημεῖον. κέρας=σάλπιγξ κυρτή, μὲν τὴν δποίαν ἐδίδοντο τὰ σημεῖα εἰς τὸ στρατόπεδον (βλ. εἰκ.). ως ἀναπαύεσθαι=ώς πρὸς ὑπνον. ἀνατίθεμαι=φορτώνω. ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ (δηλ. σημείῳ). τὸ ηγούμενον=ἡ ἐμπροσθόφυλακή. πρὸς τοῦ ποταμοῦ=πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ. τὰ δπλα ἔξω=οἱ δπλῖται πρὸς τὰ ἔξω. τὸ λοιπὸν =εἰς τὸ ἔξης. ἐλόμενοι...δρῶντες, αἰτιολκ. μετγ. ήγεῖτο τοῖς ἀλλοις=προηγεῖτο τῶν ἄλλων. τὰ παρηγγελμένα=άλι διαταγαί. ἐν τάξει θέμενοι τὰ δπλα=ἀφοῦ παρετάχθησαν (ἔχοντες τὰς μὲν ἀσπίδας στηριγμένας πρὸς τὰ γόνατα, τὸ δὲ δόρυ καρφω-

μένον εἰς τὴν γῆν). ὕμοσαν=ώρκισθησαν. προσώμοσαν=ώρκισθησαν προσέτι. εἰς ἀσπίδα=ώστε γὰρ ρεύσῃ τὸ αἷμα εἰς τὸ κοῖλωμα τῆς ἀσπίδος. ταῦρος, οὐρός καὶ οὐράς, ἐθυσιάζοντο εἰς ἐπισήμους ὄρκωμοσίας καὶ ἐναλεῖτο ἡ θυσία αὕτη τριττὺς ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν ζῴων. Τὸ δὲ ξίφος ἣν λόγγη ἐμβαπτιζομένη εἰς τὸ αἷμα ἐφανέρωνε συμβολικῶς ὅτι τὸν ἐπίορκον περιέμενεν διάγατος.

§ 10-15. τὰ πιστὰ ἐγένετο=συνήφθη ἡ ἔνορκος συνθήκη. ἀρα δὴ . . . εἰπὲ=ἐμπρὸς λοιπὸν εἰπέ. ἐπείπερ=ἀφοῦ βεβαίως. στόλος=πορεία. ἀπιμεν (μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι), δηλ. ὅτιν δημορ=θὰ ἀπέλθωμεν ἀπὸ τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὅποιον βεβαίως. ἐννενοηκέναι δοκεῖς=νομίζεις ὅτι ἔχεις εἰς τὸν νοῦν σου. ἀπιστεῖς=εἰ ἀπίστειν ἥν κλιθομεν=ταύτην τὴν δόδον, ἥν κλιθομεν. ἀπολοίμεθα ἀν ὑπὸ λιμοῦ=θὰ καταστραφῶμεν ὑπὸ τῆς πείγης. ἐπτακαλδενα σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω=κατὰ τοὺς δέκα ἑπτὰ πλησιεστέρους σταθμούς. δεῦρο λόντες = ὅτε ἡρχόμεθα ἐδῶ. ἔχω=δύναμι. διαπορεύομαι=διέρχομαι. ἐπινοῶ = σκέπτομαι. ἀποσπῶ τινος=ἀπομακρύωμαι ἀπό τινα. ἀπόσχωμεν=ἀπομακρυθῶμεν. οὐκέτι μὴ δυνήσεται=δὲν εἶναι πλέον φόδος μήπως δυνηθῇ. καταλαμβάνω τινά=φθάνω τινά. στόλος=στρατός. σπανιεῖ, μέλλ. τοῦ σπανίζω = στεροῦμαι. Ἡν . . . οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀπυφυγεῖν=πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἥτοι ισοδύναμος παρὰ πρὸς ἀπόδροσιν ἢ φυγῆν. στρατηγία=στρατηγικὸν σχέδιον. ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, δηλ. πρὸς βορρᾶν. λογίζομαι=λογαριάζω. φεύδομαι τι=ἀπατῶμαι εἰς τι. ἔτι ἀμφὶ δείλην=ἐνῷ ἀκόμη ἥτο δειλιγόν. ἔδοξαν=ἐνόιισαν. ἐτέρωτο =ἥτο πληγωμένος. σκοπός=κατάσκοπος. νέμομαι=βόσκω. οὐ πρόσω=οχι μακράν.

§ 16-21. ἥδει, τοῦ ῥ. οἶδα. ἀπειρηστας, μετκ. παρακμ. τοῦ ἀπαγορεύω = κουράζομαι· δψὲ = ἀργά. οὐ μέντοι = ἀλλ δημως. ἀποκλίνω=ἀλλάσσω δρόμον. φυλάττομαι μὴ=προσέχω μήπως. δοκῶ = φαίνομαι· εὐθύνωρον=κατεύθειαν. ἔξ ὅν, δηλ. κωμῶν. τρόπω τινὶ=μὲ κάποιαν τάξιν. σκοτατοι=ἐγ καιρῷ σκότους. αὐλίζομαι=στρατοπεδεύω. οἱ ἐγγύτατα τῶν πολεμίων (δηλ. σκηνοῦντες) = δσοι ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἐστρατοπέδευσον πολὺ πλησίον (τῶν Ἑλλήνων). σκήνωμα=σκηνή. ὡς ἔοικε=ὡς φαί-

γεται. οἶς=μὲ αὐτὰ τὰ δποῖα. προϊστορησης=ένῳ ἐπροχώρει. φόρ
βος, δ πανικὸς ὁ δποῖος αἰφνιδίως καταλαμβάνει τοὺς στρατούς.
δοῦπος=ταρχή. οἶον εἰκός ἔστι γίγνεσθαι=καθὼς εἶναι φυ-
σικὸν γὰ γίνεται. ἀνειπεῖν (τοῦ ρ. ἀναγορεύω)=νὰ κηρύξῃ. σι-
γὴν κηρύττω=ἐπιβάλλω σιωπήν. προαγορεύω = προκηρύττω.
δύπλα=στρατόπεδοι. τὸν δνον, οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὴν πρόληψιν δτι
ὄνος εὑρισκόμενος εἰς τὸ στρατόπεδον ἡτο αἰτιος πανικοῦ, διὰ
τοῦτο ὁ Κλέαρχ. πλάτατει, δτι δῆθεν ὄνος εὑρεθῇ εἰς τὸ στρατόπε-
δον, δ αἰτιος τοῦ θορύβου, καὶ δτι οἱ στρατηγοὶ ζητοῦν τὸν ἀπο-
λύσαντα τὸν ὄνον, τὸν εὑρεθέντα δῆθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἵνα
τὸν τιμωρήσουν. μισθὸν = ὡς ἀμοιβήγ. κενδός=μάταιος. σῶ =
σῶι. δρόμος=τὰ καράγματα. ἥπερ εἶχον=ὅπως ἦσαν.

**Η'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους. Σύλληψις
καὶ φόνος τῶν Ἐλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν
διὰ δόλου ὑπὸ τῶν Περσῶν (20 - 24 Ὁκτωβρίου).**

Κεφ. Ε'. § 1-42.

§ 1-15. ἐπιβούλη = ἐχθρικὴ ἐνέργεια. συγγενέσθαι τῷ
Τισσο. = γὰ συγχυτηρῆ μὲ τὸν Τισσ. εἴ πως δύναιτο = (ἴνα ἵδη)
ἄγ λισως ἡδύνατο. παύω=διαλύω. ἐξ αὐτῶν = ἐξ αἰτιας αὐτῶν.
κεράτω=ἐπιθυμῶ. ἐτοίμως = προθύμως. ἡμῖν = ὅφ' ἡμῶν (τῶν
Ἐλλήνων καὶ Περσῶν). δροκους... καὶ δεξιάς..., πατὰ πληθυν.
ἀριθμόν, διότι εἶναι πολλὰ πρόσωπα· ἡ δεξιὰ ἐδιδετο ὡς σημεῖον
ἐπιδεδιαιώσεως. ἀντιφυλαττόμεθα (δηλ. ὑμᾶς)=καὶ ἡμεῖς ἐπίσης
προφυλασσόμεθα ἀπὸ σᾶς. σκοπῶ=ἐξετάζω. αἰσθέσθαι=γὰ
γνοήσω. πειρῶμαι=προσπαθῶ. ἔρχομαι εἰς λόγους τινὶ=συγ-
μιλῶ μὲ τινα. δπως ἔξέλοιμεν=ἴνα παύσωμεν. καὶ γάρ=διότι.
οἶδα ἀνθρώπους... = οἶδα ἀνθρώπους, οἱ, οἱ μὲν ἐκ διαβο-
λῆς, οἱ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας φοβηθέντες. φθάνω=προλαμβάνω.
ἀνήκεστος=ἀθεράπευτος. τοὺς οὔτε μέλλοντας... = τούτους, οἱ
δποῖοι οὔτε ἐσκέπτοντο. ἀγνωμοσύνη=παρεξήγησις. συνουσίαι
= προφορικαι ἐξηγήσεις. διδάσκω τινά, ὡς=ἐξηγῶ εἰς τινα δτι.
πρῶτον καὶ μέγιστον=πρῶτος καὶ σπουδαιότατος λόγος (εἴγαι
δτι). οἱ θεῶν=οἱ πρὸς τοὺς θεούς. σύνοιδεν αὐτῷ παρημελη-
κάδες=συγκινθάγεται δτι παρέθη. τῶν θεῶν πόλεμον = τὸν ἐκ
μέρους τῶν θεῶν π. ἀπὸ ποίου τάχους=μὲ ποίαν ταχύτητα. ἀν-

ἀποφύγοι=δύγαται γ^ρ ἀποφύγῃ. **ἄν** **ἀποδραίη**=ἀποδράς τις δύγαται γ^ρ ἀποφύγῃ. **δπως** **ἄν** εἰς ἔχυρὸν χωρίον **ἀποσταίη**=πῶς εἰς ὁχυρὸν τόπον καταψυγῷ δύγαται γ^ρ ἀπομακρύνῃ (τὸν πόλεμον) ἀπὸ τὸν ἐσωτόν του. **πάντη**=πανταχοῦ. **ἴσον**=ἴξις ίσου. **οὕτω** γιγνώσκω=αὐτὴν τὴν γνώμην ἔχω. **παρ'** οὐδές (δηλ. θεοὺς) κατεθέμεθα=εἰς τοὺς δρόσους (θεοὺς) ἐγεπιστεύθημεν. **συνθέμενοι**, ἀρ. τοῦ **συντίθεμαι**=συγάπτω. **τῶν** **ἀνθρωπίνων**, δηλ. πραγμάτων. **εὑπορος**=εὔκολος. **ἀπορία**=ἔλλειψις. **διὰ σκότους**=ἄγγωστος. **δύσπορος**=δυσκολοπέρχοστος. **μανέντες**, ἀρ. τοῦ **μαίσουμαι** ἄλλο τι **ἄν** (δηλ. ποιοῦμεν). ἦ... ἀγωνιζούμεθα (ἀν); =ἄλλο τι θὰ ἐκάμψομεν ἦ... θὰ ἡγωγιζόμεθα; **ἔφεδρος**=ἄντιπαλος. **τῶν τότε**=τῶν συγχρόγων. ἢ **ἔχοητο πολεμίᾳ**=τὴν δρόσην (δύγαμιν) εἶχεν ἐχθρικήν. **τοιούτων δντων**=οὕτως ἐχόντων. **δστις οὐ βούλεται**=ώστε γὰ μὴ θέλῃ. **λυπηρός ειμί τινι**=ἐγοχλῶ τινα. **ἄν ταπεινοὺς παρασχεῖν**=δτι δύγαμαι γὰ τοὺς κάμω εὐπειθεῖς. **Πισίδας**, δηλ. λυπηρούς ὅγτας. **Αιγυπτίους**=ώς πρὸς τοὺς Αἰγ. τεθυμωμένους, τοῦ ρ. **θυμοῦμαι**=δργίζομαι. ὠργίζοτο δὲ κατὰ τῶν Αἰγυπτίων, διότι πρὸ πολλοῦ εἶχον ἐπαγαστατήσει. **μᾶλλον**=εὔκολώτερον. **κολάζομαι τινα**=τιμωρῶ τινα. **ἄλλὰ μῆν**=ἄλλα τῇ ἀληθείᾳ. **Ἐν τοῖς**=μεταξὺ τῶν... τῷ=τινί. **ῶς μέγιστος**=δσον τὸ δυγατὸν σπουδαιότατος. **ἄν εἴης**=δύγασαι γὰ εἰσαι. **λυπῶ**=βλάπτω. **ἀναστρέφομαι**=συμπεριφέρομαι. **ὑπηρέτας**=βοηθούς. **ἔχω χάριν τινὶ**=χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα. **σωθέντες**=ἐὰν σωθῆμεν. **οὕτω θαυμαστὸν**=τόσον παράδοξον. **ἡδιστα**=πολὺ εὐχαρίστως. **τὸ δνομα, τις**=τὸ ὄνομα τούτου, ὁ δρόσος. **δεινὸς λέγειν**=ίκανὸς ρήτωρ.

§ 16-23. ἀπημείφη (ἀρ. τοῦ **ἀπαμείβομαι**)=ἀπεκρίθη. **ἀκούω τινός τι**=ἀκούω τι ἀπό τινα. **βουλεύω κακόν τινος**=σχεδιάζω (γὰ κάμω) κακὸν κατά τινος. **ἄν κακόνους εἶναι**=δτι θὰ ἥσο ἐχθρός. **ῶς ἄν μάθης**=ίγα μάθης. **ἀντάκουσον**=ἀκουσον καὶ σύ. **ἀπολέσαι**=γὰ καταστρέψωμεν. **πότερα σοι δοκοῦμεν**... **ἀπορεῖν**; =γομίζεις δτι στερούμεθα; — **δπλισις**=δπλα ἐν ἧ (δηλ. δπλίσει); =μὲ τὰ δρόσα (δπλα). **ἀντιπάσχειν**=γὰ κακοποιούμεθα πρὸς ἐκδίκησιν. **χωρία ἐπιτήδεια**=τόποι κατάλληλοι. **νμῖν ἐπιτίθεσθαι**=διὰ γὰ ἐπιτιθέμεθα ἔγαντίον σας. **φίλια δντα**=ἄγ καὶ διάκειται φιλικῶς. Διὰ ποῖον λόγον ἥσαν φίλια; οἱ

"Ελληνες καὶ οἱ Πέρσαι (Τισσαφέρυνης) τί εἰχον συγάψει μεταξύ των; ὑμῖν δντα πορευτέα=δτι πρέπει σεῖς γὰ περγάτε. ἥμιν ἔξεστι=δυγάμιθα. παρέχω ἀπορα=κάμινω ἀδιάδατα. τοσοῦτοι δ' εἰσὶ... μάχεσθαι; =δὲν ὑπάρχουν δὲ τοσοῦτοι ποταμοί, ἐπὶ τῶν ὅποιων (ἴσταμενοι ἥμεις) δυγάμιθα γὰ ἀποχωρίζωμεν (ὅταν διαβαίνετε) τόσους ἀπὸ σᾶς πρὸς δσους θέλομεν γὰ μαχώμεθα; εἰσίν... οὓς=τιγά. διαπορεύω τινὰ=διευκολύνω τιγὰ γὰ περάσῃ. ἥττῶμαι=μειονεκτῶ. γέ τοι=βεβαίως, δν (δηλ. καρπόν). λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι=γὰ ἀντιτάξωμεν τὴν πεῖναν ὡς ἐχθρὸν ἐγαγτίον σας. φ (δηλ. λιμῷ). ἀγαθὸς=ἀγδρεῖος, πᾶς δν... ἀν ἔξελοίμεθα...; (ό ἄγ ἐπειδὴ ἀπεμακρύνθη πολὺ ἐπαγαλαμβάνεται)=πῶς ἥθελομεν προτιμήσει; ἐπειτα=διωτ. πρὸς θεῶν... πρὸς ἀνθρώπων=ἐνώπιον θεῶν... ἐνώπιον ἀγθρώπων. ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων=εἰναι ἵδιον ἀγθρώπων εὑρισκομένων εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχαγίαν. ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι=πιέζομαι ὡς ἀνάγκης. καὶ τούτων=καὶ μάλιστα. ἐπιορκία=παράδασις δρου. ἀπιστία=ἀθέτησις ὑποσχέσεως. τι δὴ=διατὶ λοιπόν. ἔξδν (ἥμιν)=ἐνῷ ἥδυνάμιθα. ἔρως=σφοδρὸς ἐπιθυμία. τὸ πιστὸν γενέσθαι=τὸ γὰ φαγὸν ἔξιόπιστος. καὶ φ... εὐεργεσίαν ἰσχυρόν=καὶ μὲ τοῦτο τὸ μισθοφορικὸν μὲ τὸ δόπιον ὁ Κύρος ἔξεστράτευσε ἔχων ἐμπιστοσύνην (εἰς αὐτὸν) διὰ τὰς μισθοδοσίας, γὰ καταδῶ ἐγὼ εἰς τὰ παράλια ἰσχυρὸς διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας μου. δσα=εἰς πόσα. τιάρα (λ. περσικὴ)=περσικὸν κωνοειδὲς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς. δρυθῆν ἔχω=φορῶ δρυθίαν. ἢ ἐπὶ τῇ καρδίᾳ (δηλ. τιάρα)=τὸ θάρρος καὶ ἡ δύναμις ἡ ἴση πρὸς τὴν βασιλικήν. ἀν ἔχοι=δύναται γὰ ἔχῃ. ὑμῶν παρόντων=μὲ τὴν βοήθειάν σας. εὐπειῶς=εὐκόλως. καὶ ἔτερος, ὁ Τισσ. ἐγγοεῖ τὸν ἔσυτόν του.

§ 24 - 30. ἔδοξε, ὑποκμ. ὁ Τισσ. τὰ ἔσχατα παθεῖν=γὰ θαγατωθοῦν. τοιούτων ἥμιν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων=ἀφοῦ ἔχωμεν τοιαύτας ἀφοριμάς διὰ γὰ εἰμέθα φίλοι. διαβάλλοντες, ὁ Κλέαρχος ὑπονοεῖ τὸν Μέγινον. ἐγὼ μέν γε=ἐγὼ τουλάχιστον. ἐλθεῖν μοι=γὰ ἐλθετε εἰς τὴν σκηνήν μου. ἐν τῷ ἐμφανεῖ=φανερός. δθεν=ἀπὸ ποίους. δῆλος ἦν ολόμενος πάνυ φιλικῶς διακεῖσθαι τῷ Τισσ. =ἔφαίνετο δτι ἐπίστευεν δτι τὰ εἰχε πολὺ καλὰ μὲ τὸν Τισσ. ἐλέγχομαι διαβάλλων=ἀποδεικνύομαι δτι διαβάλλων. οἱ ἀν τῶν Ἐλλ.=δσοι ἀπὸ τοὺς "Ελληνας. εἰδὼς=ἐπειδὴ ἐγγάριζε. στασι-

άξω τινὶ=κάρυγω κόρμια κατά τινος. ἔχω τὴν γνώμην πρός τινα =εἰμαι ἀφωσιωμένος πρός τινα. παραλυπῶ=παρενοχλῶ. ἐκποδῶν εἰμι=ἐκδιώκομαι. λσχυρῶς κατέτεινε=πολὺ ἐπέμενε. ἔστε διεπράξατο=ἔως δτου κατώρθωσε. ὡς εἰς ἀγορὰν (δηλ. λόντες) =ώς διὰ γὰ ἀγοράζουν τρόφιμα (ἄσπλοι).

§ 31 - 42. ἐπὶ ταῖς θύραις =πρὸ τῆς σκηνῆς. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου =ταῦτοχρόνως. ἡ ἵππασία =τὸ τρέξιμον τῶν ἐπένεων. ἀμφιγυνοῦ =δὲν δύναμαι γὰ ἐννοήσω. πολὺ =ἔως δτου. ἥκε φεύγων =ἥλθε τρέχων. ἐκ τούτου δὴ =μετὰ ταῦτα λοιπόν. αὐτούς, δηλ. τοὺς Πέροσας. γιγνώσκω =ἀναγνωρίζω. εἴ τις εἴη =ἔὰν ὑπῆρχεν ἀκόμη κανεῖς. ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον =ἵσταμαι εἰς μέρος ἀπὸ τὸ δποῖον εἶγαι δυνατὸν γὰ ἀκούωμαι. λύω τὰς σπονδᾶς=παραχθίνω τὰς συγθήκας. ἔχει τὴν δίκην=ἔχει τιμωρηθῆ. ἀπαιτῶ τινά τι =ἀπαιτῶ τι ἀπό τινα. καὶ οἱ ἄλλοι =καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι. ἥτε, παρατη. τοῦ εἰμι. δμόσσαντες=ἄγ καὶ ὥρκισθητε. νομιεῖν, μέλλ. τοῦ νομίζω=θεωρῶ. προδόντες ήματος=ἄφοῦ μᾶς ἐπροδώσατε. ἀθεος=ἀσεβής. γὰρ =(\έπράξαμεν αὐτά) διότι. ἐπὶ τούτοις=μετὰ ταῦτα. πρός ταῦτα, ἀγαφέρεται εἰς τὸ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Θ'. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου (Νῦν τῆς 24ης πρὸς τὴν 25ην Ὁκτωβρίου).

Κεφ. Α'. § 2 - 25.

§ 2 - 7. συνειλημμένοι ἦσαν, ὑπερσυτλ. τοῦ συλλαμβάνομαι. συνεπισπόμενοι, ἀόρ. τοῦ συνεφέπομαι = συγακολουθῶ. (πρβλ. Βιβλ. Β. 5, 31). δὴ=πράγματι. ἐννοοῦμαι = σκέπτομαι. ἐπὶ ταῖς θύραις=πλησίον τῆς πρωτευόσης. κύκλῳ . . . πάντη =ὅλογυρα πανταχοῦ. οὐ μετον ἢ μύρια στάδια=οὐχὶ διγώτερον ἀπὸ δέκα χιλιάδας στάδια. ἥγεμων=δδηγός. διελόγω=διαχωρίζω. τῆς οίκαδε δόδον=τοῦ δρόμου ὁ δποῖος ὥδήγει εἰς τὴν πατρίδα. καταλελειμμέναι ἦσαν, ὑπερσυτ. τοῦ καταλείπομαι.

εὐδηλον=όλοιφάνερον. **ἄν κατακάνοιεν**=ῆθελον φογεύσει. **λει-**
φθείη **ἄν**=ῆθελε σωθῆ. **επὶ τὰ δυλα**=εἰς τὸ στρατόπεδον.
οὕποτ' **ἔτι δψεσθαι**=δτι οὐδέποτε πλέον θὰ ἰδουν. **οὔτω δια-**
κείμενοι ἀνεπαύοντο=εἰς τοικύτην ψυχικὴν διάθεσιν εὑρισκό-
μενοι ἐπλάγιαζον. **οἶκοθεν**=ἀπὸ τὴν πατρίδα του. **αὐτὸς** **ἔφη**
(δηλ. δ Πρόξενος). **κρείττω** **ἔαντῷ τῆς πατρίδος**=ώφελιμώ-
τερού διὰ τὸν ἔαυτόν του παρὰ τὴν Πατρίδα του. (Ο Πρόξενος ἥλ-
πικὲ περισσωτέρας ώφελείας ἀπὸ τὸν Κύρον παρὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα
του). **ἀνακοινοῦμαι τινι**=συσκέπτομαι μέ τινα. **μή τι...** γενέ-
σθαι=μή (τό) γενέσθαι φίλον **Κύρῳ** εἴη ὑπαίτιόν τι (αὐτῷ)
πρὸς τῆς πόλεως=μήπως τὸ γὰρ γίνη ὁ Θεν. φίλος του Κ. δώσῃ
ἀφοριὴν κατηγορίας κατ' αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του.
ἀνακοινῶ τινι=ζητῶ τὴν γνώμην τινός. **ἐπήρετο**, ἀδρ. τοῦ ἐπε-
ρωτῶ. **καλῶς πράττω**=ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπόν μου. **ἀνεῖλε**
=ἐχρησιμοδότησε. **θεοῖς**, τὸ μαντεῖον ὥρισε διὰ τοῦ χρησιμοῦ τὸν
Δία. **αἰτιῶμαι τινα**=κατηγορῶ τινα. **λύσον** (συγκριτ. τοῦ ἀγαθός)
=καλύτερον. **Ιτέον**=δεῖ λέναι (τοῦ ἔρχομαι). **πυνθάνομαι**=
ἐρωτῶ. **δπως** **ἄν πορευθείη**=πῶς ἤθελε ταξιδεύσει.

§ 8-14. ή ἄνω δδδς=ή πρὸς τὰ μεσόγεια. **ἐπειδὰν τάχι-**
στα=εὐθὺς ὡς. **ἀποπέμψει**=θ' ἀποστείλῃ εἰς τὴν πατρίδα του,
δρμή=ἐκστρατεία. **φοβούμενοι ... καὶ ἀκοντες**=ἄν καὶ ἔφο-
θουγετο καὶ δὲν ἤθελον. **οἱ πολλοί**, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς δρα-
πετεύσαντας Εεγίαν καὶ Πασίων. **ἀπορία** ἦν, δηλ. τοῖς "Ελλησι.
λαχών (ἀδρ. τοῦ λαγκάνω) **ύπνουν**=κοιμηθείς. **ἔδοξεν αὐτῷ**=
τοῦ ἔφάνη δηλαδή. **σκηνπτδς**=κεραυνός. **τῇ μέν ... τῇ δέ**=ἀφ'
ένδεις μὲν ἀφ' ἔτέρου δέ. **πόνος**=ταλαιπωρία. **ἀπὸ Διὸς βασι-**
λέως, ὁ Θεν. **ἐφθεῖτο** μήπως ὁ Ζεὺς ὡς βασιλεὺς εἰναι ὑπὲρ τοῦ
βασιλέως τῶν Ηερσῶν. (ἔφοβεῖτο) μὴ οὐδὲναιτο... ἀλλ' εἰρ-
γοιτο=μήπως δὲν δύναται, ἀλλ' ἐμποδίζηται. **δποῖον τι μὲν δή**
ἔστι=ποίαν μὲν λοιπὸν σημασίαν ἔχει. **ἔξεστι** (τινι) **σκοπεῖν**=
δύναται τις γὰρ ἐννοήσῃ. **γάρ**=δηλαδή. **εὐθὺς** **ἐπειδὴ**=εὐθὺς
ως. **ἔννοια** **ἐμπλίπτει** **μοι**=σκέπτομαι. **εἰκός** (ἔστι)=εἰναι πι-
θανόν. **γίγνομαι** **ἐπὶ τινι**=ἔρχομαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός. **τι**
ἐμποδών (ἔστι) μὴ οὐχὶ **ἀποθανεῖν** (ἡμᾶς) **ὑβριζομένους**
ἐπιδόντας;=τι ἐμποδίζει γὰρ μὴ φογεύθημεν μὲν ἔξευτελισμοὺς
ἀφοῦ πρότερον ζήσωμεν καὶ ἴδωμεν; **χαλεπώτατα**=τρομερώ-
N. Ζαφειρίου, 'Εκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως, ἔκδ. Γ' 1938 9

τατα. δπως ἀμυνούμεθα (μέλλ. τοῦ ἀμύνομαι)=πῶς νὰ ὑπερασπίσωμεν τοὺς ἔαυτούς μας. ὡσπερ ἔξδον=ώς ἐὰν ἦτο ἐπιτετραμμένων. ποίαν ἡλικίαν; ὁ Ξενοφῶν ἦτο τότε τριάκοντα ἑτῶν καὶ ἐπομένως ἥδυνατο γ' ἀγαλάθῃ τὴν στρατηγίαν. ἐὰν τῆμερον πρεδῶ ἐμαυτὸν=ἐὰν σήμερον παραδώσω τὸν ἔαυτόν μου. (ὁ Ξεν. παρατηρῶν δτι ὁ μόγος Λακεδαιμόνιος στρατηγός Χειρίσοφος οὐδὲν τῶν δεόντων ἔπρεπτεν, ἀποφασίζει, καίτοι ἐθεώρει τὴν ἡλικίαν του μικρὸν διὰ τὸ ἀξιώμα τοῦ στρατηγοῦ, γ' ἀγαλάθῃ τὴν στρατηγίαν, σκεψθεὶς δτι, ἐὰν περιήρχοντο εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἔχθρων, θὰ ἐφογεύετο καὶ δὲν θὰ ἐγίνετο πρεσβύτερος διὰ γὰρ ἀγαλάθῃ αὐτήν).

§ 15-25. ἐν οἷσις (δηλ. πράγμασιν ἐσμεν)=εἰς ποίαν δύσκολον θέσιν εύρισκόμεθα. ἔξέφηναν, ἀόρ. τοῦ ἐκφαίνω=κηρύττω φανερά πρὸν=παρὰ ἀφοῦ. οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται=οὐδόλως φροντίζει ἐπίσης. δπως ἀγωνιούμεθα=πῶς νὰ ἀγωνισθῶμεν. καὶ μὴν=καὶ δημος. εἰς ὑφησόμεθα (μέλλ. τοῦ ὑφίεμαι)=ἐὰν ἀδιαφορήσωμεν. πεισεσθαι, μέλλ. τοῦ πάσχω. δς=ἀφοῦ οὔτος. καὶ τεθνηκότος ἥδη=ἄν καὶ ἦτο πλέον νεκρός. ἀνασταυρῶ=κρεμῶ ἐπὶ μακροῦ ἔγλου. ήμᾶς δέ, ἀντὶ ήμεταις δέ. κηδεμῶν, δπως ἦτο τοῦ Κύρου ἢ Παρύσατις. ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι=μεταχειρίζομαι δλα τὰ μέσα. ὡς παράσχοι φόβον=ἴγαν ἐμβάλῃ φόβον εἰς...τὰ ἔσχατα. αἰκίζομαι τινα=σκληρότατα βισαγίζω τιγά. ἀλλ' δπως τοι μὴ γενησόμεθα=ἀλλὰ βεβαίως πῶς νὰ μὴ ἐλθωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. ἔστε=ἔφ' δσον. διαθεώμενος (μετγ. αἰτιώλ.) τοῦ διαθεῶμαι=παρατηρῶ μὲ ἀκρίβειαν. αὐτῶν, δσην χώροαν...=δσην χώροαν αὐτοὶ ὡς ἄφθονα=πόσον ἄφθονα. τὰ δ' αὖτων στρατιωτῶν δπότε ἐνθυμούμην=δσάκις δὲ ἀφ' ἐτέρου ἐσκεπτόμην τὴν κατάστασιν τῶν στρατιωτῶν μας. δτι... οὐδενὸς ήμῖν μετείη (τοῦ ἢ. μέτεστεί μοι)=δτι (δηλ.) οὐδεγέδες ήμεταις μετέχομεν. πριαλμεθα, ἀόρ. τοῦ ὠνοῦμαι=ἀγοράζω. ἥδειν δλίγονυς ἔτι ἔχοντας (τοῦτο), δτου ὠνησόμεθα (=ῳνήσονται)=ἐγγάριζω γ δτι ἐλίγοι ἀκόμη εἶχον τοῦτο, δηλ. χρήματα, μὲ τὰ δποῖα νὰ ἀγοράσουν. ἀλλως πως ἢ ὠνοῦμένονς=κατ' ἀλλον τιγά τρόπον ἢ ἀγοράζοντες. ἔλυσαν τὰς σπονδάς, φονεύσαντες μὲ δόλον τοὺς στρατηγούς. δοκεῖ μοι λελύσθαι=γομίζω δτι ἔχει λήξει. ψβρις=αὐθαίρεσία (τὴν δποίαν ἀπέδειξαν πρὸς τοὺς "Ελλ. εἰς τὰς σπονδάς"). (τούτοις)

δπότεροι ήμων=διὰ τούτους ἐξ ήμῶν τῶν δύο, οἱ ὄποιοι. **ἀν** **ῶσι**=θὰ εἶναι. **ἀγωνισθέτης**=βραβευτής. **στεροφῶς**=αὐστηρῶς. **ἔξει-**
ναι μοι δοκεῖ . . . Η τούτοις=γομίζω δτι δυνάμεθα γὰ ἐρχώμεθα
εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ πολὺ μεγαλύτερον θέρρος παρὰ σύτοι. οἱ ἀνδρες
=οἱ πολέμιοι. καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ήμῶν (εἰσι)=
εὐκολώτερον ἀπὸ ήμᾶς δύνανται γὰ πληγωθοῦν καὶ γὰ φονευθοῦν
(διότι ὁ ὀπλισμός των ἡτο ἀτελῆς). καὶ ἄλλοι, δηλ. ἀνδρες ἄλλων
λόγων. **ἔφ'** ήμᾶς = πρὸς ήμᾶς. **παρακαλοῦντας**, μέλλ. τοῦ **πα-**
ρακαλῶ = προτρέπω. τὰ κάλλιστα **ἔργα**, εἶναι ή παρασκευὴ πρὸς
ἄμυναν. **ἀρξαμεν** τοῦ **ἔξιορμῆσαι** = ἂς ἀρχίσωμεν γὰ παρακινή-
σωμεν. **ἀξιοστράτηγος**=ἄξιος στρατηγός. **ἔξιορμᾶν**, δηλ. τοὺς ἀλ-
λους. **τάττω**=διατάσσω. **ἡγετσθαι** (**ὑμῶν**)=γὰ σᾶς διοικῶ. **προ-**
φασίζομαι=προβάλλω ὡς πρόφασιν (τὴν ἡλικίαν, διότι ἡτο γεώ-
τερος ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους λοχαγοὺς τοῦ Προξένου). **ἀκμάζω**
= ἔχω ἀκμάσις τὰς δυγάμιεις μου. **ἔργησεν**=διὰ γὰ ἀπομακρύγω,
τὰ **κακὰ**=τοὺς κινδύνους.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

I. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὅρεών (14 - 16 Νοεμβρίου).

Κεφ. Α', § 1 - 28.

§ 1 - 19. Δὴ=λοιπόν. **ἐν** **τῇ** **ἀναβάσει**=κατὰ τὴν ἀνάβασιν,
ἥτοι τὴν πορείαν τοῦ Κύρου εἰς Σάρδεις εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς
Ἀσίας. **τῆς μάχης**, δηλ. παρὰ τὰ Κούναξα. **ἐν** **ταῖς σπονδαῖς**=
κατὰ τὰς συγθήκας. Κατὰ τὴν συγομολόγησιν τῶν συνθηκῶν ἔχυ-
νογοι οἶγον ἐκ ποτηρίου (ἔσπενδον) ἐπικαλούμενοι μάρτυρας τοὺς
θεούς, δτι θὰ τηρήσουν τὰς συγθήκας. **ὅσα** **ἐπολεμήθη**=ὅσαι πο-
λεμικαὶ πράξεις ἔγιναν. **ἐπακολουθοῦντος** τοῖς "Ἑλλησι=ἐνῷ
κατεδίωκε τοὺς Ἑλληνας. **ἐν** **τῷ πρόσθμεν λόγῳ**=εἰς τὰ προη-
γούμενα βιβλία. **ἀπορος**=ἀδιάνθατος. **μέγεθος**=πλάτος. **πάροδος**
=δρόμος πλησίον τοῦ ποταμοῦ. **ἀπότομος**=κρημνώδης. **ὑπὲρ**
αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ=ἀκριβῶς ὑπεράγω τοῦ ποταμοῦ. **δὴ**=τότε

πλέον. τῶν ἀλισκομένων = ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους. Τοιούτους εἶχον συλλάβει κατὰ τὴν πορείαν. περιίασι, μέλλ. τοῦ περιέρχομαι. πρόσω = μακράν. ἔστιν οὕτως ἔχον = οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. εἰς τὸν Καρδούχον = εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων. ἐμβολὴν ποιοῦμαι = εἰσβάλλω. λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχήν. ἀκρον = κορυφή. ήντικα ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν = δτε ἥτο περίου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας φρουρᾶς. Οἱ Ἑλληνες διῆρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη ἡργιζε περίου εἰς τὰς 2 μετὰ τὸ μεσογύκτιον. λείπομαι = ὑπολείπομαι. δσον σκοταίους διελθεῖν = τόσον ὥστε γὰ περάσουν μὲ τὸ σκότος. τὸ πεδίον, τὸ μεταξὺ Τίγρητος καὶ Καρδούχεών. ἀπὸ παραγγέλσεως = κατόπιν προφορικῆς διαταγῆς (ἀπὸ ἀγωτέρου εἰς κατώτερον). ἥγοῦμαι = προηγοῦμαι. τὸ ἀμφ' αὐτὸν = τοὺς στρατιώτας του. μή τις... ἐπίσποιτο, (ἀσρ. τοῦ ἐφέπομαι) = μήπως τις ἀκολουθήσῃ. οὐδεὶς κίνδυνος, διότι δὲ Περσ. στρατὸς ἔπαυσε γὰ τοὺς καταδιώκη. πορευομένων = δταγ πορεύωνται. πολὺν αἰσθέσθαι (τοῦ αἰσθάνομαι) = προτοῦ ἐννοήσουν. ὑφηγοῦμαι = προπορεύομαι βραχέως. τὸ δεὶν ὑπερβάλλον = τὸ μέρος (τοῦ στρατεύματος), τὸ δποιογ ἐκάστοτε ἐπέρνα. τὸ ἀγκος-ους = ἡ κοιλάς. μυχὸς = χαράδρα. ἐπιτήδεια = τρόφιμα. ἦν (= ἔξην) λαμβάνειν = ἥτο δυγατὸν γὰ λαμβάνουν. παμπόλλοις κατεσκευασμέναι = μὲ πάρα πολλὰ ἐφωδιασμέγαι. ἐφερον = ἥρπαζον. ὑποφειδόμενοι = ἂλλο ἐφείδογτο κάπως. εἴπως ἐθελήσειαν = μήπως τυχὸν θελήσουν. διέναι, τοῦ ρ. διέημι = γὰ τοὺς ἀφήσουν γὰ περάσουν. ὃς διὰ φιλίας τῆς χώρας = διὰ τῆς χώρας ὡς διὰ φιλικῆς. ἐπειπερ πολέμοι, οἱ Καρδούχοι ἀνθίσταντο κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἔζων ἀνεξάρτητοι. δπον τις ἐπιτυγχάνοι = δσάκις τις κάπου εὑρισκεν αὐτά. καλούντων (τῶν Ἑλλ.) ὑπήκουον = ἔδιδον προσοχὴν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Ἑλλήνων.

§ 10 - 18. ἐγένετο = διήρκεσεν. ἔξ ἀποσδοκήτου = αἰφνιδίως. εἰ συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἀν διαφθαρῆναι = ἐὰν συνηθροίζοτο, θὰ ἐκιγδύγετε γὰ καταστραφῆ. αὐλίζομαι = διαγνωκτερεύω. συνεώρων ἀλλήλους = ἔδειπον ἀλλήλους, δλοι δλους δόμοι ποσ ἕκαστοι ἥσαν. Οἱ Καρδούχοι προσεπάθθουν γὰ ἔλθουν μὲ κάθε μέσον εἰς συνεγγόησιν διὰ γὰ ἀντισταθμοῦν. νεωστὶ = πρὸ δλίγουν. ἀφεῖναι, ἀσρ. τοῦ ρ. ἀφίημι = ἀπολύω. σχολαίαν ποιῶ =

ἐπιδραδύω. οἱ ἐπὶ τούτοις δητεῖς = οἱ φυλάττοντες αὐτά. δητων = ἐπειδὴ ήσαν. δόξαν (μετχ.) = ἐπεὶ ἔδοξε. ἀριστῶ = γευματίζω. ύποστήσαντές (τινας), μετοχ. ἀσφ. τοῦ ὑφίστημι = τοποθετῶ κρυψίως (πρὸς ἔρευναν). ἐν τῷ στενῷ = εἰς τι στενόν. εἰ τι εὑρίσκοιεν μὴ ἀφειμένον = ἐὰν (όσάκις) εὑρισκον δτι δὲν εἶχεν ἀφεθῆ τι. τὰ μέν . . . τὰ δὲ = ἀλλοτε μὲν ἀλλοτε δέ. τι = δλίγον. εἰς τὴν ύστεραίαν (ήμέραν), δηλ. τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Ἐλλ. εἰς τὰ Καρδούχεια ὅρη. δ' ήν = καὶ διμως ἥτο. ὠπισθοφυλάκει = μὲ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡκολούθει. λσχυρῶς = λυσσωδῶς. δητων = ἐπειδὴ ήσαν. ἀναχάξω = γυρίζω εἰς τὴν θέσιν μου. σχολῆ = βραχέως. θάμνινά = συγχά. παρηγγελεν, δηλ. τῷ Χειρισθόφῳ. δτε . . . ἐπικέοιντο (τοῦ ἐπίκειμαι) = δσάκις ἐπετίθεντο. δτε παρεγγυφτο (τοῦ παρεγγυῶμαι) = δσάκις παρηγγέλλετο. ἄγω = προχωρῶ. δτι πρᾶγμά τι εἴη = δτι κάτι δυσάρεστον συγέναιγε. σχολὴ οὐκ ήν ἰδεῖν παρελθόντι (δηλ. τῷ Ξενοφ.). = δὲν ὑπῆρχε κατιρὸς εἰς τὸν Ξεν. ἀφοῦ προχωρήσῃ νὰ ἴη. σπουδὴ = βιαστικὴ πορεία. ή πορεία τοῖς δπισθοφύλαξι = ἡ πορεία τῶν δπισθοφύλακων σπολάς (βλ. εἰκ.) = δερμάτινος θώραξ. (Ο θώραξ συγήθως ἥτο χαλκοῦς). διαμπερὲς (ἐπίρρ.) = πέρα πέρχ. τὴν κεφαλὴν = εἰς τὴν κεφαλήν.

§ 19 - 28. σταθμὸς = μέρος δπου ἐσταμάτησε τὸ στράτευμα γὰ ἀγαπαυθῇ. ὕσπερ εἶχε = καθὼς ἥτο μὲ τὰ δπλα. φεύγοντες ἀμα μάχεσθαι = γὰ φεύγοντι καὶ συγχρόνως γὰ μάχωνται. καὶ νῦν = καὶ ἰδοὺ (τώρα τὸ ἀποτέλεσμα). ἀνελέσθαι (τοῦ ρ. ἀναιροῦμαι) = γὰ σηκώσωμεν ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης. βλέπω = στρέψω τὸ βλέμμα. ἰδὲ = παρατήρησον. ἀβατος = ἀδιάβατος. κατειληφότες φ. = ἔχουν καταλάβει καὶ φυλάττουν. ἔκβασις (καὶ ύπερβολὴ) = ἔξοδος. ταῦτα = δὲ ταῦτα. εἰ πως δυναίμην = μήπως τυχὸν ἡδυγάλιην. οὐ φασιν εἶναι = φασὶν οὐκ εἶναι. ἀνδρας = αἰχμαλώτους. πράγματα = ἐνοχλήσεις. δπερ, δηλ. ἐνεδρεῦσαι. λαβεῖν = συλλαβεῖν. δπως κρησαίμεθα = ἵγαχρησιμοποιήσωμεν. ἔλεγχω = ἔξετάζω. διαλαμβάνω = ἀποχωρίζω. εἰ εἰδεῖν (τοῦ οἶδα) = μήπως ἡξευρογ. ή τὴν = ἐκτὸς τῆς. φανεράν, εἰναι ή ἀγωτέρω κληθεῖσα ὀρθία. οὐκ ἔφη (εἰδέναι) = ἔφη οὐκ. προσαγομένων = εἰ καὶ προσήγοντο. φόβοι = μέσα πρὸς ἐκφόβισιν. δρῶντος τοῦ ἐτέρου = πρὸς τῶν δφθαρμῶν τοῦ ἀλλου. δ λοιπὸς =

ὅ ἐναπομείγας. παρὸς ἀνδρὶ ἔκδεδομένη = ὑπανδρευμένη. ἦγήσε-
σθαι (αὐτοῖς) δδὸν = δτι θὰ δδηγήσῃ αὐτοὺς ἀπὸ δρόμου. δυνα-
τὴν καὶ ὑποξυγίοις πορεύεσθαι = ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ζῆται δύ-
ναται γὰ πορεύωνται. δυσπάριτος = δυσκόλοιάθατος. ἐδόκει,
δηλ. τοῖς στρατηγοῖς... τὰ παρόντα = τὴν παροῦσαν κατάστασιν.
δστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἀν γενέσθαι = δστις θὰ ἥθελε γὰ
φανῇ γενναῖος. ὑποστάτας (τὸν κινδυνον), μ. ἀρ. β' τοῦ ὑφί-
σταμαι = ἀναλαμβάνω. ἐθελοντής = ὡς ἐθελοντής. ἀντιστασιάζω
τινὶ = ἀμιλλῶμαι πρός τινα. ἔψονται, μέλλ. τοῦ ἔπομαι. ἐμοῦ
ἡγουμένου = ἐάγεται προηγοῦμαι. πολλαχοῦ = εἰς πολλὰς περι-
στάσεις. πόλλοῦ ἀξιος γίγνομαι τινὶ = πολλᾶς ὑπηρεσίας προσ-
φέρω εἰς τινα. εἰς τὰ τοιαῦτα = εἰς τὰς τοιαύτας δυσκόλους ἐπι-
χειρήσεις.

ΙΑ'. Δυσχέρειαι τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμὸν καὶ διάβασις αὐτοῦ (21-22 Νοεμβρίου)

Κεφ. Γ'. § 1-15.

§ 1-9. Αὗ = πάλιν. εὗρος = κατὰ τὸ πλάτος. διπλεθρός = ὁ ἔχων
μῆκος δύο πλέθρα (62 μ. περίπου). πεδίον, εἶναι ἡ πεδιάς εἰς τὴν
ὅποιαν ἥλιθον ἀφοῦ ἐπέρασαν τὸ ὅρος. δρίζω = χωρίζω. μάλα
ἡδέως = πολὺ εὐχαρίστως. παρεληλυθότων, τοῦ ρ. παρέοχομαι.
μνημονεύω = ἀναφέρω. μαχόμενοι διετέλεσαν = διαρκῶς ἐμά-
χοντο. ποὺ = κάπου. ὃς καλύσσονται = μὲ σκοπὸν γὰ ἐμποδίσουν.
ἐπὶ ταῖς δχθαις = εἰς τὰ ὑψώματα (τὰ εὑρισκόμενα πέραν τοῦ
ποταμοῦ). ἀνω τῶν ἵππεων = ὅπισθεν τῶν ἵππ. ἀλκιμος = γεν-
ναῖος. δλεύθεροι = ἀνεξάρτητοι. τὸ γέροντο, ἥτο ἀσπὶς τετρά-
πλευρος πλεγμένη ἀπὸ λυγχαριὰ καὶ σκεπασμένη πολλάκις μὲ
δέρμα βρός. λόγχη = ἀκόντιον μὲ σιδηρᾶν αἰχμήν. ταύτη = διὰ
ταύτης. πειρωμένοις, δηλ. διαβαίνειν = δτε προσεπάθουν γὰ
δ. τραχὺς = δυσκόλοιάθατος. λίθοις = ἔγενα λ. δλισθηδὸς
= γλιστερός. ἢν ἔχειν = ἥτο δυγατὸν γὰ κρατοῦν. εἰ φέροι = ἀν
ἐκράτει. γυμνοὶ = ἀπροφύλακτοι. βέλος = ἀκόντιον (πᾶν ριπτόμε-
νον). ἀναχωρῶ = ἐπιστρέψω. ἐν τοῖς δπλοῖς = ἐνόπλους. συνει-
λεγμένους = παρακμ. τοῦ συλλέγομαι. δρῶσι (μετχ. δοτ. πληθ.)
= διότι ἔθλεπογ. δυσπορία = τὸ δυσκόλοιάθατογ. ἐπικεισομένους,

μιτχ. μελλ. τοῦ ἐπίκειματος=ἐπιτίθεμαι. τοῖς διαβαίνοντος=κατὰ τῶν διαδικιγόντων. ἀποδία=ἀμηχανία, ἀπελπισία. αἱ πέδαις=τὰ δεσμιά. δεδέσθαι (ἀπαριφ. παθ. παρκη. δέδεμαι τοῦ ρ. δέω)=δτι ἦτο δειμένος. αὐτόματα=μόναι των. περιρρευῆναι (ἀπαριφ. παθ. ἀρ. β' τοῦ περιρρέω)=δτι ἔπεσον ὀλόγυρα. διαβαίνειν=περιπατεῖν. καλῶς ἔσεσθαι=δτι θὰ ἀποδοῦν τὰ πράγματα καλῶς. ὡς τάχιστα=εὐθὺς ὡς. ἔως ὑπέφαινε=ἡρχιες νὰ φαίνεται ὀλίγον ἢ αὐγή. θύμομαί=προσφέρω θυσίαν. ἐπὶ τοῦ πρώτου, δηλ. θυσιασθέντος ζώου. ἀριστοποιοῦμαί=γευματίζω.

§ 10-15. ἀριστῶντι=δτε ἐγευμάτιζεν. ἥδεσαν, τοῦ οἴδα. δτι ἐξείη=δτι ἐπετρέπετο. προσελθεῖν αὐτῷ ... καὶ εἰπεῖν. ἐπεγείρω=σηκώνω ἀπὸ τὸν ὅπνον. τί τῶν πρὸς τὸν πόλεμον=σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον. ὡς ἐπὶ πῦρ=διὰ γὰ ἀνάψουν φωτιά. κάπειτα κατίδοιεν=καὶ ἔπειτα (δτι) διέκριναν καλῶς. ἐν τῷ πέραν, δηλ. τοῦ ποταμοῦ. πέτρα=βράχος. καθήκω=ἐκτείνοιμαι. μάρσιπος=μικρὸς σάκκος. μποᾶς. κατατίθεμαι=τοποθετῶ. ἀντρώδης=ἔχων σπήλαια. δόξαι σφίσι= (ἔλεγον) δτι ἐφάνη αὐτοῖς. κατὰ τοῦτο (δηλ. τὸ μέρος) εἶναι τοῖς ἵππεῦσι προσβατὸν=δυνατὸν γὰ πλησιάσουν. ἐκδύντες, ἀρ. τοῦ ἐκδύομαί. ἔγχειριδιον=μάχαιρα. ὡς νευσόμενοι (μέλλ. τοῦ νέως=κολυμβῆσθαι)=διότι ἐνόμιζον δτι θὰ κολυμβήσουν. πάλιν ἥκειν (ἔφασαν)=ἔλεγον δτι ἐπέστρεψην. ἐσπενδεί=εκπλινε σπογδήν. Οἱ ἀρχαῖοι πρὶν πίουν ἔχυνον δλίγον οἶγον ἀπὸ τὸ ποτήριον εἰς τὸν βωμὸν ἢ κατὰ γῆς ἢ καὶ εἰς ἄλλο μέρος ὡς προσφορὰν εἰς τὸν θεόν, τὸν δποῖον ἐπεκαλοῦντο. ἔγχεω=χύνω οἶγον εἰς τὸ ποτήριόν τιγος. ἐκέλευε (τοὺς ὑπηρέτας) τοῦτο=διέταξε γὰ κάμουν καὶ οἱ νεαγίσκοι σπονδήν. φήνασι, μετχ. ἀρ. τοῦ φαίνω=δεικνύω, φανερώνω. πόρος=διάδασις (μέρος διαδαστὸν τοῦ ποταμοῦ). σπείσας=ἐπεὶ ἔσπεισε (σπένδω). δπως ἀν κάλλιστα διαβαίνειν=πᾶς θὰ ἦτο δυνατὸν γὰ περάσουν ἀσφαλέστατα. ὑπομένω=μένω ὀπίσω (μένω εἰς τὴν θέσιν μου).

ΙΒ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας καὶ φιλικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑπάρχου αὐτῆς Τιριβάζου.
(23 Νοεμβρίου—4 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Δ'. § 1-22.

§ 1-13. Διέβησαν, δηλ. τὸν Κεντρίτην ποταμόν. **ἀπαν** (ἐπίρρ.) = ὅλως διόλου. **λεῖος** = οὐχὶ πετρώδης. οὐ μεῖον (ἐπίρρ.) = ὅγι διηγώτερον. εἰς δὲ ἦν . . . κώμη = ἡ δὲ κώμη, εἰς ἦν ἀφίκοντο βασιλεῖον = ἀνάκτορον. τύρσις-εως (ἡ) = πύργος. δαψιλῆς = ἄφθονος. **ὑπερῆλθον** = ὑπερέβησαν. πρὸς ἐσπέραν = δυτική. **ὕπαρχος** = ὑποδιοικητής. βασιλεῖ, δηλ. τῷ Ἀρταξέρξῃ. δπότε παρείη = δσάκις ἡτο πλησίον (τοῦ βασιλέως). ἀναβάλλω = ἀγαθίζω. Τὸ γὰ ὑπόστατάζῃ καὶ βοηθεῖ τις τὸν βασιλέα διὰ γὰ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ ἵππου ἐθεωρεῖτο μεγάλη τιμὴ καὶ δεῖγμα εὐνοίας. προσήλασε, τοῦ προσελαύνω = προσέρχομαι ἔφιππος. σπείσασθαι, ἀόρ. ἀπαρέμ. τοῦ σπένδομαι = συγθηκολογῶ. **ἔφ'** φ = μὲ τὴν συμφωνίαν. **ἀδικῶ** = βλάπτω. **δσων δέοιντο** = δσων εἰχον ἀγάγκην. ἐπὶ τούτοις = μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν. **δύναμις** = στρατός. γίγνεται τῆς νυκτὸς = πίπτει κατὰ τὴν γύντα. **ἔωθεν** = πρωΐ πρωΐ. διασκηνῶ (-έω) = κατασκηνώντων διάφορα μέρη. **ἴερεῖον** = ζῷον κατάλληλον εἰς θυσίαν. **παντοδαπὸς** = παγτὸς εἰδῶν. **ἀποσκεδάννυμαι** = ἀπομακρύνομαι. **φαίνω** = φέγγω. **ἔντευθεν** = κατόπιν αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως. καὶ γάρ., δευτέρα αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν οἱ στρατηγοὶ ἀπεφάσισαν γὰ συγαθροίσουν τὸ στράτευμα. **διαιθριάζει** = καλυτερεύει ὁ καιρός. **νυκτερεύω** = διαγυντερεύω. **ἄπλετος** = ἄφθονος. **συνεπόδισε** (ἀόρ. τοῦ συμποδίζω) = ἔκαμε (ἡ χιών) γὰ πιασθοῦν τὰ πόδια τῶν ζώων ἐκ τοῦ ψύχους (ὤστε γὰ μὴ δύναγται νὰ κινηθοῦν). **δκνος** = ἀπροθυμία. **κατακειμένων** = ἐφόδου (αὐτοὶ) ήσαν ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς. **ἀλεεινὸν** = θερμαντικόν. **διώ μὴ παραρρείη** (εὔκτ. ἀόρ. τοῦ παραρρέω) = ἐὰν δὲν ἥθελε καταρρεύσει εἰς τιγα ἀπὸ τὰ πλάγια. γυμνός, δηλ. μὲ μόνον τὸ ὑποκάρμισον. **τάχα** = εὐθύς. **ἐκείνους ἀφελόμενος** (τοῦ ρ. **ἀφαιροῦμαι**) = ἀφαιρέσας ἀπὸ ἐκείνου (τὴν ἀξίην). **χρίομαι**, ἐχρίοντο ἵνα τὰ παγωμένα μέλη των καταστήσουν εὐκίνητα. **χεῖμα** = ἀλειμμα (ὑγρὸν μὲ τὸ ὄποιον ἥλείφοντο). **σύειον** =

χοίρινον. σησάμινον=σησαμόλαδον. τερμίνθινον=καρυωμένον
ἀπὸ τὴν τέρμινθην (τσικουδιά).

§ 14-22. στέγη=οἰνία. ἀπῆσαν, δηλ. ἐκ τῶν στεγῶν. ἐνέ-
ποησαν, ἀρ. μὲ σημασίᾳν ὑπερσυντλ. τοῦρ̄ματος ἐμπίμπρημι=
καίω. ἀτασθαλία=χειρισκεψία. δίκην δίδωμι=τιμωροῦμαι. κα-
κῶς σκηνοῦντες, διστὶ ἔμενον εἰς τὸ ὅπαιθρον. ἀληθεύω=δίδω
ἀληθεῖς πληροφορίας. τὰ δύντα=τὰς ἀληθῆ. ἥκε=ἐπανῆλθε. φα-
ρέτρα, βελοθήη ἀπὸ ξύλου, μέταλλου ἢ δέρμα, ἢ ὁπία ἐκρέ-
ματο ἀπὸ τοὺς ὅμιους μὲ λωρίον (βλ. εἰκ.). σάγαρις=δίστοιρος πέ-
λεκυς. Ἄμαξόνες, ὁ Ξενοφ. γνωρίζει τὰς Ἄμαξ. ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐν
Ἄθηναις μνημεῖα τέχνης. εἴη=ἡν. ἐπὶ τίνι=πρὸς ποιὸν σκοπόν.
ῶς ἐπιθησόμενον=μὲ σκοπὸν γὰ ἐπιτεθῆ. ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ=
εἰς τὴν διάβασιν. ἥπερ μοναχῇ εἴη πορεία=διὰ τῶν ὁπίων
(στεγῶν) μόνον ἡδύγαντο οἱ ("Ελλ.) γὰ περάσουν. ἀκούσασι=ὅτε
ἥκουσαν. ἐπὶ τοῖς μένοντις=ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔμενον.
ἀλόντα (μετχ. ἀρ. β', ἀλούς) τοῦρ. ἀλίσκοματ=συλλαμβάνοισι.
ὑπερβάλλω=ὑπερβάσιν. μένω=περιμένω. ἀνακραγόντες, ἀρ.
τοῦ ἀνακράξω=φωνάξω δυγατά. ὑπομένω=ἀνθίσταμαι. ἥλωσαν
=ἔάλωσαν. ἔκπωμα=ποτήριον. ἀρτοκόπος=ἄρτοποιός. οἰνο-
χόοι, οὗτοι ἀπὸ τὸν κρατήρα μὲ τὴν οἰνοχόην (μικρὸν ἀγγεῖον) ἔχο-
ντον οἶνον εἰς τὰ ποτήρια. ἐπύθοντο, ἀρ. τοῦ πυνθάνομαι=πλη-
ροφόροῦμαι. ιὴν ταχιστην (δδὸν)=τάχιστα. ἐπὶ τὸ στρατόπεδον,
δηλ. ἐαυτῷ, ἔνθα εἰχον μείνει οἱ φύλακες ὑπὸ τὸν Σωφαίγετον.
μὴ γένοιτο=μήπως γίνη. ἀνακαλοῦμαι τῇ σάλπιγγι=διατάσσω
γὰ δοθῇ μὲ τὴν σάλπιγγα τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

ΙΓ'. Οἱ "Ελληνες πορευόμενοι διὰ τῆς Ἀρμενίας φθά-
νουσι μετὰ πολλὰς κακουχίας εἰς πλουσίας κώμιας αὐτῆς
ἔνθα εύρισκευσιν ἀναψυχήν (5—20 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Ε'. § 1-23.

§ 1-11. δπῃ δύναιντο=δσογ ἡδύγαντο. τὸ στράτευμα,
δηλ. τοῦ Τιρεβάζου, τὸ διασκορπισθὲν ὑπὸ τῶν πελταστῶν. ἥγεμό-
νας πολλούς, δηλ. τοὺς ἄρτοκόπους καὶ οἰνοχόους. πρὸς τὸν δμ-
φαλὸν=σχεδὸν μέχρι τοῦ διμφαλοῦ. διὰ χιόνος πολλῆς καὶ
πεδίου=διὰ πεδιάδος σκεπασμένης μὲ πολὺ χιόνι. χαλεπὸς=

πλήρης κακουγιών. **ἀποκάω**=κατακαίω. **πήγγυνυμι**=παγώνω. **τῶν μάντεων**, οἱ ὅποιοι συγάδευσον τὸν στρατόν. (Σήμερον τίνες συγάδεύουν;). **σφαγιάζομαι τινι**=προσφέρω θυσίαν εἰς τινα. **τῷ ἀνέμῳ**=οἱ ἄνεμοι ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς θεοῖς. **ἀνεῖναι**, ἀόρ. **τοῦ ἀνήμηι**=μετριάζομαι. **τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος**=ἡ σφοδρότης τοῦ ἀνέμου. **δργυιά**=1,85 μ. **διαγίγνομαι**=περγῶ. **οὐκ εἶχον**, διότι δλα τὰ ἐιρήνευσαν οἱ πρότεροι ἐλθόντες στρατιῶται (οἱ πάλαι ἥκοντες). **οὐ προσίεσαν** (τοῦ ρ. προσίημι)=δὲν ἀφηγούν νὰ πληγιάσουν. **δψιζω**=ἔρχομαι ἀργά. **εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς**=ἐὰν δὲν ἔδιδχεν εἰς αὐτούς. **πυρός**=σῖτος. **ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτὸν**=ὅτι δήποτε ἀλλοι εἶχον φαγώσιμον. **ῶν εἶχον**=ἐκ τούτων, τὰ δποῖα εἶχον. **διατήκομαι**=λυώνω. **ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον**=μέχρι τοῦ ἐδάφους. **οὐδὴ παρῆν**=καὶ ἐκεῖ βέβαια (δηλ. εἰς τὸν βόθρον) ἦτο δυνατόν. **βουλιμιῶ**=πάσχω ἀπὸ βουλιμίαν, ἤτοι ὑπερβολικὴν πειναγκαν καὶ ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων ἀπὸ ἀστείαν. **ὅτι εἴη τὸ πάθος**=τὶ ἦτο τὸ πάθημα (=ἀπὸ τοῦ ἔπασχον). **ἔπειδὴ**=ὅτε. **τῶν ἐμπειρῶν**, δηλ. **τοῦ πάθους** περιττών, μετκ. **τοῦ περιέρχομαι**. **εἰ πού τι δράψῃ**=δποι ἔδλεπέ τι. **διαδίδωμι**=διαμιερίζω. **διέπεμπε τοὺς δυνομένους περιτρέχειν διδόντας** (=ἴνα δίδουν) **τοῖς βουλιμιῶσι**. **ἔπειδή τι ἐμφάγοιεν**=ὅταν ἔτρωγόν τι. **ἀμφὶ κνέφας**=ὅτε ἐσκοτείνεται (θάλιπωμικ). **ἔρυμα**=τεῖχος. **δσον**=περίπου. **διατελῶ τὴν δδὸν**=διαγύψω τὴν δδὸν (δηλ. τὴν μέχρι τῆς κώμης). **ἔνυκτέρευσαν**, δηλ. ἐν ὑπαίθρῳ.

§ 12·17. **τὰ μὴ δυνάμενα**, δηλ.. πορεύεσθαι. **λείπομαι**=μένω δπίσω. **διαφθείρομαι τοὺς δφθαλμοὺς**=χάνω τὸ φῶς μου. Οἱ πορεύσιενοι διὰ μέσου χιόνος εὐκόλως προσδάλλονται ἀπὸ φλόγωσιν τῶν δφθαλμῶν. οἱ **ἀποσεσηπότες τοὺς δακτύλους**=ἐκεῖνοι τῶν δποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον πέσει ἀπὸ τὸν παγετόν. **ἔπικονδημα τῆς χιόνος**=προφυλακτικὸν μέσον κατὰ τῆς χιόνος. **μέλαν τι** (ὑφασμα) **ἔχων** (σήμερον τὶ μεταχειρίζονται);. **τῶν δὲ ποδῶν**, δηλ. **ἔπικονδημα** ἢν εἰς τὴν **νύκτα**=τὴν γύντα. **ὑπολύομαι**=βγάζω τὰ ὑποδήματα. **ὑποδοῦμα**=φορῶ τὰ ὑποδήματα. **περιεπήγγυνυτο**=όλόγυρα (πέριξ τῶν ποδῶν) ἐπάγγεναν. **ἔπελιπε**=δὲν ὑπῆρχον πλέον (=κατεστράφησαν). **καρβάτιναι**=τσαρούχια. **Ἡσαν δμοια μὲ τὰ γουρουνοτσάρουχα** τῶν ση-

μιεριγῶν χωρικῶν. **νεόδαρτος βοῦς** = νεόγδαρτον δέρικα βοός. **ἀνάγκαιοι παρχίαι** = ταχλαιπωρίαι. **χωρίον** = τόπος. **εἰκάζω** = συμπεραίγω. **τετηκέναι**, παρχη. **τοῦ τήκουμαί** = λυόνω. **καὶ** = καὶ πράγματι. **ἥν ἀτμίζουσα (ἥτιμιξεν)** = ἀγέδιδεν ἀτμούς. **νάπη** = κοιλάς δασώδης. **ἐκτρέπομαί (τῆς ὁδοῦ)** = ἐξέρχομαι ἀπὸ τὸν δρόσιν. **ὅς** **ἥσθετο** = μόλις ἀντελήθη τοῦτο. **πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ** = μὲ κάθε τέχνῃ καὶ μέσον. **ἀπολείπομαί** = μέγιον δπίσω. **τελευτῶν** = τελευταῖον. **χαλεπαίνω** = δργίζομαι. **οὐ γὰρ ἀν δύνασθαι πορευθῆναι (ἔλεγον)** = διότι ἔλεγον ὅτι δὲν θὰ ἥδυναντο νὰ πορευθοῦν (καὶ ἂν δηλ. ἥθελον).

§ 17-23. φοβῆσαι. **τοῦ φοβῶ** = ἐκφοβίζω. **μὴ** = οὐκ μή. **ἐπιοιεν**, **τοῦ ἐπέρεχομαί**, **οἱ κάμνοντες** = οἱ ἀσθενεῖς. **προσῆσσαν**, **τοῦ προσέρχομαί**. **διαφερόμενοι ἀμφὶ δν εἶχον** = φιλονικοῦντες δι^τ ἐκεῖνα τὰ ὄποια εἶχον. **ἄτε ὑγιαίνοντες** = ἐπειδὴ ἡσαν ὑγιεῖς. **εἰς τοὺς πολ.** = κατὰ τῶν πολ. **ἐξαναστάντες**, διότι ἐκάθηντο πρὸς ἀγάπαυσιν μαζὶ μὲ τοὺς κάμνοντας. **δεισαντες**, ἀρ. **τοῦ δέδοικα** η δέδια = φοβοῦμαι. **ἥκαν**, ἀρ. **τοῦ ἵημι** = ρίπτω. **κατὰ τῆς χιόνος** = ἀπὸ τὸ χιόνι ωτῶ (εἰς μέρος κατωφρεῖς). **ἐφθέγξατο (τοῦ φθέγγομαί)** = ἔκαμε λόγον (περὶ τῶν πολεμίων). **ἥξουσι (τοῦ ἥκω)** ἐπ' αὐτοὺς = θὰ ἔλθουν πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν. **τοῖς στρατιώταις** οὗτοι ἀπεστέλουν μέρος τῆς ὀπισθοφυλακῆς. **ἔγκαλύπτομαί** = σκεπάζομαι. **καθειστήκει**, ὑπερσυγτλ. **τοῦ καθίσταμαί** = τοποθετοῦμαι. **ἀνίστασαν αὐτοὺς** = προσεπάλιουν νὰ σηκώσουν αὐτούς. **ὑποκωδῷ** = προκωρῶ. **παριὼν** = πλησιάζων ἀπὸ τὰ πλάγια. **παραπέμπων** = ἀποστέλλων. **σκέψασθαι**, ἀρ. **τοῦ σκοποῦμαι** = ἐξετάζω. **τὸ κωλύον**, δηλ. νὰ προγωροῦν. **δλον τὸ στράτευμα**, πλὴν τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς μὲ τὸν Χειρίσσοφον, η ὄποια ἐστρατοπέδευεν εἰς κάμηη τιγά. **οἵας ἐδύναντο** διότι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἥσαν ἀνίκανοι πρὸς φρούρησιν. **πρὸς ἥμεραν** **ἥν** = ἐπληησίας νὰ ἔξημερώσῃ. **τοὺς νεωτάτους**, δηλ. τῶν ὀπισθοφυλάκων. **ἀναστήσαντας** = ἐπειδὴν ἀγαστήσωσι. **τῶν ἐκ τῆς κώμης πέμπει** = πέμπει τινὰς ἐκ τῶν ἐν τῇ κώμῃ στρατιωτῶν. **σκεψομένους** = οὐκ παρατηρήσουν. **πᾶς ἔχοιεν** = εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκοντο. **ἐπὶ τὸ στρατόπεδον** τὸ ὄποιον ἦτο πληησίον τῆς κώμης, δπου ὁ Χειρίσσοφος ἐστρατοπέδευε. **συνεγένοντο ἀλλήλους** = συνηγγάθησαν οἱ περὶ τὸν Εεγ. καὶ Χειρί-

σοφον. κατὰ τὰς κώμας = χωριστὰ εἰς τὰς κώμας. αὐτοῦ, δηλ. πληγέων τῆς κώμης ὅπου ἐστρατοπέδευε. διαλαχόντες, ἀσρ. τοῦ διαλαγχάνω=διαμοιράζω διὰ κλήρου.

ΙΔ'. Πορεία τῶν Ἐλλήνων διὰ τῆς κώρας τῶν Ταύχων, τῶν Χαλύβων καὶ τῶν Σκυθηνῶν. Ἀφιξις εἰς τὸ ὅρος Θήκην, ἐκ τοῦ ὄποιου βλέπουν τὴν θάλασσαν

(6—30 Ἱαγουαρίου 400 π.Χ.).

Κεφ. Ζ'. § 1-27.

§ 1-14. Ἐκ τούτων, δηλ. τῶν κωμῶν. εἰς Ταύχους = εἰς τὴν κώραν τῶν Ταύχων. κωρία λισκυρά=τόποι διχυροί. ἀνακενομισμένοι, τοῦ ρ. ἀνακομίζομαι = μεταφέρω (τι). συνεληλυθότες ἥσαν=εἰχού συναθροισθῆ. προσβάλλω πρός τι=προσβάλλω τι. εὐθὺς ἥκων=εὐθὺς ὡς ἔφθασεν. ἐπειδὴ . . . ἀπέκαμνε=δσάκις ἐκουράζετο. οὐ γὰρ ἦν ἀνθρόοις περιστῆναι=διότι δὲν ἦδον γάντο μαζευμένοι γὰρ περικυκλώσουν (τὸ χωρίον). σὺν τοῖς δπισθιοφύλαξι, δηλ. οὕσι (=μὲ τοὺς δπισθιοφ. οἱ δποιοὶ ἥσαγ καὶ πελτ. καὶ δπλίται)=μὲ τοὺς πελταστὰς καὶ δπλίτας τῆς δπισθιοφύλακῆς. καλὸν (καὶ ρὸν) = κατέλληλον περίστασιν. αἰρετέον (ἔστι) = πρέπει γὰρ κυριευθῆ. μία αὕτη πάροδός ἔστιν=αὗτὸ εἶναι τὸ μόνον μονοπάτι. ταύτη=ἀπὸ τοῦτο. παριέναι, τοῦ παρέχομαι = περγῷ. δς ἀν καταληφθῆ = δποιοὶ κτυπηθῆ (ὅπὸ τῶν λίθων). οὕτω διαιτεῖται=ἴδον τι παθαίγει. σκέλη=εἰς τὰ σκέλη. ἀναλόω (καὶ ἀναλίσκω)=έξαγτλῶ. δὴ=βεβαίως. ἐκ τοῦ ἐναντίου=ἀντικρὺ (ἡμῶν). κωρίον=ἀπόστασις. τοίαν μίπλεθρα=1¹/₂ πλέθρον. βάλλομαι=κτυποῦμαι. τούτου, δηλ. τοῦ χωρίου. δσον=περίπου. δασὺς=κατάψυτος. διαλείπω=ἀφήγω κενὸν διάστημα μεταξύ. ἀνθ' ὁν=ἀπίσθεν τῶν ὄποιων. φέρομαι=ρίπτομαι. γίγνεται ὁ; = ἀνέρχεται περίπου εἰς. λοφῶ = παύω. παραδραμεῖν, τοῦ παρατρέχω=διατρέχω. αὐτὸ δὲν τὸ δέον εἴη=αὗτὸ θὰ ἔπρεπε (=θὰ ηὔχομεθ) γὰρ γίνη. ἔνθεν=εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος διόρθεν. ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται=θὰ ἔχωμεν μικρόν τι διάστημα γὰρ διατρέξωμεν. ἐν τῷ δσφαλεῖ=εἰς τὴν ἀσφαλῆ θέσιν των. ὑπέροχομαι = ἔρχομαι ὑποκάτω. καθ' ἔνα=ἀνά εἰς κωριστά. ἐφέστασαν = εἰχον σταθῆ εἰς ἀπόστασιν τιγκ. ἐπεὶ φέροιντο=δσάκις ἐρρίπτοντο. ἀναχάζω=ὑποχωρῶ. εὐπειώδες=τα-

γέως. προοδομή=τρέξιμον πρὸς τὰ ἐμπρόσ. τὸν Καλλίμαχον, ὁ ἐποίει=ὁ δὲ Καλλ. ἐποίει. Θεώμενον=ὅτι θεᾶται. δεῖσας μὴ οὐ... παραδράμη εἰς=φοβηθεὶς μήπως δὲν φθάσῃ πρῶτος εἰς... παρέρχεται=ξεπερνᾷ. ἐπιλαμβάνομαι=πιάνω. Νυξ=περιφέρεια τῆς ἀσπεῖδος. παραθεῖ, τοῦ παραθέω=τρέχων ξεπεργῷ. ἀντιποιοῦμαι ἀρετῆς=θέλω γὰρ φαίγωμαι ἀγδρεῖος. ήνέχθη, ἀρ-τοῦ φέρομαι. δίπτουσαι τὰ παιδία (δηλ. εἰς τοὺς αρημανούς). ἐπι-καταρριπτῶ (-έω)=κατόπιν ρίπτω κάτω. ὡς οἴψοντα=διὰ γὰρ ρίψη. ἐπισπῶμαι τινα=συμπαρασύρω τιγά. φέροντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι=έκρημαίσθησαν κάτω ἀπὸ τοὺς βράχους.

§ 15-27. ὃν διῆλθον = ἐκ τούτων, διὰ τῆς γάρ των ὅποιών ἐπέρχονται. εἰς κεῖσας ἥσαν (δηλ. τοῖς "Ελλησι"). ἔρωτον=τὸ ὑπὸ τὸν ὄμφαλὸν μέρος (ὑπογάστριον). πτέρουγες, ἥσαν λωρίδες ἀπὸ δέριμα εἰς τὰς ὅποιας ἀπέληγε τὸ κάτω μέρος τοῦ θώρακος, τὸ διποιογένελυπτετόν πογάστριον. σπάρτον=σχοινίον. πυκνάδεστρομ-μένα=σφιντὰ πλεγμένα. δσον ξυήλην=τόσον μέγα δσον εἶναι ή ξυήλη οὕτη ήτο μάχαιρα κυρτὴ πρὸς τὸ ἄκρον, δπως ή τῶν αρεσπω-λῶν. δν=τούτοις δν. ἀν ἐπορεύοντο=συνίθισον νὰ πορεύωνται. πόλισμα=μικρὰ πόλις. διὰ πεδίου εἰς κώμας=καὶ ἀφοῦ ἐπέρχ-σαν διὰ πεδιάδος ἐφθασαν εἰς κώμις. ἐπιστιζομαι=προμηθεύομαι τρέψιμα. διὰ τῆς ἔαυτῶν πολεμίας χώρας=διὰ τῆς γάρ των ή ὅποια ἡτοέχθρικὴ πρὸς αὐτούς. πέντε ήμερῶν=ἐγτὸς πέντε ημερῶν. τεθνάναι ἐπηγγείλατο=ἐδήλωσεν ὅτι προσφέρεται γὰρ θυγατρῶθη. παρεκελεύετο (τοῖς "Ελλησι")=προέτρεπε τοὺς "Ελληνας. αἴθω=καί. φ καὶ=ἐκ τούτου δὲ καί. οὐ τῆς εύνοίας τῶν Ελλ.=ὅτι ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τοὺς Ελληνας. φήμησαν, τοῦ ρ.οῖομαι. αὐτῶν... τινὰς=πιγὰς ἔξ αὐτῶν. ζωγρῶ (-έω)=συλλαμβάνω ζωγτανόν. ὀμο-βόειος=ό κατεσκευασμένος ἀπὸ ἀκατέργαστον (ἀιμόν) δέριμα βοός. πλείων=ἰσχυροτέρα. οἱ δεὶς ἐπιόντες... ἐπὶ τοὺς δεὶς βοῶντας=οἱ ἐκάστοτε προσερχόμενοι πρὸς τοὺς ἀκαταπαύστως φωνάζοντας. δσω δὴ=δσον βεδχίως. ἐδόκει δὴ... τῷ Ξεν.=τότε πλέον δ Ξεν. ἐνόμισε. μεῖζόν τι εἶναι=δτι κάτι σπουδαιότερον συγέβαινε. ἀνα-λαμβάνω τινὰ=παραλαμβάνω τιγά. παραβοηθῶ=τρέχω εἰς βαήθειαν. τάχα δὴ=εὐθὺς πλέον. παρεγγυάντων, προέτρεπον τοὺς ἐρχομένους κατόπιν γὰρ σπεύσουν διὰ γὰρ ίδουν τὴν θάλασσαν. ἐλαύνω=κτυπῶ διὰ γὰρ τρέξῃ. ἐξαπίνης=ἔξαφνα. δτον μὴ πα-

φεγγυήσαντος=ἀφοῦ κάποιος, ἀγνοῶ ποῖος, προέτρεψε. **κολωνὸς**=ὕψωμα. Ἐποίησαν κολωνὸν ὡς τρόπαιον διὰ τὰς νίκας των. **αἰχμάλωτα**=λαφύραχωγηθέντα. **κατέτεμνε**, ἵγα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχρηστα. **διακελεύομαι**=προστρέπω. **ἀποπέμπω**=ἀφήνω γὰ φύγῃ. **σκευὴ Περσική**, ἦτο ἔνδυμα πλατύ, μακρὸν καὶ μὲ πλατιὰ μαγίνια: ἐκαλεῖτο δὲ **κάνδυς**. **δακτυλίους**, τοὺς ὅποιους ἐφόρουν οἱ "Ελληνες. οὖ σκηνήσουσι=ὅπου ἔμελλον γὰ κατασκηνώσουν. **ῆν** πορεύσονται εἰς...=τὴν ὅποιαν ἔμελλον γὰ πορευθούν διὰ γὰ ἔλθουν εἰς...

ΙΕ'. Οἱ "Ελληνες πορευόμενοι διὰ τῆς χώρας τῶν Μαρώνων καὶ τῶν Κόρχων φθάνουν εἰς Τραπεζοῦντα, ἐνθα τελοῦσι θυσίας καὶ ἀγῶνας (1—12 Φεβρουαρίου).

Κεφ. Η'. § 1-28.

§ 1-9. **ὑπὲρ δεξιῶν**=ὑπεράνω των δεξιά. **οἶνον χαλεπώτατον**=παρὸν πολὺ δύσθατον. **ἔξι ἀριστερᾶς** (**χειρὸς**)=πρὸς τὰ ἀριστερά. **κατ' ἀντιπέρας** **ιῆς διαβάσεως**=ἀπέναγκτη τοῦ μέρους, διὰ τοῦ ὅποιου ἐπρόκειτο γὰ περάσουν. **διεκελεύοντο**, δηλ. πρὸς ἐπιθεσιν. **ἔξικνοντο** (δηλ. τοὺς "Ελληνας")=ἔφθαγον τοὺς "Ελλ. λέγων=διαδεδιῶν. ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι = δτι αὐτῇ ἡ χώρα εἶναι πατρίς μου. **ἄλλονδεν=οὐδέν**. **τι=διατί**. **ἀντιτετάχαται=ἀντιτεταγμένοι εἰστί**. **χοζίς=θέλω**. **οὖ κακῶς γε ποιήσοντες**=(**ἐρχόμεθα**) ὅχι βεβαίως, ἵγα βλάψωμεν (τὴν χώραν σας). **εἰδοτεν δὲν=ἄν** δύνανται γὰ δώσουν. **τούτων, δηλ.** δτι δὲν ἔρχονται μὲ κακὸν σκοπόγ. **ἔφασαν, δηλ. οἱ Μάκρωνες. συνεκκόπτω=κόπτω** μαζὶ μὲ ἄλλον. **δδοτοιῶ τὴν δδὸν = κάμψω** τὸν δρόμον βατόν. **ώς διαβιβδντες** (**μέλλ. τοὺς διαβιβάζω**)=ἴνα διευκολύνουν τὴν διάβασιν. **ἀγορὰ=τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. παράγω=παρακολουθῶν δδηγῷ. κανίστημι τινα ἐπὶ τι=φέρω τινὰ εἰς τι. φάλαγγα=εἰς φάλαγγα. Ή κατὰ μέτωπον αὐτῇ πορείᾳ, κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ λόχοι ἐβάδιζον συμπεπυκνωμένοι πλησίον ἀλλήλων, ἐχρησιμοποιεῖτο μάρνον ὁσάκις ὁ ἐχθρὸς ἦτο πλησίον καὶ προητοιμάζοντο εἰς μάχην. **ώς ἀξοντες=ἵγα προσχωρήσουν. βουλεύσασθαι συλλεγεῖσι=συλλεγῆναι καὶ βουλεύσασθαι.****

§ 10-21. Δοκοίη, δηλ. αὐτῷ. παύω τὴν φάλαγγα = δια-

λύω τὴν εἰς φάλαγγα παράταξιν. λόχοις δρόμοις, ἵτοι εἶδος παρατάξεως κατὰ τὸ ὅποιον αἱ 4 ἑγωμέτιαι ἐκάστου λόχου ἴσταγτο οὕτως ὥστε ἡ μία γὰρ εἰναι δημιουργεῖ τῆς ἀλλῆς, οἱ δὲ λόχοι ἐτοποθετοῦντο ὁ εἰς παραπλεύρως τοῦ ἀλλού ἀφήνοντες μικρὰ κενὰ μεταξὺ αὐτῶν. Τοιουτοτρόπως ἀφ' ἕνδει μὲν αἱ φυσικαὶ ἀνωμαλίαι ὑπερενικῶντο, ἀφ' ἑπέρου δὲ δὲν ἡδύγατο ὁ ἔχθρος γὰρ διασπάσῃ λόχον ἢ νὰ εἰσχωρήσῃ μεταξὺ αὐτῶν, διότι εὔκολως παρείχον βοήθειαν οἱ παραπλεύρως ἴσταμενοι. ή μὲν γὰρ... διασπαθήσεται... ἔπειτα περιττεύσουσι· εἰναι αἱ δύο αἰτίαι διὰ τὰς ὅποιας ὁ Ξεν. προτιμᾶς τοὺς ὄρθιους λόχους. τῇ μέν... τῇ δὲ= ἀλλοῦ μέν... ἀλλοῦ δέ. ἀνοδον=ἀδιέβαστον. εὔσοδον=εὔκολοιδιάδατον.=ἢν... προσάγωμεν=ἐὰν ἐπερχόμεθα. ἐπὶ πολλῶν=εἰς βάθος πολλῶν. Ἡ φάλαγξ κατὰ τὰς περιστάσεις εἰχει ἀλλοτε μὲν μικρότερον τὸ μέτωπον καὶ μεγαλύτερον τὸ βάθος, ἀλλοτε δὲ μεγαλύτερον τὸ μέτωπον καὶ μικρότερον τὸ βάθος (ἐπ' δλίγον). περιττεύω τινὸς=ὑπερφαλαγγίζω τινά. οἱ περιττοὶ=οἱ πλεονάζοντες (εἰς τὰ δύο ἀκρα τῆς παρατάξεως). οὐδὲν ἀν εἴη=οὐδόλως θὰ εἰναι. εἰ διακοπείη=ἐὰν διασπασθῇ. ἐμπίπτω=ἐπιπτώ. εἰς πη=ἐὰν εἰς κκνὲν μέρος. χωρίον=χῶρος. κατασχεῖν τοῖς λόχοις=γὰρ καταλάβωμεν μὲ τοὺς λόχους. διαλείπω=ἀφήνω κενὸν διάστημα εἰς τὸ μεταξύ. δσον γενέσθαι=ώστε γὰρ εὑρεθοῦν. προσίασι=θὰ πλησιάσουν (τὸν ἔχθρόν). ἢ τε...ταύτη καὶ δποι...ἐκεῖ. ἀξει (ἀμτρ.)=θὰ ἔλθῃ. ἔδοξε, δηλ. τοῖς στρατηγοῖς. ἀπιών=ἐνῷ μετέβαινε. ἐμποδὼν (ἐπίρρ.)=ἐμπόδιον. τὸ μὴ ἥδη εἶναι=τοῦ γὰρ μὴ εἴμεθα πλέον. ἔνθα, δηλ. εἰς τὴν θάλασσαν. πάλαι=πρὸ πολλοῦ. χώρα=θέσις. ἐκαστοι, δηλ. τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν, οἱ ὄποιοι εἰχον συγέλθει εἰς σύσκεψιν πλησίον τοῦ Χειρισάφου. σκεδὸν εἰς τοὺς ἐκατὸν (δηλ. ἐγένετο)=περιεῖχε περίπου ἐκατὸν ἄνδρας. τοιχῷ ἐποιήσαντο=ἔταξαν εἰς τρία μέρη χωριστά. εὔχεσθαι, κάμιγουν προσευχὴν ἀγτὶ τῆς συγήθους θυσίας. γενόμενοι=ταχθέντες. ἀντιπαραθέσοντες=τρέχοντες ἀγτικρὺ (τῶν Ἑλλ.) παραχλήλως πρὸς τὸ μέτωπον αὐτῶν, ἵνα ἀποφύγουν τὴν ὑπερφαλαγγισιν. πολὺ=μέγα μέρος. ἥρξαντο, δηλ., οἱ πελτασταί. φυγῇ ἐτράπετο=ἔφυγε. τὰ ἀλλα οὐδὲν =τῶν ἀλλων οὐδέν, δηλ.. ἢν. καὶ =ἰδίως. τὰ σμήνη=τὰ μελίσσια. κηρίον=μελόπηττα. Τὸ μέλι τοῦτο μαινό-

μενον (σήμερον τρελλόμενον) ακλούμενον, συλλέγοντας αἱ μέλισσαι ἀπὸ ἄγηθη γαρκωτικὰ καὶ καθαρτικά, τὰ δποῖα ὑπάρχουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. ἀφρων γίγνομαι=χάρις τὰ λογικά μου. ἡμούν, παρατ. τοῦ ἔμω (-έω)=κάριν ύμετόν. ἐδηδοκότες, παρακαμ. τοῦ ἐσθίω. ἐφκεσαν, τοῦ ἔσαικά (τινι)=δύμιοις· πρός τινα. μεθύουσι, δηλ. ἀνθρώποις. ὥσπερ τροπῆς γενομένης=ώσπερ νὰ εἴχε γίνει ήπτα καὶ καταστροφὴ τοῦ στρατοῦ. πως=περίπου. ἀναφρο-νῶ=ἐπανέρχομαι εἰς τὰ λογικά μου. ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας =ὅπως σηκώνεται τις δταν πή καθάρσιον Ισχυρὸν ἦ γαρκωτικόν.

§ 22-28. **ξένια=δῶρα φιλοξενίας.** **ἀλφιτα=κρίθινον ἀλευ-**
ρον. **συνδιαπάττομαι** ὑπέρ τινος=μεσιτεύω νὰ γίνη συνθήκη πρὸς ὅφελός τινος. εὔξαντο, πότε καὶ τι ἔταξαν οἱ "Ελλ. (βλ. Βιδ. Γ'. 2, 9). **ἴκανοι ἀποθύσαι=ἀρκετοὶ** ὥστε νὰ προσφέρουν τὴν θυσίαν τὴν ὁποίαν ἔταξαν. **σωτήρια (Ιερὰ)=διὰ τὴν σωτηρίαν** (των). **ἡγεμόσυνα (Ιερὰ)=διὰ τὴν ἀσφαλή καὶ καλήν δόηγίαν.** **Ἡρακλεῖ,** οὗτος ἐθεωρεῖτο προστάτης τῶν ταλαιπωρωμένων εἰς τὰς πορείας. **γυμνικὸς ἀγῶν=σωματικὸς ἀσκήσεις.** εὔλοντο, τοῦ **αἰροῦμαι=ἐκλέγω.** **κατακανὼν, ἀόρ.** τοῦ **κατακαίνω.** Ὁ φογεὺς ἦτο μακρὸν τῆς πατρίδος μέχρι τῆς συνδιαλλαγῆς αὐτοῦ μετὰ τῶν συγγενῶν τοῦ φογευθέντος, ἢ ὁποία ἐπετυγχάνετο διὰ τῆς πληρωμῆς χρημάτων εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φογευθέντος. **δρόμος=τόπος** δπου γίγεται ὁ ὄγών τοῦ δρόμου (στάδιον). **ἐπιμεληθῆναι δρόμου** =νὰ φροντίσῃ περὶ κατασκευῆς προχείρου σταδίου. **προστατῶ=** εἶμαι ἐπιμελητής. **τὰ δέρματα, παρέδοσαν** εἰς τὸν Δρακόντειον ἵγα χρησιμεύσουν ὡς δρακεῖα διάτονοντικητάς. **ἡγεῖσθαι (δηλ. αὐτοῖς)=** νὰ δōηγῇ (αὐτούς). **οὕπερ=ὅπου ἀκριβῶς.** **ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ** οὕτω=εἰς τόσον ἀγώματον καὶ γεμάτον ἀπὸ δέγδρα τόπον. **μᾶλ-**
λόν τι ἀνιάστεται=θὰ πογέσῃ κατά τι περισσότερον. **στάδιον=** ἀπλοῦς δρόμος, ἦτοι 186 μ. **δόλικος=μακρὸς δρόμος** (ἐπιταπλά-
σιος τοῦ σταδίου). **παγκράτιον=πάλη καὶ πυγμὴ συγχρόνως.** **θέα=θέαμα.** **καταβαίνω (εἰς τὸ στάδιον)=** λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. **ἄτε θεωμένων τῶν ἔταιρων =** ἐπειδὴ παρε-
τήρουν (αὐτούς) οἱ συστρατιῶται των. **ἔδει αὐτοὺς (δηλ. τοὺς ἵπ-**
πονς)... ἀγειν (δηλ. τοὺς ἵππεας)= ἐπρεπε αὐτούς νὰ δōηγοῦν
οἱ ἵππεις... **κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας=ἀφοῦ οἱ ἵππεις τρέ-
ξουν μὲ τοὺς ἵππους των εἰς τὸν κατήφορον.** **ὑποστρέψαντας ἐν**

τῇ θαλάττῃ=ἀφοῦ στραφοῦν πλησίον τῆς θαλάσσης. πρὸς τὸν βωμόν, ὁ οὐρανὸς ἔχρησίμευεν ὡς ἀφετηρία (βαλβίς), καὶ τέρπα, ἥ δὲ θάλασσα ὡς καμπήρος. καλινδοῦμα=κυλίομαι. οἱ πολλοὶ =οἱ περισσότεροι (τῶν ἵππων). τὸ λισχυρῶς σῷδιον=τὸ πολὺ ἀγηφορικὸν μέρος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

I⁵. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα καὶ σύσκεψις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας (12 Φεβρουαρίου—12 Μαρτίου).

Κεφ. Α'. § 2-17.

§ 2-8. Ἐκ τούτου, δηλ. μετὰ τὴν θυσίαν καὶ τοὺς ἀγῶνας. ἀνέστη, μόνος ὁ ὄμιλον Ἰστατο, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκάθηγοτο. ἀπειρηκα, παρκη. τοῦ ρ. ἀπαγορεύω=ἀποκλύμων. τάξις=στρατιωτικὴ παράταξις. παύομαι τινος=ἀπαλλάττομαι ἀπό τι. ὁσπερ Ὁδυσσεύς, ὁ ὄποιος ἀφοῦ ἐταλαιπωρήθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐκταθεῖς ἐπὶ πλοίου τῶν Φαιάκων ἐπέστρεψεν εἰς Ἱθάκην. ἀναθορυβῶ=μὲ φωνὰς ἐπιδοκιμάζω. οἱ παριόντες=οἱ παρουσιαζόμενοι (γὰ ὄμιλήσουν). ναυαρχῶν, δηλ. τοῦ ἐν Βυζαντίῳ στόλου τῶν Σπαρτιατῶν. οἶμαι ἐλθεῖν ἀν=γεμίζω δτι θὰ ἐπιστρέψω. τριήρεις=πολεμικὰ πλοῖα. πλοῖα=μεταγωγικά. τὰ ἀξοντα ἡμᾶς=τὰ ὄποια θὰ μάς μεταφέρουν. ἐστι' ἀν..ἐλθω=ἔως δτου ἐπιστρέψω. ἥσθησαν, παθ. ἀσρ. τοῦ ἡδομαι. ψηφίζομαι=ἀποφασίζω. ἐπὶ πλοῖα =διὰ πλοῖα. στέλλομαι=έτοιμάζομαι γ' ἀναχωρήσω. καιρὸς=πρέπον. ἐν τῇ μονῇ=κατὰ τὴν ἐδῶ διαιρούντην μας. οὕτε δτου ὠνησόμεθα εὐπορία (δηλ. ἐστι')= οὕτε εὐπορία ἐστὶ τούτου (=χρημάτων) δτου ὠνησόμεθα=οὕτε ἔχομεν χρήματα πολλὰ μὲ τὰ ὄποια θὰ ἀγοράζωμεν. εἰμὴ δλίγοις τισί (εὐπορία ἐστι')= ἐκτὸς εἰς... προνομαι=ἐκδρομαι συγτεταγμένου στρατοῦ εἰς χώραν ἐχθρικὴν πρὸς διαρπαγήν. ἀλλως=όσκοπως. ὡς=ἴνα. ἡμᾶς, δηλ. τοὺς στρατηγούς.

§ 9-17. ἐπὶ λειαν γὰρ=διὰ λαφυρογωγίαν δεδειώς. ἐκ-
N. Ζαφειρίου, Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως, ἔκδ. Γ' 1938 10

πορεύομαι=έξέρχομαι. **δποι**=εἰς ποῖον μέρος. **συμπαρασκευάζω**=βιογθῶ εἰς τὴν ἑτοιμασίαν. **ἔγχειρῆ ποι**=ἐπιχειρεῖ γὰρ ἐπιτεθῆ κάπου. **τὴν δύναμιν (τούτων)** έφ' οὓς ἀν λωσι=τὴν δύναμιν τούτων ἔγαγτίον τῶν ὅποιων θὰ ἐπέλθουν. **ἔννοοῦ τι**=σκέπτομαι τι. **σχολή (έστι)** τοῖς πολεμίοις=έχουν καιρὸν οἱ ἔχθροι. **ληζόμαί τινα**=κάμψω ληστρικάς ἐπιδρομάς κατά τινος. **ὑπεροκάθημαί τινος**=εἴμαι στρατοπεδεύμένος ὑπεράγω τινός. **κατὰ μέρος**=κατὰ σειράν. **ἥτιον ἀν δύναμιντο**=δυσκολώτερον θὰ ἡδύγαντο. **θηρᾶν**=ληζεσθαι. **ἔτι τοίνυν...**=ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὰ ἔξης προσέχετε. οὐδὲν ἀν ἔδει ὥν (=τούτων ἄ)=οὐδειίσα ἀγάγκη θὰ ὑπῆρχε τούτων, τὰ ὅποια. **συμπαρασκευάζειν**, μετὰ τοῦ Χειρισ. **αὐτόθεν**=ἄπ' ἐδῶ. **ὑπαρχόντων**, ὑποθ. μτχ. **μακρὰ πλοῖα**=πολεμικὰ πλοῖα. **κατάγω**=διὰ τῆς δίας φέρω εἰς τὸν λιμένα. **παραλύομαι τὸ πηδάλιον**=ἀφαιρῶ τὸ τιμόνι. **οὐκ ἀν ἀπορήσαμεν κομιδῆς**=δὲν θὰ ἔχωμεν ἔλλειψιν μέσου μεταφορᾶς κατὰ θάλασσαν. **εἰκός**=δρόθν. **δσον ἀν χρόνον**=ἔως ἄγ. **συντίθεμαι**=συμφωνῶ. **ἢν ἀρα ταῦτα μὴ ἐκπερδίνηται ἡμῖν**=ἄν τυχὸν δὲν κατορθώσωμεν γὰρ τελείωσαμεν ταῦτα (δηλαδὴ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ μεταγωγικὰ πλοῖα). **δδοποιῶ (δδὸν)**=κάμψω τὸν δρόμον διαβατόν. **ἔπιψηφίζω**=θέτω εἰς ψηφοφορίαν πρότασίν τιγα. Τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶχεν δ στρατηγὸς ἢ ὁ ἐκάστοτε ἀγορεύων καὶ κάμψω τὴν πρότασιν. **οὐδὲν**=οὐδόλως. **πεντηκόντορος**, γκάν μὲ 50 κουπιά (βλ. εἰκ.). **ἢ ἐπέστησαν (τοῦ ρ. ἐφίστημι)**=εἰς τὴν ὅποιαν διώρισαν πλοϊαρχον. **φέρετο ἀποδρᾶς**=ἀπέδρα, τοῦ ἀποδιδράσκω=δραπετεύω. **πολυπραγμονῶ τι**=ἀγαπατεύομαι εἰς ξένας ὑποθέσεις. **ἢ ἐπεστάθη (τὸ παθ. τοῦ ἐπέστησαν)**=εἰς τὴν ὅποιαν διώρισθη. **δρόσσα λαμβάνοι**=δσα συγελάμβανε. **ἔπι τὸ στρατόπεδον**, δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Τραπεζούντος, δποι τὸ στρατόπεδον. **ἀγώγιμα**=φορτία. **ἔξαιροῦμαι**=ξεφορτώγω. **παραγγὴ**=ἡ δι' ἀκτοπλότας μετακόμισις (στρατοῦ πρὸς λαφυραγγίαν). **ἢν**=συγένειανον. **χαλεπὸν**=δχυρὸν ἐκ φύσεως.

IΣ'. Ἀφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα καὶ διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων (12 - 25 Μαρτίου)

Κεφ. Γ' § 1 - 13.

§ 1 - 8. Ἡν λαμβάνειν ἔτι = ἡτο δυγατὸν πλέον γὰ λαμβάνουν (σὺν προνομαῖς). ἀπιτέον εἶναι = δτι ἔπρεπε γ' ἀπέλθουν (ἐκ Τραπεζοῦντος). τὰ πλοῖα· τίγα; παῖδας καὶ γυναικας, δηλ. αἰχμαλώτους. ὁδοποιημένη = διωρθωμένη. ἔξετασις σὺν τοῖς δπλοισ.. καὶ ἀριθμὸς = ἐπιθεώρησις καὶ ἀριθμησις τοῦ στρατοῦ μὲ τὰ δπλα του (ώπλισμένου). καὶ εἴ τις νόσω = καὶ μερικοὶ ἀπὸ ἀσθενείας. διαλαμβάνουσι = μιαράζονται. τὸ γενόμενον ἀργύριον = τὰ εἰσπραχθέντα χρήματα. ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων (οὐδ. γέν.) = ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν λαφύρων (ἀνθρώπων, ζῷων κλπ.). ἡ δεκάτη· ταύτην οἱ ἀρχαῖοι πάντοτε ἀπεκάριζον καὶ προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς εἴτε εἰς χρήματα εἴτε εἰς ἀφιέρωμά τι. ἔξειλον, τοῦ ρ. ἔξαιρω = ἀποχωρίζω. τὸ μέρος = τὸ ἀνάλογον εἰς αὐτὸν μέρος. Θησαυρός· ἡτο οἰκοδόμημα χρησιμεύον ὡς ἀποθήκη τῶν ἀφιέρωμάτων τῶν προσφερομένων ὑπὸ μιᾶς πόλεως. Θησαυροὺς εἰχον πολλαὶ πόλεις εἰς Δελφοὺς καὶ Ὄλυμπον. δτ' ἀπῆτι τὴν εἰς B. δδὸν = δτε ἐπορεύετο εἰς Βοιωτίαν (394 π.Χ.). κινδυνεύσων λέναι = δτι πορεύεται πρὸς κίνδυνον. δτι οἰσιτο = δτι δήποτε θὰ ἐνόμιζεν. χαριεῖσθαι, μέλλ. τοῦ χαρίζομαι τινι = εἰμαι ἀρεστὸς εἰς τιγα. Θεωρήσων = ἵγα παρευρεθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας ὡς θεατής. παρακαταθήκη = τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν χρήματα πρὸς φύλαξιν. χωρίον = κτήμα. τῇ θεῷ = διὰ τὴν θεάν. ἀνεῖλεν, ἀρ. τοῦ ἀναιρῶ = χρησιμότερο. τῆς Ἀρτέμιδος νεών· ἡτο δινομαστὸς θεωρούμενος ἐν τῶν ἑπτὰ θυμιάτων τοῦ κόσμου. Ἐπυροπόλησεν αὐτὸν ὁ Ἡρόστρατος τὴν γύντα καθ' ἥν ἐγεννᾶτο δ Μέγ. Ἀλέξανδρος (356). δ θεὸς = δ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων. κόργκη = κοργάλιον.

§ 9 - 13. βωμός, τὸ μέρος δπου ἐγίγνετο ἡ θυσία. Κατεσκευάζοντο δὲ οἱ βωμοὶ μὲ πλίνθους καὶ βραχύτερον μὲ λαξευμένους μεγάλους λίθους. Είχον σχῆμα στρογγύλον ἢ τετράγωνον καὶ ἐστολίζοντο μὲ στεφάνους καὶ ἄγνη. τὸ λοιπὸν = ἔκτοτε. δεκατεύω = ἀποχωρίζω τὸ δέκατον. τὰ ὠραῖα = οἱ καρποί. οἱ πολῖται, δηλ. οἱ Σκιλλούντιοι. τῆς έορτῆς· ἡ ὅποια ἐπηκολούθει μετὰ τὴν θυ-

σίαγ. τοῖς σκηνοῦσι=εἰς τοὺς ἔօρτάζοντας. ἀλφιτα· ταῦτα ἐτρώγοντο ἐν εἶδει πλακοῦντος. τραγήματα=ξηροὶ καρποὶ (καρύδια, κάσταγα κτλ.). λάχος=μερίδιον. τῶν θυσιαζόμενα ζῷα, τὰ ὅποια ἐλαυνόγοντο ἐν τῷ θερῷ βισκημάτων. ἔξ αὐτοῦ=ἐν αὐτῷ. σῦς=χοιρος ἄγριος. ἔστι =κεῖται. ἢ πορεύονται=εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὅποίου πορεύονται. ἔνι=ἔνεστι. εὐωχεῖσθαι=τρέψεσθαι. δσα ἔστι τρωκτὰ ὀραῖα=δσον οἱ καρποὶ τρώγονται ξηροὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα, κάσταγα).—ώς μικρὸς μεγάλω=ώς μικρὸς δύναται γὰρ δύοιάζῃ μὲ μεγάλου. εἴκασται=ἔχει δύοισι τητα. ξόανον=ξύλιγον ἄγαλμα. στήλη=πλάξι λιθίνη. ιερὸς τῆς Ἀρτέμιδος=ἄφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτεμιν. Κατὰ τοὺς χρόγους τοῦ Ξεν. ησαν ἐν χρήσει μόνον τὰ κεφαλαῖα γράμματα χωρὶς τόνον, πνεύματα καὶ στίξι, τὰ ὅποια εἰσήχθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν λογίων τὸν Ζον αἰῶνα π.Χ. καταθύειν, ἐπισκευάζειν, κείνται ἀντὶ τῆς προστακτικῆς καταθύετω, ἐπισκευαζέτω. τῇ θεῷ μελήσει (=θὰ φροντίσῃ ἡ θεά)=θὰ τὸν τιμωρήσῃ ἡ θεά.

IΗ'. Πορεία διὰ τῆς χώρας τῶν Χαλύβων καὶ Τιβαρηνῶν.
ἄφιξις εἰς Κοτύωρα καὶ διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἐλλήνων.

(2 Ἀπριλίου—19 Μαΐου).

Κεφ. Ε'. § 1 - 25

§ 1 - 6. Εἰς Χάλυβας=εἰς τὴν χώραν τῶν Χαλ. δ βίος ἔστε τινι ἀπό τινος=ζῇ τις ἀπό τινος. σιδηρεία=κατεργασία τοῦ σιδήρου. ἐρυμνὰ χωρία=τόποι δύσηροι. ἥττον, δηλ. τῶν Μοσσονοίκων. δηνηθῆναι, τοῦ δηνίναμαι=ώφελοῦμαι. ἐπιμένω=περιμένω. ἔστε=ἔως δτου. καταθυσάντων, χρον. μτχ. τοῦ καταθύω. ἀποδείκνυμαι γνώμην=ἐκφράζω γν. δτι οὐδαμῆ προσίσιντο=δτι κατ' οὐδένα τρόπον ἐπιδοκιμάζουν. πομπή=τελετή, λιτανεία. ἔμαστοι, δηλ. Ἀρκάδες, Αλγιανες, κ.τ.λ.

§ 7 - 12. φοβούμενοι, δηλ. οἱ Σιγωπεῖς. προηγοῦσσα=δημιλῶ ἔξ δημιλατός τινος. δεινὸς λέγειν=ἴκανος ρήτωρ. ἐπαινέσοντας =ἴνα ἐπαινέσωμεν. συνησθησομένους (δηλ. ύμῖν), τοῦ ρ. συνήδομαι. διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων=ἀφοῦ ἐδοκι-

μάσατε πολλάς καὶ φοδεράς δυσκολίας. σεσωσμένοι πάρεστε—
ἔφθάσατε ἐδῶ σῶι. καὶ αὐτοὶ=καὶ ἡμεῖς αὐτοί. ἀγαθόν τι πά-
σχω=ἀπολαύω εὐεργεσίας τιγρός. πώποτε=ποτὲ ἔως τώρα. ὑπάρ-
χω=πρῶτος ἀρχίζω. ἀφελόμενοι, τοῦ ἀφαιροῦμαί τινά τι=
ἀφαιρῷ ἀπὸ κάποιον αὐτῷ. διὸ=διὸς τοῦτο δέ. τεταγμένος=ὑρι-
σμένος. παρεληλυθότας, τοῦ παρέρχομαι=εἰσέρχομαι. ὑμᾶς...
ἐνίους=ὑμῶν ἐνίους. βίᾳ...οὐ πείθοντας=μὲ τὴν βίαν ὅχι
μὲ τὸ καλό. οὐκ ἀξιοῦμεν=δὲν ἐγκρίγομεν.

§ 13-23. ἀγαπῶ δτι=εἴμαι εὐχαριστημένος δτι. τὸ σῶμα=
ἡ ζωή. χρήματα=λάφυρα. ἄγω καὶ φέρω=μεταφέρω. ἀνθ' ὁν
ἔτιμησαν=διὰ τὰς τιμὰς τὰς ὁποίας μᾶς ἔκαμον. ἀντιτιμῶ
=τιμῶ καὶ ἐγώ. ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῦντο=ἔγαγτίον τῶν ὁποίων
αὐτοὶ μᾶς ὠδήγουν. [δποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον=τὶ λογῆς
ἀγθρώπους μᾶς εὔρογ. δποι ἀν... ἔχωμεν=δποι ἀν ἔλθωμεν
μὴ ἔχοντες. ἀν τε... ἀν τε=εἴτε... εἴτε. οὐχ ὑβρει, ἀλλὰ
ἀνάγκη=ὅχι ἀπὸ ἀλαζονείαν, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνάγκην. καίπερ
οὐχ ὑπηκόους δντας, συγεπῆς οὐχὶ ἔχθρούς μας. τῶν ἐκείνων
=τῶν πραγμάτων ἐκείνων. **Κοτυωρίτας**=ώς πρὸς τοὺς Κοτυω-
ρίτας. δ παρ' ὑμῶν ἀρμοστῆς=δ διοικητής, τὸν ὁποῖον σεῖς
ἔχετε διορίσει. δ δὲ=ώς πρὸς ἐκείνο δέ, τὸ ὁποῖον... ἀνέῳγον
(τοῦ ἀνοίγω), δηλ. οἱ **Κοτυωρίται**. η...ταύτη=δποι. ἐκεῖ. αὐτὸ
τὸ κωρίτον=αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ τείχους (ώς εὐάλωτον). δποις μὴ
ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὥσιν=διὰ γὰ μὴ εἶναι εἰς τὴν ἔξου-
σίαν τοῦ ὑμ. ἀριμ. ἀλλ' (δποις) ἐφ' ἡμῖν η=ἀλλ' ἵγα δυγάμεθα
ἡμεῖς. **κομίζομαί τινα**=παραλαμβάνω τιγά. εν̄ ποιῶ=εὐεργετῶ.
ἀντευποιῶ=ἀποδίδω τὴν εὐεργεσίαν. **κακῶς**, δηλ. ποιη. ἀλέξι-
σθαι, ἀόρ. τοῦ ἀλέξομαι=ἀποκρούω. δ δὲ=ώς πρὸς δσα δέ. ὡς
=δτι δηλ. ἡμεῖς δὲ=μάθε δτι ἡμεῖς. δ **Παφλαγῶν**=δ **Κορύλας**.
συμπράττοντες αὐτῷ (ταῦτα), ὃν ἐπιθυμεῖ=βιηθοῦντες αὐτὸν
εἰς αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐπιθυμεῖ.

§ 24-25. ἐκ τούτου=μετὰ τοὺς λόγους τοῦ Ξεν. μάλα...χα-
λεπαίνοντες τῷ Ἐκατ. τοῖς εἰρημένοις=δτι πολὺ ὠργίζογτο
κατὰ τοῦ Ἐκατ. διὰ τὰ λεχθέντα (ὑπὸ αὐτοῦ). παρέρχομαι=λαμ-
βάνω τὸν λόγον. δτι οὐχ ἤκοιεν=δτι δὲν ἤλθον. ἐπιδείκνυμι
=ἀποδεικνύω. τά τε ἀλλα=καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀλλα ζητήματα
ἀνεπυνθάνοντο (ἐκάτεροι) ὃν ἐδέοντο=ἔξήτουν πληροφορίας
ἀμοιβαίως περὶ τούτων, τὰ ὁποῖα ἐγδιέφερον καὶ τοὺς μὲν καὶ τοὺς δέ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΙΗ'. Ἡ μετὰ τῶν Παφλαγόνων συνθήκη τῶν Ἑλλήνων καὶ πλοῦς αὐτῶν εἰς Ἀρμήνην. Ἐπάνοδος τοῦ Χειρισθόφου ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς ἀπολύτου ἄρχοντος. (20 - 26 Μαΐου)

Κεφ. Α', § 1 - 33.

§ 1 - 6. ἐκ τούτου = μετὰ ταῦτα. ἐν τῇ διαιρειβῇ = κατὰ τὴν ἐν Κοτυώροις διαμονήν των. ζῷ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς = ζῷ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα. κλωπτεύω = ληστεύω. εὗ μάλα = μὲν μεγάλην ἐπιδεξιότητα. πρόσω (τοῦ στρατοπέδου) = μακρὰν τοῦ στρατ. πολεμικῶς ἔχω = διάκειμαι ἐχθρικῶς. ἐκ τούτων = ἔγενα τούτων. παρὰ = πρός. ἔχοντας ἥππους... = κοιλίζοντας ἵππους (ἥς δῦρα). δτι εἴη = δτι ἡτο. ἐπὶ ξένια = εἰς φιλοξενίαν. τῶν ἀλλων ἀνδρῶν (δῆλος). τῶν Ἑλλήνων), οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι (παρακαλεῖν) = ὅσους ἐνόμιζον δτι ἡτο δικαιότατον γὰρ προσκαλοῦν. ἰερεῖα = ζῷα πρὸς θυσίαν. εὐωχία ἀρκοῦσα = πλούσιον συμπόσιον. κατακείμενοι, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον πλαγιασμένοι εἰς κλίνας καὶ στηριζόμενοι εἰς τὸν ἀριστερὸν ἀγκῶνα. σκίμπους = μικρὰ κλίνη. κεράτινα = καμψιμένα ἀπὸ κέρατα βοῶν. σπονδαί, οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔπινον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ· ὁ πότος ἥρχιζε ἀφοῦ οἱ συμπόται ἐκαθαρίζοντο καὶ ἐστεφαγοῦντο· ἥρχιζον δὲ μὲν σπονδὰς πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ μὲν υἱογον (παιᾶνα) πρὸς αὐτούς. Κατὰ τὸν πότον ἔπινον, ἔπαιζον διάφορα παιγνίδια, ἔψαλλον μὲν συνοδείαν μουσικῆς, ἔχόρευον καὶ συγδιελέγοντο περὶ διαφόρων ζητημάτων. πρός αὐλῶν = κατὰ τὸν ἥχον αὐλοῦ· ἡτο δὲ οὕτος ὅργανον ἀπὸ καλάμου, ἔύλου, ἥμεταλλου (βλ. εἰκ.). ὀρχοῦμαι = χορεύω. ἀλλοιμαι = πηδῶ. κούφως = ἐλαφρά. ὡς πᾶσιν ἐδόκει = καθὼς ἐγόμισαν πάντες. δ δ' (ε), δῆλος. πληγωθείς. τεχνικῶς πως = μὲν κάποιαν τέχνην. σκυλεύω = ἀφαιρῶ. ἔξηει, ἐκ τοῦ κύλου τοῦ χοροῦ. τὸν Σιτάλκαν· ἀσμα τὸ δόποιον ἔξυπνοι τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν (προβλ. τὸ σημερινὸν «τραχιούδησέ μας τὸν Κολοκοτρώνη π.τ.λ.»). ἦν πεπονθώς = εἶχε πάθει.

§ 7 - 13. καρπαλαν καλουμένην=τὸν χορόν, ὁ ὅποιος ὠγομάζετο καρπαία. ἦν, δηλ. δέδε. σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ=προσποιεῖται δτι σπείρει καὶ ὀδηγεῖ ζεῦγος (βοῶν). ληστής δὲ=ἄλλος δὲ (χορευτής) προσποιεύμενος τὸν ληστήν. ἐπειδὰν προΐδηται=μόλις τὸν ἵδη ἀπὸ μακράν. ἀπαντᾶ=ὅριται. δῆσας, τοῦ δῶ (δέω)=δέγω. τὸν ληστήν, δηλ. δῆσας ἀπάγει. δπίσω τῷ χεῖρε δεδεμένον=μὲ τὰ χέρια δεμένα δπίσω. ἐλαύνει (τὸν ληστήν)=κτυπᾷ διὰ νὰ προχωρήσῃ. πέλτη, μικρὰ ἀσπίς, σχῆμα ἡμισελήγου ἔχουσα καὶ κατεσκευασμένη ἀπὸ κλάδους δένδρων, ἐπὶ τῶν ὅποιων ἐτεγτώγετο δέρμα αἰγάς. ὡς δύο ἀντιτατομένων, μιμούμενος ὀρχεῖτο=ῶς ἐὰν εἶχε δύο ἀντιπάλους, διὰ τῆς ὀρχήσεως ἐμιμεῖτο (τὴν μάχην). δινοῦμαι=περιστρέφομαι. ἐκκυνθιστῶ=κάμην τοῦμπες. δψις=θέαμψις. τὸ περσικὸν (ὄρχημα)=τὸν περσικὸν χορόν. δκλάξω=γονατίζω, κάθημαι εἰς τὰ γόνατα. ἐπὶ τούτῳ=μετὰ τοῦτο (τὸν Μυσόν). ἥσαν, τοῦ ἔρχομαι. πρὸς τὸν ἐνόπλιον ρ.=κατὰ τὸν ρυθμὸν τοῦ ἐνόπλου χοροῦ, ὁ ὅποιος ἥτος ζωγρὸς καὶ συνήθης εἰς ἐμβατήρια. αὐλοῦμαι=συγοδεύομαι δύο αὐλοῦ. πρόσσοδοι=πομπαί, λιτανεῖαι, καθ' ἄς προστίρχοντο εἰς τὸν γαδὸν μὲ ρυθμὸν φάλλους καὶ χορεύοντες. δεινὰ ποιοῦμαι=θεωρῶ ὡς φοβερά. ἐπὶ τούτοις=διὰ ταῦτα (δηλ. τοὺς χορούς). πέπαμαι=ἔχω. σκευαζω=στολίζω. **Πυρρίχη,** χορὸς ἔνοπλος τῇ συγοδείᾳ αὐλοῦ. ὀνομάσθη δὲ ἐκ τοῦ Κρητὸς Πυρρίχου, ὁ ὅποιος ἐπενόησεν αὐτήν. ἐλαφρῶς=μὲ εύκινησίαν. κρότος (χειρῶν)=χειροκροτήματα. ἥροντο, τοῦ ἔρωτῶ. τρέπομαι τινα=τρέπω τινὰ εἰς φυγήν.

§ 14 - 18. αὐτούς, δηλ. τοὺς πρέσβεις. παρεῖναι (αὐτοῖς)=δτι εἶχον. πνεῦμα καλὸν=οὔριος ἀγεμος. δρμίζομαι=ἀγκυροῦσθλῶ. μέδιμνος=μέτρον σιτηρῶν ἴσοδυναμιοῦν πρὸς 48 λίτρας, ἥτοι 18 δκ. περίπου. κεράμιον=στάλμα χωροῦσα 39 λίτρας· εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Π.=ἐὰν ἐξέλθουν τοῦ πόντου. ὡς, χρον. ἔγγυς γίγνομαι τινος=πληγαῖς εἰς τι. εἰσήγει αὐτούς δπως ἀν...=ἥρχετο εἰς τὸν γοῦν των, πῶς ἥτο δυγατὸν νὰ φθάσουν. εἰ ἔλοιντο=ἐὰν ἥθελον ἐκλέξει. μᾶλλον ἀν... δύνασθαι τὸν ἔνα =δτι μᾶλλον θὰ ἥδύνατο δ εἰς οὕτος. χρῶμαι=διοικῶ. εἴ τι δέοι λανθάνειν=ἐὰν ἥθελε παρουσιασθῇ ἀνάγκη νὰ κάμῃ τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῇ. μᾶλλον ἀν κρύπτεσθαι (ἥγησαντο)=ἐνόμι-

σαν δτι (δ εἰς ἀρχῶν) καλύπτερον θὰ ἀπεκρύπτετο. φθάνω τι= προλαμβάνω τι. ύστεροίζω=καθυστερῶ. οὐ... ἀν δεῖν(ἡγοῦντο)= ἐνόμιζεν δτι δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη. λόγων πρὸς ἀλλήλους= συζητήσεων. τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ=τὸ ὑπὸ ἐνὸς ἀποφασισθέν. περαι- νεσθαι ἀν (ἡγοῦντο)=δτι θὰ ἔξετελεῖτο. ἐκ τῆς νικώσης (γνώμης)=κατὰ τὴν γνώμην τῆς πλειονοψήφας.

§ 19-24. ἐτοάποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφ.=ἔστρεψαν τὸν γοῦν τῶν εἰς τὸν Ξενοφ. γιγνώσκει=φρονεῖ. ἐνδείκνυμαί τι=ἐπι- δειγνύω τι. τῇ μὲν=ἀφ' ἐνὸς μέν. πρὸς τοὺς φίλους=πλησίου τῶν φίλων του. εἰς τὴν πόλιν=εἰς τὴν πατρίδα του. τυχὸν (=ἐὰν τύχῃ)=ἴσως. ἐνθύμημα=σκέψις. ἐπῆρεν, τοῦ ἐπαίρω= παρακινῶ. αὐτοκράτωρ ἀρχων=ἀπόλυτος ἀρχων. δπότε αὖτις ἐνθύμητο=ὅσάκις πάλιν ἐσκέπτετο. δπῃ... ἔξει=πᾶς θὰ ἀποβῇ. ή προειργασμένη δόξα=ἡ ἀποκτηθεῖσα δόξα. ἀποβάλλω= χάγω. ἀπορεῦμα=εὑρίσκομαι εἰς ἀπορίαν. διακρίνω=ἀποφα- σίζω. ἀνακοινῶ τοῖς θεοῖς=ζητῶ τὴν συμβουλὴν τῶν θεῶν. παραστησάμενος, τοῦ παρίσταμαί τι=δικτάσσω γὰ φέρουν τι πλησίον μου. δύο· διὰ γὰ θυσιάση καὶ δευτέρων φοράν ἀμέσως, ἐλὰν ἡ πρώτη θυσία δὲν ἀποδῆ εὐνοϊκή. μαντευτὸς=νοιοδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ μαντείου (πρᾶλ. Βιβλ. Γ. 1. 6). ἥρχετο (τοῦ ἀρχομαί) καθίστασθαι ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς=ἥρχετε γ' ἀγαλαμβάνη ἀπὸ κοινοῦ (μετὰ τῶν στρατηγῶν) τὴν φροντίδα περὶ τοῦ στρατοῦ. δεῖτὸν ἀνεμιμνήσκετο ἔαυτῷ δεῖξιδν φθεγγό- μενον=ἐγεθυμεῖτο δτι ἀετὸς ἐφώναζε πρὸς τὰ δεξιά του. (Ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ πτήσις ἦ φωνὴ τῶν πτηγῶν ἐσήμαινεν εὐτυχίαν). οὐκ ἰδιωτικὸς=ἀποβλέπων οὐχὶ εἰς τὴν ἴδεαν τοῦ Ξεν. τύχην, ἀλλ' εἰς τι κοινόν. ἐνδοξίος=προσημαίνων δόξαν. ἐπίπονος= προσημαίνων κόπους μεγάλους. ἐπιτίθεσθαι...εἶναι... λαμβά- νειν, ἐκ τοῦ ἐλεγεν δ μάντις. χρηματιστικὸς=προμηνύων ἀπό- κτησιν χρημάτων. σημαίνει=συμβουλεύει. προσδέομαί τινος= ἐπιζητῶ τι. τῆς ἀρχῆς, τῆς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ πρωσφερομένης· εἰ αἰροῖντο (δηλ. αὐτὸν)=ἐλὰν ἥθελον ἐκλέξει αὐτόν.

§ 25-33. προβάλλομαί=προτείγω. εἴπερ ἀνθρωπός εἰμι =ώς κάθε ἀγθρωπος. χάριν ἔχω (ὑμῖν)=σᾶς χρεωστῶ χάριν. δοῦναι μοι=γὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν. Δακεδαιμονίου, δηλ. τοῦ Χειρισόφου. ἀλλ' ἥττον ἥν... ευγχάνειν (ἐγγ. δοκεῖτε μοι)=

τούγαντίον μάλιστα νομίζω δτι... δυσκολώτερον ήθέλετε ἐπιτυγχάνει. εἰ τι δέοισθε = ἐὰν χρειάζῃ σθέ τι. οὐ πάνυ τι = οὐδόλως. πρὶν = παρὰ ἀφεῖ. δμολογῶ = ἀναγνωρίζω· τοῦτο ἔγινε τὸ 404 π.Χ. πέρα = μικρότερον. εἰ... δοκοίην = ἐὰν ἐφαινόριην. ποιεῖν ἀκυρον = διε προσπαθῶ γὰ καταστήσω ἄγειν κύρους (μικρόν). ἐννοῶ μὴ = φοβοῦ- μαι μήπως. δ = ὡς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ δοποῖον. ἐννοῶ = σκέπτομαι. στά- σις = διχόνια. ἐνδὲς ἀρχοντος = ἐὰν εἰς ἥθελεν ἀρχει. Ιστε, προστ. τοῦ οἶδα. ἐλόμενον = ἐὰν ἐκλέξητε. εἰ τινα = ἐγγοεῖ τὸν Χειρίσ.. δ δοποῖος ἐφθάνει αὐτόν. ἀχθομαῖ τινι = δυσαρεστοῦμαι κατά τι- νος. ως δέοι = δτι ἐπρεπε. εἰ οὔτως ἔχοι (τὸ πρᾶγμα), δτι δηλ. οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἥθελον ἀγεκθῆ ἀλλον ἀρχοντα, μὴ Λακε- δαιμόνιον. συμποσίαρχος = οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὰ συμπόσια ἐξέλεγον ἔνα ἀρχοντα τοῦ συμποσίου (συμποσίαρχος η βασιλεύς), δ δοποῖος διηγθυνεγ, ὥριζε δηλ. τὰ ἄσματα, τὰ παιγνίδια, πῶς καὶ πόσον οἶνον γὰ πίγουν κ.τ.τ. ως ἔσικε = καθὼς φαίνεται. πλείο- νος ἐνδέον (τοῦ ρ. ἐνδεῖ) = δτι ἥτο ἀνάγκη σπουδαιοτέρων ἐπι- χειρημάτων. παρελθόν = λαθὼν τὸν λόγον. ως πάνυ εἰδῆτε = ἵγα δεδικιωθῆτε. η μὴ = βεβαίως, πραγματικῶς. οὔτω = τόσον φανερό. ἐν τοῖς ἑροῖς = εἰς τὴν θυσίαν. ὥστε καὶ ίδιωτην ἀν γνῶναι = ὥστε καὶ ἀπειρος (τῆς μαντικῆς) ἥδύνατο γὰ γνωρίσῃ. οὐδ' ἂν ἔγωγε... διὲ τούτου δ Χειρίσ. ἀπαντᾷ εἰς τὸν ἀνωτέρω (§ 29) ὑπαινιγμὸν τοῦ Ξεν. ἀνήσατε, ἀσρ. τοῦ δινήνημι. ως (αἰτιολ.). δ, τι = δσον. σιγάζω τινὰ = προτρέπω τινὰ γὰ σιωπᾷ. διέβαλλεν, η διαβολή τοῦ Δεξίππου δηλοῦται εὐθὺς κατωτέρω «δ δέφη νομίζεις... Τιμασίωνι μᾶλλον... η ἐσυτῷ Λακ. δυτι». Κατὰ ταῦτα δ Ξεν. δὲν διέκειτο φιλικῶς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. δ δ, δηλ. Δέξιππος. αὐτὸν Τιμασίωνι μᾶλλον ἀρχεῖν συνεθε- λῆσαι... = δτι ἥθέλησε καὶ αὐτὸς (δ Ξεν.) γὰ λάθη τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατεύματος τοῦ Κλ. δ Τιμασίων μᾶλλον, δ δοποῖος ἥτο Δαρ- δανεύς, η αὐτὸς (δ Δέξ.), δ δοποῖος ἥτο Λάκων. ως ἀναξόμενοι, τοῦ ρ. ἀνάγομαι = ἀποπλέω. ἐὰν πλοισ = ἐὰν εἰναι οὕριος ἀγε- μος πρὸς πλοισ. κατασχεῖν, τοῦ κατέχω = προσορμίζομαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Κ'. Διάβασις τῶν Ἑλλήνων εἰς Βυζαντιον, ἐξέγερσις τῶν στρατιωτῶν καὶ ακθησύχασις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἄρχαὶ Ὁκτωβρίου).

Κεφ. Α'. § 1 - 32.

§ 1 - 14. στόμα τοῦ Πόντου—ό **Βόσπορος**. γίγνομαι ἐν **Xρ.**—φθάνω εἰς **Xρ.** ἐδεῖτο (αὐτοῦ) διαβιβάσαι (εἰς τὴν Εὐρώπην). δσα δέοι (ποιεῖν) — δ, τι ἥθελεν (ό Ἀγαζίδ.). εἰ διαβαῖεν — ἐὰν διαβοῦν. ἀπαγγελεῖν, δηλ. αὐτῷ. δτι ἀπαλλάξοιτο — δτι θὰ ἀποχωρήσῃ. ἥδη = ἀμέσως. ἀπολεῖν, δηλ. εἰς Ἑλλάδα. κελεύω = παρακαλῶ. συνδιαβάντα (χρ. μτχ.). συμπροσθυμοῦμαι = προθύμως συμπράττω. ἔφη (Σεύθης) δτι οὐ μεταμελήσει αὐτῷ = εἰπεν δ Σεύθης δτι αὐτὸς δ (Ξεν.) δὲν θὰ μετανοήσῃ. συμπροσθυμηθέντι, μτχ. διοθ. τελῶ = πληρώγω. οἱ ἐπικαίριοι δντες = οἱ ἔχοντες ἐπιρροήν. προσφέρομαι = συμπεριφέρομαι. αὐτῷ, δηλ. τῷ Σεύθῃ. ἔξινται, δηλ. τοῦ **Βυζαντίου**. ώς ἀποπέμψων = διότι (δῆθεν) εἶχε σκοπὸν γὰ στείλη ὅπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των). εἰς τὴν πορείαν = διὰ τὴν π. δικηρῶς = χωρὶς προθυμίαν. ἀσπάζομαι = ἀποχαιρετίζω, ώς ἀποπλευσόμενος ἥδη = διότι εἶχε σκοπὸν εὑθὺς γά... αιτίαν ἔχω = κατηγοροῦμαι. αιτιῶματ τινα = κατηγορῶ τιγχ. ἔξερπω = ἔξέρχομαι ἀθυμῶ πρός τι = δὲν ἔχω δρεῖν γὰ κάριω τι. ἀλλ' δμως = (ἄν καὶ πιστεύω εἰς σέ), δμως. ώς συμπροσθυμενον = προσποιούμενος δτι θὰ πορευθῆς μαζί των. ἔξω, δηλ. τοῦ **Βυζαντίου**. διαπράττομαι τι πρός τινα = συζητῶ τι μετά τινος. προσανειπεῖν (τοῦ προσαγορεύω) = γὰ κηρύζουν προσέτι. δς ἀν μὴ παρῇ = δστις δὲν παρευρεθῇ. ἐντευθεν (χρον.). ἀρδην = γεγικῶς. παρὰ τὰς πύλας, τὰς Θρακίας καλουμένας. ώς συγκλείσων.. καὶ ἐμβαλῶν = ἵγα κλείσῃ καὶ βάλῃ. τὸν μοχλόν οὗτος ἡτο ἔύλον παχὺ τοποθετούμενον ἀπὸ τὸν ἔνα παραστάτην τῆς θύρας μέχρι τοῦ ἄλλου ἔσωθεν καὶ ἀσφαλιζόμενον διὰ τῆς βαλάνου, δηλ. καρφίου εἰσερχομένου δι' ὁπῆς εἰς τὸν ἔύλιγον μοχλὸν καὶ εἰς τὸν παραστάτην. τινές, οἱ διοῖοι ἵσταντο

πληγιέστερογ πρὸς τὸν Ἀναξίδιον. διαγγέλλω=γνωστοποιῶ. πυνθάνομαι=ζητῶ πληρωφορίας. κύκλω, δηλ. τοῦ ὅρους.

§ 15 - 24. Διελέγοντο, δηλ. ὁ Ἀναξ καὶ οἱ στρατηγοί. ὡς εἰσιόντες=μὲ σκωπὸν γὰ εἰσέλθουσι. κόπτω=κτυπῶ. ἐκβάλλομαι=παραδίδομαι. χηλή, οἱ ἔμπροσθεν τοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν τείχους λίθοι πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τὰ κύματα (βλ. εἰκ.). ὑπερβαίνονταν εἰς τὴν...=περνοῦν τὸ τεῖχος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν. ἐπὶ ταῖς πύλαις=πλησίον τῶν πυλῶν. κλεῖθρα=μυχλός. δείσας (τοῦ δέδοικα) μὴ=φοβηθεὶς μῆπως. ἀνήκεστος=ἀνεπαγόρθωτος. ἔθει, παρατ. τοῦ θέω ἔνδον, δηλ. ἐν ταῖς οἰκίαις καθέλκω=σύρω εἰς τὴν θάλασσαν. ἀπολωλέναι (τοῦ ἀπόλλυμα). ὡς ἐαλωκείας=γομίζοντες ἐαλωκέναι. ἄκρα=ἄκροπολις. ἀποφεύγει=καταφεύγει. καταδραμάν=δραχμῷς κάτω. σχεῖν=γὰ ἐμποδίσουν (δηλ. ἀπὸ διαρπαγάς). προσπίπτω τινὶ=μὲ δρμὴν ἔρχομαι πρὸς τινα. ἔξεστι σοι=εἶγαι δυνατὸν εἰς σέ, ἔχεις εὐκαιρίαν. ἀνδρὶ γενέσθαι=γὰ γίνῃς σπουδαῖος ἀνήρ. ἀν.., δρῆσαις (τοῦ δρίνημι)=δύνασαι γὰ ὠφελήσῃς. αὐτοὶ ὑφ' ἔαυτῶν=μόνοι τῶν (ἄγει ἐπειριδάσεως τῶν ἀξιωματικῶν). εἰς δηιώδηγένοντο =παρετάχθησαν εἰς βάθος δητῶν ἀνδρῶν. παρεδραμήκεσαν...=πλησίον τῶν ὀπλιτῶν δραχμόντες ἐτοποθετήθησαν. τὸ χωρίον οἶον...ἔστι=τὸ μέρος (ὅπου ἐτάχθησαν οἱ στρατιῶται) εἴγαι πάρα πολὺ κατάλληλον πρὸς παράταξιν στρατεύματος. ἔργμον (δν)=διότι εἴγαι....

§ 25 - 32. ἔκειτο τὰ δύπλα=εἶχε γίνει ἡ παράταξις. κατηρεμίσθησαν=καθησύχασαν (οἱ στρατιῶται). χαοίζομαι τῷ θυμῷ=παρασύρομαι ὅπε τῆς δργῆς. τῆς ἔξαπάτης=διὰ τὴν ἀπάτην. τιμωροῦμαι τινα=ἐκδικοῦμαι τινα. οὐδὲν=οὐδόλως. οἱ ἔσται ἔντεῦθεν=ποῖαι θὰ εἴγαι αἱ συγέπειαι τούτου. ἀποδεδειγμένοι =φανεροί. τοῖς συμμαχοῖς, δηλ. τῶν Δακεδ. πάρεστιν=εἴγαι δυγατόν. τὰ νῦν δὴ=τὰ πρὸ δλίγου· ἔγγοει τὸν Πελοπ. πόλεμον καὶ τὴν ἀλωσιν τῶν Ἀθηνῶν. ἔρχομαι εἰς τὸν πόλ.=ἀρχίζω τὸν πόλεμον. νεώρια=γαύσταχμοι. ἥσχα τόποι παρὰ τὴν θάλασσαν, δποι ἐναυπηγοῦντο, ἐπεσκευάζοντο καὶ ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα. πόλις=ἀκρόπολις. Εἰς τὸν ὀπισθόδομον τοῦ Παρθενῶν κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ πολέμου ὑπῆρχον 6000 τάλαγτα. τὰ ἔνδημα (τέλη)=οἱ φόροι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. ὑπεροργα (γῆ)=ἡ χώρα τῶν συμ-

μάχων. ἀρχοντες... καὶ ἔχοντες=ἄν καὶ ἡρχομεν καὶ εἶχομεν. ἀν παθεῖν=δτι θὰ πάθωμεν. Δακεδ. καὶ τῶν ἀρχ. συμμ. ὑπαρχόντων, Ἀθην. δὲ καὶ...προσγεγενημένων=δτε οἱ Λακ. ἔχουν μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους, προσετέθησαν δὲ εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀθ. καὶ πάντες οἱ τότε σύμμαχοι ἐκείνων. ἔκεινοις, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις. δ ἄνω βασιλεὺς=ό βασιλεὺς τῶν Περσῶν. περιγενέσθαι ἀν ἡμᾶς (αὐτῶν)=δτι θὰ ὑπερισχύσωμεν ἡμεῖς αὐτῶν. αἰσχρῶς=ἀδόξως. καὶ δικαίως, ἐνν. στρατεύσονται. εἰ =ἀφοῦ. καὶ ταῦτα=καὶ μάλιστα. ἔξαλαπάζω=διαρπάζω. ποὶν ἔπιδεῖν=προτοῦ ζήσω καὶ ἴδω. μυρίοι=ἀναρίθμητοι. κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι=χώγομαι κάτω εἰς τὴν γῆν. τοῖς προεστηκόσι τῶν Ἑλλ., δηλ. τοῖς Δακεδαιμονίοις. τυγχάνω τῶν δικαίων =εὑρίσκω τὸ δίκαιόν μου. ἀδικουμένους=ἄν καὶ ἀδικούμεθα. γοῦν=τούλαχιστογ. οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες=όχι διὰ γὰ κάμωμεν κανένα κακόν. παρεληλύθαμεν, τοῦ παρέρχομαι. ἀλλ' ήν μέν...εὐρίσκεσθαι=ἀλλ' (εὐρησόμενοι) ἀγαθόν τι παρ' ὑμῶν, ήν δυνώμεθα εὐρίσκεσθαι. εὐρίσκομαι ἀγαθόν τι=ἐπιτυγχάνω ὀφέλειάν τινα. ἔροῦντα=ἴνα εἴπη.

ΤΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

A

- Αβρακόδμας -α** (ό), σατράπης τῆς Φοινίκης, εἰς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ μεγάλου βασιλέως.
- Αβυδος -ου** (ή), πύλις τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὸ στεγώτατον μέρος τοῦ Ἑληνισπόντου, ἀποικία τῶν Μιλησίων.
- Αγησίλαος -ον** (ό), βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.
- Αινιᾶνες -ων** (οἱ), λαὸς Θεσσαλικὸς κατοικῶν παρὰ τὴν Οἰτην
- Αμαξόνες -ων** (οἱ), μυθικὸν πολεμικὸν γυναικεῖον φῦλον παρὰ τὴν Θερμιώδουντα ποταμὸν τῆς Παφλαγοίας, τοῦ διοίου τὸ κυριώτερον δπλον ἥπο διστομος πέλεκυς (σάγαρις).
- Αμπρακιώτης -ου** (ό), κάτοικος τῆς Ἀμπρακίας, πόλεως τῆς Ἡπείρου, νῦν Ἀρτας.
- Αμφιπολίτης -ου** (ό), κάτοικος τῆς παρὰ τὸν Στρυμόνα Ἀμφιπόλεως.
- Αραβία -ας** (ή), αἱ ὑπὸ Ἀράδων κατοικούμεναι χῶραι, ιδίως ἡ πρὸς νότον τοῦ Ἀράξου Μεσοποταμία.
- Αράξης -ου** (ό), ἐξ ἀριστερῶν παραπόταιρος τοῦ Εὐφράτου.
- Αρμήνη -ης** (ή), λιμὴν τῆς Σιγάπης, 50 στάδια ἀπέχων αὐτῆς.
- Αστρατος -ου** (ό), κάτοικος τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς.
- Ασπένδιος -ου** (ό), κάτοικος τῆς Ἀσπένδου, πόλεως τῆς Παραφύλιας παρὰ τὸν Εὔρυμέδοντα ποταμόν.
- Αχαιος -οῦ** (ό), κάτοικος τῆς Ἀχαΐας, χώρας τῆς Πελοποννήσου.

B

Βαβυλὼν—ῶνος (ή), μεγάλη πόλις τοῦ Εὐφράτου, πρωτεύουσα τῆς

Βαβυλωνίας, ἐπαρχίας περσικῆς μεταξὺ Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, προστατευομένη πρὸς Βασιλέας τοῦ Μηδείας τείχους.

Βιθυνοὶ - ὄν(οί), ἦ Θράκης Βιθυνοί, κάτοικοι τῆς Βιθυνίας παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὔξειγον, μεταγαστεύσαντες ἐν Θράκης. Βισάνθη - ης (ή), πόλις τῆς Θράκης παρὰ τὴν Προποντίδα (γ. Ραιδεστός).

Γ

Γογγύλος - ου (ό), ἀπόγονος τοῦ Ἐρετριέως Γογγύλου, ὃν Δαρεῖος ὁ Α' κατέψυσεν εἰς Τρωάδα.

Γυμνιάς - ἄδος (ή), πόλις τῶν Σκυθηγῶν.

Δ

Δαρδανεὺς - ἔως (ό), κάτοικος τῆς Τρωϊκῆς πόλεως Δαρδάνου παρὰ τὸν Ἐλλήσποντον γοτίως τῆς Ἀδύδου.

Δέλτα (τό), χώρα τῆς Θράκης μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Σαλμυδησσοῦ.

Δόλοπες - ων (οί), λαός Θεσσαλικὸς παρὰ τὸν Πίγδον.

Δρίλαι - ὄν (οί), Ασιατικὸν φῦλον πρὸς Ν τῆς Τραπεζούντος.

Ε

Ἐλλήσποντος - ου (ό), ὁ παρὰ τὴν Θράκην γερσάγησον πορθμὸς ὁ γωρίζων τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐπιθ. Ἐλληνοποντακός.

Ἐύφρατης - ου (ό), μέγας ποταμὸς τῆς Ἀσίας, πηγάζων ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ σηματιζόμενος ἐν δύο ποταμῶν, τοῦ δυτικοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ Εὐφράτου. Οἱ Ἐλληνες κατέτηγη κατάβασιν διέθησαν τὸν ἀνατολικὸν Εὐφράτην.

Ἐφεσος - ου (ή), πόλις τῆς Ἰωνίας παρὰ τὰς ἐκδιλὰς τοῦ Καστρού, ἀπέγαγτι τῆς νήσου Σάμου.

Z

Ζαπάτας - α (ό), ἐξ ἀριστερῶν παραπόταμος τοῦ Τίγρητος.

Ζεύς, Διὸς (ό), ὑπέρτατος θεός τιμώμενος ὡς βασιλεύς, ὡς σωτήρ, ὡς ξένιος.

H

Ἡλιος - ον (ό), θεός τοῦ ἥλιου κοσμοῦ φωτός, εἰς δγ ἐθύσοντο οἱ ἱπποι.

Ἡράκλεια - ας (ή), Ἐλληνικὴ πόλις τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὔξειγον, ἀποικία τῶν Μεγαρέων (*Ποιτοηράκλεια*). ὁ κάτοικος Ἡρακλεώτης.

Ἡρακλείδης-ον (ό), Ἐλλην Μαρωνείτης εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Σεύθου.

Θ

Θάψακος - ον (ή), πόλις παρὰ τὸν Εὐφράτην. Οἱ κάτοικοι Θαψακηγοί.

Θήκης - ον (ό), δρός εἰς τὴν χώραν τῶν Σκυθηγῶν πλησίον τῆς Τραπεζούντος.

Θιβων-ωνος (ό), Σπαρτιάτης στρατηγὸς παραλαβὼν τοὺς μυρίους.

Θράκη - ης (ή), 1) ἐν Ἀσίᾳ = Βιθυνία, 2) ἡ ἐν Εὐρώπῃ πρὸς Βασιλεύσαντον καιμένη ὁ κάτοικος Θρᾷξ - κὸς καὶ ἐπίθ. Θράκιος.

Θύμβων-ον (τό), πόλις τῆς Φρυγίας, δπου ἡ Μίδου κρήνη, πλησίον τοῦ Ἀκρωτηρίου.

Θυνοι - ον (οί), Θρακικὸν φύλον παρὰ τὴν Σαλμυδησὸν καὶ Απολλωγίαν.

I

Ιερὸν δρος, δρός τῆς Θράκης μεταξὺ Περίνθου καὶ Χερσονήσου.

Ικόνιον - ον (τό), ἐσχάτην πόλις τῆς Φρυγίας πρὸς τὴν Δυναονίαν.

Ισσοι - ον(οί), παράλιος πόλις τῆς ἀνατολικῆς Κιλικίας.

Iωνία -ας (ή), χώρα εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἐπίθ. **Iωνικός.**

Κ

Κάλπης λιμήν, λιμὴν μεταξὺ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου.

Καλχηδὼν -όνος (ή), πόλις τῆς Ἀσίας ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου.

Καππαδονία -ας (ή), μεγάλη χώρα τῆς Μ. Ἀσίας μεταξύ Ἀλυος, Ταύρου, Εὐφράτου καὶ Εὐξείνου Πόγτου.

Καρδοῦχοι -ων (οἱ), ἀνδρεῖοι καὶ ληστρικὸς λαὸς κατοικῶν τὴν πρὸς Α τοῦ Τίγρητος δρεινὴν χώραν ἐν τῷ μεγάλῃ Ἀρμενίᾳ (γ. Κοῦρδοι).

Καστωλὸς -οῦ (ό), χωρίον τῆς Δυδίας παρὰ τὰς Σάρδεις· ἡ περὶ αὐτὸς πεδίας (*Καστωλοῦ πεδίον*) ἦτο ὁ τόπος, ἔνθα συνηθροίζοντο τὰ στρατεύματα τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου.

Καῦστρου πεδίον, πόλις τῆς Φρυγίας (γ. Ἀφιὸν Καραχισάρ).

Κελαιναι-ῶν (αἱ), μεγάλη πόλις τῆς Φρυγίας ἐπὶ τῶν ποταμῶν Μαιάνδρου καὶ Μαρσύου, παρὰ τὸ σημερινὸν Δινέρ.

Κεντρίνης -ου (ό), παραπόταμος ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Τίγρητος, δριον μεταξύ Καρδούχων καὶ Ἀρμενίας.

Κεράμων ἀγορά, πόλις εἰς τὰ μεθόρια τῆς Μυσίας καὶ Φρυγίας (γ. Οδσάκ).

Κερασοῦς -οῦντος (ή), παράλιος πόλις τοῦ Εὐξείγου πρὸς Δ τῆς Τριπεζούγτος, ἀποικία Σινωπέων.

Κιλικία -ας (ή), χώρα κατέχουσα τὰ ΝΑ τῆς Μ. Ἀσίας ὁ νά- τοικος **Κίλιξ -ικος** **Κίλισσα -ης.**

Κλέαρχος -ου (ό), Σπαρτιάτης φυγάς, στρατηγὸς τοῦ Κύρου, πλειό- τερον παντὸς ἀλλού μεμυημένος εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Κύρου.

Κολοσσαὶ -ῶν (αἱ), πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὸν ποταμὸν Λύκον,

Κολχὶς -ίδος (ή), χώρα τῆς Ἀσίας εἰς τὰ ΝΑ τοῦ Εὐξείγου.

Κορσωτὴ -ῆς (ή), π. τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς διχθῆς τοῦ Εὐφράτου, περιρρεομένη ὑπὸ τοῦ παραποτάμου Μάσκα.

Κορύλας -α (ό), σατράπης τῆς Παφλαγοίας.

Κοτύωρα -ων (τά), πόλις τοῦ Εὐξείγου πρὸς Δ τῆς Κερασοῦγτος.

Κτησίας -ου (ό), Ἐλλην ἵτερος ἐκ Κγίδου, παρακολουθήσας τὸν βασιλέα εἰς τὴν κατὰ τοῦ Κύρου ἐκστρατείαν· συγέγραψε

τὰ Περσικά, ἦτοι Περσικὴν ἴστορίαν, τῆς ὁποίας ἀποσπάσιματα σώζονται.

Κύδνος - ον (δ), ποταμὸς τῆς Κιλικίας, διαρρέων τὴν Ταρσόν.

Κυνίσκος - ον (δ), Σπαρτιάτης στρατηγὸς ἐν τῇ Χερσονήσῳ.

Λ

Δάκων - ωνος (δ), κάτοικος τῆς Δακωνίας· ἐπίθ. Δακωνικός.

Δάμψακος - ον (ἡ), πόλις τῆς Τρῳάδος παρὰ τὸν Ἐλλήσποντον.

Δάριοςσα - ης (ἡ), πόλις εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ Τίγρητος, δπου χύνεται ὁ Ζαπάτας· κυρίως τὸ γότιον μέρος τῆς ἀρχ.

Niveus.

Δουσιεὺς - ἔως (δ), κάτοικος τῶν Λουσῶν, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας, παρὰ τὰ νῦν Σουδενά.

Δυδία - ας (ἡ), χώρα εἰς τὴν Δυτικὴν Μ. Ἀσίαν μὲ πρωτεύουσαν τὰς Σάρδεις· ὁ κάτοικος Λυδός· ἐπίθ. Λύδιος καὶ Λυδικός.

Δυκαία - ων (τά), ἑορτὴ τοῦ Λυκαίου Διὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ.

Δυκαονία - ας (ἡ), μεσόγειος χώρα τῆς Μ. Ἀσίας, ΒΔ. τῆς Κιλικίας· οἱ κάτοικοι Λυκαόνες, λαὸς φιλελεύθερος.

Δωτοφάγοις-ων (οἱ), ὁ ἐκ τῆς Ὀδυσσείας γγωστὸς μυθικὸς λαὸς τῆς Ἀφρικῆς, τρεφόμενος ὑπὸ τῶν φοινικοειδῶν καρπῶν τοῦ δένδρου λατοῦ.

Μ

Μάγνητες-ων (οἱ), λαὸς τῆς ἀγατολικῆς Θεσσαλίας (χερσόνησος Μαγνησία).

Μαίανδρος-ον (δ), ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας ἐκβάλλων παρὰ τὴν Μίλητον.

Μάκρωνες-ων (οἱ), λαὸς πρὸς τὰ ΝΑ τῆς Τραπεζοῦντος.

Μαντινεὺς-έως (δ), κάτοικος τῆς Μαγτινείας, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας.

Μάρδοι - ων (οἱ), λαὸς πολεμικός, δμορος τῶν Ἀρμενίων.

Μαρσύας - ον (δ), 1) παραπόταμος τοῦ Μαιάνδρου ἐν τῇ Φρυγίᾳ.

2) Σειληνὸς ἐκ Φρυγίας εύρων τὸν αὐλόν, τὸν ὁποῖον ἀπέρ-

N. Ζαφειρίου, Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως, ἐκδ. Γ' 1938 11

ριψεν ἡ ἐφευροῦσα Ἀθηνᾶ, διότι ησχήμιζε τὸ πρόσωπον,
δταν ἔπαιζε. Ἐμαθε γὰ παιᾶς καὶ τόσου ὑπερηφανεύθη ἐκ
τούτου, ὃστε ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς ἡγῶνα μουσικὸν τὸν
Ἀπόλλωνα· ἡττηθεὶς δῆμως ἐξεδάρη καὶ τὸ δέρμα του ἐκρε-
μάσθη εἰς τι σπήλαιον τῆς Φρυγίας.

Μεγάβυζος-ον (δ), δ ἀρχιερεὺς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Μεθυδριεὺς-έως, κάτοικος του Μεθυδρίου τῆς Ἀρκαδίας.

Μέσπιλα-ης (ἡ), ἔρημος πόλις εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην του Τί
γρητος.

Μηδία-ας (ἡ), χώρα τῆς Ἀσίας περιλαμβάνουσα τὰς ὑπὸ του
Εὐφράτου καὶ Τίγρητος διαρρεομένας χώρας πρὸς Β τῆς Βα-
σιληργος.

Μηδίας τεῖχος (τό), οἰκοδομηθὲν (580 π.Χ.) εἰς προφύλαξιν
ἀπὸ τῶν ἀπὸ βιρρᾶς εἰσβαλλόντων Μήδων, ἐκτεινόμενον ἀπὸ
του Τίγρητος εἰς τὸν Εὐφράτην.

Μίδας-ον (δ), βασιλεὺς τῆς Φρυγίας.

Μίλητος-ον (ἡ), πόλις τῆς Ἰωνίας παρὰ τὸν Μαίανδρον.

Μοσσύνοικοι-ων (οἱ), αὐτόγοιρος λαὸς παρὰ τὴν Κερασοῦντα,
δημομασθεὶς οὕτω ἀπὸ τοὺς ξυλίγους πύργους (=μοσσύγους),
εἰς τοὺς ὄποιους κατέφουν.

Μυρίανδος-ον (ἡ), ἡ Φοινικὴ πόλις εἰς τὸν Ἰσικὸν κόλπον.

Μυσδος-οῦ (δ), κάτοικος τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΔ τῆς Μ.
Ἀσίας.

Ο

Οδρύσαι-ῶν (οἱ), Θρακικὸν ἔθυγος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του Σεύθου.
Ολύνθιοι-ων (οἱ), κάτοικοι τῆς Ὁλύνθου ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ΒΑ
τῆς Ποτειδαίας.

Ορόντας α (δ), 1) ἐπιφανὴς Ηέρσης συγγενὴς του βασιλικοῦ
οἴκου Θαγατωθεὶς ὑπὸ του Κύρου· 2) γαμβρὸς του Ἀρταξέρ-
ξου, σατράπης τῆς Ἀρμενίας.

Π

Παρράσιος-ον (δ), κάτοικος τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἀρκα-
δίας περὶ τὸ Λύκαιον δρος.

Παφλαγονίας (ή), χώρα τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Εὔξεινον ὁ κάτοικος **Παφλαγόν-όνος** ἐπίθ. **Παφλαγονικός**.

Πέλται-ῶν (αἱ), πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὰς Κελαιγάς (γ. Ἰσ-σακλί).

Πέργαμος-ου (ή), πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάῦκον, 120 στά-δια μακρὰν τῆς ἀκτῆς.

Πέρινθος-ου (ή), Θρακικὴ πόλις παρὰ τὴν Προποντίδα, μετέ-πειτα Ἡράκλεια.

Πισίδαι-ῶν (οἱ), ἔθνος ἀνεξάρτητον παρὰ τὸν Ταῦρον.

Πόντος-ου (ό), 1) ὁ Εὔξεινος (γ. Μαύρη θάλασσα), 2) χώρα περι-λαμβάνουσα δληγη τὴν πρὸς μεσημβρίαν παραλίαν τοῦ Εὐ-ξείνου Πόντου.

Προκλῆτ-έους (ό), ἀπόγονοι τοῦ Δακεδαιμονίου Δημαράτου, ἀρ-χων Τευθραγίας.

Πύλαι-ῶν (αἱ), 1) στενὰ καὶ φρούριον μεταξὺ Κιλικίας καὶ Συ-ρίας, 2) φρούριον εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ Εὐφράτου εἰς τὰ μεθόρια τῆς Βαθυλωγίας.

Σ

Σαλμυδησσός-οῦ (ή), Θρακικὴ πόλις παρὰ τὸν Εὔξεινον.

Σάρδεις-εων (αἱ), πρωτεύουσα τῆς Λυδίας, ἔδρα τοῦ Κύρου.

Σάτυρος-ου (ό), κατωτέρα θεότης εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Διονύσου.

Σεύθης-ου (ό), ἡ γειών τῆς Θράκης.

Σηλυμβρία-ας (ή), Θρακικὴ πόλις παρὰ τὴν Προποντίδα.

Σιλανδ-οῦ (ό), μάντις Ἀμπρακιώτης.

Σινώπη-ης (ή), πόλις παράλιος τῆς Παφλαγονίας, ἀποικία τῆς Μιλήτου.

Σιττάη-ης (ή), πόλις τῆς Βαθυλωγίας παρὰ τὴν δεξιὰν ὅχθην τοῦ Τίγρητος.

Σκυθηνοὶ-ῶν (οἱ), ἔθνος πρὸς Β τῆς Ἀρμενίας.

Σόλοι-ων (οἱ), πόλις παράλιος τῆς Κιλικίας.

Σοῦσα-ῶν (τά), πόλις τῆς Περσίας, ἔαρινή κατοικία τοῦ βασιλέως.

Στυμφάλιος-ου (ό), κάτοικος τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς Ἀρ-καδίας.

Συρακούσιος-ον (ό), κάτοικος τῶν Συρακουσῶν τῆς Σικελίας.
Συρία-ας (ή), χώρα τῆς Ἀσίας πρὸς τὰ ΝΑ τῆς Κιλικίας· οἱ κάτοικοι Σύροι·
 τοικοι Σύροι·
 τοικοι Σύροι·
 τοικοι Σύροι·

T

Ταμώς-ώ (ό), Αἰγύπτιος, γαύραρχος τοῦ Κύρου.
Τάσκοι-ων (οί), αὐτόνομοις ὄρεινδες ληστρικός λαὸς πρὸς Β τῆς Ἀρμενίας.
Ταρσοὶ-ῶν (οί), πρωτεύουσα τῆς Κιλικίας.
Τευθρανία-ας (ή), πόλις καὶ χώρα τῆς Μυσίας ἀγήκουσα εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Δημαράτου.
Τηλεβόας-α (ό), παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου εἰς τὴν Ἀρμενίαν.
Τημνίτης-ον (ό), κάτοικος τῆς ἐν Αἰολίδι Τήμνου.
Τιβαρηνοὶ-ῶν (οί), λαὸς ἐν Πόντῳ γειτνιάζων πρὸς τοὺς Χάλυβας.
Τίγρης-ητος (ό), πλωτὸς ποταμὸς τῆς Μεσοποταμίας πηγάζων ἐκ τῆς Ἀρμενίας, ἔνούμενος δὲ μετὰ τοῦ Εὐφράτου καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.
Τιμασίων-ωνος (ό), φυγάς ἐκ Δαρδάνου τῆς Τρωΐδος.
Τισσαφέρης-ους (ό), σατράπης τῆς Καρίας, ἐχθρὸς τοῦ Κύρου καὶ τῶν Ἑλλήνων.
Τραπεζοῦς-οῦντος (ή), ἀποικία τῆς Σιγώπης εἰς τὴν χώραν τῶν Κόλχων· οἱ κάτοικοι Τραπεζούντιοι.
Τυριάειον-ον (τὸ), πόλις τῆς Μεγάλης Φρυγίας.

F

Φαρνάβαζος-ον (ό), σατράπης τῆς Βιθυνίας καὶ Φρυγίας.
Φασιανοὶ-ῶν (οί), ἔθνος παράτολυ Φᾶσιν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Κολχίδῃ.
Φᾶσις-ιος (ό), ποταμὸς 1) ἐν Ἀρμενίᾳ, ὁ λεγόμενος Ἀράξης, ἔνούμενος μετὰ τοῦ Κύρου καὶ χυνόμενος εἰς τὴν Κασπίαν·
 2) ἐν Κολχίδι χυνόμενος εἰς τὸν Εὔξειγον.
Φοινίκη-ης (ή), παράλιος χώρα τῆς Συρίας· οἱ κάτοικοι Φοίνικες.
Φοιλόη-ης (ή), ὅρος μεταξὺ Ἡλιδος καὶ Ἀρκαδίας.
Φρυγία-ας (ή), 1) μεγάλη χώρα εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μ. Ἀσίας,

πρὸς Δ τῆς Καππαδοκίας· 2) ἡ μικρὰ Φρυγία παρὰ τὴν Προποντίδα.

Φύσηος-όν (ὅ), παραπόταμος ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Τίγρητος.

X

Χαλδαῖοι-ῶν (οἱ), αὐτόνομος λαὸς ἐν Ἀρμενίᾳ.

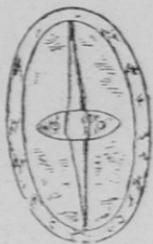
Χάλυβες-ῶν (οἱ), λαὸς γειτνιάζων πρὸς τὴν Ἀρμενίαν, ὑποτελής εἰς τοὺς Μοσσυγοίκους.

Χαρμάνδη-ης (ἡ), πόλις ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὥχθης τοῦ Εὐφράτου.

Χερσόνησος-ον (ἡ), παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον Θρακικὴ χερσόνησος.

Χρυσόπολις-εως (ἡ), πόλις παρὰ τὸν Βόσπορον ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου (γ. Σκούταρι).

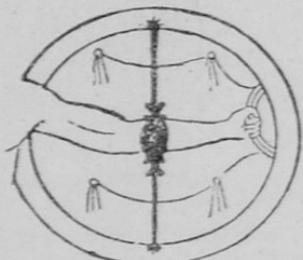

Ασπὶς ώσειδῆς.

Κνημίς.

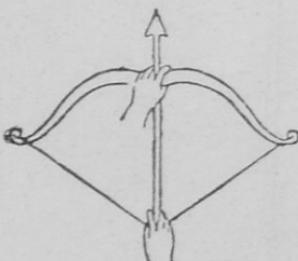
Ασπὶς στρογγύλη.

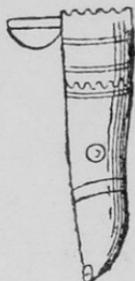
Θώραξ.

Κράνος.

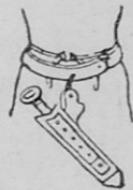
Τόξον.

Φαρέτρα.

λόγον.

Ακινάκης.

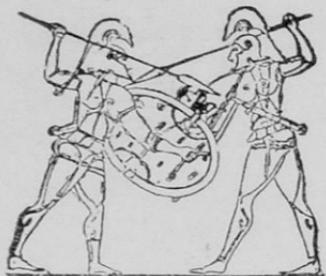
Σπολάς.

Ακόντιον.

Σάλπιγξ.

Ὀπλῖται μονομαχοῦντες.

Πελταστής.

Ὀπλῖται ἐγ πορείᾳ.

Σφενδονήτης.

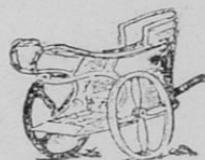
Ὀπλίτης.

Ἀκοντιστής.

Πεντηκόντορος.

"Αρμα

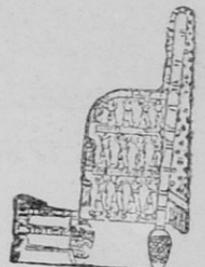
Τριήρης.

"Αμαξα.

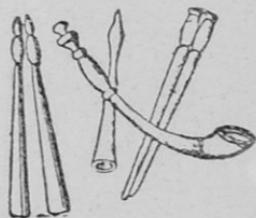
"Αρμα δρεπανηφόρου.

Θρόνος.

"Ερις Μαρσύου και Ἀπόλλωνος.

Ἄνλοι.

Τεῖχος μὲν ἐπαλέξιν
καὶ χηλήν.

Πέρσης βασιλεὺς
μὲν τιάραν.

Δαρεικὸς

Χαρβάτιναι.

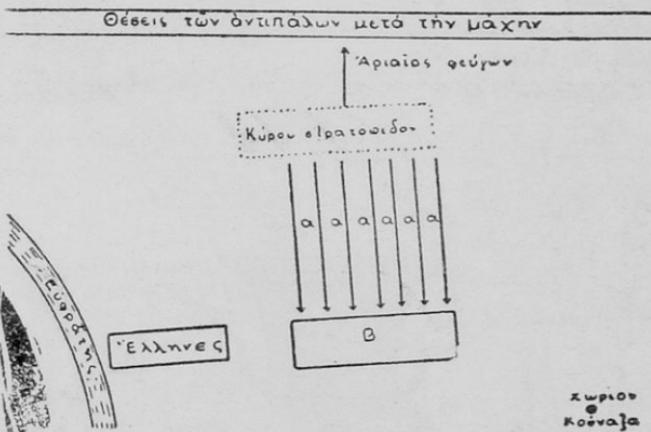
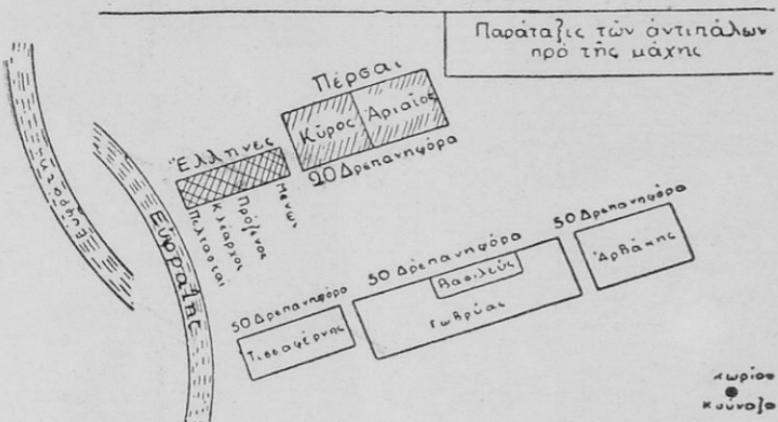

Σατράπης.

Κρατήρ.

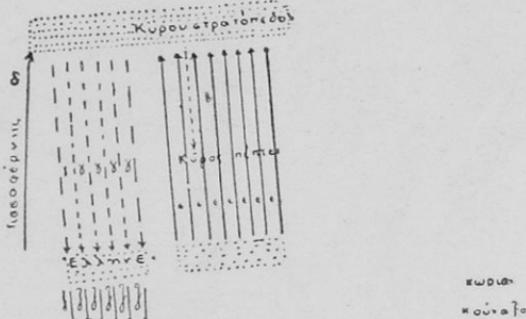
ΑΙ ΠΑΡΑ ΤΑ Κ

α 'Ο βασιλεὺς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου διαρπάσας καὶ ἐνωθεὶς μὲν τὸν Τισσαφέροντην συντάσσεται καὶ ἐπιστρέψει διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς τὸ σημεῖον Β ἀπένταντι τῶν Ἑλλήνων, οἱ δόποιοι παύσαντες τὴν καταδίωξιν ἔσταμάτησαν εἰς τὸ σημεῖον Ε.

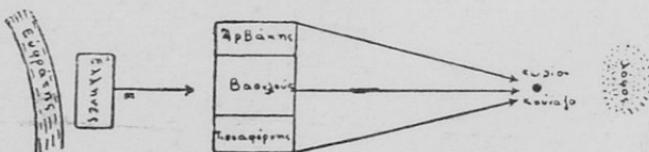
ΑΞΑ ΜΑΧΑΙ

Διευθύνεται τών διαφόρων συμάτων κατόπιν μάχης

- α 'Ο Αριανός φεύγων.
- β 'Ο Κύρος ὁρμήσας κατά τοῦ βασιλέως πίπτει.
- γ Οι Ἑλλήνες νικήσαντες διώκουν τοὺς ἀπέναντι τῶν βαρδάρους.
- δ 'Ο Τισσαφέρης διελαύνει πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ πελταστικοῦ πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων.
- ε 'Ο βασιλεὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου προχωρεῖ πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων.
- ζ Οι ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων βάρδαροι διωκόμενοι φεύγουν.

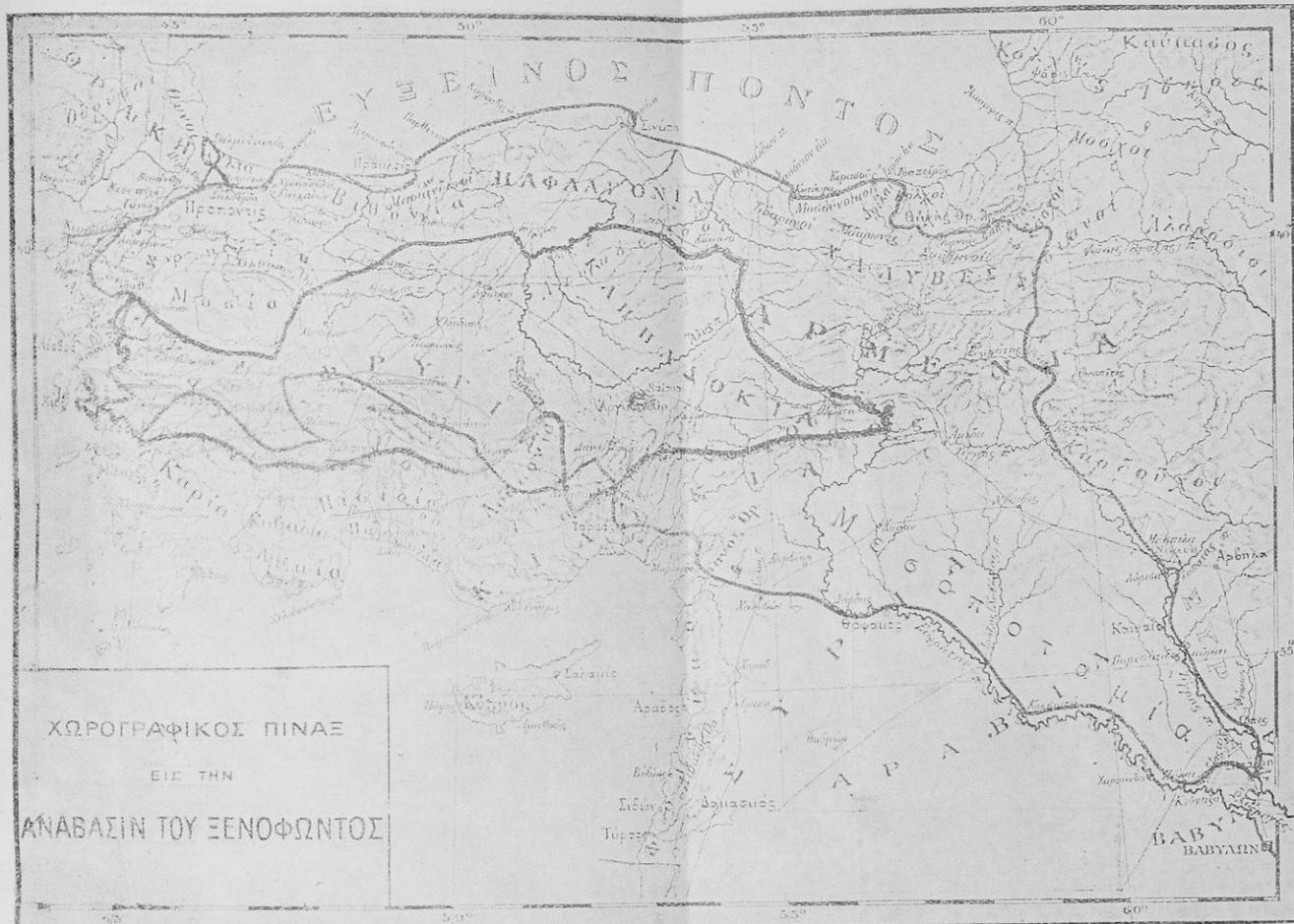
Δευτέρα μάχη

- Οι Ἑλλήνες εἰς τὸ σημεῖον Ε φορθήντες μὴ περικυκλωθῆσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μεταδάλλουν παράταξιν οὕτως ὥστε ἔχουν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην εἰς τὰ νῶτα. Εἰς αὐτὸν δὲ τὸ σχῆμα ἀναγκάζεται νὰ παραταχθῇ καὶ ὁ βασιλεὺς, ἵνα ἐπιτεθῇ κατά τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Πέρσαι, μόλις ὡρμησαν οἱ Ἑλλήνες, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι πρὸς τὸ χωρίον Κούναξα μέχρι γηλόφου τινότε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Αὐγούστου 1981

Ἄριθ. Πρωτ. 44429/34942.

Πρός

τὸν κ. Πέτρον Δημητράκιον

Οδός Ηεσματζόγλου Ενταῦθα

“Ανακοινοῦμεν ὅμιν ὅτι δι’ ἡμετέρας τανταρίθμου πρᾶξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 Ἰουλίου ἡ.ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὥπ’ ἀριθ. 86 φύλλον τοῦ τ. Β’ τῆς Ἔφημ. τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεργοίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὥφ’ ὃνδιν ὑποβλήθεν πρὸς ιρίσιν βιβλίον τοῦ κ. Ν. Ζαφειρίου ὃποιον τίτλον «Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Ιερού Λαναράσσεως» δεῖ οὐαδητὰς τῶν δύο τάξεων τῶν ἡμιγυμνασίων καὶ τῶν δέκα τωτέρων τάξεων τῶν Γυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην αὐτὸ τὸ σχολικὸν ἔτος 1931—32 ὅποι τὸν ὄρον, ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθοῦν ὥπ’ δψει καὶ ἐκτελεσθοῦν αἱ τροποτροπήσεις αἱ δροῦσαι ὑπεδείχθησαν ὅποι τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς διὰ της αλτιολογικῆς τῆς ἐκθέσεως.

Ο. Υπουργός
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

“Ἀρθρον 6 τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατίμησεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων.

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακράν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται γὰ πωλοῦνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρᾳ κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλίοσήμου τιμῆς πρὸ ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκενῆς καὶ τῶν ταχιδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυπώσασθαι παρόν ἀρθρον.

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

